

SONKAJÄRVEN LUKION OPETUSSUUNNITELMA 2005

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
1 OPETUSSUUNNITELMATYÖN VAIHEET	4
2 SONKAJÄRVEN LUKION TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA	5
2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä	5
2.2 Sonkajärven lukion arvoperusta	7
3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	8
3.1 Oppimiskäsitys	8
3.2 Opiskeluympäristö ja –menetelmät	8
3.3 Toimintakulttuuri	9
3.4 Itsenäinen opiskelu	10
3.5 Yhteistyö muiden oppilaitosten ja toimijoiden kanssa	11
3.6 Tietostrategia	12
3.7 Kriisisuunnitelma	13
3.8 Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi	13
3.9 Tuntijako	15
4 OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN	18
4.1 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö	18
4.2 Ohjauksen järjestäminen	18
4.3 Opiskelijahuolto	20
4.4 Opiskelun erityinen tuki	21
4.5 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus	22
5 OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT.....	23
5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet	23
5.2 Aihekokonaisuudet	24
5.3.1. Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä	30
5.3.2. Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä	44
5.4 Ruotsi, toinen kotimainen kieli	49
5.5 Vieraat kielet	55
5.5.1. Englanti	59
5.5.2. Saksa (SAB3 ja SAB2)	68
5.5.3. Ranska B3-kieli (lukiossa alkava oppimäärä)	73
5.5.4. Ranska B2-kieli (perusasteen 7-9 alkanut oppimäärä)	75
5.6 Matematiikka	77
5.6.1 Matematiikan pitkä oppimäärä	78
5.6.2 Matematiikan lyhyt oppimäärä	86
5.7 Biologia	92
5.8 Maantiede	102
5.9 Fysiikka	110
5.10 Kemia	117
5.11 Uskonto	123
5.11.1 Evankelis-luterilainen uskonto	124

	sivu
5.11.2 Ortodoksinen uskonto	133
5.12 Elämäkatsomustieto	137
5.13 Filosofia	141
5.14 Historia	147
5.15 Yhteiskuntaoppi	160
5.16 Psykologia	168
5.17 Musiikki	174
5.18 Kuvataide	183
5.19 Liikunta	188
5.20 Terveystieto	192
5.21 Opinto-ohjaus	196
5.22 Muut soveltavat kurssit	199
5.22.1 Tietotekniikka	199
5.22.2 Kotitalous	201
5.22.3 Nuorten ihmissuhdekurssi (NUISKU)	204
5.22.4 Monikulttuurisuus	204
5 OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI	205
6.1 Arvioinnin tavoitteet	205
6.2 Kurssisuoritusten arviointi	205
6.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi	209
6.4 Lukion oppimäärän suoritus	210
6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot	211
LIITE 1 Kielten opiskelun mahdollisuuksia kuvaava kaavio	213
LIITE 2 Kielitaidon tasojen kuvausasteikko	214
LIITE 3 Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (955/2002)	231
LIITE 4 Opetushallituksen suositus lukiokoulutuksessa opiskelevien maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi	238
LIITE 5 Lukion järjestyssäännöt	241
LIITE 6 Kriisisuunnitelma	242

1 OPETUSSUUNNITELMATYÖN VAIHEET

Lukion opetussuunnitelman uudistaminen ja päivittäminen alkoi Sonkajärvellä 8.8.2003 arvopohjan ja aihekokonaisuuksien pohdinnalla yhdessä peruskoulun opettajien kanssa. Lukiokoulutuksen arvopohjaa täsmensimme ja päivitimme syksyn 2004 aikana keräämällä näkemyksiä ja mielipiteitä sekä koulun opettajilta, henkilökunnalta ja kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoilta että huoltajilta ja oppilailta. Paikallisena suunnittelu-päivänä 29.1.2005 työstimme yhteistä näkemystämme lukion arvopohjasta, oppimiskäsityksestä, oppimisympäristöstä ja toimintakulttuurista sekä koulun toiminnan arvioinnista. Opiskelijoiden keskuudessa tehdyn kyselyn yhteenvedon laati oppilaskunnan hallitus. Siltä saimme myös hyviä kannanottoja, näkemyksiä ja ehdotuksia lukion toiminnan kehittämiseen. Ainekohtaisten osioiden työstäminen oli pitkälti aineenopettajien henkilökohtaista työskentelyä, sillä kollegoja ei meidän pienessä lukiossamme yleensä ole. Viimeisenä vaiheena päivitimme yhdessä oppilasarviointiin liittyvät asiat. Kunnan nimittämät 3 henkilöä muodostivat koko opetussuunnitelmaprosessin ajan ohjausryhmän, jonka yksi jäsen edusti lukiota. Lukion edustajan siirtyessä muihin tehtäviin keväällä 2004 hänen tilalleen ryhmään valittiin syksyllä 2005 allekirjoittanut. Opetushallituksen järjestämä ”Ops koulun käytäntöön” –kurssi oli verraton apu opetussuunnitelmatyön eteenpäinviemisessä.

Uusina asioina opetussuunnitelmaan tulivat täsmennetyt aihekokonaisuudet ja yhteistyö huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa, opiskelijahuolto, erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus, kieli- ja kulttuuriryhmien opetus sekä tietostrategia. Arviointia selkeytettiin ja täsmennettiin. Oppiaineissakin tapahtui jonkin verran muutoksia, kun terveystieto ja yhteiskuntaoppi tulivat itsenäisinä oppiaineina lukion opetusohjelmaan. Lisäksi psykologian yksi kurssi tuli kaikille pakolliseksi.

Opetussuunnitelmatyö oli vaativa, mutta antoisa prosessi. Toivottavasti nyt valmistunut opetussuunnitelma tulee elämään koulun arjessa hyödyllisenä työvälineenä ja tietopankkina, jonka kehittämiseen olemme valmiita panostamaan jatkossakin ja rakentamaan näin hyvää ja toimivaa lukiokoulutusta Sonkajärvellä.

Tässä opetussuunnitelmassa kursivoidut tekstit on suoraan valtakunnallisista lukion opetussuunnitelman perusteista. Sonkajärven lukion opetussuunnitelma otetaan käyttöön asteittain 1.8.2005 lukien yhdessä uuden tuntijaon (valtioneuvoston asetus 955/2002) kanssa. Opetussuunnitelmaa tarkistetaan vuosittain ja siihen tehdään tarvittavat päivitykset.

Sonkajärvellä 3. päivänä kesäkuuta 2005

Lukion prosessiohjaaja Aira Sassali

2 SONKAJÄRVEN LUKION TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

2.1 Lukiokoulutuksen tehtävä

Lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys. Sen tulee antaa riittävät valmiudet lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja vastaavilla muilla näytöillä.

Lukion tulee antaa valmiuksia vastata yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista. Opiskelijaa tulee ohjata toimimaan vastuuntuntoisena ja velvollisuuksistaan huolehtivana kansalaisena yhteiskunnassa ja tulevaisuuden työelämässä. Lukio-opetuksen tulee tukea opiskelijan itsetuntemuksen kehittymistä ja hänen myönteistä kasvuaan aikuisuuteen sekä kannustaa opiskelijaa elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

Sonkajärven lukion historia alkaa 1960-luvulla, jolloin tänne Ylä-Savon laajaan maaseutupitäjään perustettiin valtion yhteislyseo. Asteittain kahdeksanluokkaiseksi laajentunut Sonkajärven Yhteislyseo aloitti toimintansa 1. päivänä syyskuuta vuonna 1963 vanhan kansakoulun tiloissa, mutta jo vuonna 1969 valmistui Yhteislyseolle uusi valtion kokonaan rakennuttama koulurakennus, jossa lukio toimii edelleen. Uuden opetussuunnitelman käyttöönottovuotena 2005 toteutetaan koulun historian ensimmäinen laajempi peruskorjaus, joten lukio toimii jatkossa ajanmukaisissa tiloissa yhdessä perusopetusta antavien Rutakon koulun ja Lyseotien koulun kanssa. Ensimmäiset ylioppilaat valmistuivat Sonkajärven Yhteislyseosta vuonna 1971. Kun Sonkajärvellä siirryttiin peruskouluun vuonna 1974, Yhteislyseon lukiokoulutusta antavasta osasta muodostettiin itsenäinen Sonkajärven lukio. Lukion oppilasmäärä oli 1990-luvulle asti yli sadan. Suurimmat oppilasmäärät (140-160 oppilasta) olivat 1970-luvun lopulla. Yhteiskunnallisen rakennemuutoksen seurauksena asukasluku ja sen myötä myös nuorten ikäluokat Sonkajärvellä ovat pienentyneet niin, että nyt 2000-luvun alkuvuosina lukion on aloittanut 20-30 opiskelijaa vuosittain.

Sonkajärvi tunnustautuu hyvät palvelut tarjoavaksi asuin- ja lomakunnaksi, jossa yrittäjäyys, luovuus, osaaminen ja omatoimisuus kukoistavat. Lukiokoulutus on koettu tärkeäksi osaksi kunnan palvelutarjontaa, joten oman lukion toimintaan ollaan valmiita panostamaan jatkossakin.

Lukio on paikkakuntamme ainoa toisen asteen koulutusta antava oppilaitos. Omassa pienessä lukiossa nuoret voivat opiskella tutussa ja turvallisessa ympäristössä ja hankkia vankan ponnahduslaudan vaativiinkin jatko-opintoihin. Pienet opetusryhmät, tutut asialleen omistautuneet opettajat ja jo ennestään toisensa hyvin tuntevat opiskelijat luovat hyvät puitteet tulokselliselle opiskelulle ja kouluviihtyvyydelle.

Sonkajärven lukiossa on mahdollista suorittaa myös yhdistelmäopintoja (MAHIS), joka tarkoittaa sitä, että opiskelija voi halutessaan suorittaa opintoja myös muissa

lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Samoin muissa yhteistyöoppilaitoksissa opiskelevat voivat suorittaa lukiokursseja ja myös ylioppilastutkinnon Sonkajärvellä.

Sonkajärven lukion toiminta-ajatus:

Sonkajärven lukio toimii luokattomana yleislukiona, joka monipuolisella kurssitarjonnallaan ja joustavuutta ja yksilöllisyyttä korostavilla toimintamalleillaan pyrkii antamaan opiskelijoille hyvän yleissivistyksen ja jatko-opinnoissa tarvittavat tiedot ja taidot. Tavoitteenamme on olla lukio, jossa on innostava, hyväksyvä ja positiivinen ilmapiiri ja jossa opiskelijoita kannustetaan kehittämään monipuolisia oppimisen taitoja, kantamaan vastuuta omasta oppimisestaan ja toiminnastaan sekä sisäistämään elinikäisen oppimisen periaatteen. Tuemme nuorten kasvua tasapainoisiksi ihmisiksi. Vaalimme hyviä, perinteisiä arvoja ja hyviä tapoja sekä korostamme vastuuta yhteisestä ympäristöstämme.

OPPIJALÄHTÖISYYS

- vastuu omasta työstä
- ahkeruus
- tavoitteellisuus
- aktiivinen ja kriittinen tiedonhankinta
- omatoimisuus, yksilöllisyys ja itsenäisyys
- omien vahvuuksien löytäminen
- osallistuminen ja vaikuttaminen

YHDESSÄ KASVAMISEN ARVOT JA LÄHTÖKOHDAT

- vastuu itsestä ja muista
- toinen toisemme kunnioittaminen ja suvaitseminen
- johdonmukaisuus ja tasapuolisuus kaikessa toiminnassamme
- yhteisten sääntöjen noudattaminen
- erilaisuuden hyväksyminen, tukeminen

YHTEISTOIMINNALLISUUS

- kokonaisuuksien muodostaminen ajasta ja sen ilmiöistä
- yhteistyötä yli oppiainerajojen
- toimiva tiedonkulku
- ovet auki yhteistyökumppaneihin, työelämään ja yhteiskuntaan

MYÖNTEINEN OPPIMISILMAPIIRI

- kannustus ja hyväksyntä
- ystävällisyys, positiivisuus ja kiireettömyys
- huolenpito
- jatkuvuus ja pitkäjänteisyys

2.2 Sonkajärven lukion arvoperusta

Lukio-opetuksen arvoperusta rakentuu suomalaiseen sivistyshistoriaan, joka on osa pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuriperintöä. Kulttuurillemme tunnusomaisten eettisten periaatteiden, kuten rehellisyyden, suvaitsevaisuuden, toisten huomioon ottamisen arvostus tulivat käymässämme arvokeskustelussa voimakkaasti esille. Kansainvälistyvässä maailmassa ihminen tarvitsee vahvaa kulttuuri-identiteettiä. Omien juurien tunteminen ja niiden arvostus luovat edellytykset myös muiden kulttuurien ymmärtämiselle ja arvostamiselle.

Lukio-opetuksen lähtökohtana on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioitus. Lukion sivistysihanteena on pyrkimys totuuteen, inhimillisyyteen ja oikeudenmukaisuuteen. Lukiossamme käydyssä arvokeskustelussa nousivat keskeisinä arvoina esiin tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, onnistumisen kokemukset, yhteistyö, sosiaalisuus, turvallisuus, vastuullisuus ja elämän kunnioitus. Tavoitteenamme on luoda kouluumme kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri, ja pyrimme ohjaamaan opiskelijoitamme oivaltamaan tärkeinä pitämiemme arvojen merkitys ja toteutuminen omassa opiskelussaan ja toiminnassaan kouluyhteisön jäsenenä.

Opiskelija ymmärretään oman oppimisensa, osaamisensa ja maailmankuvansa rakentajaksi. Eri tieteen ja taiteen alat antavat opiskelijalle aineksia maailmankuvan rakentamiseen. Tarjoamalla mahdollisuuksien mukaan monipuolisia, yhteistoiminnallisia ja integroivia opintokokonaisuuksia, jotka opiskelija kokee itselleen tärkeiksi ja kiinnostaviksi, luodaan edellytykset kokea oppiminen mielekkääksi ja tarkoitukselliseksi. Tiedon kokeminen persoonallisella, elävällä ja luovalla tavalla ehkäisee vieraantumista ja elämän tarkoituksettomaksi kokemista.

Lukion kasvatustyössä korostamme yhteistyötä, kannustavaa vuorovaikutusta ja rehellisyyttä. Lukioaikana opiskelija omaksuu sellaisia valmiuksia ja kokemuksia, jotka luovat edellytyksiä toimia aktiivisena, yritteliäänä, kriittisenä ja vastuuntuntoisena kansalaisyhteiskunnan jäsenenä. Hän oppii tuntemaan oikeuksiansa ja velvolluuksiansa ja kantamaan vastuuta teoistaan ja valinnoistaan. Selviytyäkseen arkielämän haasteista nuori tarvitsee myös tukea ja apua. Nuoren psyykkisen ja sosiaalisen kasvun tukeminen on kodin ja koulun yhteinen tehtävä.

Nykyajan globaalissa maailmassa ja sen tarjoamassa valtavassa tietotulvassa tarvitsemme vankkaa arvopohjaa, tietoja ja taitoja sekä kriittisyyttä tunnistamaan totena esitettyjen tai pidettyjen ja todellisuuden välisiä ristiriitoja. Lukio pyrkii kasvattamaan opiskelijoita pohtimaan kriittisesti suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen epäkohtia ja mahdollisuuksia. Opiskelija saa lukioaikanaan jäsentyneen käsityksen siitä, mitkä ovat kansalaisen perusoikeudet Suomessa, Pohjoismaissa ja Euroopan unionissa, mitä ne käytännössä merkitsevät sekä miten niitä ylläpidetään ja edistetään. Sonkajärven lukiossa korostetaan kestävän kehityksen periaatteita ja annetaan valmiuksia kohdata muuttuvan maailman haasteet.

3 OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Oppimiskäsitys

Oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta, jossa hän vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden, opettajan ja ympäristön kanssa ja aiempien tietorakenteidensa pohjalta käsittelee ja tulkitsee vastaanottamaansa informaatiota

Sonkajärven lukiossa korostamme, että opiskelija on itse oman oppimisensa, osaamisensa ja maailmankuvansa kriittinen rakentaja. Hän muodostaa kokonaisuuksia ajasta ja sen ilmiöistä. Aikaisemmin opitut tiedot ja taidot ovat oppimisen perustana. Tälle pohjalle opiskelija rakentaa ja jäsentää uutta tietoa. Oppimisprosessissa opettaja on ohjaaja ja tukija, mutta vastuu omista opinnoistaan on jokaisella opiskelijalla itsellään.

Pyrimme ylläpitämään koulussamme oppimista tukevaa, myönteistä, kannustavaa ja hyväksyvää ilmapiiriä ja toimintakulttuuria.

Pyrimme ohjaamaan opiskelijaa oivaltamaan oikeudenmukaisuuden, rehellisyyden, turvallisuuden, vastuullisuuden, sosiaalisuuden, suvaitsevaisuuden, tasapuolisuuden ja ahkeruuden merkitys ja toteuttamaan näitä arvoja omassa opiskelussaan ja toiminnassaan työyhteisön jäsenenä.

Kannustamme opiskelijaa arvioimaan ja kehittämään omia opiskelutaitojaan ja -menetelmiään.

3.2 Opiskelu ympäristö ja -menetelmät

Rohkaisemme ja ohjaamme opiskelijoitamme omatoimiseen ja päämäärätietoiseen opiskeluun käyttämällä monipuolisia, aktiivoivia ja ajan tasalla olevia opetusmenetelmiä. Kannustamme opiskelijoita löytämään yksilölliset oppimistapansa ja henkilökohtaiset lahjakkuutensa ja voimavaransa. Jokainen opiskelija kohdataan yksilönä hänen tarpeidensa mukaan.

Kaikille kouluyhteisössä toimiville pyrimme luomaan sekä fyysisesti että psyykkisesti turvallisen oppimisympäristön. Toimiva oppimisympäristö luo edellytykset erilaisille toimintamuodoille. Yksilöllinen, itseohjautuva opiskelu ja tiedon hankinta sekä koulun sisäinen ja eri oppiaineiden välinen yhteistoiminnallisuus edellyttävät nykyaikaisia tiloja sekä ajan tasalla olevia laitteita ja kirjastoa. Opetusryhmät muodostetaan ottaen huomioon kunkin oppiaineen luonne ja opetustilat.

Eri oppiaineissa pyrimme järjestämään orientoivia ja integroivia kursseja. Reaaliaineissa voidaan opiskelijoiden toiveiden ja tarpeiden mukaan järjestää päättökokeeseen valmentavia kurssikohtaisia ja myös integroivia kursseja. Laaja ja kaunis kuntamme innostaa käyttämään opetuksessamme hyväksi ympäröivän luonnon tarjoamia mahdollisuuksia.

Pienessä lukiossa opiskelijoiden, opettajien ja muun henkilökunnan suhteet muotoutuvat luonnostaan läheisiksi. Luokattomuudesta huolimatta opetusryhmät ovat pieniä ja suhteellisen pysyviä ja yhtenäisiä. Eri vuosiluokkia edustavien opiskelijoiden muodostamia ryhmiä syntyy varsinkin valinnaisissa kursseissa, mutta muuten ikäluokat opiskelevat aika paljon omina ryhminään. Läheisyys ja huolenpito ovat pienen lukion vahvuuksia. Ongelmiin voimme puuttua välittömästi. Hyvät tavat, selkeät järjestyssäännöt sekä niiden noudattaminen, kiireettömyys, ystävällisyys ja positiivinen asenne sekä yksilöllinen ohjaus ja tuki lisäävät turvallisuuden tunnetta ja viihtyvyyttä.

Opetuksessa teemme yhteistyötä oman kunnan ja seutukunnan eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Verkko-opintoja Itä-Suomen ISO -verkossa kehitämme edelleen ja jatkamme Ylä-Savon seudun MAHIS -yhteistyötä. Muina yhteistyökumppaneinamme ovat edelleen yliopistot, korkeakoulut, kesäyliopistot, avoin yliopisto, ystävyyslukio Eestissä, kansalaisopistot, musiikkiopisto, kirjasto, taide- ja musiikkiyhdistykset, Art Anna, terveyskeskus, neuvolat, Koljonvirran sairaala, seurakunnat ja lähetyseura.

Pienessä lukiossa kurssien suorittaminen opiskelijan yksilöllisten toiveiden mukaan saattaa tuottaa ongelmia. Kurssien tarjontatiheys on rajallinen. Myös kurssin valinneiden opiskelijoiden pieni määrä saattaa estää ryhmän muodostumisen. Siksi pyrimme vastaamaan opiskelijoidemme yksilöllisiin toiveisiin tarjoamalla mahdollisuuden suorittaa kursseja itsenäisesti opiskellen joko kunkin oppiaineen sisäisten sääntöjen mukaan tai etäopintoina. Itsenäisesti kursseja suoritettava opiskelija saa suoritusohjeet ja tarvittavan lisäohjauksen aineenopettajalta, verkkokurssin lähiohjaajalta tai kurssin verkko-opettajalta. Etäopintoina mahdollisesti suoritettavia kursseja ovat mm. toinen vieras kieli, harvinaisemmat vieraat kielet ja eri reaaliaineiden kurssit.

3.3. Toimintakulttuuri

Toiminnassamme korostamme yhteistoiminnallisuutta sekä koulun sisäistä että koulun ja ympäröivän maailman välistä kannustavaa vuorovaikutusta.

Sonkajärvellä lukio tulee nähdä kunnan perusvoimavarana. Tavoitteenamme on tarjota nuorillemme laadukasta opetusta nykypäivän ja tulevaisuudenkin tarpeisiin. Pyrimme antamaan opiskelijoillemme hyvän pohjan jatko-opintoja ja elämää varten ja toivomme heistä kasvavan vahvoja oman kuntamme, seutukuntamme, maamme ja yhteisen maailmamme rakentajia ja kehittäjiä. Lukion opettajat haluavat pysyä ajan tasalla kouluttautumalla ja uutta oppimalla. Koulun sisäistä ja alueellista täydennyskoulutusta tulee jatkossakin kehittää.

Lukiomme kehittämisessä pidämme tärkeänä sitä, että voimme hyvässä hengessä yhdessä - kunta, vanhemmat, opettajat, henkilökunta ja opiskelijat - keskustella ja tuoda esille näkemyksiämme ja toiveitamme koulun parhaaksi. Opetuksen järjestämisessä teemme kannustavaa, pitkäjänteistä ja joustavaa yhteistyötä ja pyrimme täten luomaan opiskelulle hyvät ja toimivat puitteet.

Koulun toiminnan kannalta riittävä ja joustava resurssi on elinehto. Siitä päätettäessä otetaan huomioon koulun tarpeet ja kuullaan sekä opettajia että opiskelijoita.

Yksilöllisyys ja avoimuus ovat vahvuutemme. Lukion opiskelijat tulevat pääasiassa samassa rakennuksessa toimivasta peruskoulusta ja ovat toisilleen ja opettajilleen tuttuja, joten koulu yhteisöön on helppo kotiutua. Ryhmäohjaajat haastattelevat ohjattavansa joka lukuvuosi ja toimivat ryhmänsä lähiohjaajina koko lukion ajan. Opiskelijoiden fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista kannamme yhdessä huolta ja turvaudumme tarvittaessa ja riittävän varhain myös ammattiauttajien apuun. Oppilaanohjauksessa korostamme henkilökohtaista ja pienryhmäohjausta. Lisäksi tärkeätä vertaisohjausta voivat antaa tutor-opiskelijat. Opiskelijan kohtaamisessa, yhteisesti sovittujen sääntöjen noudattamisessa sekä arvioinnissa toimimme johdonmukaisesti ja tasapuolisesti.

Opiskelijamme osallistuvat koulutyön suunnitteluun ja päätösten tekemiseen. Lukiomme oppilaskunnan hallituksella on tärkeä rooli vahvistaa lukiolaisten menneitä ja tuoda esille oppilaskunnan toiveita ja näkemyksiä sekä toimia linkkinä opiskelijoiden, opettajien ja muun henkilökunnan välillä. Opettajien keskinäisen yhteistoiminnan edistämiseksi pyrimme järjestämään säännöllisesti palaverieita tai muita kokoontumisia.

Avoimuus ja ulospäin näkyminen hoidetaan aktiivisella tiedottamisella. Pidämme yhteyttä koteihin, muihin koulutusyksiköihin, yhteistyökumppaneihin, työelämään ja yhteiskuntaan. Koulun sisäistä tiedonkulkua pyrimme jatkossa organisoimaan tehokkaammaksi. Tiedotusvastaavan toimintaa varten varataan riittävät resurssit. Koululla on omat kotisivut, joiden päivittämisestä huolehtii tehtävään valittu opettaja.

Lukiomme myönteisen ilmapiirin vahvistamiseksi korostamme hyviä tapoja ja selkeitä pelisääntöjä. Pyrimme olemaan ystävällisiä toisiamme kohtaan, suhtautumaan asioihin positiivisesti ja olemaan turhaan ”hötkyilemättä”. Pyrimme huolehtimaan yhdessä ympäristöstämme ja toimimaan koulu yhteisössämme hyväksytyin ympäristöohjelman mukaisesti. Innostamme opiskelijoitamme osallistumaan vapaaehtoistyöhön ja kasvamaan yhteisvastuuseen paikallisella, kansallisella ja globaalilla tasolla.

3.4 Itsenäinen opiskelu

Edellytämme, että lukiolainen suorittaa opinto-ohjelmaansa kuuluvat kurssit yleensä osallistumalla lähiopetukseen, jos se koulun työjärjestyksen mukaan on mahdollista. Perustellusta syystä opiskelija voi suorittaa kursseja myös osittain tai kokonaan itsenäisesti opiskellen. Itsenäisen opiskelun kautta saa myös hyvää harjoitusta jatko-opintoja silmällä pitäen, joten ainakin yhden kurssin suorittaminen itsenäisesti lukioaikana on jopa suositeltavaa. Hyväksyttäviä perusteluita ovat mm. ainereaalien yksilölliseen aikatauluun liittyvät syyt, halu nopeuttaa opiskeluaan, lukujärjestykseen liittyvät syyt sekä projektiluontoiset tehtävät.

Itsenäinen opiskelu vaatii opiskelijalta sitoutumista, tavoitteellisuutta ja kykyä arvioida omaa työskentelyään ja oppimistuloksiaan. Sen avulla on hyvä kehittää ja arvioida omia yksilöllisiä oppimisprosessejaan ja niiden tuloksia. Työskentelemällä pienryhmissä saa lisäksi hyvää harjoitusta sosiaalisissa taidoissa ja oppii käyttämään

erilaisia yhteistoiminnallisen opiskelun muotoja ja arvioimaan myös yhteisön kykyä toimia ja työskennellä tavoitteellisesti yhdessä.

Opettajan tehtävänä on huolehtia siitä, että opiskelijan itsenäisesti suorittama kurssi on tavoitteiltaan ja sisällöiltään opetussuunnitelman mukainen. Lisäksi opettaja antaa opiskelijalle suoritusohjeet ja sopii suoritukseen sisältyvistä tehtävistä, tutkielmista, suullisista esitelmistä ja niiden palauttamis- tai toteuttamisaikataulusta sekä kokeista. Kokeita on mahdollista suorittaa joko osallistumalla kurssikokeeseen normaalina kurssikoepäivänä tai uusintakoepäivänä.

Lupaa itsenäiseen opiskeluun on haettava kirjallisesti rehtorilta tarkoitusta varten laaditulla lomakkeella. Anomus on täytettävä huolellisesti ja siihen tulee merkitä opettajan ja opiskelijan sopimat tehtävät, kokeet ja aikataulut. Anomus varmennetaan opiskelijan ja aineenopettajan allekirjoituksin. Aineenopettaja voi myös perustellusta syystä olla puoltamatta anomusta. Anomus on tehtävä hyvissä ajoin, mutta viimeistään viikkoa ennen kurssin alkua. Suoritusoikeus on voimassa vain sovitun ajan.

Jos opiskelija on saanut oikeuden itsenäiseen suoritukseen, mutta ei ole jostakin syystä suorittanutkaan kurssia, hän ei voi anoa saman kurssin itsenäistä suorittamista uudelleen. Tässä tapauksessa hän voi suorittaa kurssin vain osallistumalla lähiopetukseen normaalisti.

3.5 Yhteistyö muiden oppilaitosten ja toimijoiden kanssa

Yhteistyö muiden oppilaitosten ja yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on tärkeä ja luonteva osa lukio-opiskelua. Avaamalla ovia yhteiskuntaan annamme opiskelijalle mahdollisuuden toteuttaa yksilöllisiä tavoitteitaan ja tarpeitaan sekä vahvistamme yhteistoiminnallisuutta, jota korostamme toimintakulttuurissamme.

Ylä-Savon toisen asteen oppilaitosten välisellä yhteistyöllä (MAHIS) pyrimme lisäämään täällä olevien oppilaitosten vetovoimaisuutta ja opetustarjontaa. Näin voimme myös käyttää tehokkaasti hyväksemme alueellamme olevaa erikoisosaamista ja tarjota monipuolisia opintokokonaisuuksia. Lukion opiskelija voi suorittaa yhteistyöoppilaitoksissa esimerkiksi yksittäisiä lukiokursseja tai ammatillisia opintoja suppeampina tai laajempina opintokokonaisuuksina. Myös kahden tutkinnon, ylioppilastutkinnon ja ammatillisen tutkinnon suorittaminen samanaikaisesti on mahdollista. Opintosuorituksiksi voidaan hyväksyä myös opintoja musiikkiopistossa sekä sovitusti ja tietyin ehdoin opintoja ja toimintaa kansalaisjärjestöissä, yhdistyksissä, vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyvissä toiminnoissa, kuten kerhoissa sekä seurakunnissa ja uskonnollisissa yhdistyksissä.

Itä-Suomen etälukioverkon tarjoamia mahdollisuuksia hyödynnämme jatkossakin opetuksessamme.

Kesälukioiden ja kesäyliopistojen kanssa olemme tehneet yhteistyötä jo pitkään. Siellä on mahdollista suorittaa lukiokursseja tai niitä vastaavia kursseja ja liittää ne opinto-ohjelmaansa. Samoin paikallisen kansalaisopiston kanssa voidaan järjestää yhteisiä kursseja. Kansalaisopiston kanssa toimien tai itse yhteistyöstä sopimalla voimme kehittää myös yliopistoyhteistyötä. Kuopion yliopiston kanssa yhteistyössä toimien

olemme tarjonneet opiskelijoillemme mahdollisuuden suorittaa esim. tietotekniikan opintoja.

Tärkeitä yhteistyökumppaneitamme ovat luonnollisesti Lyseotien koulu ja Rutakon koulu, jotka toimivat kanssamme saman katon alla sekä Sonkajärven tasokas, toimiva ja hyvin palveleva kirjasto. Lisäksi teemme monenlaista yhteistyötä alueellisten ja paikallisten tiedotusvälineiden, elinkeinoelämän edustajien, työvoimatoimiston sekä kunnan eri palveluyksiköiden kanssa.

Toisissa oppilaitoksissa suoritettujen opintojen arviointi perustuu oppilaitoksen antamaan arviointiin ja vastaavuuden edellyttämiin mahdollisiin lisäsuorituksiin. Korvaavuudesta päättää rehtori tai asianomaisen aineen opettaja. Opiskelijalla on oikeus saada koululta etukäteen tieto opintojen korvaavuudesta.

3.6 Tietostrategia

Lukio-opetuksen yleisissä tavoitteissa korostetaan että opiskelijassa tulee vahvistaa tarvetta ja halua elinikäiseen opiskeluun. Tieto- ja viestintäteknikan monipuoliset taidot ovat nykyään ja tulevaisuudessa perustaitoja sekä yksilölle että yhteisöille. Myös kaikkia oppiaineita koskevana aihekokonaisuutena viestintä- ja mediaosaaminen edellyttää, että lukioon kehitetään sellainen opiskeluympäristö ja –välineistö, jotta edellytykset aihekokonaisuuden toteuttamiselle tulevat mahdollisiksi.

Sonkajärven kunnan kirjasto ja sen monipuoliset kirja- ja lehtikokoelmat sekä Rutakko -verkko ovat jatkossakin lukiolaisten käytettävissä. Koska lukiossa ei ole tiloja koulun omalle kirjastolle, koulussa olevat tietoteokset, muut kirjat ja aikakauslehdet on sijoitettu aineluokkiin. Tämän materiaalin hyödyntämistä yli oppiainerajojen pyrimme jatkossa tehostamaan mm. luetteloimalla aineistoja ja tiedottamaan valikoimista ja niiden sijoituspaikoista opiskelijoille. Mahdollisuus varata opiskelijoille oma mediatila tai –nurkkaus selvitetään.

Pyrimme kehittämään koulumme tietoteknisiä ja mediaosaamiseen liittyviä tietoja taitoja entistä paremmiksi ja toimivammiksi. Pyrimme lisääntyvässä määrin käyttämään uusinta teknologiaa, kuten atk- ja multimedialaitteita, kannettavia tietokoneita ja digitaalisia kameroita opetustyössä. Valmiuksien ylläpitämiseksi opettajien tietotekniikan taitoja kehitetään kouluttamalla heitä uusien välineiden käyttäjiksi. Investoinnit hienoihin koneisiin ja ohjelmiin eivät saa olla tietostrategiassamme itsetarkoitus, vaan tietotekniikan tehtävänä on olla tukena ja apuna oppimisessa. Tietokoneohjelmia oppii käyttämään muun opiskelun ohessa eli tekstinkäsittelyä oppii tekemällä kirjoitelmia ja tutkielmia ja tietoverkkoja oppii käyttämään hakemalla tietoa.

Tulevassa peruskorjauksessa opettajien uudistuneet ja laajentuneet työskentelytilat on varustettu ajanmukaisilla ja riittävillä laitteistoilla. Lisääntymässä oleva verkko-opiskelu edellyttää myös asianmukaisia suunnittelu- ja työtiloja. Opiskelijoillekin pyritään järjestämään rauhalliset tilat omaehtoista sekä verkko-opiskelua varten. Videoneuvottelulaitteiden hankkiminen etäopiskelijoiden käyttöön olisi tärkeää. Myös luokkien varustamiseen kiinnitetään jatkossa huomiota sekä pyritään saamaan atk-laitteet myös koulun yleisiin tiloihin oppilaiden käyttöön. Samalla huolehditaan siitä,

että laitteistojen väärinkäytön mahdollisuudet minimoidaan. Tiedottamisen tehostamiseksi lukion oma info-televisio olisi erinomainen väline. Lukion verkkosivut ovat tekeillä, joten jatkossa meillä on uusi ja tehokas väline opetuksenkin tarpeisiin. Verkkosivut ovat myös tehokas tiedotuskanava sekä koulun sisäisiä toimintoja että ulospäin suuntautuvaa tiedotusta varten.

Eri oppiaineissa kiinnitämme erityistä huomiota mediakriittisyyden vahvistamiseen. Löytyneitä tietoja opetetaan analysoimaan lähdekritiikin avulla. Tämä on tärkeä tietoyhteiskunnan vaatima taito. Tietojen laittoman plagioimisen estämiseksi teemme jatkuvasti työtä ja korostamme oikeiden menettelytapojen merkitystä. Verkoissa liikuttaessa on tiedostettava mm. tietomurtojen laittomuus sekä tekijänoikeuksien merkitys ja kansalaisten perusoikeudet.

Yksilöity kunnan koululaitoksen tietostrategia on valmisteilla.

3.7 Kriisisuunnitelma

Sonkajärven koulujen yhteinen kriisisuunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä. (Valmistuu elokuussa 2005.)

3.8 Toiminnan jatkuva kehittäminen ja arviointi

Tuloksellisesti toimivan koulun laadullisia piirteitä ovat

- selkeä käsitys lukion perustehtävästä ja visio siitä, miten me tähän päämäärään pyrimme
- vahva pedagoginen johtaminen ja osaaminen sekä opetuksen jatkuva kehittäminen
- hyvät ja laadukkaat oppimistulokset
- turvallinen ja hyvin toimiva oppimisympäristö
- huolenpito ja seuranta
- kodin ja koulun välinen yhteistyö

Koulun toimintaympäristö elää ja muuttuu eri syistä koko ajan, joten koulullakin tulee olla valmiudet jatkuvaan itsensä ja toimintansa kehittämiseen. Arvioinnin avulla seuraamme asettamiemme tavoitteiden toteutumista.

Arvioinnin menetelmiä

- Opetussuunnitelman hyväksyy lautakunta. Opetussuunnitelma päivitetään vuosittain.
- Toimintakertomus vuosittain lautakunnalle.
- Työsuunnitelman laatiminen ja esittäminen lautakunnan hyväksyttäväksi.
- Oppilaskunnan ja ohjausryhmien antama palaute koulutyön toimivuudesta.
- Henkilökunnan antama palaute.
- Kehityskeskustelut
- Oppimistulokset todistusten ja ylioppilaskirjoitusten valossa.
- Lukioista valmistuneiden sijoittumista jatko-opintoihin ja työelämään seurataan vuosittain kyselyin tai esimerkiksi tilastokeskuksesta saatavan raportin avulla.

Arvioinnin toimintamalli

Arvioinnin kohde	Ajoitus	Arvioijat	Menetelmät	Tuloksista tiedottaminen
Opetussuunnitelma -toiminta-ajatus -painopisteet -Tavoitteet	vuosittain	koululautakunta	arviointikeskustelut	opetussuunnitelma tiedotteet
Oppiminen -tulokset -työmotivaatio -itsearviointi	jaksoittain tai kurssien päättyessä	opettajat opiskelijat	kokeet ja muu näyttö,kyselyt, arviointikeskustelut	todistukset, tuotokset
Opetus -sisällöt -laatu ja monipuolisuus -yhteistyö -opettajan oman työn arviointi	lukukausittain tai lukuvuosittain	opiskelijat, huoltajat, yhteistyötahot, lautakunta	arviointikeskustelut, kyselyt	kokoukset, vanhempainillat, tiedottaminen
Johtaminen -koulutoimen johto, -koulun johtaminen	vuosittain tai tarpeen mukaan	koululautakunta, henkilökunta	arviointikeskustelut, kehityskeskustelut	
Resurssointi -tilat -välineet	vuosittain	koulun henkilöstö	inventaario	toimintakertomus

3.9 Tuntijako

Lukio-opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman asetuksen mukaisesti pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Pakolliset kurssit ovat nimensä mukaisesti kaikille pakollisia.

Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, oppiaineen pakollisiin kursseihin liittyviä kursseja tai lyhyiden kielten kursseja, joita opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Oppiaineiden pakollisten ja valtakunnallisesti määriteltyjen syventävien kurssien keskeiset Tavoitteet ja sisällöt on määritelty luvussa 5.

Valtioneuvoston asetuksessa lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (955/2002) määrätyn syventävien kurssien vähimmäismäärän lisäksi lukiossa voi olla koulukohtaisia, lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviä syventäviä kursseja. Lukiossamme tällaisia kursseja on eri oppiaineissa ja niiden kuvaukset ovat oppiaineiden yhteydessä. Tällaisia kursseja ovat myös ylioppilastutkintoon valmentavat kertaavat kurssit tutkintoaineissa. Niidenkin kuvaukset löytyvät eri oppiaineiden kurssikuvauksista. Syventävien kurssien valtakunnallisuus ja koulukohtaisuus ilmoitetaan myös vuosittain päivitettävässä opinto-oppaassa.

Soveltavat kurssit ovat eheyttäviä kursseja, jotka sisältävät aineksia eri oppiaineista, menetelmäkursseja taikka saman tai muun koulutuksen järjestäjän järjestämiä ammatillisia opintoja tai lukion tehtävään soveltuvia muita opintoja. Soveltaviin kursseihin voivat kuulua myös taito- ja taideaineissa suoritettaviin lukiodiplomeihin kuuluvat kurssit. Lukiodiplomit suoritetaan Opetushallituksen ohjeiden mukaan. Soveltavat kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia. Oppiaineisiin liittyvien soveltavien kurssien kuvaukset ovat kunkin oppiaineen yhteydessä. Muiden soveltavien kurssien kuvaukset ovat kohdassa 5.22. Kurssien suoritusjärjestyksestä on ohjeet oppiaineiden yhteydessä.

Lukion opetus ja muu toiminta tulee järjestää valtioneuvoston asetuksessa (955/2002) määriteltyjen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus laaja-alaisen yleissivistyksen hankkimiseen ja jäsenyteen maailmankuvan muodostamiseen. Aihekokonaisuudet ovat lukion toimintakulttuuria jäsentäviä toimintaperiaatteita ja oppiainerajat ylittäviä, opetusta eheyttäviä painotuksia.

Sonkajärven lukiossa annettavan lukiokoulutuksen tuntijako

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävät kurssit	Soveltavat kurssit
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	7	1
Kielet			
Perusopetuksen vuosiluokilta 1-6 alkava kieli (A –kieli)	6	2	5
Perusopetuksen vuosiluokilta 7-9 alkava kieli (B1 –kieli)	5	4	1
B2 –kieli (saksa)		6	
B2 –kieli (ranska)		9	
B3 –kieli (saksa)		9	
B3 –kieli (ranska)		8	
Matematiikka			
lyhyt oppimäärä	6	2	2
pitkä oppimäärä	10	3	2
Ympäristö- ja luonnontieteet			
Biologia	2	3	3
Maantiede	2	2	1
Fysiikka	1	7	1
Kemia	1	3	1
Uskonto			
Evankelis-luterilainen uskonto	3	2	1
Ortodoksinen uskonto	3	2	
Elämäkatsomustieto	3	2	
Filosofia	1	3	
Psykologia	1	4	1
Historia	4	3	
Yhteiskuntaoppi	2	3	
Taito- ja taideaineet	5		
Liikunta	2	7	1
Musiikki	1-2	3	5
Kuvataide	1-2	6	1
Terveystieto	1	3	
Opinto-ohjaus	1	1	1
Muita soveltavia kursseja			
Tietotekniikka			3
Kotitalous			1
Monikulttuurisuus			1
Nuorten ihmissuhdekurssi			1

Pakolliset kurssit	47-51
Syventävät kurssit vähintään	10
Soveltavat kurssit	
Kurssit yhteensä vähintään	75

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi voi olla koulutuksen järjestäjän päättämiä syventäviä ja soveltavia kursseja. Oppituntien lisäksi opinto-ohjauksessa opiskelijalle annetaan muuta ohjausta.

Opiskelija voi opiskella useampaa kuin yhtä A-kieltä. Jos toista kotimaista kieltä opiskellaan A-oppimäärän mukaisesti, on pakollisten kurssien määrä kuusi.

Saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä –oppimäärän mukaan.

Jos saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan hänen omaa äidinkieltään, opiskelijan äidinkielen ja kirjallisuuden ja muiden kielten pakollisten kurssien yhteismäärät sekä opiskelijalle pakollisten kurssien kokonaismäärät voivat olla 1 momentissa säädettyä pienemmät. Tässä tapauksessa toista kotimaista kieltä opiskellaan valinnaisena aineena

Jos vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan suomen tai ruotsin kieltä suomi/ruotsi toisena kielenä – oppimäärän mukaan, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä toisen kotimaisen kielen tunnit saadaan jakaa mainittujen aineiden opetukseen siten kuin koulutuksen järjestäjä päättää.

Sonkajärven kunnan kieliohjelma

A1 –kieli	englanti	peruskoulun 3. luokalla alkava kieli
A2 –kieli	saksa	peruskoulun 4. luokalla alkava kieli
B1 –kieli	ruotsi	peruskoulun 7. luokalla alkava kieli
B2 –kieli	saksa / ranska	peruskoulun 8. luokalla alkava kieli
B3 -kieli	saksa / ranska	lukiossa alkava kieli

4. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

4.1 Kodin ja oppilaitoksen yhteistyö

Yhteistyöllä huoltajien kanssa tuetaan opiskelun edellytyksiä sekä opiskelijan terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Kodin ja oppilaitoksen välinen yhteistyö järjestetään niin, että opiskelija saa tukea sekä opiskeluun että hyvinvointiin koskeviin kysymyksiin ja mahdollisiin ongelmiin. Lukio on aloitteellinen yhteistyön käynnistämiseksi. Lähtökohtana yhteistyössä on aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan itsenäisyyden ja oman vastuullisuuden huomioon ottaminen sekä huolenpito tukea tarvitsevasta opiskelijasta.

Lukio-opintoihin siirtymistä suunnitteleville peruskoulun päättöluokalla oleville nuorille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa lukio-opinnoista, niiden järjestämisestä, niihin liittyvistä haasteista ja niiden tarjoamista mahdollisuuksista.

Yhteydenpidosta koteihin vastaavat pääasiassa ryhmänohjaajat ja opinto-ohjaaja. Huoltajille järjestetään vähintään kerran lukuvuodessa vanhempainilta, jossa on mahdollista keskustella opettajien, rehtorin ja opinto-ohjaajan kanssa koulun käytänteisiin, opiskeluun ja kasvatukseen liittyvistä kysymyksistä sekä saada informaatiota. Opintojen etenemisestä tiedotetaan huoltajille kaksi kertaa lukuvuodessa toimittamalla jaksotodistus koteihin. Tiedottamiseen pyydetään kirjallinen lupa opiskelijalta ja hänen huoltajiltaan lukio-opiskelun alussa.

Ongelmien ilmetessä yhteistyön koulun ja kodin välillä on oltava tiivistä. Tarvittaessa yhteistyöhön otetaan mukaan eri hallinnonalojen asiantuntijat.

4.2 Ohjauksen järjestäminen

Ohjaustoiminta muodostaa lukion toiminnassa kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen eri vaiheissa sekä kehittää hänen valmiuksiaan tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja ja ratkaisuja. Lukion opinto-ohjausta järjestetään kurssimuotoisena, henkilökohtaisena ja pienryhmäohjauksena. Ohjauksen tehtävänä on edistää koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa ja opiskelijoiden hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Pienessä luokattomassa lukiossa opiskelija voi suunnitella opiskeluaan periaatteessa vapaasti. Pakollisten kurssien suhteen opiskelijan valinnanmahdollisuudet kurssien sijoittelun suhteen pienessä koulussa ovat luonnollisesti rajalliset. Suunnitellessaan opintojaan opiskelija tarvitsee ohjausta, jonka tarkoituksena on auttaa opiskelijaa suunnittelemaan opintojaan tarkoituksenmukaisiksi sekä lukioaikaa että tulevia jatko-opintoja silmällä pitäen. Oppilaanohjaus sisältää ryhmässä annettavaa ohjausta, henkilökohtaista ja muuta ohjausta. Lukion ohjaustoimintaan osallistuvat kaikki koulun aineenopettajat, ryhmänohjaajat, opinto-ohjaaja sekä rehtori.

Lukion oppilaaksi hyväksymisen jälkeen opiskelija laatii opinto-ohjaajan kanssa neuvotellen itselleen henkilökohtaisen opinto-ohjelman ja kurssisuunnitelman koko lukioaikaa varten. Valinnat tehdään valintakortille. Vuosittaisen opiskeluohjelmansa opiskelija laatii saamansa lukuvuoden kurssitarjottimen avulla. Lukuvuoden kurssitarjotin tehdään keväällä tehtyjen valintojen perusteella, joten opinto-ohjelmaan tulevat muutokset on perusteltava hyvin. Opiskeluohjelmaa voi muuttaa ja tarkentaa jaksojen vaihteessa.

Tutor-opiskelijat toimivat lukiota aloittelevien opiskelijoiden vertaisohjaajina. He auttavat uusia opiskelijoita lukio-opintojen aloittamiseen liittyvissä käytännön asioissa ja pyrkivät auttamaan uusien opiskelijoiden sopeutumista lukioyhteisöön.

Aineenopettaja antaa oman oppiaineensa opintojen ohjausta. Hän ohjaa myös itsenäisesti kurssia suorittavia aineensa opiskelijoita. Jos opiskelija haluaa suorittaa korvaavia opintoja jossakin muussa oppilaitoksessa, näiden kurssien korvaavuuden päättää aineenopettaja. Hän voi näissä tapauksissa määrätä tarvittaessa myös lisäsuorituksia. Jos opiskelija perustellusta syystä haluaa poiketa kurssien suoritusjärjestyksestä, hänen tulee neuvotella asiasta ensin aineenopettajan kanssa.

Ryhmänohjaaja tehtävänä on toimia ryhmänsä lähiohjaajana. Hän pitää sovitut ryhmänohjaajan tuokiot tai tunnit, jolloin käsitellään joko koko koulua koskevia yhteisiä asioita tai ohjausryhmän asioita. Ryhmänohjaustuokioiden aiheina voi olla informaatio erilaisista yhteisistä asioista tai tapahtumista, kursseihin ja niiden järjestelyihin, ylioppilaskirjoituksiin, uranvalintaan tai ryhmän yhteisiin toimintoihin liittyvät asiat. Sen vuoksi ryhmänohjaustuokioihin osallistuminen on pakollista. Ryhmänohjaaja perehdyttää ryhmänsä lukion käytänteisiin ja seuraa ryhmänsä opintojen etenemistä. Hänelle varataan myös mahdollisuus osallistua ryhmänsä henkilökohtaiseen tai pienryhmäohjaukseen tarpeen vaatiessa. Ongelmien ilmetessä ryhmänohjaaja ohjaa opiskelijan tarvittaessa opinto-ohjaajan vastaanotolle tai vie asian opiskelijahuoltoryhmään. Ryhmänohjaaja toimii linkkinä ryhmänsä ja opettajakunnan välillä sekä edistää kodin ja koulun yhteistyötä.

Opinto-ohjaajalla on päävastuu opinto-ohjauksen käytännön järjestämisestä sekä ohjauksen kokonaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta. Suunnittelussa hän toimii yhteistyössä rehtorin ja ryhmänohjaajien kanssa. Luokkamuotoisen ohjauksen lisäksi opiskelijalla on oikeus saada lisäksi henkilökohtaista ja pienryhmäohjausta. Opinto-ohjaaja pitää oppilaanohjauksen kurssin ellei koulun työsuunnitelmassa ole päätetty muusta järjestelystä. Henkilökohtaista – ja pienryhmäohjausta häneltä saa vastaanottoaikoina ja sovittuina aikoina muulloinkin. Hän ohjaa opinto-ohjelmien edellyttämien valintojen teossa, antaa opiskelutaidollista ohjausta ja muuta ohjausta ja mm. erityistukea tarvitsevien ohjausta. Samoin hän auttaa yhdistelmäopintoja suorittavien opiskelijoiden opintojen järjestelyissä sekä ohjaa jatkokoulutus- ja ammattisuunnitelmia tekeviä opiskelijoita. Opinto-ohjaaja seuraa opiskelijoiden kurssivalintoja ja niiden riittävyttä sekä opinnoissa etenemistä. Hän toimii myös yhdyshenkilönä muihin toisen asteen oppilaitoksiin ja jatkokoulutusta antaviin oppilaitoksiin sekä työvoimatoimiston ammatinvalinnanohjaukseen ja työelämän eri tahoihin. Työelämään tutustuttamistoiminnan (TET) järjestelyistä vastaa opinto-ohjaaja. Lisäksi opinto-ohjaaja vastaa omalta osaltaan lukion tiedotustehtävistä, kuten tiedottamisesta lukioon aikoville ja heidän huoltajilleen, tukitoimista vaikeuksiin

joutuneille, sekä lukion päättävälle ja heidän huoltajilleen koulutusmahdollisuuksista ja työelämään liittyvistä asioista.

Lukion rehtori tukee omalla toiminnallaan ohjaustoimintaa ja sen organisointia. Rehtorin tehtävänä on tiedottaa opiskelijoille ja heidän huoltajilleen lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suorittamiseen liittyvistä säännöistä ja määräyksistä. Hän hyväksyy itsenäisen opiskelun.

4.3 Opiskelijahuolto

Opiskelijahuolto on opiskelijoiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehtimista. Tavoitteena on luoda turvallinen ja terve opiskelu- ja työympäristö sekä ehkäistä syrjäytymistä. Opiskelijahuolto on opiskeluympäristön hyvinvoinnin edistämistä sekä oppimisvaikeuksien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista ja niihin puuttumista. Opiskelijoiden osallisuutta oman työyhteisönsä hyvinvoinnin edistämisessä tulee tukea. Vastuu opiskelijahuollosta kuuluu osaltaan kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville.

Tavoitteena on yksilön tukeminen ja yhteisön toimintakyvyn säilyttäminen fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta ja hyvinvointia uhkaavissa tilanteissa.

Opiskelijahuoltoa organisoidaan ja kehitetään opiskelijahuoltoryhmässä, johon kuuluvat rehtori, opinto-ohjaaja ja terveydenhoitaja, koulukuraattori ja tarvittaessa ryhmänohjaaja tai aineenopettaja.

Sonkajärven koulujen kriisisuunnitelmassa määritellään tarkemmin menettelytavat ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa kuten kiusaaminen, väkivalta, mielenterveyskysymykset, tupakointi ja päihteiden käyttö, erilaiset onnettomuudet ja kuolemantapaukset.

Lukiomme toimintakulttuurissa korostamme avoimuutta ja myönteisesti tukevaa ja kannustavaa ilmapiiriä. Selkeät ja johdonmukaiset toimintaperiaatteet, yhteisvastuu, tasapuolisuus, suvaitsevaisuus, yksilöllisyyden huomioiminen, erilaisuuden hyväksyminen ja toimiva tiedonkulku luovat hyvän pohjan myönteiselle ilmapiirille ja hyvälle työyhteisyydelle. Korostamme terveiden elämäntapojen merkitystä.

Opiskelijahuollosta ja sen tehtävistä ja palveluista tiedotamme opiskelijoillemme joka lukuvuoden alussa sekä lukion sivuilla ja esimerkiksi opinto-oppaassa.

Pyrimme puuttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa syrjäytymisvaaraan joutuneen opiskelijamme tilanteeseen. Oireina tällaisesta voivat olla :

- runsaat tai epämääräiset poissaolot
- alentunut suoritustaso
- osallistumattomuus
- masentuneisuus
- häiriökäyttäytyminen
- eristäytyneisyys
- ylitunnollisuus / suoriutumispaineet
- päihteiden käyttö

Seuranta kuuluu kaikille työyhteisön jäsenille. Hyvinvoinnin vaalimisessa teemme yhteistyötä kodin, sosiaali- ja terveystieteiden, poliisin, seurakunnan, nuorisotoimen kanssa. Tukea ja ohjausta tarjottaessa otetaan huomioon opiskelijan yksilölliset tarpeet ja oikeudet.

Kouluyhteisön hyvinvointia ja kouluviihtyvyyttä voimme yhdessä rakentaa toteuttamalla erilaisia projekteja, tempauksia ja teemapäiviä. Lukion oppilaskuntatoiminta on tärkeä osa myönteisen, innostavan ja rakentavan ilmapiirin luomisessa.

4.4 Opiskelun erityinen tuki

Erityisen tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio-opintonsa. Erityistä tukea tarvitsevat sellaiset opiskelijat, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat opiskelijat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Opiskelijalla voi olla erityisen tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi.

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelu voidaan lukiolain (629/1998) 13 §:n (muutettu lailla 478/2003) mukaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja –asetuksessa ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Jos opiskelija vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Lukiolain 13 §:ssä tarkoitettut oppimistilanteet ja kokeet tulee järjestää siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Opiskelijalle voidaan laatia suunnitelma, johon kirjataan, miten yksilölliset toimenpiteet voidaan toteuttaa. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden on tietyn edellytyksin mahdollista hankkia itselleen henkilökohtainen avustaja.

Jos opiskelijan kielenkehityksen häiriö tulee ilmi vasta lukiossa, tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen tulee aloittaa välittömästi. Oppimisvaikeuksista kärsivät, esimerkiksi lukihäiriöiset opiskelijat ohjataan testattaviksi ja kuntoutettaviksi.

Jos opiskelija on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai tarvitsee esim. henkilökohtaista ohjausta oppimiseen tai opiskelumenetelmiin liittyvissä ongelmissa, hänelle voidaan antaa tukiovetusta koulun varaaman tukiovetusresurssin turvin. Aineenopettajat ja ryhmänohjaajat seuraavat opiskelijoidensa menestystä ja selvittävät tukitarpeen ja käynnistävät tukitoimet neuvoteltuaan rehtorin ja opiskelijahuolto-työryhmän kanssa.

Erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan tukitoimet arvioidaan opiskelijahuoltoryhmässä. Tarvittavat toimenpiteet suunnitellaan siellä tapauskohtaisesti. Jos opiskelija tarvitsee apua psyykkisten häiriöiden ja vaikeuksien vuoksi, hänet ohjataan koulukuraattorin luokse tai suoraan terveyskeskuspsykologille tai Ylä-Savon terveydenhuollon kuntayhtymän nuorisopsykiatriseen työryhmään. Erilaisissa sosiaalisissa ja

taloudellisissa ongelmissa opiskelija ohjataan koulukuraattorin luokse tilanteen selvittelyä varten.

4.5 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Kieli- ja kulttuuriryhmillä tarkoitetaan tässä saamelaisia, romaneja, viittomakielisiä ja vieraskielisiä.

Maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan opetussuunnitelman perusteita ja lukion paikallista opetussuunnitelmaa huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat kuten suomen/ruotsin kielen taito, äidinkieli ja kulttuuri, maassaoloaika ja aikaisempi koulunkäynti. Opetus ja opiskelu tukevat opiskelijan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että opiskelijan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajalle ja muulle vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea tai ruotsia toisena kielenä, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oman äidinkielen opetusta yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa. Opetushallituksen suositus opetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä on liitteenä (LIITE 4).

Suomen tai ruotsin kielen ja opiskelijan äidinkielen opetuksen ohella maahanmuuttajat ja muut vieraskieliset opiskelijat saavat myös muuta tarvittavaa tukea niin, että he selviytyvät lukio-opinnoistaan edellytyksiään vastaavalla tavalla. Maahanmuuttajia ja muita vieraskielisiä opiskelijoita informoidaan jo lukio-opintojen alussa heidän opiskelumahdollisuuksistaan, tukijärjestelyistä sekä heidän oikeuksistaan ylioppilastutkinnossa. Peruskoulusta lukioon siirtymisvaiheessa tukemiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä.

Saamelaisten, viittomakielisten ja romaniopiskelijoiden opetuksessa noudatetaan tarvittaessa valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita.

5 OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

5.1 Opetuksen yleiset tavoitteet

Lukion opetus ja muu toiminta tulee järjestää valtioneuvoston asetuksessa (955/2002) määriteltyjen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus laaja-alaisen yleissivistyksen hankkimiseen ja jäsentyneen maailmankuvan muodostamiseen. Opiskelijan tulee saada olennaista luontoa, ihmistä, yhteiskuntaa ja kulttuureja koskevaa eri tieteen- ja taiteenalojen tuottamaa tietoa.

Opiskelijassa tulee vahvistaa tarvetta ja halua elinikäiseen opiskeluun. Hänen opiskele-, tiedonhankinta- ja -hallinta- ja ongelmanratkaisutaitojaan sekä oma-aloitteisuuttaan tulee kehittää. Huomiota tulee kiinnittää tieto- ja viestintätekniikan monipuolisiin käyttötaitoihin. Opiskelutaidoissa tulee korostaa taitoa toimia yhdessä toisten kanssa erilaisissa ryhmissä ja verkostoissa. Yhteistyössä tarvittavina taitoina ja valmiuksina tulee edistää itsensä ilmaisemisen taitoja, myös toisella kotimaisella kielellä ja vierailta kielillä, valmiutta ottaa muut huomioon ja valmiutta muuttaa tarvittaessa omia käsityksiään ja omaa toimintaansa. Yhteistyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja tulee kehittää yhteisöllisen opiskelun erilaisten muotojen avulla.

Opiskelijan tietoisuutta ihmisten toiminnan vaikutuksesta maailman tilaan tulee kehittää. Lukion tulee kehittää opiskelijan taitoa tunnistaa ja käsitellä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä eettisiä kysymyksiä. Opiskelijan tulee saada tilaisuuksia pohtia erilaisia vaihtoehtoja, tehdä valintoja ja tiedostaa valintojen välittömiä ja välillisiä seurauksia. Lukion tulee pyrkiä siihen, että opiskelijalle kehittyy halu ja kyky toimia demokraattisessa yhteiskunnassa vastuullisesti huomioiden oma ja muiden hyvinvointi.

Opetuksen tulee lujittaa opiskelijan itsetuntoa ja auttaa häntä tunnistamaan persoonallinen erityislaatunsa. Opiskelijaa tulee rohkaista ilmaisemaan eri tavoin omia havaintojaan, tulkintojaan ja esteettisiä näkemyksiään. Lukio-opetuksen tulee kannustaa opiskelijoita taiteelliseen toimintaan, taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävään elämäntapaan.

Lukio-opetuksen tulee antaa opiskelijalle valmiuksia suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Opiskelijaa perehdytetään työ- ja elinkeinoelämään sekä yrittäjyyteen. Tavoitteena on, että lukion päätyttyä opiskelija pystyy kohtaamaan joustavasti muuttuvan maailman haasteet, tuntee vaikuttamisen keinoja ja hänellä on halua ja rohkeutta toimia. Hänen tulee saada edellytykset monipuoliseen ja täysipainoiseen elämään ihmisenä olemisen eri rooleissa.

5.2 Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatusta- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat lukion toimintakulttuuria jäsentäviä toimintaperiaatteita ja oppiainerajat ylittäviä, opetusta eheyttäviä painotuksia. Niissä on kysymys koko elämäntapaa koskevista asioista.

Kaikkia aihekokonaisuuksia yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija osaa

- *havainnoida ja analysoida nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä*
- *esittää perusteltuja käsityksiä tavoiteltavasta tulevaisuudesta*
- *arvioida omaa elämäntapaansa ja vallitsevia suuntauksia tulevaisuusnäkökulmasta sekä*
- *tehdä valintoja ja toimia tavoiteltavana pitämänsä tulevaisuuden puolesta.*

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- *aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys*
- *hyvinvointi ja turvallisuus*
- *kestävä kehitys*
- *kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus*
- *teknologia ja yhteiskunta*
- *viestintä- ja mediaosaaminen.*

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi koulutuksen järjestäjä voi hyväksyä opetussuunnitelmaan myös muita aihekokonaisuuksia.

Aihekokonaisuudet otetaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa oppiaineeseen luontuvalla tavalla sekä lukion toimintakulttuurissa.

Aihekokonaisuudet toteutamme Lyseotien koulun kanssa yhteisellä aikataululla siten, että kaksi aihekokonaisuutta lukuvuodessa tulee toiminnassamme erityisesti esille. Kolmen lukiovuoden aikana kaikki aihekokonaisuudet tulevat näin huomioiduksi. Lukuvuoden työsuunnitelmassa sovitaan kunkin lukuvuoden aihekokonaisuudet ja niiden toteuttamistavat.

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuuden tavoitteena on kasvattaa opiskelijoita osallistuviksi, vastuuta kantaviksi ja kriittisiksi kansalaisiksi.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää demokraattisen yhteiskunnan toimintaperiaatteiden ja ihmisoikeuksien tuntemustaan*
- *osaa muodostaa oman perustellun mielipiteensä ja keskustella siitä kunnioittaen muiden mielipiteitä*
- *tuntee yhteiskunnan erilaisia osallistumisjärjestelmiä sekä niiden toimintatapoja*
- *haluaa osallistua lähiyhteisön, kotikunnan, yhteiskunnan ja elinympäristön yhteisen hyvän luomiseen yksilönä ja ryhmässä sekä vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon*
- *omaksuu aloitteellisuuden ja yritteliäisyyden toimintatavakseen*

- *tuntee yrittäjyyden eri muotoja, mahdollisuuksia ja toimintaperiaatteita*
- *ymmärtää työn merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle*
- *tuntee kuluttajan vaikuttamiskeinot ja osaa käyttää niitä.*

Yritteliäisyyden perustana on vahva itsetunto, motivaatio, luovuus, aloitteellisuus, ahkeruus, rehellisyys ja vastuullisuus. Yritteliäs ihminen ymmärtää työn arvon ja merkityksen sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Yrittäjyyteen kuuluu myös kyky oppia kokemuksen kautta. Terve kriittisyys, valmius kuunnella muita ja ottaa heidänkin mielipiteensä huomioon ovat myös tärkeitä ominaisuuksia yhteisöissä ja yhteiskunnassa toimiville aktiivisille kansalaisille. Lukiosamme opiskelijaa autetaan ja rohkaistaan löytämään omat vahvuutensa oppijana ja kantamaan myös vastuuta omista tekemisistään yksilönä ja yhteisön jäsenenä.

Aihekokonaisuuden pääpaino on käytännön toiminnassa:

- Tuemme kaikissa oppiaineissa sisäisen yrittäjyyden omaksumista.
- Osallistumme koulun toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon sekä oppilaskunnan toimintaan.
- Seuraamme aktiivisesti yhteiskunnallista keskustelua ja päätöksentekoa ja osallistumme siihen eri tavoin (esim. valtuuston istuntojen seuraamista, mielipiteitä ja kannanottoja mediassa, järjestetään varjovalvoja).
- Teemme yritys- ja virastokäyntejä.
- Haemme tietoa yrittäjyydestä, yrityksistä ja työelämästä. Kehitämme edelleen yhteistyötä paikallisten yritysten kanssa.
- Osallistumme yrittäjyysaiheisiin kirjoituskilpailuihin.
- Tutustumme erilaisiin oppilaitoksiin ja niiden tarjoamiin jatkokoulutusmahdollisuuksiin.
- Osallistumme paikkakunnallamme järjestettäviin henkisiin kilpailuihin.
- Järjestämme taidenäyttelyitä
- Järjestämme tempauksia ja tapahtumia eri-ikäisille vauvasta vaariin.
- Tuemme paikallista ”luovaa hulluutta” ja tutustumme sen tuotoksiin (elokuvat, musiikki, taide ym.)

Hyvinvointi ja turvallisuus

Aihekokonaisuus kannustaa toimimaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden puolesta perheessä, lähiyhteisöissä ja yhteiskunnan jäsenenä.

Pyrimme luomaan turvallisen, kannustavan, avoimen, oikeudenmukaisen ja vastuuntuntoisen oppimisympäristön, jossa

- kannamme vastuuta itsestämme ja muista
- opettelemme ilmaisemaan tunteitamme ja toimimaan rakentavassa ja myönteisessä hengessä
- tuemme opiskelijoiden ihmisenä kasvamista
- toimimme yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaan
- tunnistamme ongelmat ja haemme niihin ratkaisuja ja apua
- opettelemme sietämään epävarmuutta ja muutoksia ja näkemään niissä piilevät tulevat mahdollisuudet
- toteutamme kansalaisen turvakurssin kysynnän ja mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi joka kolmas vuosi. (Yhteistyökumppanina esim. Maanpuolustus-koulutus ry.)

- järjestämme pelastusharjoituksia säännöllisesti

Hyvinvointi- ja turvallisuuskokemus on yleensä samanaikaisesti fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen. Kysymys oikeudenmukaisuuden toteutumisesta liittyy siihen olennaisena osana. Kokemus on yksilöllinen, mutta sen perusta yhteisöllinen.

Kestävä kehitys

Kestävän kehityksen päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvän elämän mahdollisuudet. Ihmisen tulee oppia kaikessa toiminnassaan sopeutumaan luonnon ehtoihin ja maapallon kestokyvyn rajoihin. Lukion kannustaa opiskelijoita kestävään elämäntapaan ja toimintaan kestävän kehityksen puolesta.

Tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee perusasiat kestävän kehityksen ekologisesta, taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta ulottuvuudesta sekä ymmärtää, että vasta niiden samanaikainen toteuttaminen tekee kehityksestä kestävän*
- *osaa mitata, arvioida ja analysoida sekä luonnonympäristössä että kulttuuri- ja sosiaalisessa ympäristössä tapahtuvia muutoksia*
- *pohtii, millainen on kestävä elämäntapa, luontoa pilaamaton ja ekotehokas tuotanto ja yhdyskunta, sosiaalista pääomaansa vahvistava yhteisö ja yhteiskunta sekä luontoperustastaan ylisukupolvisesti huolehtiva kulttuuri*
- *osaa ja tahtoo toimia kestävän kehityksen puolesta omassa arjessaan, lukiolaisena, kuluttajana ja aktiivisena kansalaisena*
- *osaa tehdä yhteistyötä paremman tulevaisuuden puolesta paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.*

- Kestävän kehityksen päämäärä otetaan eri oppiaineissa huomioon niille ominaisella tavalla.

- Kaikessa opetuksessa, kasvatuksessa, hankinnoissa ja arkikäytännöissä pyrimme vaalimaan kestävän kehityksen periaatteita elämään luontoa ja ympäristöä säästävällä tavalla.

- Järjestämme yhdessä peruskoulun yläkoulun kanssa vuosittain ympäristöteemapäivän.

- Kouluyhteisössämme on käytössä ympäristöohjelma, jonka mukaan toimimme koulun arjessa kaikissa tilanteissa.

- Tutustumme yritysvierailuilla ja esim. yrittäjäyhteistyömapaivina myös yritysten toteuttamiin ja noudattamiin ympäristöohjelmiin.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Lukiokoulutuksen tulee tarjota opiskelijalle mahdollisuuksia rakentaa kulttuuri-identiteettiään äidinkielen, menneisyyden jäsentämisen, uskonnon, taide- ja luontokokemusten sekä muiden opiskelijalle merkityksellisten asioiden avulla. Opiskelijan tulee tietää, mitä yhteiset pohjoismaiset, eurooppalaiset ja yleisinhimilliset arvot ovat ja miten ne tai niiden puute näkyvät omassa arjessa, suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmassa.

Kansainvälistyminen on toisen asteen koulutuksen keskeisimpiä haasteita. Kulttuurien välinen vuorovaikutus lisääntyy koko ajan ja taito toimia ja menestyä kansainvälisessä yhteistyössä on pääomaa, jota yhä useampi kansalainen tarvitsee.

Vahva kulttuuri-identiteetti, omien juurien tunteminen ja niiden arvostaminen luovat pohjan myös muiden kulttuurien ymmärtämiselle ja arvostamiselle. Henkinen avarakatseisuus, kiinnostus ja arvostus sekä monipuolinen kielitaito ovat tie antoisaan vuorovaikutukseen yli rajojen. Jäsenyytemme Euroopan unionissa on korostanut entisestään kulttuurien tuntemuksen ja kielitaidon merkitystä.

Toiminnassamme pyrimme tutustuttamaan opiskelijat monipuolisesti kansalliseen ja alueelliseen kulttuuriin ja paikalliseen historiaan seuraavasti:

- järjestämme suomalaisuus –teemapäivän joka kolmas vuosi
- käymme mahdollisuuksien mukaan taidenäyttelyissä, museoissa, teattereissa ja konserteissa
- pidämme omia näyttelyitä, esityksiä ja konsertteja
- vaalimme ja kehittämme lukion omia juhlaperinteitä
- tutkimme ja vaalimme paikallista luontoa ja historiaa ja käytämme niitä oppimista rikastuttavina elementteinä
- arvostamme omaa murretta ja kansanperinnettä ja yleensäkin yläsavolaisuutta ja teemme sitä tunnetuksi
- vaalimme hyviä tapoja

Kulttuurien tuntemuksen ja kansainvälisyyden vahvistamiseksi:

- järjestämme kansainvälisyys ja monikulttuurisuus -teemapäivän joka kolmas vuosi
- jatkamme kummilapsitoimintaa
- tarjoamme mahdollisuuden monipuolisiin kieliopintoihin
- jatkamme ja kehitämme kansainvälisiä yhteistyöhankkeitamme.
- jatkamme lähialueyhteistyötä eestiläisen Väike-Maarjan lukion kanssa
- kannustamme vaihto-oppilastoimintaan
- toteutamme monikulttuurisuus -kurssin asiasta kiinnostuneille. Kurssin päätteeksi opiskelijoilla on mahdollisuus niin halutessaan tehdä opintomatka kohdemaahan ja perehtyä sen kulttuuriin. Ns. luokkaretkiä ilman perehdyttävää ja tavoitteellista opiskelua emme järjestä.

Ainekohtaisissa osioissa on tarkemmin kuvattu, miten aihekokonaisuus toteutuu kurssitasolla.

Teknologia ja yhteiskunta

Teknologian kehittämisen lähtökohtana on ihmisen tarve parantaa elämänsä laatua ja helpottaa elämäänsä työ- ja vapaa-aikanaan. Teknologian perustana on luonnossa vallitsevien lainalaisuuksien tunteminen. Teknologia sisältää tiedon ja taidon suunnitella, valmistaa ja käyttää teknologisia tuotteita, prosesseja ja järjestelmiä. Opetuksessa korostetaan teknologian ja yhteiskunnan kehittämisen vuorovaikutteista prosessia.

Tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnontieteiden ja muiden tieteenalojen tietoa pohtiessaan teknologian kehittämismahdollisuuksia
- ymmärtää ja osaa arvioida ihmisen suhdetta nykYTEknologiaan sekä osaa arvioida teknologian vaikutuksia elämäntapaan, yhteiskuntaan ja luonnonympäristön tilaan
- osaa arvioida teknologian kehittämistä ohjaavia eettisiä, taloudellisia, hyvinvointi- ja tasa-arvonäkökohtia sekä ottaa perustellen kantaa teknologisiin vaihtoehtoihin
- ymmärtää teknologian ja talouden vuorovaikutusta sekä osaa arvioida teknologisten vaihtoehtojen vaikutusta työn sisältöön ja työllistymiseen
- oppii yrittäjyyttä ja tutustuu paikalliseen työelämään.

Aihekokonaisuuden tulee ohjata opiskelija pohtimaan teknologian kehittämistä suhteessa yhteiskunnallisiin muutoksiin historiallisista, ajankohtaisista ja tulevaisuuden näkökulmista. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään, käyttämään ja hallitsemaan teknologiaa. Hänen on opittava teknologian kehittämistyöhön kuuluvaa innovatiivisuutta ja ongelmanratkaisutaitoja. Hänen tulee oppia tarkastelemaan teknologian arvolähtökohtia ja seurannaisvaikutuksia. Nykyihmisen riippuvuutta teknologiasta tulee tutkia ja pohtia yksilön, työelämän ja vapaa-ajan kysymyksinä. Erityisesti kiinnitetään huomiota ihmisen perustarpeiden näkökulmasta välttämättömään ja ei-välttämättömään teknologiaan. Opiskelijaa kannustetaan ottamaan kantaa teknologian kehittämiseen sekä osallistumaan yksilönä ja kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sitä koskevaan päätöksentekoon.

Aihekokonaisuuteen liittyviä kysymyksiä konkretisoidaan tutustumalla eri alojen teknologioihin. Näitä ovat esimerkiksi hyvinvointi ja terveys, informaatio ja viestintä, muotoilu ja musiikki, ympäristönsuojelu, energiantuotanto, liikenne sekä maa- ja metsätalous.

- Teknologiaa hyödyntämällä opiskeluun ja opetukseen saadaan toimivaa ja rakentavaa yhteistoiminnallisuutta ja integraatiota.
- Teknologian merkitystä ja vaikutusta esimerkiksi yritystoiminnassa ja elinkeinoelämässä havainnollistetaan mm. järjestämällä yritysvierailuita ja yrittäjämessuja.

Viestintä- ja mediaosaaminen

Lukio-opetuksen tulee tarjota opiskelijalle opetusta ja toimintamuotoja, joiden avulla hän syventää ymmärrystään median keskeisestä asemasta ja merkityksestä kulttuurissamme. Lukion tulee vahvistaa opiskelijan aktiivista suhdetta mediaan ja valmiutta vuorovaikutukseen sekä yhteistyötä paikallisen/alueellisen median kanssa. Opiskelijaa ohjataan ymmärtämään mediavaikutuksia, median roolia viihdyttäjänä ja elämysten antajana, tiedon välittäjänä ja yhteiskunnallisena vaikuttajana, käyttäytymismallien ja yhteisöllisyyden kokemusten tarjoajana sekä maailman- ja minäkuvan muokkaajana. Opiskelija havainnoi ja erittelee kriittisesti median kuvaaman maailman suhdetta todellisuuteen. Opiskelija oppii huolehtimaan yksityisyyden suojastaan, turvallisuudestaan ja tietoturvastaan liikkeessaan mediaympäristöissä.

Tavoitteena on, että opiskelija

- saa riittävät viestien tulkinta- ja vastaanottotaidot: hän oppii mediakriittisyyttä valinnoissa ja mediatekstien tulkinnoissa sekä kuluttajan tarvitsemia yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja
- osaa käsitellä eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä: hän oppii vastuuta median sisällöntuottamisessa, käytössä ja mediakäyttäytymisessään
- saa paremmat vuorovaikutus-, viestintä- ja vaikuttamistaidot
- pystyy tuottamaan mediatekstejä ja monipuolistamaan ilmaisullista osaamistaan tuottaessaan itse mediatekstien sisältöjä ja välittäessään niitä
- tottuu käyttämään mediaa opiskelun välineenä ja opiskeluympäristönä, harjaantuu käyttämään mediaa opiskeluun liittyvissä vuorovaikutustilanteissa sekä tiedonhankinnassa ja -välittämisessä
- tuntee median toimintaan vaikuttavia taloudellisia ja yhteiskunnallisia tekijöitä
- saa tietoa viestintäalasta, mediatuotannosta ja tekijänoikeuksista.

Mediaosaaminen on lukiossa sekä taitojen että tietojen oppimista. Media on sekä opiskelun kohde että väline. Mediakasvatus on verbaalisten, visuaalisten, auditiivisten, teknisten ja yhteiskunnallisten taitojen sekä opiskelutaitojen kehittämistä. Se edellyttää oppiaineiden välistä yhteistyötä ja yhteistyötä eri viestintävälineiden kanssa sekä oppimista aidoissa toimintaympäristöissä. Lukion eri oppiaineiden on määriteltävä ja rakennettava suhteensa mediaan ja siinä tapahtuvaan kommunikaatioon, sen tekniikkaan, sisältöihin, materiaaleihin ja sen ympärille syntyvään mediakulttuuriin. Mediaosaamisessa korostuvat monivälineisyys ja visuaalisuus.

Viestintä- ja mediaosaamisen aihekokonaisuuden tavoitteena on lukiossamme ohjata opiskelijaa aktiiviseksi, kriittiseksi ja vastuuntuntoiseksi median käyttäjäksi ja kuluttajaksi. Opiskelijaa ohjataan tekemään havaintoja, tulkitsemaan, erittelemään ja arvioimaan kriittisesti median valittamää tietoa maailmasta ja sen ilmiöistä. Jokaisessa oppiaineessa aihekokonaisuutta lähestytään kullekin aineelle ominaisella tavalla. Mediataitojen hyödyntämiseen koulun toiminnassa kiinnitämme jatkossa erityistä huomiota. Mm. koulun oma verkkolehti ja verkkosivut ovat oivallinen tapa perehdyttää opiskelijoita aktiiviksiksi mediaosaajiksi. Viestintäryhmässä toimiminen antaa opiskelijoille mahdollisuuden kehittää monipuolisesti mediataitojaan. Tiedotusvastaavaksi nimetty opettaja toimii viestintäryhmän ohjaajana. Myös esim. liikunnan, musiikin ja kuvataiteen lukiodiplomin tekijät sekä valokuva- ja elokuvakurssien suorittajat voivat kurssitöillään tuoda monin tavoin esille lukion toimintaa ja tapahtumia koulu yhteisön ja lähiympäristön iloksi. Aktiivisesta toiminnasta koulun tiedotustehtävissä opiskelija saa halutessaan kurssimerkinnän (OP3).

5.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi äidinkielenä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta ohjaa näkemys äidinkielestä käsittejärjestelmänä, jolla ihminen jäsentää maailmaa ja rakentaa sosiaalista todellisuutta. Äidinkielen myötä ihminen omaksuu yhteisönsä kulttuurin ja rakentaa omaa identiteettiään. Tämä mahdollistaa sosiaalisen vuorovaikutuksen sekä kulttuurin jatkuvuuden ja sen kehittämisen.

Oppiaineena äidinkieli ja kirjallisuus on lukio-opetuksen keskeinen taito-, tieto-, kulttuuri- ja taideaine, joka tarjoaa aineksia kielelliseen ja kulttuuriseen yleissivistykseen. Se saa sisältöjä kieli-, kirjallisuus- ja viestintätieteistä sekä kulttuurin tutkimuksesta. Kielen, kirjallisuuden ja viestinnän tietoja sekä lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja opitaan erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus opastaa arvostamaan omaa kulttuuria ja kieltä. Oppiaine ohjaa monikulttuurisuuden ja monikielisyyden ymmärtämiseen ja kielelliseen ja kulttuuriseen suvaitsevaisuuteen.

Lukion kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on kaunokirjallisuuden ymmärtäminen, tekstien erittelemine ja tulkitseminen eri näkökulmista. Kaunokirjallisuus tarjoaa aineksia henkiseen kasvuun, kulttuuri-identiteetin muodostumiseen ja omien ilmaisuvarojen monipuolistamiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus tähtää sellaisiin viestintä- ja vuorovaikutustaitoihin, jotka luovat riittävät edellytykset jatko-opinnoille, osallisuudelle työelämässä ja aktiiviselle kansalaisuudelle. Sosiaalinen vuorovaikutus ja oppiminen perustuvat monipuoliseen viestintäosaamiseen ja vankkaan luku- ja kirjoitustaitoon sekä taitoon käyttää kieltä tilanteen vaatimalla tavalla. Oppiaine äidinkieli ja kirjallisuus ohjaa aktiiviseen tiedon hankkimiseen, tiedon kriittiseen käsittelyyn ja tulkintaan.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, sillä eri tieto- ja taitoalueet ovat toiminnallisessa yhteydessä toisiinsa. Niitä yhdistävänä tekijänä on kieli ja näkemys ihmisestä tavoitteellisesti toimivana, itseään ilmaisevana, merkityksiä tulkitsevana ja tuottavana viestijänä.

Opetuksen tavoitteet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan kielestä, kirjallisuudesta ja viestinnästä ja osaa hyödyntää niihin liittyviä käsitteitä*
- syventää ja monipuolistaa viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan niin, että hän pystyy tavoitteelliseen ja tarkoituksenmukaiseen vuorovaikutukseen*
- oppii käyttämään kieltä entistä tarkoituksenmukaisemmin sekä puheessa että kirjoituksessa*
- oppii ymmärtämään ja analysoimaan tekstin ja kontekstin suhdetta*
- syventää tekstitaitojaan siten, että hän osaa eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä entistä tietoisempaan niiden tavoitteista ja konteksteista*

- oppii arvioimaan tekstin ilmaisua, esimerkiksi retorisia keinoja ja argumentaatiota, sekä soveltamaan tietojaan tekstien vastaanottamiseen ja tuottamiseen
- syventää kirjallisuuden tuntemustaan ja kehittää siten ajatteluaan, laajentaa kirjallista yleissivistystään, mielikuvitustaan ja eläytymiskykyään ja rakentaa maailmankuvaansa
- hallitsee kirjoitetun kielen normit ja ymmärtää yhteisen kirjakielen tarpeellisuuden
- osaa valikoida ja kriittisesti arvioida erilaisia tietolähteitä, tiedon luotettavuutta, käyttökelpoisuutta ja tarkoituksellisuutta, osaa hyödyntää tieto- ja viestintätekniikkaa oppiaineen opiskelussa
- nauttii kulttuurista ja arvostaa sen monipuolisuutta.

Arviointi

Äidinkielen ja kirjallisuuden kurssien arvioinnin tulee kohdistua monipuolisesti oppiaineen eri alueisiin. Arvioinnin pohjana on opiskelijan tieto kurssien tavoitteista ja sisällöistä niin, että hän pystyy seuraamaan omaa edistymistään. Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset sekä aktiivinen osallistuminen. Henkilökohtainen tavoitteenasettelu ja palaute sekä toisilta opiskelijoilta että opettajalta ovat opiskelijan puheviestinnän ja kirjoittamisen taitojen kehittämisessä tärkeitä. Opetuksessa tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja, joiden avulla hän voi rakentaa myönteistä mutta realistista käsitystä itsestään puhujana, lukijana ja kirjoittajana.

Sonkajärven lukiossa opiskelijoilla on mahdollisuus valita ohjelmaansa pakollisten kurssien ja valtakunnallisten syventävien kurssien lisäksi useita koulukohtaisia kursseja, joita tarjotaan joka lukuvuosi tai joka toisena lukuvuotena. Ensimmäisenä koulukohtaisista kursseista tarjotaan lukioon tuleville soveltava ”kymppikurssi” eli opiskelutaitojen ja kieliopin kertauksen kurssi, jolla voi paitsi kerrata peruskoulun äidinkielen opetuksen sisältöjä myös harjoitella lukiossa tarvittavia työskentely- ja opiskelutaitoja. Toisena koulukohtaisena kurssina on syventävä luovan kirjoittamisen kurssi, joka tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden kokeilla vapaasti omaa kirjallista ilmaisuaan sekä antaa ja ottaa vastaan palautetta kurssilla tuotetuista teksteistä. Edellisten kurssien lisäksi tarjolla ovat myös kirjallisuuskurssi ja näyttämötaiteen kurssi, jotka molemmat täydentävät ja laajentavat opiskelijoiden kulttuurista yleissivistystä, jota painotetaan myös valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa. Koulukohtaisia syventäviä ja soveltavia kursseja voidaan muunnella, lisätä tai poistaa tarpeen mukaan.

Valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan kuuluvia **aihekokonaisuuksia** voidaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen luonteen vuoksi toteuttaa tarvittaessa kaikilla kursseilla: puhe-esitysten aiheet samoin kuin kirjallisuusvalinnat voidaan tehdä tiettyä aihekokonaisuutta silmällä pitäen. Viestintä- ja mediaosaaminen tulevat monin tavoin esille jokaisella äidinkielen ja kirjallisuuden kurssilla, mutta viestintä- ja mediaosaamisen aihekokonaisuus soveltuu toteutettavaksi myös kuvataiteen kanssa yhteistyössä.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus tulevat voimakkaimmin esille sekä kotimaista että länsimaista kirjallisuutta käsittelevillä kursseilla (ÄI5 ja ÄI6).

Kielen ja kulttuurin arvostamiseen sekä kulttuuriseen suvaitsevuuteen ohjaaminen on tärkeää, ja tavoitteena on pyrkiä kasvattamaan aktiivisia ja kriittisiä kansalaisia, jotka haluavat käyttää tietojaan ja taitojaan yhteiskunnan hyväksi.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa tarjotaan opiskelijoille mielekästä henkistä työtä, jonka tavoitteena on vankka, yhteiskunnan vaatimukset täyttävä luku-, kirjoitus- ja puhetaito.

PAKOLLISET KURSSIT

Kursseilla toteutetaan aineen sisäistä integraatiota: lukeminen, kirjoittaminen, puheviestintä, kieli, kirjallisuus ja media kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin siten, että tietojen ja taitojen opiskelu on jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. Kaikilla kursseilla syvennetään kirjoitetun kielen hallintaa ja kehitetään lukemisen, kirjoittamisen ja puheviestinnän taitoja sekä luetaan runsaasti kaunokirjallisia ja muita tekstejä kunkin kurssin näkökulmasta.

1. Kieli, tekstit ja vuorovaikutus (ÄI1)

Opiskelijan käsitys kielestä, teksteistä ja niiden tulkinnasta syvenee, ja hänen taitonsa lukea tekstejä kehittyy. Hän osaa jäsentää viestintäympäristöään sekä tunnistaa omia taitojaan puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana, lukijana ja median käyttäjänä niin, että hänen viestijäkuvansa tarkentuu.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää tekstikäsitystään*
- *oppii tarkastelemaan monenlaisia tekstejä entistä tietoisempina tulkintaansa ohjaavista seikoista*
- *ymmärtää tekstin merkityskokonaisuutena ja tarkastelee sen piirteitä tavoitteen, viestintätilanteen ja -välineen kannalta*
- *oppii tarkastelemaan kielenkäyttöään, lukemistapojaan ja viestintäänsä entistä tietoisemmin*
- *tottuu huoltamaan tuottamiensa tekstien kieliasua*
- *syventää tietojaan ryhmäviestinnästä: hän kehittää ja oppii arvioimaan omia osallistumistapojaan ryhmän vuorovaikutuksen ja ilmapäirin sekä ryhmätyön tai keskustelun tuloksellisuuden kannalta.*

Keskeiset sisällöt

- *tekstien tulkintaa ja tuottamista ohjaavia perustekijöitä kuten tavoite, vastaanottaja, tekstilaji ja tekstityyppi*
- *viestintätilanteen ja -välineen vaikutus tekstiin*
- *tekstikäsitteen syventäminen, esimerkiksi puhutut ja kirjoitetut tekstit, mediatekstit, sähköiset ja graafiset tekstit, asia- ja kaunokirjalliset tekstit, julkiset ja yksityiset tekstit*
- *erilaisten tekstien kielen ja sisällön havainnointia ja harjoittelua: ymmärrettävyys, havainnollisuus ja eheys*
- *tekstien referointi ja kommentointi*

- *omien viestintätietojen, -taitojen, -asenteiden ja -motivaation arviointi lukio-opiskelun näkökulmasta*
- *vuorovaikutustaidot ryhmässä*

Kurssilla käsitellään erilaisia tekstityyppejä, kuten kertovaa, kuvailevaa, ohjailevaa, pohtivaa ja analysoivaa sekä argumentoivaa tekstityyppiä ja niiden tavoitteita. Tutustutaan tavoitteelliseen ryhmäkeskusteluun opiskelumenetelmänä.

- Opiskelija harjoittelee ison ja pienen alkukirjaimen käyttöä sekä yhteen ja erikseen kirjoittamista.
- Opiskelija oppii kirjoitelman jaksotuksen ja soveltaa sitä käytännössä.
- Kertovan ja kuvailevan tekstityypin harjoituksena opiskelija kirjoittaa esimerkiksi lukijaelämäkerran.
- Opiskelija kommentoi suullisesti ja kirjallisesti erilaisia tekstejä, joita voidaan poimia esimerkiksi sanomalehdistä.
- Opiskelija oppii referoinnin periaatteen ja harjoittelee sitä käytännössä.
- Opiskelija lukee kursin aikana yhteisesti sovitun romaanin, esimerkiksi Aleksis Kiven Seitsemän veljestä, ja osallistuu sen pohjalta tavoitteelliseen ryhmäkeskusteluun.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Arvosanan pohjana ovat referaatti, kirjoitelma ja kirjallisuusryhmätyö sekä osallistuminen ryhmäkeskusteluun. Sovittujen suoritusten myöhästyminen vaikuttaa arvosteluun opettajan ilmoittamalla tavalla. Tuntityöskentely voi myös vaikuttaa arvosanaan numeron verran ylös- tai alaspäin. Opiskelija suorittaa kurssin lopuksi itsearviointin menestymisestään.

2. Tekstien rakenteita ja merkityksiä (ÄI2)

Opiskelija harjaantuu erittelemään tekstien kieltä, rakenteita ja merkityksiä sekä oppii näkemään tekstin yhteyden kontekstiin ja muihin teksteihin. Opiskelija syventää tekstilajituntemustaan ja kehittyä erilaisten tekstien tuottajana.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa arvioida tekstien sisältöä, näkökulmia, tyyliä ja muotoa sekä oppii erittelemään tekstiä temporaalisista, kausaalisista, kontrastiivisista ja muista merkitys suhteista koostuvana kokonaisuutena, oppii tekstien erittelyssä tarvittavaa käsitteistöä ja pystyy soveltamaan sitä myös tuottaessaan itse tekstiä*
- *tottuu työstämään tekstiään oman ja toisten arvion pohjalta*
- *oppii suunnittelemaan ja laatimaan puhuttuja ja kirjoitettuja asiatekstejä sekä kykenee välittämään sanomansa kuuntelijoille tai lukijoille tavoitteittensa mukaisesti*
- *oppii tiedonhankintastrategioita, käyttää painettuja ja sähköisiä tietolähteitä sekä löytää käyttökelpoista ja luotettavaa tietoa kirjoitelmansa tai puhe-esityksensä pohjaksi.*

Keskeiset sisällöt

- *tekstuaaliset keinot, esimerkiksi lausetyypit ja -rakenteet, sananvalinnat, kielen kuvallisuus; jaksotus, viittaussuhteet, kytkökset; fokusointi, aiheen rajausta ja näkökulman valinta*
- *informatiivisen puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen ja arviointi*
- *kirjoittaminen prosessina: tarkoituksenmukaisen aineksen haku, kriittinen valikointi ja siihen viittaaminen ja hyödyntäminen omassa tekstissä sekä tekstin ja sen kieliasun hiominen erityisesti rakenteen ja tekstin eheyden kannalta*

Kurssilla eritellään tekstien kieltä, rakennetta ja merkityksiä sekä tarkastellaan tekstin yhteyttä kontekstiin ja muihin teksteihin. Tekstilajien tuntemusta syvennetään ja opetellaan hankkimaan eri tietolähteistä tietoa tekstien tueksi. Opiskelija kehittyy sekä suullisen että kirjallisen tekstin tuottajana.

- Opiskelija laatii kirjoitelman prosessikirjoittamisen avulla ja tottuu näin työstämään tekstiään sekä oman että toisten arvion pohjalta.
- Opiskellaan tekstin rakentamiseen liittyvät seikat: otsikointi, aloitus, käsittelyjärjestys ja lopetus. Opiskellaan myös jaksotus, aiheen rajausta, näkökulman valikointi, sananvalinta ja kielen kuvallisuus.
- Opiskellaan kielenhuoltoa: lausetyypit ja -rakenteet, välimerkit, rinnastus, numeroilmaukset, vierassanojen taivutus jne.
- Opiskelija valmistaa kaunokirjallisuudesta havainnollisen kirjapuheenvuoron tai kirjaesittelyn, josta hän saa suullisen arvion opiskelijatovereilta ja opettajalta.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Arvosana määräytyy kirjallisuuspuheenvuoron ja prosessikirjoitelman sekä mahdollisten muiden kirjoitelmien pohjalta. Kielenhuollosta voidaan pitää koe, jos siitä on sovittu etukäteen. Tuntityöskentely voi vaikuttaa arvosanaan numeron verran ylös- tai alaspäin. Suoritusten myöhästymiset, jotka eivät selity sairaudella, vaikuttavat arviointiin opettajan ilmoittamalla tavalla. Opiskelija voi arvioida omaa suoritustaan ja osallistumistaan joko kurssin päätteeksi tai esimerkiksi oman suullisen esiintymisensä jälkeen.

3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI3)

Opiskelijoiden käsitys kaunokirjallisuudesta, kielen taiteellisesta tehtävästä ja sen kulttuurisesta merkityksestä syvenee.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii ymmärtämään kielen kuvallisuutta ja monitulkintaisuutta*
- *syventää tietojaan kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä*
- *kehittyy fiktiivisten tekstien analyysoijana erilaisia lukija- ja tulkintalähtökohtia sekä tarpeellisia kirjallisuustieteellisiä käsitteitä käyttäen*
- *oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti*

- *harjaantuu käyttämään kurssilla havainnoituja kielen keinoja tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjallisuuden erittelyä ja tulkintaa tulkinnan kannalta perusteltua käsitteistöä ja lähestymistapaa hyödyntäen*
- *proosa kirjallisuudenlajina: kerrontateknisiä keinoja, esimerkiksi kertoja, näkökulma, aihe, henkilö, aika, miljö, teema, motiivi*
- *lyriikka kirjallisuudenlajina: käsitteinä esimerkiksi runon puhuja, säe, säkeistö, rytmi, mitallisuus, toisto, kielen kuvallisuus*
- *draama kirjallisuudenlajina*
- *novellien, runojen ja draaman erittelyä*
- *kirjallisuuden keinojen käyttöä omassa teksteissä*

Kurssilla opetetaan kaunokirjallisuuden lajit, joita opiskelija oppii analysoimaan ja tulkitsemaan eri tavoin. Hän oppii perustelevaan sekä suullisesti että kirjallisesti tulkintojaan ja harjaantuu käyttämään myös omassa ilmaisussaan kurssilla havainnoituja kielen keinoja.

- Opiskelija tutustuu epiikkaan, lyriikkaan ja draamaan kirjallisuudenlajeina sekä niiden erittelyssä ja tulkinnassa käytettäviin kirjallisuuden peruskäsitteisiin. Lyriikan tarkastelussa perehdytään myös kielen kuvallisuuteen.
- Luetaan, analysoidaan ja tulkitaan novelleja, runoja ja näytelmä tai romaani.
- Opiskelija kirjoittaa novellianalyysin ja kirjoitelman, jossa hän voi käyttää kirjallisuuden keinoja, esim. kuvauksen, sadun, novellin tai henkilökuvan.
- Puheharjoituksena voi olla joko suullinen novellianalyysi tai runoesitys erittelyineen.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Arvosanan pohjana ovat kirjoitelmien arvosanat ja puheharjoitus. Kurssin alussa sovitut suoritukset on hoidettava ajallaan – muusta syystä kuin sairaudesta johtuvat suoritusten myöhästymiset vaikuttavat arviointiin opettajan ilmoittamalla tavalla. Kurssin aikana luettavan kaunokirjallisuuden vaikutuksesta arvossanaan sovitaan kurssin alussa. Tuntityöskentely voi vaikuttaa arvossanaan numeron verran ylös- tai alaspäin. Opiskelija voi arvioida menestymistään joko suullisesti tai kirjallisesti.

4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden kieltä erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta. Hän perehtyy argumentointiin ja syventää siihen liittyviä tietoja. Hän oppii analysoimaan ja tuottamaan argumentatiivisia tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää medialukutaitoaan, jolloin hän pystyy analysoimaan ja tulkitsemaan*

erilaisia mediatekstejä, niiden taustoja ja tavoitteita sekä kriittisesti arvioimaan median välittämää informaatiota ja vaikutusta yksilöihin ja yhteiskuntaan

- osaa niin kirjoittajana kuin puhujanakin perustella monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioida vaikuttamispyrkimyksiä ja tekstin luotettavuutta*
- osaa tarkastella kirjallisuuden yhteiskunnallista vaikutusta*
- oppii tarkastelemaan ja arvioimaan tekstejä ja niiden välittämiä arvoja myös eettisistä lähtökohdista.*

Keskeiset sisällöt

- suora ja epäsuora vaikuttaminen: esimerkiksi suostuttelu, ohjailu, manipulointi; mainonta, propaganda; ironia, satiiri, parodia*
- vaikuttamaan pyrkivien tekstien lajeja, graafisia ja sähköisiä tekstejä: mielipide, kolumni, pakina, arvostelu, pääkirjoitus, kommentti, mainos*
- argumentointitavat ja retoriset keinot*
- kantaa ottavia puheenvuoroja, keskusteluja ja väittelyitä*
- tietoisesti vaikuttamaan pyrkivää kirjallisuutta ja muita kantaa ottavia tekstejä*
- tekstien ideologisuus, lähdekritiikki ja mediakritiikki*
- viestijän vastuu; mediavalinnat ja verkkoetiikka*

Kurssilla käsitellään sekä teoriaan tutustuen että käytännön harjoituksin suoraa ja epäsuoraa vaikuttamista. Luetaan, kirjoitetaan ja puhutaan erilaisia vaikuttamaan pyrkiviä tekstejä. Tutustutaan asiakeskeisen ja tunnepohjaisen vaikuttamisen keinoihin ja eritellään kielen vaikutuskeinoja. Vahvistetaan asiallisen kriittistä ja aktiivista asennoitumista mediaan.

- Opiskelija lukee eritellen vaikuttamaan pyrkiviä tekstityyppejä ja kirjoittaa vähintään kaksi erilaista mielipidetekstiä (mielipidekirjoitus, vastine, kolumni, pakina). Harjoittelussa painottuvat oma argumentointi ja aineistotekstin kriittinen käyttö.
- Puheharjoituksina opiskelija laatii vaikuttamaan pyrkivän puheen ja osallistuu joko väittelyyn tai tavoitteelliseen keskusteluun.
- Opiskelija lukee Väinö Linnan Tuntemattoman sotilaan ja muuta vaikuttamaan pyrkivää kirjallisuutta, esim. Minna Canthin, F. E. Sillanpään, Ilmari Kiannon tai jonkun muun kirjailijan tuotantoa.
- Kurssin työtavat ovat oppilaskeskeisiä, esimerkiksi ryhmätyöskentelyä, ja ne mahdollistavat runsaan ja monipuolisen omakohtaisen argumenttianalyysin tekemisen. Opiskelija harjaantuu kriittisten ja perusteltujen mediavalintojen tekemiseen.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Arvosana määräytyy kirjoitettujen mielipidetekstien ja puheharjoitusten sekä luettavan kirjallisuuden perusteella. Kurssin alussa sovitut suoritukset on tehtävä ajallaan. Muista syistä kuin sairaudesta johtuvat suoritusten myöhästymiset vaikuttavat arviointiin opettajan ilmoittamalla tavalla. Tuntityöskentely voi vaikuttaa arvosanaan numeron verran ylös- tai alaspäin. Opiskelijalle annetaan mahdollisuus myös itsearviointiin.

5. Teksti, tyyli ja konteksti (ÄI5)

Opiskelija oppii tarkastelemaan tekstejä ja niiden tyyliä siten, että hän osaa ottaa huomioon kontekstin merkityksen tulkinnassa ja tekstin tuottamisessa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan niin fiktiivisiä tekstejä kuin asiatekstejäkin niiden kulttuuri-kontekstissa ja suhteessa muihin teksteihin
- oppii erittelemään tyylin elementtejä ja niiden vaikutusta tekstin kokonaisuuteen
- pystyy itsenäiseen kirjoitusprosessiin aiheen ja näkökulman valinnasta, aineiston koonnista ja järjestelystä tekstin muokkaamisen ja tyylin hionnan kautta oman pohdiskelevan tekstin laadintaan
- kehittää omaa ilmaisutapaansa ja kirjallista tyyliään.

Keskeiset sisällöt

- eri aikakausia ja tyyliä edustavia kaunokirjallisia ja muita tekstejä erityisesti kulttuurisen kontekstin näkökulmasta
- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä oman aikansa että nykyajan kontekstissa
- tyylin aineksien kuten sananvalinnan, sävyn, kielen kuvallisuuden, rytmin ja lauserakenteen vaikutus tekstiin
- oppiaineen sisältöihin liittyvästä aiheesta, itse valitusta näkökulmasta laadittu pohdiskeleva teksti
- oman tyylin hiontaa ja huoltoa

Kurssilla opiskelija oppii tarkastelemaan erilaisia tekstejä ja niiden tyyliä siten, että hän osaa ottaa huomioon niiden yhteyden kulttuuritaustaan ja suhteen muihin teksteihin. Tyylin erittelyllä pyritään kehittämään myös opiskelijan omaa ilmaisutapaa.

- Tarkastellaan länsimaisen kirjallisuuden eri aikakausia ja niiden vaikutuksia arvo- ja aatemaailmaamme.
- Esitellään jokin tyyliä edustava siihen liittyvine teoksineen tai jotakin tyyliä edustava kaunokirjallinen teos.
- Kirjoitetaan aineen lisäksi kirjallisuudessa yhden tai useamman luetun kaunokirjallisen teoksen pohjalta.
- Tekstilajeista tutustutaan erityisesti esseeseen ja artikkeliin.
- Pohditaan asiatekstin kieltä ja tyyliä: pronomien käyttöä, toistoa, vierasta vaikutusta, kielen kuvallisuutta, sananvalintaa, sävyä, lauserytmiä sekä ilmaisun epätasaisuutta, epäsymmetrisyyttä ja sidosteisuutta.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Arvosana määräytyy aineen, kirjallisuudessa ja esitelmän perusteella. Kurssin alussa sovitaan, miten länsimaista kirjallisuutta käsitellään: voidaan sopia esimerkiksi ryhmittäin tehtävistä arvosanaan vaikuttavista kirja- ja tyyliä edustavista tai opettajajohtoisesta opetuksesta, joka voi päättyä kokeeseen. Suoritusten myöhästyminen muista kuin sairaudesta johtuvista syistä vaikuttaa arvosteluun opettajan ilmoittamalla tavalla. Tuntityöskentely

vaikuttaa arvosanaan numeron verran ylös- tai alaspäin. Opiskelijalle annetaan mahdollisuus itsearviointiin kurssin päätteeksi.

6. Kieli, kirjallisuus ja identiteetti (ÄI6)

Opiskelija saa yleiskuvan suomen kielen sekä suomalaisen kirjallisuuden ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteiskunnalle.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan suomen kielen kehityksen vaiheita ja ymmärtää eurooppalaisten kieli- ja kulttuurikontaktien vaikutuksen suomalaisen kulttuurin muotoutumiseen ja jatkuvaan muutokseen*
- arvostaa nyky-Suomen monikulttuurisuutta ja -kielisyyttä ja ymmärtää äidinkielen merkityksen jokaiselle ihmiselle*
- tuntee suomalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia ja teemoja. Hän osaa arvioida niiden merkitystä oman kulttuurinsa näkökulmasta kulttuurisen ja yksilöllisen identiteetin rakentajana.*

Keskeiset sisällöt

- teksti suullisessa ja kirjallisessa traditiossa: kansanrunoudesta kirjallisuuteen, kirjoitetusta kulttuurista nykyviestintään*
- suomen kielen muotoutuminen ja muuttuminen kansainvälisessä ympäristössä; kielenohjailun periaatteet opiskelijan kielenkäytön näkökulmasta*
- kielen ja kirjallisuuden merkitys kansallisen identiteetin rakentamisessa*
- suomalaista kaunokirjallisuutta aika- ja kulttuurikontekstissaan, keskeisiä teoksia ja teemoja*
- kirjallisia ja suullisia tuotoksia kurssin teemoihin liittyvistä aiheista*

Kurssilla pohditaan suomen kielen ja suomalaisen kirjallisuuden vaikutusta identiteettimme muotoutumiseen. Myös suomalaisen kirjallisuuden erityiset ominaispiirteet eurooppalaisessa traditiossa tuodaan esiin. Voidaan tutustua oman paikkakuntamme kirjailijoihin (Juhani Aho, Kauppi-Heikki, Eino Säisä, Aarno Kellberg) esimerkiksi suullisten esitysten avulla.

- Opiskelija perehtyy Suomen kirjallisuuden historiaan ja tutustuu kotimaisen kirjallisuuden merkkiteoksiin.
- Tutustutaan suomen kielen kehityksen pääpiirteisiin ja opitaan näkemään kieli jatkuvasti muuttavana ilmiönä.
- Kielenhuollon merkitystä tarkastellaan opiskelijan ja yhteiskunnan tarpeista käsin. Ylioppilasaineita eritellään kielenhuollon näkökulmasta.
- Kirjoitetaan kaksi laajaa kirjoitelmaa, joista toinen on ylioppilasainetasoisista aiheista kirjoitettu otsikkoaine ja toinen lyhyempi, erityisesti tekstitaitoa mittaava kirjoitelma.
- Omavalintaisesti luetusta kotimaisesta kaunokirjallisesta teoksesta voidaan joko kirjoittaa laaja essee tai pitää suullinen esitys, jossa esitellään lyhyesti myös kirjailija.
- Kirjallisuushistoriasta pidetään koe, varsinkin jos opiskelu on ollut opettajajohtoista ja luentomaista.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Kurssiarvosana määräytyy kirjoitelmien ja mahdollisen kokeen tai suullisten esitysten pohjalta. Tuntityöskentely voi vaikuttaa numeron verran ylös- tai alaspäin. Sovitut suoritukset on hoidettava ajallaan; muusta syystä kuin sairaudesta johtuvat suoritusten myöhästymiset vaikuttavat arvosteluun opettajan ilmoittamalla tavalla. Opiskelijalle annetaan mahdollisuus itsearviointiin kurssin päätteeksi tai oman suullisen esityksensä jälkeen.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Puheviestinnän taitojen syventäminen (ÄI7s)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa puheviestintään liittyviä tietojaan ja taitojaan sekä oppii arvioimaan puheviestinnän merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa ja työelämässä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää tietojaan vuorovaikutuksen luonteesta, ominaispiirteistä ja puhekulttuurista*
- *kehittää puhumisrohkeuttaan ja ilmaisuvarmuuttaan sekä esiintymis- ja ryhmätaitojaan*
- *tunnistaa ja osaa analysoida sekä puhujan että sanoman luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä.*

Keskeiset sisällöt

- *vuorovaikutustilanteiden osatekijät ja ominaispiirteet*
- *verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä*
- *esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat*
- *esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelua erilaisissa vuorovaikutustilanteissa*
- *puheviestinnän kulttuurisia piirteitä ja suomalaista puhekulttuuria*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

8. Tekstitaitojen syventäminen (ÄI8s)

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan analysoida ja tuottaa tekstejä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *vahvistaa taitoaan lukea analyttisesti ja kriittisesti erilaisia tekstejä*
- *varmentaa taitoaan kirjoittaa sisällöltään, rakenteeltaan ja tyyliltään ehyttä ja johdonmukaista tekstiä.*

Keskeiset sisällöt

Kerrataan ja syvennetään seuraavia asioita:

- *tekstityypit ja tekstilajit*
- *tekstianalyysi ja siinä tarvittavat käsitteet*
- *tekstin rakentaminen: ideointi, suunnittelu, näkökulman valinta, jäsentely, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja ulkoasun viimeistely*
- *kielenhuoltoa*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

9. Kirjoittaminen ja nykykulttuuri (ÄI9s)

Opiskelija perehtyy kulttuuri- ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, median ajankohtaisaiheisiin ja nykykirjallisuuteen. Hänen kriittinen ja kulttuurinen lukutaitonsa syvenee, ajattelutaitonsa kehittyy ja kirjallinen ilmaisunsa kypsyy kohti lukion päättötason vaatimuksia.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *kykenee keskustellen ja kirjoittaen käsittelemään ajankohtaisia kielen, kirjallisuuden ja viestinnän teemoja*
- *oppii arvioimaan ja arvottamaan ajankohtaisia tekstejä eettisin ja esteettisin perustein ja näkemään niiden merkityksen osana yhteiskunnallista keskustelua*
- *löytää nykykirjallisuudesta itseään kiinnostavia tekstejä ja osallistuu niistä käytävään keskusteluun*
- *osoittaa kypsyyttä oman tekstinsä näkökulman valinnassa, aiheen käsittelyssä, ajattelun itsenäisyydessä ja ilmaisun omaäänisyydessä.*

Keskeiset sisällöt

- *nykykirjallisuutta ja sen ilmiöitä*
- *ajankohtaisia suullisia ja kirjallisia puheenvuoroja kieltä ja kulttuuria käsittelevistä aiheista*
- *mediatekstien ajankohtaisaiheiden, ilmaisukeinojen ja vaikutusten tarkastelua*
- *osallistumista lukija- ja kirjoittajayhteisöön*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

10. Kieliopin ja kielenhuollon kurssi (ÄI 10so)

Kurssi suoritetaan mieluiten lukio-opintojen alussa ja se on tarkoitettu niille, jotka kaipaavat varmuutta kielioppiasioissa äidinkielen ja vieraiden kielten opiskelussa.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa kielioppiosaamistaan
- oppii kirjoitetun kielen omatoimista huoltamista

Keskeiset sisällöt

Kurssin sisältö suunnitellaan opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kurssilla voidaan käsitellä

- peruskieliopin asioita (sanaluokat, sijamuodot, verbinmuodot, lauseenjäsenet jne.)
- kirjoittamisessa tarvittavia kielenhuollon asioita, kuten oikeinkirjoitus- ja välimerkkisääntöjä, lauserakenteisiin liittyviä ohjeita sekä muoti-ilmauksien ja kuluneiden fraasien käyttöä
- kurssiin voidaan sisällyttää myös esseevastauksen kirjoittamisen ja tutkielman tekemisen opastusta

Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä. Opiskelija arvioi omaa edistymistään kurssin päätteeksi.

11. Luovan kirjoittamisen kurssi (ÄI 11k)

Kurssi on tarkoitettu niille, jotka ovat kiinnostuneita erityylisten tekstien kirjoittamisesta ja omien rajojensa rohkeasta kokeilemisesta. Kurssilla tehdään paljon kirjoitusharjoituksia, joista annetaan ja otetaan vastaan palautetta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- tukea opiskelijan persoonallisuuden kehitystä luovuuden, taiteellisuuden ja elämyksellisyyden suuntaan sekä rohkaista opiskelijaa kirjoittajana
- vahvistaa ja tukea opiskelijan uskoa omaan kykyihinsä ja kehittää mielikuvien, tunteiden, ajatusten, tietojen ja aistihavaintojen käyttöä kielellisessä ilmaisussa
- kokea kirjoittamisen iloa

Keskeiset sisällöt

- kurssilla tuotetaan erilaisia tekstejä sekä yksin että ryhmissä
- kirjoitetaan erilaisten virikkeiden pohjalta (kuva, runo, musiikki, elokuva jne.)
- harjoitellaan nopeaa, vapautunutta ja kritiikitöntäkin tekstin tuottamista hiotun ilmaisun ohella
- tuotetaan runoa, satua, novellia, pakinaa, vuoropuhelua, mielipidetekstiä, tajunnanvirtaa jne.
- harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista

Arviointi

Numeroarviointi 4 - 10, jossa käytetään portfoliomenetelmää. Opiskelija arvioi myös itse omia tuotoksiaan ja työskentelyään kurssin aikana.

12. Kirjallisuuskurssi (ÄI 12k)

Kurssi on tarkoitettu suoritettavaksi vasta kolmannen pakollisen kurssin jälkeen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa ja syventää kirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kirjallisuuden analyysi- ja tulkintataitojaan sekä osallistuu kirjallisuuskeskusteluun

Keskeiset sisällöt

- kurssi toteutetaan lukien, keskustellen, kirjoittaen ja esittäen analyyseja tai kirjallisuusesseitä
- kirjallisuutta voidaan tarkastella aikakausittain, kirjallisuudenlajien mukaan tai erilaisten teemojen näkökulmasta
- kurssilla on mahdollisuus tutustua opiskelijoiden vapaavalintaisten teosten myötä myös eri maanosien kirjallisuuteen
- yhteisesti luettavista teoksista sovitaan kurssin aikana

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Opiskelija arvioi myös omaa työskentelyään kurssin aikana tai sen päätteeksi.

13. Näyttämötaiteen kurssi (ÄI 13k)

Kurssi on tarjolla joka toinen vuosi. Suositellaan suoritettavaksi vasta puheviestinnän kurssin (ÄI 7) jälkeen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää esiintymisvarmuutta, rohkeutta ja uusia itseilmaisun keinoja mm. draaman keinoin

Keskeiset sisällöt

Kurssin sisältöä voidaan painottaa opiskelijoiden toiveiden mukaan, jolloin kullekin ryhmälle valitaan sopivimmat aiheet esimerkiksi seuraavista vaihtoehdoista

- tutustutaan teatterin vaiheisiin ja näytelmäkirjallisuuteen
- käydään katsomassa teatteriesitys, jonka yhteydessä opastetulla kierroksella tutustutaan myös esiripun takana oleviin tiloihin ja toimintaan
- tehdään improvisaatioharjoituksia ja pieniä esityksiä
- oman näytelmän tuottaminen ja esittäminen
- videoelokuvan suunnitteleminen ja tekeminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Opiskelijalle annetaan mahdollisuus oman työskentelynsä arvioimiseen

AIHEKOKONAISUUDET KURSSEITTAIN ÄIDINKIELI

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	4	-erilaisten mediatekstien analysointi ja tulkitseminen ja kriittinen arviointi -oman näkemyksen monipuolinen argumentointi niin kirjoittajana kuin puhujanakin
Hyvinvointi ja turvallisuus	kaikki kurssit	-erilaisissa keskustelu- ja väittelytilanteissa -kirjoitelmissa -suullisissa esityksissä ja puheissa
Kestävä kehitys	kaikki kurssit	-kuten edellisessä
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus	5 6	-länsimaisen kirjallisuuden aikakaudet ja tyylisuunnat -tekstien tarkastelu ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä - monikulttuurisuus ja -kielisyyt sekä kielen merkitys identiteetin luojaana nyky-Suomessa -kieli- ja kulttuurikontaktien muotoutuminen ja muuttuminen
Teknologia ja yhteiskunta	5 ja 6	-sekä länsimaisen kirjallisuuden että Suomen kirjallisuuden tyylisuunnat ovat sidoksissa oman aikansa yhteiskunnalliseen taustaan ja teknologian kehitykseen
Viestintä- ja mediaosaaminen	4 kaikki kurssit	-kriittinen suhtautuminen median välittämään informaatioon, medialukutaidon syventäminen: median välittämien arvojen tarkastelu ja arviointi eettisistä lähtökohdista käsin -viestintätaitojen harjoittelua

5.3.6 Äidinkieli ja kirjallisuus, suomi toisena kielenä

Opiskelijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, voidaan opettaa äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan. Oppimäärän lähtökohtana on toisen kielen oppijan oppimistilanne: opiskelija oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehittyy vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielen rinnalle. Lukion suomi toisena kielenä -oppimäärän tavoitteet ja sisällöt perustuvat perusopetuksessa tai muualla hankittuun suomen kielen perusteiden hallintaan.

Suomi toisena kielenä -opetuksen keskeinen tavoite on, että opiskelija saavuttaa sellaisen suomen kielen taidon, että hän voi opiskella täysipainoisesti kaikkia lukion oppiaineita ja että hänen on mahdollista jatkaa opintojaan sekä selviytyä työelämässä suomen kielellä. Yhdessä oman äidinkielen opetuksen kanssa suomi toisena kielenä -opetus vahvistaa opiskelijan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle.

Opetuksen tavoitteet

Suomi toisena kielenä -opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää suomen kielen taitonsa niin hyväksi, että hän pystyy käyttämään sitä ajattelun, oppimisen, ilmaisun ja vaikuttamisen sekä sosiaalisten suhteiden luomisen ja ylläpitämisen välineenä*
- osaa ja rohkenee ilmaista itseään ymmärrettävästi erilaisissa arkielämän ja opiskelun viestintätilanteissa*
- hallitsee suomen kielen perusrakenteet kielen eri tasoilla ja tulee entistä tietoisemmaksi suomen kielen erityispiirteistä omaan kieleensä tai muihin kieliin verraten*
- kykenee hyödyntämään erilaisia tekstejä, ja oppii tietoyhteiskunnassa tarvittavaa kriittistä tulkinta- ja arviointitaitoa*
- parantaa taitoaan etsiä, valita, muokata ja välittää tietoa erilaisista lähteistä*
- tottuu työskennellessään käyttämään sanakirjoja ja kielenoppaita*
- perehtyy suomalaiseen yhteiskuntaan, mediaan, kulttuuriin ja kirjallisuuteen (yhteistyössä muun aineopetuksen kanssa)*
- havaitsee kielen vaihtelun puhujan, tilanteen ja alueen mukaan ja laajentaa tietojaan puhutun ja kirjoitetun kielen peruseroista ja työnjaosta*
- oppii ymmärtämään toisen kielen oppimisprosessia, pystyy tarkkailemaan omaa kielitaitoaan, arvioimaan edistymistään ja haluaa kehittää kielitaitoaan sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa*
- oppii pohtimaan kaksi- tai monikielisyyttään; hänen käsityksensä kielen merkityksestä identiteetille syvenee.*

Arviointi

Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2.2-taso (toimiva itsenäinen kielitaito) kuvaa pääpiirtein suomi toisena kielenä -opiskelijan hyvää osaamista lukion päättövaiheessa. Opiskelijan kielitaitoprofiilin vahvimmat alueet ovat kuullun ja luetun ymmärtäminen, joissa hyvän osaajan taito

yltää B2.2-tasolle. Kirjoittamisen alueella B2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuvaa hyvää osaamista.

Opiskelijaa arvioidaan suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan, jos se on valittu hänen oppimääräkseen huolimatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi toisena kielenä -opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi toisena kielenä -kursseista. Äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä -kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi toisena kielenä -kurssin arvosanaksi. Suomi toisena kielenä -kurssit korvaavat äidinkielen ja kirjallisuuden suomi äidinkielenä -oppimäärän kurssit vain siinä määrin kuin niiden tavoitteet ja sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pääsääntöisesti pakollisten kurssien osalta edellytetään lisänäyttöjä ja arvosana harkitaan uudelleen niiden yhteydessä.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Perusteet hallintaan (S21)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjoittelee lukio-opinnoissa tarvittavaa yleiskielistä esitystapaa sekä kirjallisesti että suullisesti*
- tiedostaa suomen kielen perusrakenteet ja tulee varmaksi niiden hallinnassa*
- pystyy asettamaan tavoitteita suomen kielen opiskelulle ja rohkaistuu suomen kielen käyttäjänä.*

Keskeiset sisällöt

- opiskelijan kielitaidon kartoitus*
- opiskelijan tausta ja kokemukset*
- kahden kulttuurin ja kielen keskellä eläminen*
- lukion opiskelukulttuuri, suomen kielen opiskelutekniikka*
- parihaastattelut, arkielämään ja sosiaaliin tilanteisiin liittyvät pienet puheenvuorot*
- suomen kielen keskeiset äänne- ja muoto-opilliset piirteet*
- aineistopohjainen kirjoitelma*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Kieli käyttöön (S22)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu viestimään tilanteen mukaisesti ja tulee tietoiseksi toimintamahdollisuuksistaan vuorovaikutustilanteissa*
- oppii erottamaan eri tyylejä ja sävyjä kirjoitetussa ja puhutussa kielessä*
- oppii erittelemään ja hallitsemaan kielen lauserakenteita sekä ymmärtämään sanaston muodostumiskeinoja.*

Keskeiset sisällöt

- *kielitulanteiden vaihtelu ja puheen variaatio*
- *erilaisia kaunokirjallisia ja asiatekstejä*
- *eri asiointitulanteita*
- *hankitun tiedon suullista ja kirjallista raportointia*
- *kielen lausetason perusrakenteet*
 - peruslauseen rakentaminen*
 - peruslauseen jäsenet, erityisesti objekti*
 - suomen kielelle ominaiset lausetyypit*
- *sananmuodostuskeinot*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Kielellä vaikutetaan (S23)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää erityyppisiä suullisia ja kirjallisia asiatekstejä, erityisesti mielipidetekstejä, sekä oppii löytämään tekstin ydinajatuksen ja ottamaan kantaa niihin*
- *rohkaistuu muodostamaan ja ilmaisemaan mielipiteitään perustellen*
- *oppi tunnistamaan, miten häneen vaikutetaan*
- *tarkastelee myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana*
- *parantaa kielen perusrakenteiden hallintaa, erityisesti sijamuotojen merkitystehtäviä ja rektioita.*

Keskeiset sisällöt

- *mielipidekirjoituksia ja ajankohtaisohjelmia*
- *asiatekstin analysointi- ja tulkintaharjoituksia*
- *perustelemisen harjoittelemista sekä suullisesti että kirjallisesti*
- *ryhmäkeskustelutehtäviä*
- *kaunokirjallisuus ja media vaikuttajana*
- *nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden tarkastelua*
- *vertailumuotoja ja rektioseikkoja*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Syvemvät tekstitaidot (S24)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu erittelevään luku- ja kirjoitustaitoon sekä rohkaistuu persoonalliseen kielen tuottamiseen*
- *harjaantuu löytämään erilaisista teksteistä niiden pääajatuksen, tulkitsemaan tekstin ydinsisältöä sekä totuttautuu kirjoittamaan aineiston pohjalta.*

Keskeiset sisällöt

- erilaisia mediatekstejä; niiden tulkintaa ja hyödyntämistä
- tekstin tuottamista erilaisista aineistoista
- luovaa kirjoittamista
- referointia

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Suomalainen kulttuuri tutuksi (S25)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu suomalaiseen kulttuuriin, erityisesti kirjallisuuteen sekä muihin taiteisiin ja mediakulttuuriin ja vertailee suomalaista kulttuuria tuntemiinsa muihin kulttuureihin
- hyödyntää mediaa kulttuurin välittäjänä sekä saa taide-elämyksiä ja aineksia oman identiteettinsä rakentamiseen.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja
- suomalaisen kirjallisuuden lukemista, kuten novelleja, lyhytproosaa, runoja, romaani-
katkelmia sekä ainakin yksi kokonaisteos
- opintokäynti tai taide-esityksen katsominen, esimerkiksi teatterikäynti
- yhden kirjailijan ja hänen teoksensa esittely

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Kohti toimivaa kaksikielisyyttä (S26)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa kielitaitoaan vaativilla teksteillä ja tehtävillä
- syventää tietojaan kirjakielen perusnormeista ja osaa soveltaa niitä omia tekstejä tuottaessaan
- vahvistaa käsitystään suomalaisuudesta, esimerkiksi suomalaisen kirjallisuuden avulla.

Keskeiset sisällöt

- vaativien kielen rakenteiden kertaamista
- kirjakielen hallinnan syventämistä, esimerkiksi välimerkkien käyttöä
- sanavaraston kartuttamista eri aihealueilta
- rakennetehtäviä, luetun ymmärtämistä, tekstin selittämistä, kirjoitelmia
- suomalainen kaunokirjallinen teos

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Puhekieli tarkasteluun (S27s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy suomen puhekielen ominaispiirteisiin*
- *oppii tunnistamaan puheesta ja kirjoituksesta puhekielisyksiä ja pystyy vertailemaan puhe- ja yleiskieltä toisiinsa.*

Keskeiset sisällöt

- *suomen puhekielen kielioppia*
- *suomen puhekielen erityispiirteitä*
- *yleispuhekieli, murre, slangi*
- *puhekielen erityispiirteitä*
- *itsenäinen työ: työprosessin suunnittelu, suomenkielisen henkilön haastattelu, nauhoitus, litterointi, puhutun muuttaminen yleiskieliseksi, työn suullinen esittäminen luokalle, kirjallinen raportointi*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

8. Erilaisten tekstien kirjoittamista (S28s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää ja monipuolistaa kirjallisen ilmaisun taitojaan*
- *varmentuu kielen rakenteiden hallinnassa ja harjaantuu kirjoitusprosessiin.*

Keskeiset sisällöt

- *kirjoittamista erilaisiin tarkoituksiin opiskelijoiden tarpeiden mukaan: asia- ja asioimiskirjoittamista, esimerkiksi hakemus, valitus tai selvitys*
- *kirjoittamista materiaalin pohjalta, esimerkiksi kommentti, analyysi tai arvostelu*
- *pohjatekstin tekstilajin ja kielen havainnointia*
- *ns. luovaa kirjoittamista opiskelijoiden tarpeiden ja kiinnostuksen mukaan*
- *kirjoittamisen prosessiluonteisuus, prosessin eri vaiheet*
- *jäsentelyn sekä tekstin ulko- ja kieliasun tarkastelua ja hiontaa*
- *kielen rakenteita opiskelijoiden tarpeiden mukaan*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

9. Tekstien maailmassa (S29s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää taitoaan lukea erittelevästi ja eläytyvästi
- parantaa suomalaisen ja mahdollisuuksien mukaan oman kulttuurinsa kirjallisuuden tuntemustaan.

Keskeiset sisällöt

- erilajisten kaunokirjallisten ja asiatekstien tekstien lukemista
- vapaavalintainen kaunokirjallinen teos, esimerkiksi oman kulttuuri-identiteetin rakentumisen kannalta tärkeä teos
- kirjailija- tai teosesittely
- kirjallisuudesta keskustelemista ja kirjoittamista, oman lukukokemuksen jakamista
- käännösharjoitus

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5.4 Ruotsi (toinen kotimainen kieli)

Perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkanut oppimäärä (B1)

Kurssit 1-5 ovat valtakunnallisia pakollisia kursseja, kurssit 6 ja 7 valtakunnallisia syventäviä kursseja. Kurssi 8 ja 9 on koulukohtaisia syventäviä kursseja. Kurssi 10 on koulukohtainen soveltava kurssi lukio-opintojaan aloittaville.

B1-kielen tavoitteena puhumisen ja kirjoittamisen osa-alueilla on, että opiskelija saavuttaa kielitaidon kuvausasteikon tason B1.1. Tämä tarkoittaa toimivaa peruskielitaitoa niin, että opiskelija osaa kertoa tutuista asioista myös joitakin yksityiskohtia ja että hän selviytyy kielialueella tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Opiskelija pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin arkitietoa välittävän tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitelluista aiheista.

B1-kielen tavoitteena kuullun ja luetun ymmärtämisen osa-alueilla on, että opiskelija saavuttaa kielitaidon kuvausasteikon B1.2 tason. Tämä tarkoittaa sujuvaa peruskielitaitoa niin, että opiskelija ymmärtää yleiskieltä tai melko tuttua aksenttia. Opiskelija ymmärtää selväpiirteistä asiantietoa, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aihepiireihin sekä ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta keskustelusta. Opiskelija pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa.

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä ruotsin kielelle ja sen kulttuurialueelle ominaisella tavalla
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeidensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.

Jokaisella kurssilla opiskelijalla on mahdollisuus kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa

erilaisia tarkoituksia varten. Painotukset vaihtelevat kurseittain. Äidinkielen ja ruotsinkielisen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin kiinnitetään huomiota, samoin myös opiskelutaitoihin. Opiskelijoita ohjataan käyttämään menetelmiä, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehitystarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

B1-ruotsin kurssit suoritetaan pääsääntöisesti opetukseen osallistuen. Itsenäiseen kurssisuoritukseen myöntävät luvan rehtori ja aineenopettaja opiskelijan kirjallisesta anomuksesta, joka on tehtävä ennen ko. kurssin alkua.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Koulu ja vapaa-aika (RUB1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston ja perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeen mukaan. Aihepiireinä ovat opiskelu ja nuorten harrastukset, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin hyvinvointi ja turvallisuus, kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus sekä aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys.

Tavoitteet:

- ohjata opiskelijoita ottamaan vastuuta opiskelustaan, arvioimaan omaa edistymistään ja asettamaan itselleen uusia tavoitteita
- rohkaista opiskelijoita tuottamaan aktiivisesti puhetta
- vahvistaa kuullun ymmärtämistä
- vahvistaa kurssin aihepiirien sanaston hallintaa
- vahvistaa substantiivien, verbien ja sanajärjestyksen perusasioiden hallintaa

Suullinen viestintä:

Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita, mm. tervehdykset, puhelinkeskustelu, haastattelu, kiittäminen, anteeksipyyntö ja reagointi.

Kirjallinen viestintä:

Kurssilla harjoitellaan lyhyiden viestien kirjoittamista (esim. sähköpostiviesti, kontakti-ilmoitus, kortti), sekä kirjeen ja henkilökuvan laatimista.

Tavoitteet:

- vahvistaa opiskelijan kykyä ottaa vastuuta opiskelustaan, arvioimaan omaa edistymistään ja asettamaan itselleen uusia tavoitteita
- oppia kertomaan omasta kotimaastaan (luonto, kulttuuri, kielelliset olosuhteet)
- oppia analysoimaan eroja ja yhtäläisyyksiä eri pohjoismaiden välillä
- vahvistaa kurssin aihepiirien sanaston hallintaa
- kerrata 2. kurssin kieliopin (adjektiivit, adverbit, lukusanat, persoonapronominit) pääasiat

- vahvistaa substantiivin määräysmuotojen, eri pronomien ja verbiopin (esim. s-passiivi) hallintaa
- vahvistaa myönteistä suhtautumista ruotsin kieleen ja erityisesti suomenruotsalaiseen kulttuuriin

Suullinen viestintä:

Suullisessa viestinnässä painottuu aktiivinen kuunteleminen sekä mm. myötäilyfraasien opetteleminen ja toimiminen väärinymmärtämistilanteissa. Lisäksi mm. suomalaisista perinteistä kertominen, oppaana toimiminen, tien kysyminen ja neuvominen sekä hotellissa asioiminen.

Kirjallinen viestintä:

Kirjoittamistaitoa harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä, esimerkiksi esiteteksti, toimintaohjeet, kuvaileva teksti ja oman asuinpaikan esittely ulkomaalaiselle.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Arkielämää Pohjoismaissa (RUB2)

Kurssilla jatketaan sanaston ja rakenteiden vahvistamista ja painotetaan puheviestinnän harjoittamista sekä kirjoittamista lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla. Kurssilla jatketaan nuorten elämän, opiskelun, työn, harrastusten, palveluiden ja vapaa-ajan tarkastelua. Aihekokonaisuudet ”hyvinvointi ja turvallisuus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” antavat näkökulmia kurssin aiheiden tarkasteluun. Vankennetaan suullisen viestinnän strategioiden hallintaa ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

Tavoitteet:

- ohjata opiskelijoita ottamaan vastuuta opiskelustaan, arvioimaan omaa edistymistään ja asettamaan itselleen uusia tavoitteita
- oppia puhumaan ulkonäöstä, vaatteiden ostosta ja kertomaan asumisesta
- vahvistaa kurssin aihepiirien sanaston hallintaa
- kerrata 1. kurssin kieliopin (substantiivit, verbit, sanajärjestys) pääasiat
- vahvistaa lukusanojen, adjektiivien, adverbien ja keskeisten pronomien perusasioiden hallintaa

Suullinen viestintä:

Kurssilla painotetaan puheviestinnän harjoittamista mm. mielipiteen ilmaisemisessa, ongelmanratkaisussa ja päätöksenteossa sekä arkisissa tilanteissa (esimerkiksi matkalipun ostaminen, ostoksilla tavaratalossa, ravintolassa asioiminen, avun tms. tarjoaminen).

Kirjallinen viestintä:

Kurssilla harjoitellaan kirjoittamista lyhyiden viestinnällisten tehtävien avulla; esimerkiksi päiväkirja, kirje, yleisönosastokirje, ilmoitukseen vastaaminen, vastine mielipidekirjoitukseen.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Suomi, Pohjoismaat ja Eurooppa (RUB3)

Aihepiireinä ovat kotimaa, suomenruotsalaisuus, vertailu muihin Pohjoismaihin sekä Suomi pohjoismaisena valtiona Euroopassa. Aihekokonaisuus ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” tarjoaa mahdollisuuksia käsitellä kurssin aiheita.

Kirjoittamistaitoa harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita.

Tavoitteet:

- vahvistaa opiskelijan kykyä ottaa vastuuta opiskelustaan, arvioimaan omaa edistymistään ja asettamaan itselleen uusia tavoitteita
- oppia kertomaan omasta kotimaastaan (luonto, kulttuuri, kielelliset olosuhteet)
- oppia analysoimaan eroja ja yhtäläisyyksiä eri pohjoismaiden välillä
- vahvistaa kurssin aihepiirien sanaston hallintaa
- kerrata 2. kurssin kieliopin (adjektiivit, adverbit, lukusanat, persoonapronominit) pääasiat
- vahvistaa substantiivin määräysmuotojen, eri pronomien ja verbiopin (esim. s-passiivi) hallintaa
- vahvistaa myönteistä suhtautumista ruotsin kieleen ja erityisesti suomenruotsalaiseen kulttuuriin

Suullinen viestintä:

Suullisessa viestinnässä painottuu aktiivinen kuunteleminen sekä mm. myötäilyfraasien opetteleminen ja toimiminen väärinymmärtämistilanteissa. Lisäksi mm. suomalaisista perinteistä kertominen, oppaana toimiminen, tien kysyminen ja neuvominen sekä hotellissa asioiminen.

Kirjallinen viestintä:

Kirjoittamistaitoa harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä, esimerkiksi esiteteksti, toimintaohjeet, kuvaileva teksti ja oman asuinpaikan esittely ulkomaalaiselle.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Elämää yhdessä ja erikseen (RUB4)

Aihepiireinä ovat elämänarvot, ihmissuhteet, sukupuolten ja ikäryhmien kohtaaminen opiskelussa ja työssä sekä ajankohtaiset yhteiskunnalliset ilmiöt. Aihekokonaisuuksista korostuu ”hyvinvointi ja turvallisuus”.

Kurssi niveltyy lisäksi myös aihekokonaisuuteen viestintä- ja mediaosaaminen.

Tavoitteet:

- vahvistaa opiskelijan kykyä ottaa vastuuta opiskelustaan, arvioimaan ja ohjaamaan omaa edistymistään ja asettamaan itselleen uusia tavoitteita

- oppia kertomaan Tanskasta ja Islannista
- vahvistaa kurssin aihepiirien sanaston hallintaa
- kerrata 3. kurssin kieliopin (substantiivien määräysmuodot, verbioppi) pääasiat
- vahvistaa eri pronomien ja verbiopin (esim. partisiipin preesens, konditionaalin vastineet) hallintaa

Suullinen viestintä:

Suullisessa viestinnässä harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja perustelemista, sekä asiointia lääkärissä (esimerkiksi ajan varaaminen, oireista kyseleminen ja kertominen, soitto hätäkeskukseen). Lisäksi harjoitellaan tapahtumaketjun kuvailua, journalistista haastattelua sekä mielipide- ja myötäilyfraasien käyttöä ryhmäkeskustelussa.

Kirjallinen viestintä:

Kurssilla harjoitellaan lyhyen epämuodollisen viestin kirjoittamista, kirjeen kirjoittamista (tuttavallinen/ vakuuttava kirje), tapahtumien kirjallista kuvailua sekä mielipidekirjoituksen, vastineen ja tiedottavan tekstin laadintaa tai argumentoiva teksti.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Elinympäristömme (RUB5)

Aihepiireinä ovat luonto, muuttuva elin- ja työympäristö sekä joukkoviestimet. Aihekokonaisuudet ”kestävä kehitys”, ”teknologia ja yhteiskunta” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Harjoitellaan ymmärtävän lukemisen strategioita ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Tavoitteet:

- vahvistaa opiskelijan kykyä ottaa vastuuta opiskelustaan, arvioimaan ja ohjaamaan omaa edistymistään ja asettamaan itselleen uusia tavoitteita
- oppia kertomaan Norjasta
- vahvistaa kurssin aihepiirien sanaston hallintaa
- kerrata 4. kurssin kieliopin (eri pronominit ja verbioppi) pääasiat
- vahvistaa verbiopin (esim. partisiipin perfekti, vahvat verbit) hallintaa
- vahvistaa myönteistä suhtautumista ruotsin kieleen ja monikulttuuriseen Pohjolaan

Suullinen viestintä:

Suullisessa viestinnässä vankennetaan ja laajennetaan mielipiteiden ilmaisu- ja perustelutaitoja (esimerkiksi ryhmäkeskustelu, parikeskustelu, väittely, haastattelu) sekä aktiivisen kuuntelemisen taitoja.

Kirjallinen viestintä:

Kurssilla hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä, esimerkiksi mainosteksti, analysoiva teksti, kuvaileva teksti

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Syventävillä kursseilla kielitaitoa kehitetään monipuolisesti.

6. Kulttuurin tekijöitä ja näkijöitä (RUB6s)

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat erilaisia näkökulmia kurssin aiheista. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

7. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (RUB7s)

Aihealueita ovat maailmanlaajuiset ilmiöt ja kansainvälinen vaikuttaminen. Kurssilla käsitellään yhteiskunnallisia asioita, päätöksentekoon osallistumista sekä kansainvälistä vaikuttamista ja vastuuta. Kurssilla painotetaan ymmärtämisvalmiuksien lisäämistä entistä vaativamman kieliaineksen avulla.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

8. Våga tala – suullisen viestinnän kurssi (RUB8k)

Kurssin tavoitteena on syventää pakollisissa kursseissa esiintyneiden aihepiirien suullista ilmaisua. Kurssilla harjoitellaan mm. erilaisia keskustelutilanteita, suullisia esitelmiä ja puheita sekä eri joukkotiedotusvälineisiin liittyviä suullisia tilanteita esim. haastatteluja.

Kurssi toimii hyvin valmentautumisena vapaaehtoiseen valtakunnalliseen suullisen kielitaidon näyttökokeeseen. Pakolliset kurssit 1-4 olisi suositeltavaa olla suoritettuna ennen kurssille osallistumista.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

9. Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi (RUB9k)

Kurssin tavoitteena on syventää opiskelijoiden kuullun ja tekstin ymmärtämistä sekä kirjallista tuottamista mahdollisimman monipuolisen materiaalin avulla. Kurssin painopisteet määräytyvät opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti. Päätökokeena prelimäärikoe.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SOVELTAVA KURSSI

10. Ruotsin kielen johdantokurssi (RUB10so)

Kurssilla kerrataan ja syvennetään peruskoulussa opetettuja asioita, jotta oppilas saa valmiudet lukion ruotsin kielen opintoihin. Aihepiirit ja viestintätilanteet liittyvät nuorten arkipäivään: kouluun, vapaa-ajan viettoon ja ihmissuhteisiin.

Aihekokonaisuuksista korostuvat hyvinvointi ja turvallisuus (nuoren lähipiiri) sekä viestintä- ja mediaosaaminen (jokapäiväiset vuorovaikutustilanteet). Rakenteista kerrataan ja harjoitellaan perusasiat verbiopista, substantiiveista, adjektiiveista, pronomineista, lukusanoista ja sanajärjestyksestä.

Arviointi: suoritusmerkintä

AIHEKOKONAIUUDET KURSSEITTAIN RUOTSI

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	1	-opiskelu nuoren elämässä
Hyvinvointi ja turvallisuus	1 2 4	-nuorten harrastukset -arkielämää Pohjoismaissa -elämän arvot, ihmissuhteet, sukupuolten ja ikäryhmien kohtaaminen opiskelussa ja työssä
Kestävä kehitys	2 5	-asuminen, ostokäyttäytyminen -luonto
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus	3	-suomenruotsalaisuus, Suomi – muut Pohjoismaat, Suomi pohjoismaisena valtiona Euroopassa
Teknologia ja yhteiskunta	5	-muuttuva työ- ja elinympäristö
Viestintä- ja mediaosaaminen	1 2 5	-sähköpostiviestien kirjoittaminen, kontakti-ilmoitukset, kirjeen kirjoittaminen -erilaiset palvelut ja tietoverkot -joukkoviestimet

5.5 Vieraat kielet

Vieraiden kielten opetus kehittää opiskelijoiden kulttuurien välisen viestinnän taitoja: se antaa heille kieleen ja sen käyttöön liittyviä tietoja ja taitoja ja tarjoaa heille mahdollisuuden kehittää opiskeltavan kielen kielialueen tai yhteisön kulttuuria koskevaa tietoisuuttaan, ymmärtämystään ja arvostustaan. Tällöin otetaan huomioon erityisesti eurooppalainen identiteetti ja eurooppalainen monikielisyys ja -kulttuurisuus. Kielten opetus antaa opiskelijoille valmiudet kielten omaehtoiseen opiskeluun auttamalla heitä ymmärtämään, että viestintätaidon saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monipuolista viestinnällistä harjoittelua. Vieras kieli oppiaineena on taito-, tieto- ja kulttuuriaine.

Opetuksen tavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa eri oppimäärissä kielitaidon kuvausasteikon (liite) tasot seuraavasti:

<i>Kieli ja oppimäärä</i>	<i>Kuullun ymmärtäminen</i>	<i>Puhuminen</i>	<i>Luetun ymmärtäminen</i>	<i>Kirjoittaminen</i>
<i>Englanti A</i>	<i>B2.1</i>	<i>B2.1</i>	<i>B2.1</i>	<i>B2.1</i>
<i>Muut kielet A</i>	<i>B1.1-B1.2</i>	<i>B1.1</i>	<i>B1.2</i>	<i>B1.1-B1.2</i>
<i>Englanti B1</i>	<i>B1.2</i>	<i>B1.2</i>	<i>B1.2</i>	<i>B1.2</i>
<i>Englanti B2</i>	<i>B1.1</i>	<i>B1.1</i>	<i>B1.1</i>	<i>B1.1</i>
<i>Muut kielet B2</i>	<i>A2.2</i>	<i>A2.1-A2.2</i>	<i>A2.2-B1.1</i>	<i>A2.1-A2.2</i>
<i>Englanti B3</i>	<i>B1.1</i>	<i>A2.2</i>	<i>B1.1</i>	<i>B1.1</i>
<i>Muut kielet B3</i>	<i>A2.1-A2.2</i>	<i>A2.1</i>	<i>A2.1-A2.2</i>	<i>A1.3-A2.1</i>

Tavoitteena on myös, että opiskelija

- osaa viestiä kohdekielelle ja sen kulttuurille ominaisella tavalla*
- osaa arvioida kielitaitoaan suhteessa tavoitteisiin*
- tuntee omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijänä ja kielen opiskelijana*
- osaa kehittää kielitaitoaan kehittymistarpeensa ja opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta tarkoituksenmukaisin strategioin.*

Arviointi

Oppiaineen arvioinnissa otetaan huomioon kielitaidon kaikki alueet kurssikuvausten painotusten mukaisesti.

Kurssit

Aiheita käsitellään oman maan, opiskeltavan kielen kulttuurialueen ja kielestä ja aiheesta riippuen myös laajemmasta näkökulmasta niin, että opiskelijoille tarjoutuu

mahdollisuus vertailuihin. Aiheiden käsittelyssä otetaan lisäksi huomioon aihekokonaisuuksissa esiin tuodut näkökulmat. Kullakin kurssilla voidaan käsitellä myös muita aiheita opiskelijoiden harrastuneisuuden ja toisaalta ajankohtaisuuden vaatimusten huomioon ottamiseksi.

Opiskelijoilla tulee olla jokaisella kurssilla tilaisuuksia kuunnella, lukea, puhua ja kirjoittaa erilaisia tarkoituksia varten, vaikka painotukset vaihtelevat kurseittain. Opiskeltavan kielen rakenteiden ja sanaston tuntemuksen laajentamiseen ja käytön monipuolistamiseen ja tarkkuuteen kiinnitetään huomiota kaikilla kursseilla kunkin oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Vaativimpia viestinnän muotoja harjoitetaan oppimäärissä, joiden opiskelu on alkanut peruskoulussa. Huomiota kiinnitetään äidinkielen ja opiskeltavan kielen viestinnän eroihin ja eroja selittäviin kulttuurisiin tekijöihin. Kaunokirjallisuus ja muu autenttinen materiaali tarjoaa tähän mahdollisuuksia. Kulttuurisen herkkyyden kehittymiseksi tulee opiskelijoita ohjata tiedostamaan oman toiminnan ja omien arvostuksien kulttuurisidonnaisuus.

Opiskelijoiden opiskelutaitoihin kiinnitetään huomiota jokaisella kurssilla. Heitä ohjataan tunnistamaan omat vahvuutensa ja kehittymistarpeensa viestijöinä ja kielen opiskelijoina. Heitä ohjataan käyttämään strategioita, jotka ovat tarkoituksenmukaisia heidän oman kehittymistarpeensa ja kulloisenkin opiskelu- ja viestintätehtävän kannalta.

Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli

LA = latinan kieli

RA = ranskan kieli

SM = saamen kieli

SA = saksan kieli

VE = venäjän kieli

IA = italian kieli

EA = espanjan kieli

PO = portugalin kieli

KX = muu kieli

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2.

Perusopetuksen vuosiluokilla 1-6 alkanut oppimäärä (A)

5.5.1. Englanti

Englannin kielessä on kuusi pakollista ja kaksi syventävää kurssia. Koulukohtaisina kursseina tarjotaan viisi soveltavaa kurssia.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Nuori ja hänen maailmansa (EN1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta ja vahvistaa sanaston perusrakenteiden hallintaa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät jokapäiväiseen elämään ja henkilökohtaiseen kanssakäymiseen ja ihmissuhteisiin, ja kieli on tuttavallista ja epämuodollista. Aihekokonaisuus ”hyvinvointi ja turvallisuus” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Kurssilla painotetaan keskustelua, mielipiteen ilmaisua ja keskeisiä puheviestinnän strategioita.

Tavoitteet

- Niveltää perusopetuksen ja lukion kielenopetusta
- Vahvistaa sanaston hallintaa
- Antaa valmiuksia keskeisten opiskelustrategioiden hallintaan
- Vahvistaa keskustelutaitoa, mielipiteenilmaisua ja muita puheviestintätaitoja
- Kerrata ja vahvistaa perusrakenteiden hallintaa

Keskeiset sisällöt

Tutustutaan nuoriin, heidän jokapäiväiseen elämäänsä, ihmissuhteisiinsa, lähiympäristöönsä sekä heitä läheisesti kiinnostaviin asioihin. Kieliopista käydään läpi aikamuodot, kysymyslauseet, ehtolauseet, liitekysymykset sekä persoona-, demonstratiivi- ja interrogatiivipronominit.

Aihekokonaisuudet

- Hyvinvointi ja turvallisuus
- Viestintä ja mediaosaaminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Viestintä ja vapaa-aika (EN2)

Kurssilla harjoitetaan puheviestintää monipuolisesti ja vahvistetaan ja laajennetaan rakenteiden hallintaa. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Aihekokonaisuudet ”Hyvinvointi ja turvallisuus” sekä ”viestintä- ja mediaosaaminen” korostuvat kurssin aiheiden käsittelyssä. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla. Puheviestinnän strategioiden hallintaa vankennetaan ja kiinnitetään huomiota ilmaisuvarmuuteen.

Tavoitteet

- Harjoittaa puheviestintää monipuolisesti ja vankentaa puheviestinnän strategioiden hallintaa
- Vahvistaa sanaston hallintaa
- Vahvistaa valmiuksia keskeisten opiskelustrategioiden hallintaan
- Harjoittaa kirjallista ilmaisua viestinnällisten tehtävien avulla
- Tutustua kulttuurierojen huomioonottamiseen viestinnässä

Keskeiset sisällöt

Tutustutaan nuoriin, nuorten harrastuksiin ja vapaa-aikaan sekä niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Tutustutaan erilaisiin viestintätapoihin ja hankitaan valmiuksia kommunikoida erilaisten ja eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. Rakenteista opiskellaan passiivi, apuverbit, muodollinen subjekti ja sanajärjestys.

Aihekokonaisuudet

- Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
- Hyvinvointi ja turvallisuus
- Viestintä ja mediaosaaminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Opiskelu ja työ (EN3)

Kurssin aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun ja työelämään, ja kurssilla harjoitellaan niille tyypillistä suullista ja kirjallista viestintää. Harjoitellaan myös muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja käyttämistä. Aihekokonaisuus ”aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” tarjoaa näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn.

Tavoitteet

- Harjoittaa opiskeluun ja työelämään liittyvää kirjallista ja suullista viestintää (mm. työnhaku)
- Vahvistaa opiskelu- ja työsanaston hallintaa
- Vahvistaa keskeisten opiskelustrategioiden hallintaa
- Harjoittaa muodollisten tilanteiden vaatiman kielen ymmärtämistä ja tuottamista

Keskeiset sisällöt

Perehdytään kouluun ja opiskeluun liittyviin asioihin Suomessa ja kohdekielisissä maissa. Pohditaan opintojen merkitystä ja elinikäistä oppimista. Lähestytään työelämää monesta eri näkökulmasta sekä perehdytään työnhakuun. Kielioppiasioina opitaan adjektiivit, adverbit, epäsuora kerronta, kansallisuussanat ja relatiivipronominit.

Aihekokonaisuudet

- Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- Hyvinvointi ja turvallisuus
- Viestintä ja mediaosaaminen

- Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (EN4)

Kurssilla painotetaan puhumista ja tekstin ymmärtämistä vaativahkolla tasolla. Lähtökohtana ovat maan ja kohdemaiden yhteiskuntiin liittyvät tekstit. ”Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys” aihekokonaisuus tarjoaa näkökulmia käsitellä kurssin aiheita. Kurssilla harjoitellaan erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita. Kirjallista ilmaisua harjoitellaan kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Tavoitteet

- Tutustua Suomen ja englantia puhuvien maiden yhteiskunnallisiin ilmiöihin
- Harjoittaa monenlaisten tekstien lukemista vaativahkolla tasolla
- Laajentaa yhteiskunnallisen sanaston hallintaa
- Harjoittaa erilaisia ymmärtävän lukemisen strategioita
- Harjoittaa kirjallista ilmaisua vaativahkolla tasolla

Keskeiset sisällöt

Tarkastellaan Suomen ja englantia puhuvien maiden yhteiskunnallisia ilmiöitä. Pohditaan elämän perusarvoja – suvaitsevaisuutta, oikeudenmukaisuutta, turvallisuutta, uskontoja ja läheisiä ihmissuhteita. Rakenteista opiskellaan infinitiivi ja ing-muoto sekä indefiniittipronominit.

Aihekokonaisuudet

- Hyvinvointi ja turvallisuus
- Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
- Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- Teknologia ja yhteiskunta

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Kulttuuri (EN5)

Kurssilla käsitellään kulttuuria laaja-alaisesti. Aihekokonaisuudet ”kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus” ja ”viestintä- ja mediaosaaminen” tarjoavat näkökulmia kurssin aiheiden käsittelyyn. Opiskelijat valmistavat valitsemastaan aiheesta laajahkon tuotoksen ja esittelevät sen.

Tavoitteet

- Käsitellä kulttuuria laaja-alaisesti
- Harjoittaa tekstinlukemista vaativahkolla tasolla
- Valmistaa laajahko kulttuuriaiheinen tuotos ja esitellä se
- Ohjata opiskelijoita englanninkielisen kirjallisuuden lukemiseen

Keskeiset sisällöt

Käsitellään laaja-alaisesti kulttuurin eri ilmentymismuotoja. Pääteemoina ovat kirjallisuus, elokuvat, teatteri, musiikki ja kuvataide, joita lähestytään meillä ja muualla tunnettujen kulttuuri-ilmiöiden kautta. Rakenteista opiskellaan konjunktiot, välimerkit, ajan ja paikan prepositiot, prepositiosanonnat sekä fraasiverbit.

Aih kokonaisuudet

- Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus
- Viestintä- ja mediaosaaminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Tiede, talous ja tekniikka (EN6)

Kurssilla painotetaan vaativan kieliaiineksen ymmärtämistä. Aiheina ovat eri tieteenalat, tekniikan saavutukset, viestinnän eri muodot ja talouselämä. Aih kokonaisuus ”teknologia ja yhteiskunta” korostuu kurssin aiheiden käsittelyssä. Jatketaan lukemisstrategioitten harjoittelua ja hiotaan kirjallista ilmaisua kirjoittamalla erilaisiin tarkoituksiin sopivia tekstejä.

Tavoitteet

- Harjoittaa kieliaiineksen ymmärtämistä vaativalla tasolla
- Vankentaa lukemisstrategioiden hallintaa
- Hioa kirjallista ilmaisua vaativalla tasolla

Keskeiset sisällöt

Käsitellään eri tieteenaloja, tekniikan saavutuksia ja historiaa, viestintää ja talouselämää. Kieliopista opitaan substantiivit, artikkelit, paljoussanat ja numeraalit.

Aih kokonaisuudet

- Teknologia ja yhteiskunta
- Viestintä- ja mediaosaaminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Syventävillä kursseilla keskitytään kielitaidon monipuoliseen kehittämiseen.

7. Luonto ja kestävä kehitys (EN7s)

Kurssi antaa opiskelijalle valmiuksia ymmärtää ja käyttää luontoon, luonnontieteisiin ja kestäväen kehityksen aihepiiriin liittyvää kieltä.

Tavoitteet

- Vankentaa luontoon ja kestäväan kehitykseen liittyvää sanastoa
- Harjoittaa tekstin ymmärtämistä vaativalla tasolla
- Hioa kirjallisen ilmaisun sujuvuutta ja kielellistä monipuolisuutta
- Kehittää kuullun ymmärtämisen taitoja vaativalla tasolla
- Vankentaa suullisen ja kirjallisen ilmaisun muotoseikkojen hallintaa
- Harjoittaa erityyppisiin kielitaitoa mittaaviin testaustapoihin vastaamista

Keskeiset sisällöt

Käsitellään ihmisen ja luonnon välistä suhdetta paikallisesti ja maailmanlaajuisesti. Pyritään ymmärtämään kestäväan kehityksen merkitys ja pohditaan maapallon kestäkyvyn rajoja, omia vaikutusmahdollisuuksia ja tätä kautta maapallon tulevaisuutta. Kieliopista opiskellaan lauseenvastikkeet sekä kerrataan ja syvennetään verbirakenteita.

Aihekokonaisuudet

- Kestävä kehitys
- Hyvinvointi ja turvallisuus

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

8. Yhteinen maailma ja kansainvälistyminen (EN8s)

Aihealueita ovat yleismaailmalliset kehityslinjat, ajankohtaiset tapahtumat ja erilaisiin maailmankuviin liittyvät aiheet.

Tavoitteet

- Vankentaa sanaston ja rakenteiden hallintaa
- Harjoittaa asiatekstin kirjoittamista vaativalla tasolla
- Hioa vaativan tekstin ymmärtämisen taitoja
- Harjoittaa erityyppisiin kielitaitoa mittaaviin testaustapoihin vastaamista

Keskeiset sisällöt

Käsitellään kulttuurien kohtaamista, yhteiskunnallisia ja globaaleja ongelmia. Haetaan näkökulmia eurooppalaiseen ja globaaliseen vastuuseen sekä tarkastellaan oikeudenmukaisuuden ja suvaitsevaisuuden käsitteitä. Kielioppiosuudessa opiskellaan prepositiorakenteita sekä sanajohto.

Aihekokonaisuudet

- Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
- Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- Hyvinvointi ja turvallisuus

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Arviointiperusteina ovat kurssikokeet, kirjalliset työt, kotitehtävät sekä aktiivisuus ja suullinen työskentely oppitunneilla. Voidaan käyttää myös

opiskelijoiden itsearviointia.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

9. Lukion englantiiin valmentava kurssi (EN9so)

Tavoitteet

- Kerrata ja syventää peruskoulun oppiainesta
- Opastaa opiskelijaa lukion työtapoihin ja vastuun ottamiseen omasta opiskelusta

Keskeiset sisällöt

Kerrataan englannin perusrakenteita ja sanastoa kirjallisten ja suullisten harjoitusten avulla. Harjoitellaan kuullun ja luetun ymmärtämistä sekä kirjoitelmien laatimista.

Aihekokonaisuudet

- Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- Viestintä ja mediaosaaminen

Arviointi: Suoritusmerkintä

10. Kuuntelu- ja keskusteluharjoitukset (EN10so)

Tavoitteet

- Kohentaa suullista kielitaitoa
- Rohkaista ja aktivoida itseilmaisuun kohdekielellä
- Vahvistaa kuullunymmärtämisvalmiuksia erilaisten kuunteluharjoitusten avulla

Keskeiset sisällöt

Kurssi sisältää erilaisia keskustelu- ja itseilmaisuharjoituksia helpohkoissa tilanteissa. Small talk-tilanteiden lisäksi harjoitellaan myös puheenvuoroja, esitysten ja puheen pitämistä sekä väittelyä. Järjestetään erilaisia roolileikkejä, kielipelejä ja esitetään katkelmia näytelmistä. Harjoitellaan kuullun ymmärtämistä.

Aihekokonaisuudet

- Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- Viestintä ja mediaosaaminen

Arviointi: Suoritusmerkintä

11. Suullisen ilmaisun kurssi (EN11so)

Tavoitteet

- Syventää ja kehittää suullista kielitaitoa EN 10-kurssia vaativammin harjoituksin ja tilantein
- Rohkaista ja innostaa itseilmaisuun kohdekielellä

Keskeiset sisällöt

Kurssilla kehitetään suullista kielitaitoa erilaisin aktiviteetein. Järjestetään mm. ryhmäkeskusteluja, roolileikkejä ja väittelyitä, pidetään puheita ja opetustuokioita. Kurssilla on myös mahdollisuus suorittaa opetushallituksen ohjeiden mukainen suullisen kielitaidon koe, josta saa erillisen todistuksen.

Aihekokonaisuudet

- Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- Viestintä ja mediaosaaminen

Arviointi: Suoritusmerkintä

12. Kirjoittamisen kurssi (EN12so)

Tavoitteet

- Parantaa kirjallista ilmaisua
- Antaa opiskelijoille mahdollisuus toteuttaa itseään luovalla kirjoittamisella
- Antaa varmuutta ja itseluottamusta laatia englanninkielisiä tekstejä

Keskeiset sisällöt

Kurssilla laaditaan erilaisia tekstejä sekä yksin että ryhmissä. Asiatekstin tuottamisen lisäksi harjoitellaan myös luovaa ilmaisua ja kirjoitetaan mm. laulunsanoja, runoja ja elokuvadialogia. Harjoitellaan rakentavan palautteen antamista toisten opiskelijoitten tuottamista teksteistä. Kurssiin voidaan sisällyttää myös kielenhuoltoa.

Aihekokonaisuudet

- Viestintä ja mediaosaaminen

Arviointi: Suoritusmerkintä

13. Kertaava kurssi yo-kokeeseen osallistuville (EN13so)

Tavoitteet

- Valmentaa opiskelijoita englannin ylioppilaskokeeseen
- Parantaa edellytyksiä selviytyä ylioppilaskokeesta

Keskeiset sisällöt

Kurssilla kerrataan sanastoa ja rakenteita sekä harjoitellaan kirjoittamista, kuuntelua ja luetunymmärtämistä. Perehdytään ylioppilaskokeen tehtävätyyppeihin.

Aihekokonaisuudet

- Viestintä ja mediaosaaminen

Arviointi: Suoritusmerkintä

Lukiossa alkava oppimäärä (B3)

B3-kielen oppimäärän tavoitteena kuullun ja luetun ymmärtämisen osa-alueilla on, että opiskelija saavuttaa kielitaidon kuvausasteikon tason A2.1- A2.2.

Tämä tarkoittaa kehittyvää peruskielitaitoa niin, että opiskelija ymmärtää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Opiskelija ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa, pystyy summittaisesti seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia sekä yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Opiskelija ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen määrän idiomeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa. Opiskelija ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä (mainokset, kirjeet, ruokalistat, aikataulut) sekä faktatekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset), pystyy hankkimaan uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsenellyistä muutaman kappaleen tekstistä ja osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista.

B3-kielen tavoitteena puhumisen ja kirjoittamisen osa-alueilla on, että opiskelija saavuttaa kielitaidon kuvausasteikon tason A2.1.

Tämä taso tarkoittaa peruskielitaidon alkuvaihetta siten, että opiskelija osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun ja selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Opiskelija osaa kuvata lähipiiriään muutamien lyhyin lausein. Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieraasta korostuksesta ja ääntämisvirheistä voi koitua satunnaisia ymmärtämisongelmia. Opiskelija osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konjunktioita). Kirjoittamisen osa-alueella opiskelija osaa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä sekä yksinkertaisia kuvauksia tutuista aiheista (todellisista tai kuvitelluista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista) ja selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiininomaisimmista arkitilanteista. Opiskelija osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettia sanastoa, perusaikamuotoja ja yksinkertaisin sidossanoin liitettyjä rinnasteisia lauseita.

B3-kielten kurssit suoritetaan pääsääntöisesti opetukseen osallistuen.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkanut oppimäärä (B2)

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kaikki B2-kielten kurssit (4 - 8) ovat valtakunnallisia syventäviä kursseja. Kurssit suoritetaan pääsääntöisesti opetukseen osallistuen ja kurssien numerojärjestyksessä. Itsenäiseen kurssisuoritukseen myöntävät luvan rehtori ja aineenopettaja opiskelijan kirjallisesta anomuksesta, joka on tehtävä ennen ao. kurssin alkua.

B2-kielten opetuksen tavoitteena kuullun ja luetun ymmärtämisen osa-alueilla on, että opiskelija saavuttaa kielitaidon kuvausasteikon tason A2.2 kuullun ymmärtämisessä ja

tason A2.2 - B1.1 luetun ymmärtämisessä.

Kuullun ymmärtämisen osa-alueella tämä tarkoittaa kehittyvää peruskielitaitoa niin, että opiskelija ymmärtää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Opiskelija ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa, pystyy summittaisesti seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia sekä yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Opiskelija ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen määrän idiomeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa.

Luetun ymmärtämisen osa-alueella kehittyvä peruskielitaito (taso A.2.2) tarkoittaa, että opiskelija pystyy hankkimaan uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsennellystä muutaman kappaleen tekstistä ja osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista, ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä (mainokset, kirjeet, ruokalistat, aikataulut) sekä faktatekstejä (käyttöohjeet, pikku-uutiset). Opiskelija pystyy hankkimaan uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsennellystä muutaman kappaleen tekstistä ja osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliasusta ja kontekstista. Toimivaan peruskielitaitoon (taso B1.1) sisältyy taito lukea ja ymmärtää monenlaisia muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) sekä kyky ymmärtää parisivuisia tekstejä tutuista aiheista myös valmistautumatta. Opiskelija pystyy seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia.

B2-kielten tavoitteena puhumisen ja kirjoittamisen osa-alueilla on, että opiskelija saavuttaa kielitaidon kuvausasteikon tason A2.1 - A2.2. Puhumisen osa-alueella tämä tarkoittaa peruskielitaidon alkuvaihetta (A2.1) ja kehittyvää peruskielitaitoa (A2.2) siten, että opiskelija osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun ja selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Opiskelija osaa kuvata lähipiiriään muutamien lyhyin lausein ja esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Opiskelija pystyy osallistumaan rutiininomaisiin keskusteluihin sekä omista että itselleen tärkeistä asioista, ja osaa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomeja. Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieraasta korostuksesta ja ääntämisvirheistä voi koitua satunnaisia ymmärtämisongelmia. Laajemmassa vapaassa puheessa voi esiintyä virheitä perusasioissakin (esim. verbien aikamuodot) ja ne voivat joskus haitata ymmärrettävyyttä.

Kirjoittamisen osa-alueella peruskielitaidon alkuvaihe (A2.1) ja kehittyvä peruskielitaito (A2.2) tarkoittavat, että opiskelija osaa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä sekä yksinkertaisia kuvauksia tutuista aiheista (todellisista tai kuvitelluista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista) ja selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiininomaisimmista arkitilanteista. Opiskelija osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettia sanastoa, perusaikamuotoja ja yksinkertaisin sidossanoin liitettyjä rinnasteisia lauseita. Kehittyvään peruskielitaitoon kuuluvat arkisen perussanaston, rakenteiden ja tavallisimpien sidoskeinojen hallinnan lisäksi taito kirjoittaa menneistä toimista ja tapahtumista sekä elinympäristön arkipäiväisistä puolista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit).

5.5.2 Saksa (SAB3 ja SAB2)

Saksan kursseista kurssit SAB31-SAB33 ovat SAB3-kielen valtakunnallisia syventäviä kursseja (SAB31s-SAB33s). Kurssit SAB34 / SAB21 – SAB38/SAB25 ovat SAB2-kielen valtakunnallisia syventäviä kursseja (SAB24s-SAB28s). Kurssi 9 (SAB39k / SAB26s) on koulukohtainen syventävä kurssi.

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (SAB31s)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin "kulttuuri-identiteetti ja kulttuurin tuntemus", "viestintä- ja mediaosaaminen" (esittelyyn, tutustumiseen yms. liittyvät viestintätilanteet) sekä "hyvinvointi ja turvallisuus" (oma lähipiiri sekä elin- ja opiskeluympäristö). Kurssilla opiskellaan mm. verbien persoonataivutusta preesensissä, modaaliapuverbit, substantiivien artikkelien käyttöä ja monikkoa, persoonapronominit, lukusanoja, kysymys- ja kieltolauseita sekä pää- ja kysymyslauseiden sanajärjestystä puheviestinnän alkutaitojen saavuttamiseksi.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada suoritusmerkinnän.

2. Näin asiat hoituvat (SAB32s)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin "aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys" (erilaisten palvelujen käyttäminen), "hyvinvointi- ja turvallisuus" (terveys ja ihmiskeho; lääkäriässä asiointi) sekä "kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus" (mm. matkailuun liittyvät viestintätilanteet). Kurssilla kerrataan modaaliapuverbit ja sanajärjestysasioita ja opiskellaan kohteliaiden pyyntöjen ja käskyjen muodostamista ja niihin reagoimista. Verbiopista opiskellaan refleksiiviverbejä ja eriaviä yhdysverbejä; pronomineista omistus- ja refleksiivipronominit, man-pronomini sekä persoonapronominien akkusatiivi. Substantiiveista akkusatiivi, ainesanoja ja maantieteellisiä nimiä. Harjoitellaan prepositioiden ja sijamuotojen käyttöä.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada

suoritusmerkinnän.

3. Vapaa-aika ja harrastukset (SAB33s)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuteen "aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäys", aiheina mm. asumisesta, omista kiinnostuksenaiheista, harrastuksista ja toiveista puhuminen, ja aihepiirit nivELYvät siten myös aihekokonaisuuksiin "teknologia ja yhteiskunta" sekä "viestintä- ja mediaosaaminen". Harjoitellaan puhelinkeskustelua, tapahtumasta tiedottamista, henkilön kuvailemista ja juhlista kertomista. Kurssilla opetellaan perfektin muodostaminen sekä "sein"- ja "haben" -verbien imperfekti. Opetellaan datiivi sekä maita, kieliä ja kansallisuuksia. Harjoitellaan ajanmääreitä ja sivulauseen sanajärjestyistä sekä prepositioiden käyttöä.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Opiskelu ja tulevaisuudensuunnitelmat (SAB34s / SAB21s)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin "viestintä- ja mediaosaaminen" (mielipiteen ilmaisut ja niihin reagointi vapaassa puheessa; asioiminen virastoissa ja kanslioissa) sekä "teknologia ja yhteiskunta" (opiskelupaikkaan matkustaminen; matkalippujen ostaminen). Tutustutaan opiskeluun musiikkileirillä Saksassa ja työelämäkuvauksiin mm. Luxemburgissa ja Sveitsissä. Kerrataan sijamuodot ja niiden käyttö sekä sanajärjestysooppia ja opiskellaan rektioverbejä ja infinitiivirakenteita.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Kulttuuri (SAB35s-SAB22s)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

Kurssin aihepiirit painottuvat aihekokonaisuuksiin "kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus" sekä "viestintä- ja mediaosaaminen". Kurssilla käsitellään saksankielisen alueen kuvataidetta, musiikkia, elokuvaa, teatteria ja televisiota niin, että opiskelija

pystyy niveltämään aihepiirit myös omaan elämäänsä: ystävyys, rakkaus, elämän käännekohtat. Lisäksi esitellään saksalaista ruoka- ja juomakulttuuria. Kerrataan persoona- ja possessiivipronominit, lukusanat, adjektiivin taiputus sekä vertailumuodot ja opetellaan konjunktiivin muodostaminen ja käyttö.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Yhteinen maapallomme (SAB36s-SAB23s)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Kurssin aihepiirit liittyvät aihekokonaisuuksiin "kestävä kehitys", "viestintä- ja mediaosaaminen", "teknologia ja yhteiskunta" sekä "aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys". Kurssin aikana syvennetään tietoutta saksankielisistä maista ja niiden erityispiirteistä ja opiskellaan työelämään, opiskeluun ja yhteiskuntaan liittyvää sanastoa. Rakenteissa painopiste on verbiopissa: kerrataan aikamuodot ja opetellaan futuuri, passiivi ja kaksoisinfinitiivi. Kerrataan rektioverbit ja opetellaan pronominaaliadverbien muodostaminen ja käyttö.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

7. Tiede ja tekniikka (SAB37s- SAB24s)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Kurssin aihepiirit painottuvat aihekokonaisuuksiin "teknologia ja yhteiskunta" sekä "viestintä- ja mediaosaaminen". Kurssilla perehdytään saksankielisiin viestintää, tiedettä ja tekniikkaa käsitteleviin teksteihin ja niihin liittyviin kirjallisiin harjoituksiin sekä laajennetaan saksankielisen kulttuurin monimuotoisuuden tuntemusta (mm. musiikki, kuvataide, teatteri ja kirjallisuus). Syvennetään em. aihepiireihin liittyvää sanaston osaamista ja kerrataan substantiivien sijamuodot, adjektiivien vertailumuodot ja taiputus, pronominit, lukusanat, konjunktiot, kieltosanat, prepositiot ja sanajärjestys.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

8. Luonto ja kestävä kehitys (SAB38s – SAB25s)

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Kurssin aihepiirit nivELYVÄT aihekokonaisuuksiin "kestävä kehitys" sekä "kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus". Kurssin aikana käsitellään luontoa ja luonnonilmiöitä sekä ihmisten asennetta luontoon Suomessa ja Saksassa. Lisäksi tutustutaan yhteiskuntapolitiikan, erilaisten maailman- ja elämäkatsomusten ja uskontojen olemassaoloon, vaikutukseen ja kirjoon saksankielisissä maissa, ja laajennetaan sekä luontoon että yllämainittuihin aihepiireihin liittyvää sanastoa. Kerrataan verbioppi sekä pää- ja sivulauseitten sanajärjestys.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

9. Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi (SAB39k – SAB26k)

Kurssin tavoitteena on valmentaa opiskelijoita ylioppilaskirjoitusten lyhyen kielen kokeeseen mahdollisimman monipuolisen materiaalin avulla. Painopisteet valitaan opiskelijoiden tarpeiden mukaisesti. Päättökokeena prelinäärikoe.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

AIHEKOKONAIUUDET KURSSEITTAIN SAKSA

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	2 3 6	-erilaisten palveluiden käyttäminen -omista kiinnostuksenaiheista, toiveista, harrastuksista keskusteleminen -oman maan ja saksankielisten maiden yhteiskuntien toiminta
Hyvinvointi ja turvallisuus	1 2	-oma lähipiiri, elin- ja opiskeluympäristö -terveys ja ihmiskeho; lääkärissä asiointi
Kestävä kehitys	6 8	-maapallon tila ja tulevaisuus -luonto, luonnonilmiöitä, ihmisten asenne luontoon Suomessa/ Saksassa
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus	1 2 5 7	-mm. esittelyyn ja tutustumiseen liittyvät ilmaukset -mm. matkailuun liittyvät viestintätilanteet -saksankielisen alueen kulttuuri -saksankielisen kulttuurin tuntemuksen laajentaminen
Teknologia ja yhteiskunta	3 4 6 7 8	-asuminen -opiskelupaikkaan matkustaminen; matkalippujen ostaminen -työelämä, opiskelu, yhteiskunta -saksankielisten tekniikkaa ja tiedettä käsittelevien tekstien ymmärtäminen -erilaisia maailman- ja elämäkatsomuksia ja uskontoja saksankielisissä maissa

5.5.3 Ranska B3-kieli (lukiossa alkava oppimäärä) ja

5.5.4 Ranska B2-kieli (perusasteen 7-9 alkanut oppimäärä)

Ranskan kielessä peruskoulun luokilla 7-9 alkanut B2-kieli ja lukiossa alkava B3-kieli antavat hyvät perustiedot ranskan kielessä. Ranska on yksi Euroopan suurista kielistä ja sen taidoista on hyötyä kulttuurin, kaupan ja hallinnon aloilla. Ranskan kieli syventää opiskelijan käsitystä eurooppalaisesta identiteetistä ja laajentaa hänen monikielisyytään ja kulttuurisuuttaan Euroopan ulkopuolellekin.

B3 ja B 2-kielten kurssit vastaavat tasoiltaan ja sisällöiltään toisiaan seuraavasti:

B3-kieli	B2-kieli
1. kurssi	
2. kurssi	
3. kurssi	
4. kurssi	1. kurssi
5. kurssi	2. kurssi
6. kurssi	3. kurssi
7. kurssi	4. kurssi
8. kurssi	5. kurssi
	6. kurssi
	8. kurssi

Yleiset perusteet kohdassa 5.5.

Ranska B3-kieli

SYVENTÄVÄT KURSSIT

1. Hyvää päivää, hauska tutustua (RAB31s)

Kurssilla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä, kuten tervehtiminen, hyvästely ja esittäytyminen. Harjoitellaan kertomaan perusasioita itsestä ja kysymään vastaavia asioita keskustelukumppanilta. Aihepiirit kattavat myös perheen ja lähimmät ihmissuhteet, ja kurssilla opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Kurssilla painotetaan puheviestintää.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada suorituserkinnän.

2. Näin asiat hoituvat (RAB32s)

Kurssin aihepiirejä ovat suku, ystävät ja muut ihmissuhteet sekä elämään liittyvät rutiinit. Kurssilla harjoitetaan selviytymistä erilaisissa jokapäiväisissä

kielenkäyttötilanteissa kuten ostoksilla ja käytettäessä esimerkiksi pankki-, posti-, lääkäri-, liikenne-, majoitus- ja ateriointipalveluita. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada suorituserkinnän.

3. Vapaa-aika ja harrastukset (RAB33s)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Meillä ja muualla (RAB34s)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomaviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Ennen ja nyt (RAB35s)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Opiskelu ja tulevaisuuden suunnitelmat (RAB36s)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

7. Kulttuuri (RAB37s)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

8. Yhteinen maapallomme (RAB38s)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Ranska B2-kieli

1. Vapaa-aika ja harrastukset (RAB21s)

Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin ja niiden yhteydessä käytettäviin palveluihin. Kurssi vahvistaa perusopetuksessa opiskellun sanaston ja rakenteiden hallintaa. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista, muun muassa mielipiteen ilmaisemista ja laajennetaan kielen perusrakenteiden tuntemusta.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada suoritusmerkinnän.

2. Meillä ja muualla (RAB22s)

Kurssin aihepiireinä ovat oman maan ja kohdekielisten maiden ihmiset, maantiede, historia, nähtävyydet ja lomaviettomahdollisuudet. Kurssilla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan yksinkertaisten viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada suoritusmerkinnän.

3. Ennen ja nyt (RAB23s)

Kurssilla tarkastellaan elämää ennen ja nyt sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta. Aiheina ovat esimerkiksi terveys ja hyvinvointi. Kurssilla painotetaan puheviestintää ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Opiskelu ja tulevaisuuden suunnitelmat (RAB24s)

Kurssin aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin. Kurssilla harjoitellaan kyseisiin aihepiireihin liittyvää suullista ja kirjallista viestintää, kuten omien toiveiden ja suunnitelmien kuvailua

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Kulttuuri (RAB25s)

Kurssin aihepiireinä voivat olla esimerkiksi kohdekulttuurin kuvataide, kirjallisuus, musiikki, elokuva, teatteri tai urheilu. Kurssilla harjoitetaan kielitaidon kaikkia alueita.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Yhteinen maapallomme (RAB26s)

Lähtökohtana ovat oman maan ja kohdemaiden yhteiskuntien toimintaan ja maapallon tilaan ja tulevaisuuteen liittyvät yleistajuiset tekstit, myös mediatekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kuvausten ja yksinkertaisten selostusten laatimista suullisesti ja kirjallisesti.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

7. Tiede ja tekniikka (RAB27s)

Lähtökohtana ovat eri tieteenaloihin, tekniikkaan ja viestinnän eri muotoihin liittyvät yleistajuiset tekstit. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

8. Luonto ja kestävä kehitys (RAB28s)

Kurssin aihepiireinä ovat luonto ja sen ilmiöt ja luontoon suhtautuminen omassa ja kohdekielen kulttuurissa. Kurssilla painotetaan tekstin ymmärtämistä ja kirjoittamista.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

9. Ylioppilaskirjoituksiin valmentautumiskurssi (RAB29k)

Kurssilla kerrataan lukion oppimäärä. Materiaalina käytetään entisiä ylioppilaskirjoitusten tekstejä. Harjoitellaan ylioppilaskokeen eri osioita. Päätökokeena preliminäärikoe.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5.6 Matematiikka

Matematiikan asema aikamme kulttuurissa edellyttää valmiutta ymmärtää, hyödyntää ja tuottaa matemaattisesti esitettyä tietoa. Matematiikan opetuksen tehtävänä on tutustuttaa opiskelija matemaattisen ajattelun malleihin sekä matematiikan perusideoihin ja rakenteisiin, opettaa käyttämään puhuttua ja kirjoitettua matematiikan kieltä sekä kehittää laskemisen ja ongelmien ratkaisemisen taitoja.

Matematiikan opetustilanteet järjestetään siten, että ne herättävät opiskelijan tekemään havaintojensa pohjalta kysymyksiä, oletuksia ja päätelmiä sekä perustelevaan niitä. Erityisesti opiskelijaa ohjataan hahmottamaan matemaattisten käsitteiden merkityksiä ja tunnistamaan, kuinka ne liittyvät laajempiin kokonaisuuksiin.

Opiskelijaa myös kannustetaan kehittämään luovia ratkaisuja matemaattisiin ongelmiin. Opetuksessa tutkitaan matematiikan ja arkielämän välisiä yhteyksiä sekä tietoisesti käytetään eteen tulevia mahdollisuuksia opiskelijan persoonallisuuden kehittämiseen, mikä tarkoittaa muun muassa hänen kiinnostuksensa ohjaamista, kokeiluihin kannustamista sekä tiedonhankintaprosessien kehittämistä.

Kurssikuvausten väljyyttä voidaan käyttää resurssien salliessa keskeisten sisältöjen syventämiseen ja eheyttävien kokonaisuuksien muodostamiseen.

Arviointi

Matematiikan opetuksessa arvioinnin tulee kehittää opiskelijan kykyä esittää ratkaisuja, tukea opiskelijaa matemaattisten käsitteiden muodostamisprosessissa ja arvioida kirjallista esitystä sekä opettaa opiskelijalle oman työnsä arvioimista.

Osaamisen arvioinnissa kiinnitetään huomio laskutaitoon, menetelmien valintaan ja päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen suositellaan hyväksi lukemisessa seuraavia vastaavuuksia:

<i>Pitkä matematiikka</i>	<i>Lyhyt matematiikka</i>
<i>MAA1</i>	<i>MAB1</i>
<i>MAA3</i>	<i>MAB2</i>
<i>MAA6</i>	<i>MAB5</i>
<i>MAA7</i>	<i>MAB4</i>
<i>MAA8</i>	<i>MAB3</i>

Jos opiskelija haluaa vaihtaa lyhyestä matematiikasta pitkään matematiikkaan, häneltä voidaan vaatia lisänäyttöjä arvosanaa uudelleen arvioitaessa.

5.6.1 Matematiikan pitkä oppimäärä

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tehtävänä on antaa opiskelijalle matemaattiset valmiudet, joita tarvitaan ammatillisissa opinnoissa ja korkeakouluopinnoissa. Pitkän matematiikan opinnoissa opiskelijalla on tilaisuus omaksua matemaattisia käsitteitä ja menetelmiä sekä oppia ymmärtämään matemaattisen tiedon luonnetta. Opetus pyrkii myös antamaan opiskelijalle selkeän käsityksen matematiikan merkityksestä yhteiskunnan kehityksessä sekä sen soveltamismahdollisuuksista arkielämässä, tieteessä ja tekniikassa.

Tavoitteet

Matematiikan pitkän oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tottuu pitkäjänteiseen työskentelyyn ja oppii sitä kautta luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa*
- rohkaistuu kokeilemaan ja tutkimaan toimintaan, ratkaisujen keksimiseen sekä niiden kriittiseen arviointiin*
- ymmärtää ja osaa käyttää matematiikan kieltä, kuten seuraamaan matemaattisen tiedon esittämistä, lukemaan matemaattista tekstiä, keskustelemaan matematiikasta, ja oppii arvostamaan esityksen täsmällisyyttä ja perustelujen selkeyttä*
- oppii näkemään matemaattisen tiedon loogisena rakenteena*
- kehittää lausekkeiden käsittely-, päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan*
- harjaantuu käsittelemään tietoa matematiikalle ominaisella tavalla, tottuu tekemään otaksumia, tutkimaan niiden oikeellisuutta ja laatimaan perusteluja sekä arvioimaan perustelujen pätevyyttä ja tulosten yleistettävyyttä.*
- harjaantuu mallintamaan käytännön ongelmatilanteita ja hyödyntämään erilaisia ratkaisustrategioita*
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisia matemaattisia menetelmiä, teknisiä apuvälineitä ja tietolähteitä.*

PAKOLLISET KURSSIT

1. Funktiot ja yhtälöt (MAA1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- vahvistaa yhtälön ratkaisemisen ja prosenttilaskennan taitojaan
- syventää verrannollisuuden, neliöjuuren ja potenssin käsitteiden ymmärtämistään
- tottuu käyttämään neliöjuuren ja potenssin laskusääntöjä
- syventää funktiokäsitteen ymmärtämistään tutkimalla potenssi- ja eksponenttifunktioita
- oppii ratkaisemaan potenssiyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- potenssifunktio
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- juuret ja murtopotenssi
- eksponenttifunktio

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Polynomifunktiot (MAA2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään polynomifunktioita
- oppii ratkaisemaan toisen asteen polynomiyhtälöitä ja tutkimaan ratkaisujen lukumäärää
- oppii ratkaisemaan korkeamman asteen polynomiyhtälöitä, jotka voidaan ratkaista ilman polynomien jakolaskua
- oppii ratkaisemaan yksinkertaisia polynomiepäyhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja binomikaavat
- polynomifunktio
- toisen ja korkeamman asteen polynomiyhtälöitä
- toisen asteen yhtälön juurten lukumäärän tutkiminen
- toisen asteen polynomien jakaminen tekijöihin
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Geometria (MAA3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *harjaantuu hahmottamaan ja kuvaamaan tilaa sekä muotoa koskevaa tietoa sekä kaksi- että kolmiulotteisissa tilanteissa*
- *harjaantuu muotoilemaan, perustelevaan ja käyttämään geometrasta tietoa käsitteleviä lauseita*
- *ratkaisee geometrisia ongelmia käyttäen hyväksi kuvioiden ja kappaleiden ominaisuuksia, yhdenmuotoisuutta, Pythagoraan lausetta sekä suora- ja vinokulmaisen kolmion trigonometriaa.*

Keskeiset sisällöt

- *kuvioiden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus*
- *sini- ja kosinilause*
- *ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria*
- *kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Analyttinen geometria (MAA4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kuinka analyttinen geometria luo yhteyksiä geometrysten ja algebrallisten käsitteiden välille*
- *ymmärtää pistejoukon yhtälön käsitteen ja oppii tutkimaan yhtälöiden avulla pisteitä, suoria, ympyröitä ja paraabeleja*
- *syventää itseisarvokäsitteen ymmärtämystään ja oppii ratkaisemaan sellaisia itseisarvoyhtälöitä ja vastaavia epäyhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $|f(x)| = a$ tai $|f(x)| = |g(x)|$*
- *vahvistaa yhtälöryhmän ratkaisemisen taitojaan.*

Keskeiset sisällöt

- *pistejoukon yhtälö*
- *suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt*
- *itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen*
- *yhtälöryhmän ratkaiseminen*
- *pisteen etäisyys suorasta*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Vektorit (MAA5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää vektorikäsitteen ja perehtyy vektorilaskennan perusteisiin
- oppii tutkimaan kuvioiden ominaisuuksia vektoreiden avulla
- tutkii kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteitä, etäisyyksiä ja kulmia vektoreiden avulla.

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- suorat ja tasot avaruudessa

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Todennäköisyys ja tilastot (MAA6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii havainnollistamaan diskreettejä ja jatkuvia tilastollisia jakaumia sekä määrittämään ja tulkitsemaan jakaumien tunnuslukuja
- perehtyy kombinatorisiin menetelmiin
- perehtyy todennäköisyyden käsitteeseen ja todennäköisyyksien laskusääntöihin
- ymmärtää diskreetin todennäköisyysjakauman käsitteen ja oppii määrittämään jakauman odotusarvon ja soveltamaan sitä
- perehtyy jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja oppii soveltamaan normaalijakaumaa.

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

7. Derivaatta (MAA7)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa määrittää rationaalifunktion nollakohdat ja ratkaista yksinkertaisia rationaaliepäyhtälöitä*
- *omaksuu havainnollisen käsityksen funktion raja-arvosta, jatkuvuudesta ja derivaatasta*
- *määrittää yksinkertaisten funktioiden derivaatat*
- *osaa tutkia derivaatan avulla polynomifunktion kulkua ja määrittää sen ääriarvot*
- *osaa määrittää rationaalifunktion suurimman ja pienimmän arvon sovellusongelmien yhteydessä.*

Keskeiset sisällöt

- *rationaaliyhtälö ja -epäyhtälö*
- *funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta*
- *polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen*
- *polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

8. Juuri- ja logaritmfunktiot (MAA8)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden ominaisuudet ja osaa ratkaista niihin liittyviä yhtälöitä*
- *tutkii juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioita derivaatan avulla*
- *oppii yhdistetyn funktion derivoimisen*
- *tutkii aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita.*

Keskeiset sisällöt

- *juurifunktiot ja -yhtälöt*
- *eksponenttifunktiot ja -yhtälöt*
- *logaritmfunktiot ja -yhtälöt*
- *yhdistetyn funktion derivaatta*
- *käänteisfunktio*
- *juuri-, eksponentti- ja logaritmfunktioiden derivaatat*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

9. Trigonometriset funktiot ja lukujonot (MAA9)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tutkimaan trigonometrisia funktioita yksikköympyrän symmetrioiden avulla
- oppii ratkaisemaan sellaisia trigonometrisia yhtälöitä, jotka ovat tyyppiä $\sin f(x) = a$ tai $\sin f(x) = \sin g(x)$
- osaa trigonometrinen funktioiden yhteydet $\sin 2x + \cos 2x = 1$ ja $\tan x = \sin x / \cos x$
- tutkii trigonometrisia funktioita derivaatan avulla
- ymmärtää lukujonon käsitteen
- oppii määrittelemään lukujonoja palautuskaavojen avulla
- osaa ratkaista käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja niistä muodostettujen summien avulla.

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- trigonometrinen funktioiden derivaatat
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- geometrinen jono ja summa

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

10. Integraalilaskenta (MAA10)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää integraalifunktion käsitteen ja oppii määrittämään alkeisfunktioiden integraalifunktioita
- ymmärtää määrätyn integraalin käsitteen ja sen yhteyden pinta-alaan
- oppii määrittämään pinta-aloja ja tilavuuksia määrätyn integraalin avulla
- perehtyy integraalilaskennan sovelluksiin.

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

11. Lukuteoria ja logiikka (MAA11s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii formalisoimaan väitelauseita ja tutkimaan niiden totuusarvoja totuustaulujen avulla*
- *ymmärtää avoimen lauseen käsitteen ja oppii käyttämään kvanttoreita*
- *oppii todistusperiaatteita ja harjoittelee todistamista*
- *oppii lukuteorian peruskäsitteet ja perehtyy alkulukujen ominaisuuksiin*
- *osaa tutkia kokonaislukujen jaollisuutta jakoyhtälön ja kokonaislukujen kongruenssin avulla*
- *osaa määrittää kokonaislukujen suurimman yhteisen tekijän Eukleideen algoritmilla.*

Keskeiset sisällöt

- *lauseen formalisoiminen*
- *lauseen totuusarvot*
- *avoin lause*
- *kvanttorit*
- *suora, käänteinen ja ristiriitatodistus*
- *kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö*
- *Eukleideen algoritmi*
- *alkuluvut*
- *aritmetiikan peruslause*
- *kokonaislukujen kongruenssi*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

12. Numeerisia ja algebrallisia menetelmiä (MAA12s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii ymmärtämään absoluuttisen ja suhteellisen virheen käsitteet ja niiden avulla likiarvolaskujen tarkkuutta koskevat säännöt peruslaskutoimitusten tapauksessa*
- *ymmärtää iteroinnin käsitteen ja oppii ratkaisemaan yhtälöitä numeerisesti*
- *oppii tutkimaan polynomien jaollisuutta ja määrittämään polynomien tekijät*
- *oppii algoritmista ajattelu*
- *harjaantuu käyttämään nykyaikaisia matemaattisia välineitä*
- *oppii määrittämään numeerisesti muutosnopeutta ja pinta-alaa.*

Keskeiset sisällöt

- *absoluuttinen ja suhteellinen virhe*
- *Newtonin menetelmä ja iterointi*
- *polynomien jakoalgoritmi*
- *polynomien jakoyhtälö*
- *muutosnopeus ja pinta-ala*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *syventää differentiaali- ja integraalilaskennan teoreettisten perusteiden tuntemustaan*
- *täydentää integraalilaskennan taitojaan ja soveltaa niitä muun muassa jatkuvien todennäköisyysjakaumien tutkimiseen*
- *tutkii lukujonon raja-arvoa, sarjoja ja niiden summia.*

Keskeiset sisällöt

- *funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen*
- *jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia*
- *funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömydessä*
- *epäoleelliset integraalit*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

14. Kertauskurssi (MAA14k)

Tavoitteet

- kerrata pitkän matematiikan sisällön tärkeimmät kohdat
- oppia mahdollisesti kursseilla käymättä jääneitä asioita
- saada tarkempi kokonaiskuva matematiikasta
- sopeutua ylioppilaskirjoitusten tehtävien tasoon sekä tehtävätyyppeihin
- parantaa mahdollisuuksiaan menestyä ylioppilaskirjoituksissa sekä pääsykokeissa

Keskeiset sisällöt

- pitkän matematiikan vanhat ylioppilastehtävät

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Arvosanaan vaikuttavat tuntiaktiivisuus, kotitehtävät sekä loppukoe, joka on valtakunnallinen preliminäärikoe.

SOVELTAVA KURSSI

15 Johdantokurssi (MAA15so)

Tavoitteet

- kerrataan peruskoulun matematiikka pääpiirteittäin
- tutustutaan lukion matematiikan tunnin kulkuun ja kotitehtävine määrään
- opetellaan alustavasti oman laskimen käyttö

Keskeiset sisällöt

- peruskoulun matematiikka
- lyhyesti uusia ratkaisumenetelmiä
- (graafisen) laskimen käyttö

Arviointi: suoritusmerkintä. Merkinnän saamiseksi tulee osallistua aktiivisesti tuntitehtäviin sekä tehdä annetut kotitehtävät sekä menestyä loppukokeessa hyväksyttävästi.

Aihekokonaisuudet:

Pitkän matematiikan aihekokonaisuudet tulevat vastaan monilla kursseilla eri muodoissa. Tärkeimpänä esille nousee matematiikan merkitys teknologian ja yhteiskunnan sekä viestintä- ja mediaosaamisen kehityksessä nykytilaansa. Eri kursseilla opittavat menetelmät ja teoriat ilmenevät jokapäiväisessä elämässämme, meidän sitä huomaamatta.

5.6.2 Matematiikan lyhyt oppimäärä

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tehtävänä on tarjota valmiuksia hankkia, käsitellä ja ymmärtää matemaattista tietoa ja käyttää matematiikkaa elämän eri tilanteissa ja jatko-opinnoissa.

Opetuksen tavoitteet

Matematiikan lyhyen oppimäärän opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää matematiikkaa jokapäiväisen elämän ja yhteiskunnallisen toiminnan apuvälineenä*
- *saa myönteisiä oppimiskokemuksia matematiikan parissa työskennellessään ja oppii luottamaan omiin kykyihinsä, taitoihinsa ja ajatteluunsa, rohkaistuu kokeilevaan, tutkivaan ja keksivään oppimiseen*
- *hankkii sellaisia matemaattisia tietoja, taitoja ja valmiuksia, jotka antavat riittävän pohjan jatko-opinnoille*
- *sisäistää matematiikan merkityksen välineenä, jolla ilmiöitä voidaan kuvata, selittää ja mallintaa ja jota voidaan käyttää johtopäätösten tekemisessä*
- *saa käsityksen matemaattisen tiedon luonteesta ja sen loogisesta rakenteesta*
- *harjaantuu vastaanottamaan ja analysoimaan viestimien matemaattisessa muodossa tarjoamaa informaatioita ja arvioimaan sen luotettavuutta*
- *tutustuu matematiikan merkitykseen kulttuurin kehityksessä*
- *oppii käyttämään kuvioita, kaavioita ja malleja ajattelun apuna.*

Kaikkiin kursseihin sisältyviä aihekokonaisuuksia

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- **Matematiikan yleismaailmallinen ”kieli”, jota ymmärretään kaikkialla kulttuurista riippumatta**

Teknologia ja yhteiskunta:

- **Esimerkit, sovellustehtävät ja teknisten apuvälineiden, kuten laskimen ja tietotekniikan käyttö**

PAKOLLISET KURSSIT

1. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käyttämään matematiikkaa jokapäiväisen elämän ongelmien ratkaisemisessa ja oppii luottamaan omiin matemaattisiin kykyihinsä
- ymmärtää lineaarisen riippuvuuden, verrannollisuuden ja toisen asteen polynomifunktion käsitteet
- vahvistaa yhtälöiden ratkaisemisen taitojaan ja oppii ratkaisemaan toisen asteen yhtälöitä.

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Geometria (MAB2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu tekemään havaintoja ja päätelmiä kuvioiden ja kappaleiden geometrisista ominaisuuksista
- vahvistaa tasokuvioiden ja kolmiulotteisten kappaleiden kuvien piirtämisen taitojaan
- osaa ratkaista käytännön ongelmia geometriaa hyväksi käyttäen.

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Matemaattisia malleja I (MAB3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- näkee reaali maailman ilmiöissä säännönmukaisuuksia ja riippuvuuksia ja kuvaa niitä matemaattisilla malleilla
- tottuu arvioimaan mallien hyvyttä ja käyttökelpoisuutta.

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla

Aihekokonaisuus

Kestävä kehitys:

- Esimerkkejä ja sovelluksia ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön
- Autetaan opiskelijaa tekemään valintoja, jotka edistävät kestävä kehitystä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Matemaattinen analyysi (MAB4)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutkii funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin
- ymmärtää derivaatan käsitteen muutosnopeuden mittana
- osaa tutkia polynomifunktion kulkua derivaatan avulla
- oppii sovellusten yhteydessä määrittämään polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon.

Keskeiset sisällöt

- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen
- graafisia ja numeerisia menetelmiä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- harjaantuu käsittelemään ja tulkitsemaan tilastollisia aineistoja
- tutustuu laskinten ja tietokoneiden käyttöön tilastotehtävissä
- perehtyy todennäköisyyslaskennan perusteisiin.

Keskeiset sisällöt

- jatkuvien ja diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- normaalijakauma ja jakauman normittaminen
- kombinatoriikkaa

- *todennäköisyyden käsite*
- *todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä*

Aihekokonaisuus

Kestävä kehitys:

- *esimerkkejä ja sovelluksia ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön*
- *autetaan opiskelijaa tekemään valintoja, jotka edistävät kestäväää kehitystä*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Matemaattisia malleja II (MAB6)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *varmentaa ja täydentää yhtälöiden ratkaisutaitojaan*
- *osaa ratkaista käytännön tilanteisiin liittyviä lineaarisia optimointitehtäviä*
- *ymmärtää lukujonon käsitteen*
- *ratkaisee käytännön ongelmia aritmeettisen ja geometrisen jonon ja summan avulla.*

Keskeiset sisällöt

- *kahden muuttujan lineaariset yhtälöt*
- *lineaarisen yhtälöparin ratkaiseminen*
- *kahden muuttujan epäyhtälön graafinen ratkaiseminen*
- *lineaarinen optimointi*
- *lukujono*
- *aritmeettinen ja geometrinen jono ja summa*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Talousmatematiikka (MAB7s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii ymmärtämään talouselämässä käytettyjä käsitteitä*
- *saa matemaattisia valmiuksia oman taloutensa suunnitteluun*
- *saa laskennallisen pohjan yrittäjyyden ja taloustiedon opiskeluun*
- *soveltaa tilastollisia menetelmiä aineistojen käsittelyyn.*

Keskeiset sisällöt

- *indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia*
- *taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla*

Aihekokonaisuus

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- *oman talouden hallinta nyt ja tulevaisuudessa*

- käytännön esimerkkejä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

8. Matemaattisia malleja III (MAB8s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- laajentaa käsitystään teknologisoituvassa yhteiskunnassa tarvittavasta matematiikasta
- saa apuneuvoja jaksollisten ilmiöiden matemaattiseen käsittelyyn.

Keskeiset sisällöt

- trigonometrinen funktioiden määrittely yksikköympyrän avulla
- radiaani
- tyyppiä $f(x) = a$ olevien trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- muotoa $f(x) = A \sin(bx)$ olevien funktioiden kuvaajat jaksollisten ilmiöiden mallintajina
- vektorin käsite ja vektoreiden peruslaskutoimitusten periaatteet
- koordinaatiston vektoreiden komponenttiesitys ja skalaaritulo
- kaksi- ja kolmiulotteisen koordinaatiston pisteiden ja kulmien tutkiminen vektoreiden avulla

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

9. Kertauskurssi (MAB9k)

Tavoitteet ja sisällöt

Kerrataan lukion oppimäärä ja valmennetaan ylioppilaskirjoituksiin sekä jatko-opintoihin.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Kurssikokeena valtakunnallinen preliminäärikoe.

**AIHEKOKONAISUUDET KURSSEITTAIN
LYHYT MATEMATIIKKA**

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys		
Hyvinvointi ja turvallisuus	7	-oman talouden hallinta nyt ja tulevaisuudessa, käytännön esimerkkejä
Kestävä kehitys	3 ja 5	-esimerkkejä ja sovelluksia ihmisen toiminnan vaikutuksista ympäristöön, autetaan opiskelijaa tekemään valintoja, jotka edistävät kestäväää kehitystä
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus	kaikki kurssit	-matematiikan yleismaailmallinen ”kieli”, jota ymmärretään kaikkialla kulttuuritaustasta riippumatta
Teknologia ja yhteiskunta	kaikki kurssit	-esimerkit, sovellustehtävät ja teknisten apuvälineiden, kuten laskimien ja tietotekniikan käyttö
Viestintä- ja mediaosaaminen		

5.7 Biologia

Biologia on luonnontiede, joka tutkii elollisen luonnon rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita yksittäisten molekyylien ja solujen tasolta aina biosfääriin, eli koko maapallon toimivaan luontoon asti. Biologialle tieteenä on ominaista havainnointiin ja kokeellisuuteen perustuva tiedonhankinta, minkä takia opiskelijoiden omaan käytännön työskentelyyn pyritään biologian opiskelussakin kiinnittämään erityistä huomiota. Biotieteet ovat nopeasti kehittyviä tiedonaloja, joiden sovelluksia hyödynnetään laajasti yhteiskunnassa. Biologian kytköksiä ympäröivään yhteiskuntaan painotetaan esimerkiksi käyttämällä maa- ja metsätalouden, lääketieteen, biotekniikan, ympäristönsuojelun sekä elintarviketeollisuuden sovellusesimerkkejä. Biologia tuo esille uutta tietoa elollisen luonnon monimuotoisuudesta ja kestävän kehityksen edistämisestä.

Biologian opetuksen tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää toimivan eliömaailman rakenteen ja kehityksen, ihmisen osaksi eliömaailmaa sekä ihmisen toiminnan merkityksen ympäristössä. Lukion biologia luo perustaa ymmärtää biotieteiden tarjoamia mahdollisuuksia edistää ihmiskunnan, muun eliökunnan ja elinympäristöjen hyvinvointia. Erityisesti aihekokonaisuuksista kestävä kehitys on biologian opetuksessa jatkuvasti läsnä. Opetus kehittää opiskelijan luonnontieteellistä ajattelua, herättää kiinnostusta biotieteisiin sekä edistää opiskelijan luonnon monimuotoisuutta säilyttävää ja ympäristövastuullista käyttäytymistä.

Opetuksen tavoitteet

Biologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee biologian keskeiset käsitteet
- tunnistaa elämän tuntomerkit ja osaa jäsentää elämän ilmiöt sekä biologian eri organisaatiotasot molekyylitasolta biosfääriin
- oppii arvostamaan eliökunnan monimuotoisuutta ja ymmärtämään eliöiden sopeutumisen erilaisiin ympäristöihin
- ymmärtää perimän ja evoluution merkityksen eliökunnan kehittymisessä
- perehtyy biologisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen menetelmiin sekä osaa arvioida kriittisesti eri lähteistä saamaansa biologista tietoa
- osaa suunnitella ja toteuttaa yksinkertaisen biologisen kokeen sekä tulkita sen tuloksia
- tuntee biotieteiden, esimerkiksi bioteknologian ja lääketieteen sovelluksia
- tuntee ihmiselimistön toiminnan peruspiirteet
- ymmärtää perimän ja ympäristötekijöiden merkityksen terveyden taustana sekä yksilön että ihmiskunnan kannalta
- tiedostaa kestävän kehityksen välttämättömyyden ja ymmärtää oman vastuunsa ekosysteemien tulevaisuudesta.

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opiskelijan kykyä hallita ja käyttää biologian keskeisiä käsitteitä sekä soveltaa biologisia tietoja. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien

hahmottamiseen. Taitojen arvioinnissa painotetaan opiskelijan luonnontieteellisiä työskentelytaitoja, ryhmässä toimimista, kykyä käyttää erilaisia lähteitä biologisen tiedon hankinnassa sekä kykyä arvioida tietoa kriittisesti. Harrastuneisuus biologian eri osa-alueisiin voidaan ottaa arvioinnissa huomioon, esimerkiksi liikunnan kanssa integroidun eräkurssin tehtävien suorittaminen tai biologian tutkielman tekeminen on hyvä tapa osoittaa harrastuneisuuttaan ja korottaa arvosanaansa. Biologian tutkielman aiheen valinnan oppilas voi tehdä nimenomaan oman suuntautuneisuutensa perusteella.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Eliömaailma (BI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee elämän tunnusmerkit ja perusedellytykset sekä tietää, miten elämän ilmiöitä tutkitaan*
- *ymmärtää, mitä luonnon monimuotoisuus biosysteemien eri tasoilla tarkoittaa*
- *ymmärtää evoluution jatkuvuuden, mekanismit ja merkityksen*
- *tuntee muuntelun, sopeutumisen ja lajien välisten suhteiden merkityksen elämän kehitykselle*
- *osaa jäsentää nykyisen eliökunnan rakenteen ja tulkita sen kehitystä*
- *tuntee ekosysteemien keskeiset toimintaperiaatteet.*

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- *elämän ominaisuudet ja tunnusmerkit , elämän perusedellytykset, lämpö, vesi, säteily, paine ja niiden merkitys, maapallon ulkopuolisen elämän mahdollisuudet*
- *biologiset tieteet ja tutkimusmenetelmät, perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen erot, luonnontieteellisen tutkimuksen tekemisen perusteet ja teorioiden synty*

Luonnon monimuotoisuuden ilmeneminen

- *ekosysteemien ja lajien monimuotoisuus, biodiversiteetin eri tasot*
- *eläinten käyttäytyminen monimuotoisuuden ilmentäjänä, vaistotoiminnan ja opitun käyttäytymisen merkitys pölytysbiologia*
- *geneettinen monimuotoisuus, omien ominaisuuksien tai lähialueen lajien vertailu esimerkkeinä*

Evoluutio – elämän kehittyminen

- *elämän syntyvaiheet alkumaapallolla, solujen synty, kasvien ja eläinten suurevoluution linjat, ihmisen evoluution pääpiirteet*
- *lisääntymisstrategiat, suvuton ja suvullinen lisääntyminen, evoluutiovoimat, muuntelu, valinta, isolaatio, geenivirta, sattuma*
- *lajien syntyminen ja häviäminen, fossiilit ja muut evoluution todisteet, sopeutumislevittäytyminen, makroevoluutio*
- *nykyinen eliökunta, luokittelu, pääryhmät, eliöiden tutkimus*

Miten luonto toimii?

- *elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutus, eliöyhteisö, biotooppi, abioottiset ja bioottiset tekijät*

- *ekosysteemien rakenne ja toiminta* käyttäen lähialueen ekosysteemejä (metsä, järvi tai suo) esimerkkeinä, ekologinen lokero, ravintoketju, kilpailu, aineen ja energian kulku ekosysteemissä
- *populaatioiden ominaisuudet*, tiheyteen vaikuttavat tekijät, populaation kasvu ja ympäristön kantokyky
- *lajien väliset suhteet* hyödyntäen mahdollisimman paljon paikallisia esimerkkejä esim. riistanhoidon tilastoista, peto-saalis, symbioosi, loisinta, herbivoria
- *eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja levinneisyys*, sukkession tutkiminen, kosmopoliitit lajit, endeemiset lajit, ravintospesialistit, tulokaslajit

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Solu ja perinnöllisyys (BI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää solun merkityksen elämän perusyksikkönä, tunnistaa erilaisia soluja ja niiden rakenteita*
- *ymmärtää solurakenteiden kehityksen ja merkityksen sekä evoluutioprosessin kokonaisuuden*
- *osaa solun kemiallisen rakenteen ja toiminnan sekä osaa kytkeä ne yksilön toimintaan*
- *hallitsee solun energiatalouden prosessit ja niiden merkityksen*
- *tuntee geneettisen informaation rakenteen sekä sen siirtymisen solusta soluun ja sukupolvelta toiselle*
- *tietää miten geenit ohjaavat solun toimintaa*
- *osaa periytyksen lainalaisuuksien perusperiaatteet*
- *tietää kuinka soluja tutkitaan ja hallitsee kokeellisen työskentelyn taitoja kuten mikroskoopinnin.*

Keskeiset sisällöt

Solu elämän perusyksikkönä

- *miten soluja tutkitaan* mikroskoopilla tai biokemiallisesti
- *erilaisia soluja* laborointien kautta, kasvi-, eläin- ja mikrobisolut
- *solun rakenne ja toiminta*, tutustutaan myös kokeellisesti solujen kemiallisen koostumukseen, solukalvon toimintaan, proteiinien (entsyymien) toimintaa.

Solun energiatalous

- *energian sitominen* yhteyttämisen avulla, yhteyttämisen tehokkuuteen vaikuttavat tekijät
- *energian vapauttaminen* soluhengityksen avulla, solujen energiankäyttö

Solujen toiminnan ohjaaminen

- *DNA:n rakenne ja toiminta*, geenien merkitys solun toiminnan ohjaajana, mikroskopoidaan tumia tai kromosomeja omista soluista
- *proteiinisynteesin* avulla konkretisoidaan geenien toimintaa soluissa

Solujen lisääntyminen

- *mitoosi ja sen merkitys* eliöiden elämässä
- *solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen* jakautumisen säätely ja siinä tapahtuvat häiriöt, syöväen synty, geenien toiminta erilaistumisen säätelyssä

Periytymisen perusteet

- *geenit ja alleelit*, dominoivat ja resessiiviset alleelit, multipelit alleelit
- *sukusolut ja niiden synty meioosissa*, kromosomi- ja kromosomistomutaatiot, crossing-overin merkitys, rekombinaatio
- *periytymismekanismit* esimerkkien ja tehtävien avulla, monohybridiristeytykset, välimuotoinen ja yhteisvallitseva periytyminen, letaalitekijät, x-kromosomaalinen periytyminen, dihybridiristeytykset, polygeeninen periytyminen, homeoottiset geenit
- Populaatiogenetiikka ja synteettinen evoluutioteoria*, nykyisen evoluutioteorian kehittyminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Ympäristöekologia (BI3s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa ekologian perusteet ja ymmärtää ihmisen toiminnan vaikutuksen elolliseen luontoon*
- *ymmärtää biodiversiteetin merkityksen ihmiskunnan tulevaisuudelle*
- *hahmottaa ympäristöongelmien syitä ja niiden seurauksia ekosysteemeissä*
- *tutustuu suomalaisiin ekosysteemeihin ja niiden erityispiirteisiin sekä perehtyy myös ihmisen muokkaamiin ekosysteemeihin, painopisteenä oman lähialueen ekosysteemit*
- *tuntee ja osaa arvioida menetelmiä, joilla voidaan tarkkailla ympäristön tilaa ja ratkaista syntyneitä ongelmia*
- *osaa suunnitella ja toteuttaa pienen tutkimuksen ympäristön tilasta ja esittää sen tulokset*
- *kehittää ympäristölukutaitoaan, ymmärtää vastuunsa ympäristön tilasta ja osaa toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti niin omassa elämässään kuin myös tulevaisuuden päättäjänä*

Keskeiset sisällöt

Ekologinen tutkimus

- *ekologisten peruskäsitteiden syventäminen, tärkeinä käsitteinä esim. avainlajit, avainbiotoopit, biodiversiteetin hot-spot alueet, metapopulaatiot*
- *ekologisen tutkimuksen tehtävä, sovelluskohteiden esittely ja pohdinta*
- *ympäristön laadun indikaattorit, lähiympäristön tutkimiseen mielekkäiden indikaattoreiden pohtiminen*
- *oman tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen, esimerkiksi läheisen järven, joen tai metsän tilan tutkimiseksi*

Biodiversiteetti ja sen merkitys

- *biodiversiteetti luonnonvarana*
- *eliölajien ja elinympäristöjen uhanalaisuus ja suojelu*, suojelualuejärjestelmään ja lainsäädäntöön tutustuminen
- *biodiversiteetin väheneminen ja sen aiheuttamien uhkien analysointi*

Ekologiset ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- *aineiden kiertoon liittyvät ongelmat*, ilmastonmuutos, happosateet, ympäristömyrkyt ja radioaktiivinen säteily
- *paikalliset ympäristöongelmat*, kartoitusten tai vierailujen kautta tutuiksi, ratkaisukeinojen pohdintaa, mahdollisia asiantuntijavieraita

Suomen luonnon haavoittuvuus

- *pohjoiset metsät*, paikallisen metsätalouden ja metsänhoidon tila, kulttuuribiotooppien tila, tulokaslajien tilanne

- *suot ja turvetuotanto*, kosteikot
- *järvet ja virtavedet*, rehevöitymisen ja happamoitumisen tuomat ongelmat, mahdollisia käytännön töitä vesiekosysteemin tutkimiseksi
- *Itämeri ja sen tilanne*

Kestävä tulevaisuus

- *ekologisesti kestävä kehitys ja yksilön valinnat*, kestävä elämäntavan ja oman kuluttamisen pohtiminen, ympäristömerkinnät, elinkaarianalyysit
- *rakennettu ympäristö ja kaupunkiekologia*, oman kouluympäristön ja taajaman kasvillisuuteen tai eläimistöön tutustuminen
- *ekologisesti kestävä tuotanto*, esimerkiksi luomutuotantoon perehtyminen paikallisen luomutuottajan avulla
- *ympäristötekniikan mahdollisuudet*, lainsäädännön ja politiikan keinot ohjailla kehitystä, kansainväliset sopimukset

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Ihmisen biologia (BI4s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa ihmissolun erilaistumisen pääpiirteet sekä kudosten ja elinten rakenteet ja toimintaperiaatteet*
- *ymmärtää ihmisen kemiallisen tasapainon säätelymekanismeja sekä ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksia niihin*
- *ymmärtää hermoston toiminnan ja hormonaalisen viestinnän merkityksen yksilön toimintojen ohjaajana*
- *ymmärtää lisääntymiseen ja ihmisen elinkaareen liittyviä fysiologisia muutoksia sekä ihmisen yhteisöllisyyden merkityksen terveyden kannalta*
- *pystyy selittämään elimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan ja tuntee merkityksellisimpien sairauksien syntymekanismeja*

- ymmärtää ihmisen lajinkehityksen sekä perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksen ihmisen terveyteen
- pystyy tarkastelemaan oppimiaan asioita arkielämän esimerkkien avulla ja tutustumaan alan uutisiin ja arvioimaan niitä kriittisesti.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen solujen ja kudosten erityispiirteet

- solujen synty, kasvu ja erilaistuminen kudoksiksi sekä kantasolujen merkitys, geneettinen säätely
- solujen vanheneminen ja kuolema, antioksidantit ravinnossamme
- syöpä ja sen kehittymiseen vaikuttavat tekijät kuten esimerkiksi säteily

Elimistöjen rakenne, toiminta ja merkitys

- ruoansulatus ja ravitsemus, ihmisen energiansaanti, ravitsemushäiriöt
- hengityselimistö ja hengityksen säätely, tupakan vaikutukset
- veri ja verenkierto, sydän- ja verisuonisairaudet kansantautina
- erityselimistöt ja kemiallinen tasapaino, homeostasian ylläpito
- tuki- ja liikuntaelimistö, ravitsemuksen merkitys osteoporoosin kehittymisessä

Elintoimintojen säätely

- umpirauhaset ja hormonit, stressin vaikutus elimistöön
- hermosto ja aistit, päihteiden vaikutukset niiden toimintaan, vanhenemisen tuomat vaikutukset niiden toimintaan
- lämmönsäätely

Ihmisen lisääntyminen

- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus, Oman itsensä arvostaminen, erilaisuuden hyväksyminen, ehkäisy
- hedelmöitys, raskaus ja synnytys, keinoalkuisen lisääntymisen mahdollisuudet

Ihmisen elämäntapa ja yhteisöllisyys, psyykkinen hyvinvointi

Perimän merkitys

- ihmisen evoluutio ja ihminen lajina
- perinnöllisyys ja terveys, elämäntapojen ja ravitsemuksen rooli sairauksien synnyssä

Elimistön sopeutuminen ja puolustusmekanismit

- elimistön puolustusjärjestelmät ja niiden häiriöt kuten allergiat ja autoimmuunisairaudet
- ihminen ja mikrobiot, epidemiat ja lääketieteen keinot torjua niitä
- myrkylliset aineet ja mutageenit, ravinnon merkitys

Kurssin ”ihmisen biologia” sisältö liittyy oleellisesti ”Hyvinvointi ja turvallisuus” - aihekokonaisuuteen käsittelemällä ihmisen terveyteen ja sairauksiin oleellisesti liittyviä asioita.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Bioteknologia (BI5s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tietojaan solun hienorakenteesta ja solun eri osien toiminnasta
- ymmärtää elämän keskeisten molekyylien rakenteen ja merkityksen solun toiminnassa
- hallitsee tärkeimpien mikrobiryhmien kuten bakteerien ja virusten rakenteen, toiminnan ja lisääntymisen periaatteet
- tuntee geenien toiminnan ja sen säätelyn sekä ihmisten mahdollisuudet puuttua niihin
- tuntee geenien etsintä- ja tunnistusmenetelmiä sekä geenien siirtämisen tekniikan pääpiirteet ja hallitsee geeni- ja biotekniikan keskeiset käsitteet
- tuntee biotekniikan tarjoamia sovellusmahdollisuuksia eri biotieteissä ja teollisuudessa
- pystyy arvioimaan biotekniikan kehittymisen luomia mahdollisuuksia, uhkatekijöitä ja eettisiä ongelmia sekä tekemään niiden pohjalta perusteltuja arkielämän ratkaisuja, sekä tutustuu keskeisiin bioteknologiaa ja geeniteknologiaa sääteleviin säännöksiin ja yhteiskunnan kontrollimahdollisuuksiin.

Keskeiset sisällöt

Solun hienorakenne ja solujen välinen viestintä

Solut proteiinien valmistajina

- DNA:n, geenien ja genomien rakenne
- entsyymit solun ja biotekniikan työkaluina

Geenien toiminta

- geenin toiminta ja sen säätely, erot eri eliöryhmien välillä
- mutaatiot, syövän syntymekanismit

Geeniteknologia ja sen mahdollisuudet

- geenitekniikan menetelmät ja geenikartoitus
- geenitutkimus lääketieteessä ja tulevaisuuden hoitomahdollisuudet
- geenitutkimus yksilöiden tunnistamismenetelmänä

Mikrobit ja niiden merkitys

- bakteerin ja viruksen rakenne, toiminta ja lisääntyminen
- bakteerien viljely ja käsittely, mahdollisesti käytännössä
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa, mikrobien lääketieteellinen merkitys

Biotekniikka teollisuudessa, tärkeimmät sovelluskohteet ja innovaatio

Kasvien ja eläinten jalostus, geenitekniikan mahdollisuudet ruuantuotannossa

Geenitekniikan etiikka ja lainsäädäntö, yksilön oikeudet, bioaseet

Aih kokonaisuudet

Kurssin sisältö liittyy kokonaisuudessaan ”Teknologia ja yhteiskunta”

aihekokonaisuuteen. Osittain käsitellään myös ”Hyvinvointi ja turvallisuus”

aiheeseen liittyviä asioita erityisesti biotekniikan mahdollisia vaaroja pohdittaessa.

”Kestävä kehitys” – aihekokonaisuuteen liittyvät pohdinnat biotekniikan käytöstä

maapallon ruokapulan ratkaisussa sekä maatalouden että teollisuuden myrkkynuorman vähentämisessä. Samoin tähän liittyy myös geneettisen muuntelun eettinen pohdinta

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SOVELTAVAT KURSSIT

6. Biologian tutkimus- ja kertauskurssi (BI6so)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kertaan pakollisten ja syventävien kurssien keskeisimmät asiat erityisesti ylioppilaskoetta sekä pääsykokeita varten
- saa itse tuntumaa biologisten kokeiden tekemiseen sekä päätelmien syntymiseen havaintojen pohjalta

Keskeiset sisällöt

- omatahtista laborointia sekä maastokokeiden tekemistä
- töistä laaditaan työselostukset, joissa kerrataan myös kirjasta teoriapohjaa

Arviointi

- **arviointi perustuu aktiivisuuteen käytännön työskentelyssä sekä työselostuksiin**
- **kurssista ei ole koetta**
- **suoritusmerkintä**

7. Biologian tutkielma (BI7so)

Tavoitteet

Kurssi on tarkoitettu erityisesti biologiasta kiinnostuneille opiskelijoille, jotka haluavat perehtyä johonkin biologian osa-alueeseen tai biologiseen ilmiöön perusteellisemmin. Kurssiin ei kuulu luokkatunteja, mutta opettaja antaa ohjausta työn suunnittelussa, toteutuksessa sekä työstämisessä.

Keskeiset sisällöt

Kurssi edellyttää itsenäisen tutkielman tekemistä omasta aiheesta. Työhön on suositeltavaa kuulua jonkinlaista kokeellista toimintaa ja sen tulee osoittaa oppilaan omaa kiinnostuneisuutta. Työ voi myös perustellusta syystä perustua kirjallisuuteen. Aiheen valinta on vapaa ja riippuu opiskelijan harrastuneisuudesta.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Kurssin arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan aktiivisuus aiheen keksimisessä, kysymyksenasettelussa, työn suunnittelussa ja toteutuksessa sekä johtopäätösten tekemisessä.

8. Eräkurssi (BI8so)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii selviämään luonnossa retkeilystä nauttien
- tuntee turvallisuuden vaikuttavat tekijät

Keskeiset sisällöt

- suunnistustaidot, kartanluku, maastontuntemus
- varusteet ja matkan suunnittelu, telttojen ym. varusteiden kokeilua
- majoitteiden valmistaminen
- ensiaputaidot ja hätäjärjestelmät
- sään ennustaminen luonnossa, tähtitaivaan käyttö suunnistamisessa
- tulentekotaidot luonnossa, ruuan valmistaminen retkioloissa
- syötävät kasvit ja eläimet, hätäruoka maastossa, kalastaminen hätäkeinona
- jälkien tunnistus luonnossa, lajituntemusta
- käytännön vaellusta 1-2 vrk maastossa

Kurssin sisältö liittyy kokonaisuudessaan aihekokonaisuuteen ”**Hyvinvointi ja turvallisuus**”. Kurssi on integroitua opetusta yhdessä liikunnan kanssa.

Arviointi: suoritusmerkintä

AIHEKOKONAISUUDET KURSSEITTAIN BIOLOGIA

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys		
Hyvinvointi ja turvallisuus	4 5 8	-kurssilla käsitellään ihmisen terveyteen ja sairauksiin oleellisesti liittyviä asioita -biotekniikan mahdolliset vaarat -kurssin sisältö kokonaisuudessaan
Kestävä kehitys	3 5	-koko kurssin aihepiiri -biotekniikan käyttö maapallon ruokapulan ratkaisussa sekä maatalouden ja teollisuuden myrkkynuorman vähentämisessä, geneettisen muuntelun eettinen pohdinta
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus		
Teknologia ja yhteiskunta	5	-kurssin sisältö kokonaisuudessaan
Viestintä- ja mediaosaaminen		

5.8 Maantiede

Maantieteessä tarkastellaan elottoman ja elollisen luonnon sekä ihmisen luomien järjestelmien rakennetta ja toimintaa. Maantieteen opetus ohjaa opiskelijaa tiedostamaan luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutussuhteita sekä tarkastelemaan maailmaa muuttavana ja kulttuurisesti monimuotoisena elinympäristönä. Maantieteen opetuksessa integroituvat luonnontieteelliset ja yhteiskuntatieteelliset aiheet. Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa valmiuksia ympäristö-kysymysten alueelliseen jäsentämiseen ja kestävän kehityksen mukaisten ratkaisujen etsimiseen.

Lukion maantiede auttaa opiskelijaa ymmärtämään maailmanlaajuisia, alueellisia ja paikallisia ilmiöitä ja ongelmia sekä niiden ratkaisumahdollisuuksia. Maantieteessä perehdytään mm. maapallon eri alueiden kehittyneisyyden eroihin ja niihin liittyviin ongelmiin. Tavoitteena on, että opiskelija oppii maantieteellisen tiedon avulla havaitsemaan muuttuvaan maailmaan vaikuttavia tekijöitä, muodostamaan perusteltuja mielipiteitä, ottamaan kantaa lähialueilla ja koko maailmassa tapahtuviin muutoksiin sekä toimimaan aktiivisesti luonnon ja ihmisen hyvinvoinnin sekä maailmanlaajuisen tasa-arvon edistämiseksi.

Opetuksen tavoitteet

Maantieteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hankkia, tulkita ja kriittisesti arvioida maantieteellistä tietoa, kuten karttoja, tilastoja, kirjallisia, digitaalisia ja muita medialähteitä sekä osaa hyödyntää monipuolisesti tietotekniikkaa maantieteellisten tietojen esittämisessä*
- ymmärtää, mitä alueellisuus, tila ja paikka merkitsevät maantieteessä ja maantieteellisessä ajattelussa*
- osaa kuvata luonnon ja ihmistoiminnan alueellisia ilmiöitä, rakenteita ja vuorovaikutussuhteita sekä osaa kriittisesti arvioida ajankohtaisia maailman tapahtumia*
- osaa havainnoida, analysoida ja arvioida luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön tilaa, niissä tapahtuvia muutoksia sekä ihmisten hyvinvointia paikallisesti ja maailmanlaajuisesti*
- ymmärtää, mitä alueellinen kehittyneisyys merkitsee ja osaa pohtia mahdollisuuksia ratkaista taloudellisia ja sosiaalisia eriarvoisuusongelmia*
- tuntee ja ymmärtää erilaisia kulttuureja sekä suvaitsee ja kunnioittaa erilaisuutta*
- tuntee suunnittelun keinoja eri aluetasoilla ja tietää mahdollisuudet vaikuttaa oman ympäristönsä kehitykseen*
- osaa toimia ympäröivän maailman kysymyksiin kantaaottavana ja kestävän kehityksen puolesta toimivana aktiivisena maailmankansalaisena.*

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan maantieteellisen ajattelun kehittymistä tietojen ja taitojen suhteen. Arvioinnin kohteina ovat peruskäsitteiden hallinta, valmius perustella maantieteellisiä väittämiä ja kannanottoja sekä taito havaita alueellisia riippuvuuksia. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito tulkita ja arvioida maantieteellistä tietoa sekä soveltaa maantieteellistä tietoa eri tilanteissa. Arvioitavia taitoja

ovat maantieteellisen tiedon analysointi-, käsittely- ja esittämistäidot kuten kartan tulkintataito ja muut graafiset taidot sekä opiskelijan yhteistyötaidot.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Sininen planeetta (GE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- osaa käyttää luonnonmaantieteen peruskäsitteitä
- ymmärtää maapallon planetaarisuudesta johtuvat ilmiöt
- osaa kuvata ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan
- ymmärtää, miten ja miksi luonnonmaisemat muuttuvat ja osaa tulkita kuvista ja kartoilta luonnonmaisemien rakennetta, syntyä ja kehitystä
- ymmärtää elottoman ja elollisen luonnon vyöhykkeisyyden maapallolla
- osaa soveltaa hankkimaansa luonnonmaantieteellistä tietoa sekä paikallisesti että maailmanlaajuisesti.

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- Mitä on maantiede ja mikä on sen suhde muihin tieteisiin
- maantiede luonnontieteenä
- maantieteellinen tietoaines, tutkimusmenetelmät ja tutkimuksen kulku
- maailmankuvan muutos ja karttakuvan kehitys historiallisena aikana

Maan planetaarinen luonne

- aurinkokunnan synty ja perusrakenne. Maan synty, magneettisuus
- Aurinko ja sen vaikutukset maapallolla
- Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt, valaistusvyöhykkeet

Ilmakehä liikkeessä

- ilmakehän rakenne ja merkitys
- tuuli ja sen synty, planetaariset ja alueelliset tuulet sekä paikallistuulet, tuulten merkitys

Vesikehä liikkeessä

- veden kiertokulku luonnossa, makean veden määrä, jakautuminen ja merkitys
- sateiden synty ja jakautuminen
- meriveden liikkeet ja merkitys

Sää ja ilmasto

- sää ja sen ennustaminen
- lämpö- ja ilmastovyöhykkeet, kuivat alueet ja niihin vaikuttavat tekijät
- ilmastomuutos, jäätiköiden esiintyminen

Maapallon muuttuvat pinnanmuodot

- Maan rakenne ja sen tutkiminen

• *endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina; kiviaineksen kierto, vuorten synty, laattatektoniikka, vulkaaniset ja seismiset ilmiöt, rapautuminen, eroosio, veden, tuulen ja jään työ*

Maapallon kasvillisuusvyöhykkeet

- *kasvillisuusvyöhykkeiden sijainti ja kuvaus, maannokset ja maaperänmerkitys*
- *ihmisen toiminnan edellytykset ja vaikutukset eri kasvillisuusvyöhykkeillä*

Luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla, kiinnittäen erityistä huomiota paikallisiin muodostelmiin

Kurssin sisältö tukee kokonaisuudessaan ”**Kestävä kehitys**” –aihekokonaisuutta.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Yhteinen maailma (GE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa käyttää kulttuurimaantieteen käsitteitä sekä osaa tulkita ihmisen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja rakenteita kulttuurimaantieteen teorioita ja malleja hyväksi käyttäen*
- *tuntee eri kulttuureja ja osaa arvioida niiden kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä ja oppii arvostamaan erilaisuutta*
- *osaa analysoida maapallon eri alueiden väestönkehitystä ja asutuksen piirteitä sekä kaupungistumisen syitä ja seurauksia*
- *osaa arvioida luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien vaikutusta ihmisen toimintaan eri alueilla sekä ymmärtää ekologisesti ja taloudellisesti kestävän kehityksen merkityksen*
- *tuntee aluesuunnittelun tavoitteita ja vaikuttamiskeinoja, pyrkimyksenä oman aktiivisuuden herättäminen: painopiste oman alueen esimerkeissä*
- *tuntee kehittyneisyyserojen erilaiset ilmenemismuodot*
- *osaa arvioida ihmisten hyvinvointia, ympäristön tilaa sekä kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävästä kehityksestä nyt ja tulevaisuudessa maapallon eri alueilla.*

Keskeiset sisällöt

Kulttuurimaantieteen olemus ja tehtävät

- *lähestymistavat ja näkökulmat, mihin kulttuurimaantieteellistä tietoa voidaan soveltaa*
- *maantieteellinen mieltäminen ja miellekartat, omakohtainen työstäminen*
- *paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti, painopiste omassa kotiseudussa ja sen vertaamisessa muihin alueisiin*

Väestö ja asutus

- *väestönkehitys ja väestönkasvu, perhesuunnittelun ja terveydenhuollon merkitys, naisen asema ja oikeudet*
- *asutuksen alueellinen jakautuminen, muuttoliikkeet ja kaupungistuminen, nopean kaupungistumisen ongelmat ja teollisuusmaiden ja kehitysmaiden vertailu*

- *kulttuurit ja kulttuurien muuttuminen sekä vähemmistökulttuurit*

Luonnonvarat

- *luokittelu ja riittävyys*

Alkutuotanto ja ympäristö

- *ravinnontuotanto ja ravinnon riittävyys sekä kestävä maa- ja kalatalous*
- *maatalouden muodot eri alueilla, maatalouden ja vesiviljelyn mahdollisuudet tulevaisuuden ruokataloudessa, reilun kaupan tuotanto*
- *metsät luonnonvarana ja kestävä metsätalous, teollisuusmaiden ja kehitysmaiden vertailu*

Teollisuus ja energia

- *raaka-aineet ja energialähteet, luonnonvarojen riittävyys*
- *teollisuuden sijainti, globalisaation tuomat muutokset*
- *kestävän teollisuuden ja energiatalouden periaatteet, tulevaisuuden energialähteet*

Liikkuminen ja vuorovaikutus

- *liikennejärjestelmät, tietoliikenne*
- *matkailu ja sen merkitys eri alueilla, matkailun lieveilmiöt*
- *maailmankauppa ja kehitysmaiden taloudellinen kehitys*
- *alueellinen leviämisen ilmiö – maantieteellinen diffuusio*

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- *ytimet ja periferiat*
- *maankäyttö maaseudulla ja kaupungeissa*
- *keskukset ja vaikutusalueet*
- *kulttuurimaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla, maankäytön muutosten tulkitseminen*

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- *aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet suomalaisin tai mahdollisesti paikallisen esimerkein*
- *kehittyneisyyserot eri aluetasoilla koko maapallon mittalaavasta kuntatasolle*
- *kansainvälinen yhteistyö, EU:n alueet*
- *globalisaatio ja sen lieveilmiöt*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

1. Riskien maailma (GE3s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee luonnon toimintaan, ihmisen toimintaan sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutukseen liittyvät riskit maapallolla sekä osaa arvioida niiden merkitystä ihmisen ja ympäristön kannalta*

- *tuntee millaisia riskejä maapallon eri alueilla ilmenee sekä osaa vertailla ja arvioida eri alueiden riskiherkkyyttä sekä maailmanlaajuisesti että paikallisesti*
- *osaa arvioida alueiden kehittyneisyyden ja alueilla ilmenevien riskien välistä suhdetta*
- *osaa seurata ja kriittisesti arvioida ajankohtaisia riskiuutisia eri medioissa sekä osaa soveltaa oppimaansa tietoa riskiuutisten analysointiin ja arviointiin*
- *tietää, millaisten ratkaisujen avulla uhkia voidaan välttää tai niiden vaikutuksia lieventää*
- *ymmärtää, että ihminen vaikuttaa omalla toiminnallaan maapallon elinkelpoisuuteen sekä ihmisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen*
- *tietää mahdollisuudet ennakoida ja varautua riskeihin, säädellä ristiriitoja sekä toimia kestävän kehityksen mukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Riskien maantiede, riskien luokittelu ja merkitys

Luonnon toimintaan liittyvät riskit ja riskialueet

- *avaruuteen liittyvät uhkat, endogeeniset riskit, myrskyt, tulvat, kuivuus tulipalot ja eliöperäiset riskit kuten mikrobitaudit*
- *luonnonriskeihin varautuminen ja ihmisen vaikutus näiden riskien aiheuttamien tuhojen laajuuteen*

Ihmisen ja luonnon riippuvuuteen liittyvät ympäristöriskit ja riskialueet

- *luonnonvarojen käyttöön liittyvät riskit: energiakysymykset ja luonnonvarojen riittävyys, puhtaan veden saatavuus ja siitä mahdollisesti käytävät kiistat, eroosio ja aavikoituminen, ilmaston muutos, saastuminen ja biodiversiteetin heikkeneminen*
- *mahdollisuudet estää ja pienentää ympäristöriskejä kestävän kehityksen keinoin*

Ihmiskunnan riskit ja riskialueet

- *väestönkasvu ja nälkä, kaupungistuminen, globalisoitumiseen liittyvät riskit, yhteiskunnalliset ja poliittiset jännitteet, sodat, terrorismi, pakolaisuus ja sosiaalinen eriarvoistuminen, naisen asema ja oikeudet*
- *ristiriitojen säätelymahdollisuudet*

Tekniset riskit kuten ydinvoiman ja –aseiden käyttö, liikenne ja tuotantohäiriöt päästöineen

Kurssin sisältöön kuuluvia osia ”Hyvinvointi ja turvallisuus”-, ”Teknologia ja yhteiskunta”-, ”Kestävä kehitys”-, ”Aktiivinen kansalaisuus”- aihekokonaisuuksista.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Aluetutkimus (GE4s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kartografian perusteet*

- *tuntee maantieteellisten paikkatietojärjestelmien periaatteita ja sovellusmahdollisuuksia*
- *osaa kerätä tiettyyn alueeseen liittyvää tietoa eri tavoin kuten kenttähavainnoinnin, kyselyn tai haastattelun avulla sekä kartastoista, kartoista, tilastoista ja muista lähteistä*
- *osaa käyttää tietoverkkoja aineistojen hankinnassa, vuorovaikutteisessa työstämisessä ja tulosten julkaisemisessa*
- *osaa visualisoida alueellista tietoa karttoina, diagrammeina ja valokuvina*
- *osaa analysoida ja tulkita hankkimaansa aineistoa ja laatia aineiston avulla kuvauksen alueesta*
- *osaa tieteellisen kirjoittamisen periaatteet, kuten kriittisen lähteiden käytön ja viittaustekniikan sekä tuntee tekijänoikeudet.*

Keskeiset sisällöt

Kartografian perusteet ja maantieteelliset lähdeaineistot

- *kenttähavainnot, kysely ja haastattelu*
- *kartat, niiden mittakaavat, karttaprojektiot ja karttatyypit, ilmakuvat ja satelliittikuvat erilaisten tehtävien kautta*
- *numeeriset lähteet sekä niiden visualisointi karttoina ja diagrammeina käytännön harjoitusten kautta*
- *painettu lähdekirjallisuus ja digitaalisessa muodossa kuten tietoverkoissa ja CD-ROM -tallenteina olevat lähteet oman aluetutkimuksen yhteydessä hyödynnettynä*

Paikkatietojärjestelmät

- *paikkatiedon perusteet ja sen sovellusmahdollisuudet*
- *esimerkkejä maantieteellisen lähdeaineiston käsittelystä, tulkinnasta ja visualisoinnista eritasoisilla alueilla paikkatieto-ohjelman avulla, ohjelmien käyttöön tutustuminen*

Oma aluetutkimus

- *tutkimusalueen valinta*
- *aineiston keruu karttojen, tilastojen, digitaalisen paikkatietoaineiston tai muiden tietolähteiden avulla, aineiston käsittely ja tulkinta sekä pienimuotoisen aluekuvauksen raportointi*
- *aihealueet: tutkimusalueen sijainti osana laajempia aluekokonaisuuksia, alueen koko, luonnonolot, väestö ja asutus, luonnonvarat ja maankäyttö, elinkeinot, liikenne ja palvelut, alueen jako osa-alueisiin sekä alueen ongelmat ja kehittäminen; oman perustellun pohdinnan esittäminen korostuu arvioinnissa*

Kurssi liittyy seuraaviin aihekokonaisuuksiin: ”**Teknologia ja yhteiskunta**” sekä ”**Viestintä ja mediaosaaminen**”.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SOVELTAVAT KURSSIT

3. Soveltavan maantieteen kurssi (GE5so)

Tavoitteet

Maantieteellistä näkemystä syventäville opiskelijoille tarkoitettu kurssi, jossa tutkitaan tiettyä aluetta, esimerkiksi Eurooppaa, mahdollisimman monipuolisella tavalla ja samalla kerrataan kaikki maantieteen keskeiset käsitteet. Kurssia ei voi suorittaa itsenäisesti, sillä kurssilla käytettävä materiaali on mahdollisimman ajankohtaista, eri lähteistä koottua.

Keskeiset sisällöt

- alueen luonto, ominaispiirteet, suojelualueet, uhanalaisuus
- alueen vesistöt, geologia ja niihin liittyvät tekijät
- kansat, valtiot, kielet, uskonnot, etnisuus, konfliktit
- maa- ja metsätalous, teollisuus, ympäristöongelmat alueella
- kauppa, energiantuotanto, hyvinvointi, terveydenhuolto
- yhteistyö alueen sisällä, suhteet lähialueille ja muualle maailmaan
- muuttoliikkeet, matkailu
- aluejako
- tulevaisuus

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Arviointiin vaikuttavat tuntityöskentely, suullisten ja kirjallisten tehtävien tuotokset, päättökoe.

**AIHEKOKONAISUUDET KURSSEITTAIN
MAANTIETE**

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	3	
Hyvinvointi ja turvallisuus	3	
Kestävä kehitys	1 3	Kurssin sisältö kokonaisuudessaan
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus		
Teknologia ja yhteiskunta	3 4	
Viestintä- ja mediaosaaminen	4	

5.9 Fysiikka

Fysiikka on empiirinen luonnontiede, jossa luonnon perusrakennetta ja -ilmiöitä pyritään ymmärtämään ja selittämään käyttäen luonnosta kokeellisin menetelmin saatavaa tietoa. Tavoitteena on löytää luonnossa yleispäteviä lainalaisuuksia ja esittää ne matemaattisina malleina.

Fysiikan opiskelulle luonteenomainen kokeellisuus voi olla aihepiirin, opetuksen vaiheen ja välineiden mukaan opiskelijoiden omakohtaista työskentelyä, opettajan esittämiä demonstraatioita, vierailujen, videoiden tai vain kerronnan kautta tapahtuvaa toimintaa. Kokeellisuudella tuetaan opiskelijaa omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja. Fysiikan opiskelu kehittää opiskelijan kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja. Kokeellisuus auttaa opiskelijaa hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja tukee luonnontieteellisen ajattelun kehittymistä.

Opiskelija oppii tarkastelemaan luonnon rakenteita ja ilmiöitä omien aikaisempien tietojensa ja käsitystensä valossa. Hän oppii tiedostamaan ja kyseenalaistamaan ennakkokäsityksiään ja tarkentamaan maailmankuvaansa hankkimansa uuden tiedon perustella. Opiskelija oppii suunnittelemaan kokeita yhdessä ja keskustelemaan kokeellisesti hankitusta tiedosta tai aineistosta, sen käsittelystä ja mallintamisesta sekä sen luotettavuuden arvioimisesta. Opiskelijayhteisö oppii jakamaan uuden tiedon keskenään.

Luonnontieteiden opiskelussa tiedon hankkimiseen käytetään kokeellisia menetelmiä, erilaisia tiedon lähteitä sekä tapoja käsitellä tietoa. Fysikaalisen tiedon lähteenä on ensisijaisesti luonto. Koulussa luonnontieteellisen tiedon lähteinä ovat lisäksi oppi- ja tietokirjat, digitaaliset tietovarannot ja alan asiantuntijat.

Opetuksen tavoitteet

Fysiikan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tiedostaa ihmisen osana luontoa ja ymmärtää fysiikan merkityksen luonnon ilmiöiden mallintamisessa*
- ymmärtää kokeellisen toiminnan ja teoreettisen pohdiskelun merkityksen luonnontieteellisen tiedon muodostumisessa*
- hahmottaa fysiikan merkityksen tieteessä, taiteessa, tekniikassa, kommunikaatiossa ja elinkeinoelämässä sekä ihmisen arkiympäristössä*
- vaikuttaa aktiivisesti ja vastuullisesti terveellisen ja turvallisen ympäristön luomiseksi*
- jäsentää käsitystään luonnon rakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla*
- pystyy ratkaisemaan luonnontieteiden ja teknologian alaan kuuluvia ongelmia fysiikan lakeja ja käsitteitä luovasti hyväksi käyttäen*
- hankkii ja käsittelee tietoa yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa asiantuntijayhteisön tapaan*
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia mittauksia, kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan tuloksia sekä soveltamaan niitä*
- hyödyntää erilaisia tietolähteitä tiedonhankinnassa sekä kykenee esittämään ja julkistamaan tietoja monipuolisella tavalla myös teknisiä apuvälineitä käyttäen*

• tarkastelee fysiikan merkitystä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä ihmistä fysiikan tietojen soveltajana, tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niiden taitavaan, eettiseen ja hallittuun käyttöön tuotteiden aikaansaamisessa ja arkielämän helpottamisessa sekä saa valmiuksia ymmärtää teknologisten sovellusten vaikutuksia.

Arviointi

Fysiikassa arvioidaan opetussuunnitelman perusteissa esitettyjen kurssikohtaisten fysiikan tietojen ja niiden soveltamistaitojen saavuttamista erityisesti matemaattisia malleja käyttäen. Arvioinnin kohteena ovat myös tiedonkäsittelytaitojen, kokeellisen työskentelyn taitojen sekä muiden opiskelua tukevien taitojen kehittyminen, kuten fysikaalisen ongelman ratkaisuprosessin jäsenetty kuvaaminen.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa tyydytystä tiedon ja ymmärtämisen tarpeelleen sekä saa vaikutteita, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta fysiikkaa kohtaan
- tutustuu aineen ja maailmankaikeuden rakenteeseen liittyviin peruskäsitteisiin ja osaa jäsentää käsitystään luonnon perusrakenteista ja ilmiöistä fysiikan käsitteiden ja periaatteiden avulla
- ymmärtää, kuinka luonnontieteellinen tieto rakentuu kokeellisen toiminnan ja siihen kytkeytyvän mallintamisen kautta
- suunnittelee ja tekee yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita sekä kykenee tulkitsemaan ja arvioimaan kokeellisesti saatua tietoa ja esittämään sitä muille
- tulkitsee ja mallintaa kokeellisen työn tuloksia graafisesti
- käyttää opiskelun tukena tieto- ja viestintäteknikkaa.
- hallitsee liikkeen peruslait sekä osaa soveltaa niitä todellisiin tilanteisiin
- ymmärtää, miten omilla toimilla voi vaikuttaa parantavasti liikenneturvallisuuteen
- tutustuu aineen rakenteeseen sekä ydinreaktioiden yleisiin periaatteisiin
- osaa suhtautua kriittisesti esim. radioaktiiviseen säteilyyn liittyviin keskusteluihin
- tutustuu fysikaalisen maailmankuvan kehittymiseen sekä fysiikan merkitykseen yhteiskunnassa

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys historian eri vaiheissa ja nykyaikana
- aineen ja maailmankaikeuden rakenteet ja perusvuorovaikutukset
- energian, erityisesti säteilyn, sitoutuminen ja vapautuminen luonnon ja ihmisen aikaansaamissa prosesseissa
- kokeellisuus ja mallintaminen perustana fysikaalisen tiedon rakentumisessa, mittaaminen, tulosten esittäminen ja niiden luotettavuuden arviointi
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana
- liikkeen kuvaamisessa tarvittavat peruskäsitteet ja liikkeen graafinen esitys

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada suorituserkinnän.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Syventävien kurssien tavoitteena on, että opiskelija

- saa valmiuksia opiskella luonnontieteellisillä ja luonnontieteitä soveltavilla aloilla
- tutkii luonnon ilmiöitä sekä mallintaa ja esittää niitä matemaattisten ja graafisten menetelmien avulla
- rakentaa fysiikan malleja ja käyttää niitä ennusteiden tekemiseen
- tutkii ja havainnollistaa malleja tieto- ja viestintätekniikan avulla
- tutustuu klassisen fysiikan osa-alueisiin ja modernin fysiikan alkeisiin
- tutustuu fysiikan eri osa-alueisiin liittyvään teknologiaan
- tutustuu fysiikan merkitykseen yhteiskunnan eri alueilla
- tutustuu fysiikan sovelluksiin ja niihin liittyviin turvallisuustekijöihin.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10

2. Lämpö (FY2s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee lämpöön liittyvät ilmiöt
- tutkii aineen termodynaamiseen tilaan tai lämpöopin pääsääntöihin liittyviä ilmiöitä
- saa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan kriittiseen keskusteluun ja päätöksentekoon.

Keskeiset sisällöt

- kaasujen tilanmuutokset ja lämpölaajeneminen
- paine, hydrostaattinen paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen energia, työ, teho ja hyötysuhde
- lämpöopin pääsäännöt, sisäenergia
- energiavarat

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Aallot (FY3s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa yleiskuvan luonnon jaksollisista ilmiöistä ja perehtyy niitä selittäviin keskeisiin periaatteisiin
- perehtyy värähdys- ja aaltoliikkeen perusteisiin tutkimalla mekaanista värähtelyä, ääntä tai sähkömagneettisia aaltoja.

Keskeiset sisällöt

- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen

- aaltoliikkeen interferenssi, diffraktio ja polarisoituminen
- heijastuminen, taittuminen ja kokonaisheijastuminen
- valo, peilit ja linssit
- ääni, melun terveystvaikutukset ja kovalta ääneltä suojautuminen

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Liikkeen lait (FY4s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää liikkeeseen liittyviä ilmiöitä ja käsittelee niitä selittäviä malleja
- tutkii etenemisliikkeeseen liittyviä ilmiöitä kokeellisesti ja perehtyy niiden avulla Newtonin lakeihin
- ymmärtää säilymlakien merkityksen fysiikassa.

Keskeiset sisällöt

- liikkeen mallit ja Newtonin lait
- etä- ja kosketusvoimat, erityisesti liikettä vastustavat voimat, noste
- liikemäärän säilyminen ja impulssiperiaate
- liike- ja potentiaalienergia sekä työperiaate
- värähdysliikkeen energia

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Pyöriminen ja gravitaatio (FY5s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää osaamistaan mekaniikassa sekä statiikkaan ja pyörimiseen liittyvien ilmiöiden laskennallista hallintaa
- syventää tuntemustaan mekaniikan maailmankuvasta.

Keskeiset sisällöt

- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen
- pyörimisliikkeen mallit, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä pyörimisliike
- pyörimisen liikeyhtälö
- pyörimismäärän säilyminen
- pyörimisliikkeen energia
- ympyräliike ja ympyräliikkeen kiihtyvyys
- gravitaatio ja gravitaation alainen liike
- heittoliike ja planeettojen liike
- satelliitit ja niiden käyttö

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Sähkö (FY6s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää sähköön liittyviä peruskäsitteitä, tutustuu mittaustekniikkaan
- osaa tehdä sähköopin perusmittauksia sekä rakentaa ja tutkia yksinkertaisia virtapiirejä.

Keskeiset sisällöt

- sähköpari, sähkövirran kulku metallijohteessa
- jännitteen ja sähkövirran mittaaminen
- Ohmin laki
- Joulen laki
- vastukset, vastusten kytkennät ja Kirchoffin lait
- Coulombin laki, homogeeninen sähkökenttä ja aine sähkökentässä
- kondensaattori, kytkennät ja energia
- sähkövirran kulku puolijohteessa, esimerkkinä diodi

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

7. Sähkömagnetismi (FY7s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- syventää tuntemustaan sähkömagnetismin ilmiöistä
- perehtyy sähköturvallisuuteen
- syventää tuntemustaan sähkömagneettisten ilmiöiden merkityksestä yhteiskunnassa.

Keskeiset sisällöt

- magneettinen voima, magneettikenttä ja aine magneettikentässä
- varattu hiukkanen homogeenisessa sähkö- ja magneettikentässä
- induktiolaki ja Lenzin laki
- induktioilmiöitä - pyörrevirrat, generaattori ja itseinduktio
- energian siirto sähkövirran avulla
- tehollisen jännitteen ja sähkövirran mittaaminen sekä impedanssin taajuusriippuvuuden määrittäminen
- värähtelypiiri ja antenni, sähkömagneettinen viestintä
- sähköturvallisuus
- energiateollisuus

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

8. Aine ja säteily (FY8s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu kvantittumiseen, dualismiin sekä aineen ja energian ekvivalenssiin aineen rakennetta ja rakenneosien dynamiikkaa hallitsevina periaatteina*
- *syventää kokonaiskuvaa fysiikan kehityksestä ja sen pätevyysalueesta luonnonilmiöiden tulkitsijana.*

Keskeiset sisällöt

- *sähkömagneettinen säteily*
- *röntgensäteily*
- *mustan kappaleen säteily*
- *valosähköilmiö*

149 Lukion opetussuunnitelman perusteet 2003

- *säteilyn hiukkasluonne ja hiukkasten aaltoluonne*
- *atomimallit esimerkkinä Bohrin atomimalli*
- *kvantittuminen, viivaspektri, atomin energiatilat ja energiatasokaavio*
- *atomiytimen rakenne*
- *radioaktiivisuus ja säteilyturvallisuus*
- *massan ja energian ekvivalenssi*
- *ydinreaktiot ja ydinenergia*
- *aineen pienimmät osaset ja niiden luokittelu*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

9. Fysiikan kertauskurssi (FY9k)

Tavoitteet

- **kerrata lukion fysiikan kurssien tärkeimmät sisällöt**
- **hahmottaa paremmin fysikaalisen maailman kokonaisuutta**
- **opetella kursseilla vähemmälle huomiolle jääneitä kohtia**
- **parantaa mahdollisuuksia menestyä ylioppilaskirjoituksissa ja pääsykokeissa**

Keskeiset sisällöt

- **lukion fysiikan kurssit**
- **fysiikan vanhat ylioppilastehtävät**

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Arvosanaan vaikuttavat tuntiaktiivisuus, kotitehtävät sekä loppukoe. Loppukokeeseen tulee vanhoja ylioppilastehtäviä kurssin aikana kerratuista aiheista.

Fysiikan aihekokonaisuudet

Kaikki lukion opetussuunnitelmassa esitetyt aihekokonaisuudet ovat mukana fysiikan opetuksessa. Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys on kestävä kehityksen painottamisen myötä mukana jo ensimmäisellä kurssilla. Fysiikan luonteesta johtuen hyvinvointi ja turvallisuus teknologisessa mielessä liittyy kaikkiin kursseihin. Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus tulee esille fysiikan historiassa käytännössä kaikilla kursseilla. Uuden asian yhteydessä pyritään tarkastelemaan aiheen kehitystä nykypäivään. Myös suomalaisen tutkimuksen tasoa tarkastellaan mahdollisuuksien mukaan. Viestintä- ja mediaosaaminen painottuu lähinnä ensimmäiseen ja seitsemänteen kurssiin.

5.10 Kemia

Kemian opetuksen tarkoituksena on tukea opiskelijan luonnontieteellisen ajattelun ja nykyaikaisen maailmankuvan kehittymistä osana monipuolista yleissivistystä. Opetus välittää kuvaa kemiasta yhtenä keskeisenä perusluonnontieteenä, joka tutkii ja kehittää materiaaleja, tuotteita, menetelmiä ja prosesseja kestävän kehityksen edistämiseksi. Opetus auttaa ymmärtämään jokapäiväistä elämää, luontoa ja teknologiaa sekä kemian merkitystä ihmisen ja luonnon hyvinvoinnille tutkimalla aineita, niiden rakenteita ja ominaisuuksia sekä aineiden välisiä reaktioita.

Kemian opetukselle on luonteenomaista kemiallisten ilmiöiden ja aineiden ominaisuuksien havaitseminen ja tutkiminen kokeellisesti, ilmiöiden tulkitseminen ja selittäminen mallien ja rakenteiden avulla, ilmiöiden kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä ilmiöiden mallintaminen ja matemaattinen käsittely. Monipuolisin työtavoin ja arviointimenetelmin opiskelijoita ohjataan kemian tietojen ja taitojen sekä persoonallisuuden kaikkien osa-alueiden kehittämiseen. Kemian opetuksen toteutuksessa otetaan huomioon opiskelijoiden opiskeluvälmiudet ja luodaan myönteinen kuva kemiaa sekä sen opiskelua kohtaan.

Opetuksen tavoitteet

Kemian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *osaa kemian keskeisimmät peruskäsitteet ja tietää kemian yhteyksiä jokapäiväisen elämän ilmiöihin sekä ihmisen ja luonnon hyvinvointiin*
- *osaa kokeellisen työskentelyn ja muun aktiivisen tiedonhankinnan avulla etsiä ja käsitellä tietoa elämän ja ympäristön kannalta tärkeitä kemiallisista ilmiöistä ja aineiden ominaisuuksista sekä arvioida tiedon luotettavuutta ja merkitystä*
- *osaa tehdä ilmiöitä koskevia kokeita ja oppii suunnittelemaan niitä sekä osaa ottaa huomioon työturvallisuusnäkökohdat*
- *osaa tulkita ja arvioida kokeellisesti tai muutoin hankkimaansa tietoa ja keskustella siitä sekä esittää sitä muille*
- *perehtyy tieto- ja viestintätekniikan mahdollisuuksiin tiedonhankinnan ja mallintamisen välineinä*
- *perehtyy nykyaikaiseen teknologiaan teollisuudessa ja ympäristötekniikassa*
- *osaa käyttää kemiallista tietoa kuluttajana terveyden ja kestävän kehityksen edistämässä sekä osallistuttaessa luontoa, ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon*
- *saa kokemuksia, jotka herättävät ja syventävät kiinnostusta kemiaa ja sen opiskelua kohtaan.*

Arviointi

Kemiassa arvioinnin kohteena on kemiallisen tiedon ymmärtäminen sekä soveltamisen taito. Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon kokeellisen tiedonhankinnan ja – käsittelytaitojen kehittyminen, johon kuuluvat

- *havaintojen tekeminen, mittauksen ja kokeiden suunnittelu ja toteutus*
- *työvälineiden ja reagenssien turvallinen käyttö*

- tulosten esittäminen sekä suullisesti että kirjallisesti
- tulosten tulkitseminen, mallintaminen ja arviointi
- johtopäätösten tekeminen ja soveltaminen.

Kemiassa arvioinnin menetelminä käytetään kurssikokeita, osallistumisaktiivisuuden seuranta, kokeellista työskentelyä, työselostuksia, projektitöitä, esitelmiä tai tutkielmia. Lisäksi opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Ihmisen ja elinympäristön kemia (KE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa kuvan kemiasta, sen mahdollisuuksista ja merkityksestä
- syventää aiemmin opittujen kemian perusteiden ymmärtämistä kurssilla käsiteltävien asioiden yhteydessä
- osaa orgaanisten yhdisteiden rakenteita, niiden ominaisuuksia ja reaktioita sekä ymmärtää niiden merkityksen ihmiselle ja elinympäristölle
- tuntee erilaisia seoksia sekä niihin liittyviä käsitteitä
- kehittää tietojen esittämisessä ja keskustelussa tarvittavia valmiuksia
- oppii kokeellisen työskentelyn, kriittisen tiedonhankinnan ja -käsittelyn taitoja
- osaa tutkia kokeellisesti orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia ja reaktioita, tuntee erotus- ja tunnistamismenetelmiä sekä osaa valmistaa liuoksia.

Keskeiset sisällöt

- orgaanisia yhdisteryhmiä kuten hiilivetyjä, orgaanisia happiyhdisteitä, orgaanisia tyyppiyhdisteitä sekä niiden ominaisuuksia ja sovelluksia
- orgaanisissa yhdisteissä esiintyvät sidokset sekä poolisuus
- erilaiset seokset, ainemäärä, pitoisuus
- orgaanisten yhdisteiden hapettumis- ja pelkistymisreaktioita sekä protoninsiirtoreaktioita

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada suoritusmerkinnän.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Kemian mikromaailma (KE2s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee aineen rakenteen ja ominaisuuksien välisiä yhteyksiä
- osaa käyttää aineen ominaisuuksien päättelyssä erilaisia kemian malleja, taulukoita ja järjestelmiä
- ymmärtää orgaanisten yhdisteiden rakenteita ja tuntee rakenteen määrittämisessä

käytettäviä menetelmiä

• osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen aineiden rakenteeseen, ominaisuuksiin ja reaktioihin liittyviä ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- alkuaineiden ominaisuudet ja jaksollinen järjestelmä*
- elektroniverhon rakenne ja atomiorbitaalit*
- hapetuslukujen määräytyminen ja yhdisteen kaava*
- kemiallinen sidos, sidosenergia ja aineen ominaisuudet*
- atomiorbitaalien hybridisoituminen ja orgaanisten yhdisteiden sidos- ja avaruusrakenne*
- isomeria*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Reaktiot ja energia (KE3s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää kemiallisen reaktion tapahtumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä niiden merkityksen elinympäristössä (teollisuus)*
- ymmärtää energian sitoutumisen ja vapautumisen kemiallisissa reaktioissa sekä niiden merkityksen yhteiskunnassa*
- osaa kirjoittaa reaktioyhtälöitä ja käsitellä reaktioita matemaattisesti*
- osaa tutkia kokeellisesti ja erilaisia malleja käyttäen reaktioihin, reaktionopeuteen ja -mekanismeihin liittyviä ilmiöitä.*

Keskeiset sisällöt

- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu*
- epäorgaanisia ja orgaanisia reaktiotyyppejä, mekanismeja sekä sovelluksia*
- stoikiometrisia laskuja, kaasujen yleinen tilanyhtälö*
- energianmuutokset kemiallisessa reaktiossa*
- reaktionopeus ja siihen vaikuttavat tekijät*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Metallit ja materiaalit (KE4s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee teollisesti merkittäviä raaka-aineita sekä niiden jalostusprosesseja*
- tuntee hapettimia ja pelkistimiä ja niiden käyttöä sekä osaa kirjoittaa hapettumispelkistymisreaktioita*
- osaa sähkökemiallisten ilmiöiden periaatteet sekä niihin liittyviä kvantitatiivisia sovelluksia*

- *tuntee erilaisia materiaaleja, niiden koostumusta, ominaisuuksia ja valmistusmenetelmiä sekä kulutustavaroiden ympäristövaikutusten arviointiin käytettäviä menetelmiä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen metalleihin ja sähkökemian liittyviä ilmiöitä.*

Keskeiset sisällöt

- *sähkökemiallinen jännitesarja, normaalipotentiaali, kemiallinen pari ja elektrolyysi*
- *hapettumis-pelkistymisreaktiot*
- *metallit ja epämetallit sekä niiden happi- ja vety-yhdisteet*
- *bio- ja synteettiset polymeerit, komposiitit*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Reaktiot ja tasapaino (KE5s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää reaktion tasapainotilan muodostumisen ja niihin liittyviä laskennallisia tasapainosovelluksia*
- *ymmärtää tasapainon merkityksen ja tutustuu tasapainoon teollisuuden prosesseissa ja luonnon ilmiöissä*
- *osaa tutkia kokeellisesti ja malleja käyttäen kemialliseen tasapainoon liittyviä ilmiöitä.*

Keskeiset sisällöt

- *reaktiotasapaino*
- *happo-emästatapaino, vahvat ja heikot protolyytit, puskuriliuokset ja niiden merkitys*
- *liukoisuus ja liukoisuustasapaino*
- *tasapainoon liittyvät graafiset esitykset*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

6. Kemian kertauskurssi (KE6k)

Tavoitteet ja sisällöt

Kurssi on tarkoitettu niille, jotka aikovat kirjoittaa kemian reaalikokeessa ja jotka tarvitsevat kemian tietoja pyrkiessään muihin oppilaitoksiin.

Kemian aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- *Kemian rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa*

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- turvallinen työskentely esim. laboroinneissa, toisten huomioonottaminen

Kestävä kehitys:

- vaaralliset aineet ja ympäristö

Teknologia ja yhteiskunta:

- raaka-aineiden ja energian säästeliäs käyttö
- saasteet, happamoituminen, kasvihuoneilmiö, kierrätys

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

AIHEKOKONAISUUDET KURSSEITTAIN KEMIA

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys		-kemian rooli yhteiskunnallisessa keskustelussa
Hyvinvointi ja turvallisuus		-turvallinen työskentely esim. laboroinneissa, toisten huomioonottaminen
Kestävä kehitys		-vaaralliset aineet ja ympäristö
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus		
Teknologia ja yhteiskunta		-raaka-aineiden ja energian säästeliäs käyttö, saasteet, happamoituminen, kasvihuoneilmiö, kierrätys
Viestintä- ja mediaosaaminen		-kemia mediassa

5.12 Uskonto

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on perehdyttää opiskelija omaan uskontoonsa, sen kulttuuriperintöön sekä uskonnosta nousevaan elämäntutkimukselliseen ja eettiseen ajatteluun. Muihin uskontoihin tutustutaan niiden omista lähtökohdista käsin. Uskonnonopetuksessa uskontoa tarkastellaan laajasti osana kulttuuria ja yhteiskuntaa sekä yhteisön ja yksilön elämää.

Uskonnonopetus on erilaisia näkemyksiä huomioon ottavaa ja yksilöllistä vakaumusta kunnioittavaa. Oppiaineksen opetuksessa hyödynnetään viimeaikaista teologista ja uskontotieteellistä tutkimusta. Koska uskonto on osa kulttuuria ja yhteiskuntaa, uskonnonopetuksella on luontaiset yhteydet myös humanistis-yhteiskunnallisiin tieteisiin ja taideaineisiin.

Uskonnonopetuksessa luodaan edellytykset ymmärtää uskontoja ja soveltaa tätä tietoa oman maailmankatsomuksen, kulttuurin ja yhteiskunnan jäsentämisessä sekä kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. Opetuksessa käytetään hyväksi uskontojen omia lähteitä, tutkimusta ja eri medioiden välittämää ajankohtaista materiaalia. Opetuksessa painottuvat aktivoivat työtavat, joiden avulla uskonnon sisältöjä liitetään opiskelijoiden kokemusmaailmaan ja autetaan heitä prosessoimaan ja sisäistämään kurssien sisältöjä ja kasvamaan asetettujen tavoitteiden suuntaan.

Tavoitteet

Uskonnon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hallitsee uskontoihin liittyvää kulttuurista lukutaitoa niin, että hän ymmärtää uskonnon merkityksen ja vaikutuksen niin yksityisen ihmisen ja yhteisön elämässä kuin yhteiskunnassa ja kulttuurissakin*
- hallitsee käsitteitä, tietoa ja taitoa, joiden avulla hän osaa pohtia ja analysoida erilaisia uskontoihin liittyviä kysymyksiä*
- kykenee rakentamaan, jäsentämään ja arvioimaan omaa maailmankatsomustaan ja kulttuuri-identiteettiään sekä arvostaa oman kulttuurinsa ja muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä*
- kunnioittaa ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus ja pystyy elämään ja toimimaan eri kulttuureista tulevien ja eri tavoin ajattelevien ja uskovien ihmisten kanssa monikulttuurisessa yhteiskunnassa ja maailmassa*
- ymmärtää henkilökohtaisen vastuun merkityksen sekä tiedostaa erilaisten eettisten ratkaisujen taustalla vaikuttavat arvot ja niiden merkityksen*
- hallitsee uskonnollisiin ja moraalisiin kysymyksiin liittyviä keskustelu- ja ajattelutaitoja sekä uskontoihin liittyvän tiedon itsenäistä hankintaa ja kriittistä arviointia.*

Arviointi

Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu katsomuksellisten ajattelutaitojen hallintaan, joka tarkoittaa kykyä yhdistellä, eritellä ja arvioida uskontoja, uskonnon ja kulttuurin sekä uskonnon ja yhteiskunnan vuorovaikutusta. Opetuksessa opiskelijoita ohjataan arvioimaan asetettujen ja omien tavoitteiden saavuttamista. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan työn määrä ja laatu sekä opiskelijoiden yksilölliset taidot. Arvioinnin tulee kannustaa opiskelijoita oman työskentelynsä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

Opetuksessa pyritään käyttämään aktiivisia menetelmiä, käyttämään eri medioita tiedon lähteenä sekä tekemään vierailuja sopivissa kohdissa kursseja, paikallisiin seurakuntiin ja kirkkoihin. Arvioinnissa pyritään antamaan tilaa myös omalle ja toisten arvioinnille sekä keskustelemaan edistymisestä ja tavoitteista kunkin opiskelijan kanssa.

5.12.1 Evankelis-luterilainen uskonto

PAKOLLISET KURSSIT

1. Uskonnon luonne ja merkitys (UE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tietää, millainen ilmiö uskonto on, ja tuntee Raamatun ominaislaadun pyhän kirjallisuuden edustajana*
- *ymmärtää uskonnon yleismaailmallisen luonteen, uskonnoissa ilmenevät kysymyksenasettelut ja uskonnon nivoutumisen kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *saa aineksia ja käsitteellisiä välineitä oman maailmankatsomuksensa jäsentämiseen*
- *tuntee Raamatun vaikutuksen länsimaisessa kulttuurissa ja Raamatun tutkimuksen osana uskonnon tutkimusta*
- *oppii pyhyden ymmärtämisen avulla kunnioittamaan ihmisiä, joilla on erilainen vakaumus.*

Keskeiset sisällöt

- *uskonnon määrittely ja tutkiminen*
- *uskonnon ydinkysymykset*
- *uskonto yhteisössä ja yksilön kokemuksessa*
- *Raamattu pyhänä kirjallisuutena*
- *yleispiirteet Raamatun synnystä ja sisällöstä*
- *Raamatun tutkimus- ja tulkintatavat*
- *Raamatun vaikutukset maailmankuvaan ja kulttuuriin*

Kurssilla voidaan paneutua lehdistön välittämään kuvaan uskonnoista ja uskonnollisista ilmiöistä ja uskonnollisesta kulttuurista tekemällä lehtianalyysi keräämästään materiaalista.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- *elämäkatsomuksen rakentamisen ymmärtäminen persoonallisena voimavarana*
- *uskonnon merkitys yhtenä yhteiskunnan rakentajana*
- *kansankirkko –käsite, kansalaisuskonto –käsite*

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- *uskonnon merkitys arjessa, erityisesti arvojen luojana*

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- *uskonnon vaikutus kulttuureissa ja ihmisenä elämiseen yhteisöissä*

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- Uskontojen näkyminen ja niistä viestimisen ymmärtäminen osana kulttuuria ja yhteisöä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Lehtianalyysi tehdään osana kurssisuoritusta, jolloin analyysi vastaa yhtä koekysymystä. Tuntiaktiivisuus voi vaikuttaa arviointia yhden numeron nostavasti tai laskevasti, kuitenkin yksilöllisyyden huomioiden.

2. Kirkko, kulttuuri ja yhteiskunta (UE2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, miten kristillinen kirkko on muotoutunut, levinnyt ja vaikuttanut ympäristöönsä eri aikoina ja miten se on ollut vuorovaikutuksessa aikansa kulttuurin ja yhteiskunnan kanssa*
- *tuntee kirkon opin rakentumisen, jumalanpalveluselämän ja taiteen vuorovaikutuksen, sekä kirkon poliittisen ja sosiaalisen merkityksen historian eri vaiheissa*
- *ymmärtää, miten kristinusko vaikuttaa erilaisina kirkkokuntina eri puolilla maailmaa*
- *osaa analysoida erilaisten kristillisten perinteiden ilmenemistä nykyajassa ja ymmärtää näihin sisältyvän yhteisen, ekumeenisen perustan.*

Keskeiset sisällöt

- *kristillisen kirkon synty*
- *alkukirkosta idän ja lännen kirkon eroon*
- *lännen kirkko keskiajalla*
- *idän kirkon kehitys*
- *reformaatio ja kirkkojen kehitys uudella ajalla*
- *nykyinen kristikunta ja kirkkojen rooli nykyajan maailmassa*
- *kirkkojen ja uskontojen välinen vuoropuhelu*

Kurssilla pyritään vierailemaan sekä luterilaisen, että ortodoksisen, kuin myös helluntaiseurakunnan kirkoissa ja tutustutaan niissä kirkkotaiteeseen sekä heidän opilliseen että kulttuurisiin perinteisiinsä. Opitaan heidän symbolinsa ja niiden merkitykset. Oppilaat voivat tehdä pareina esityksen kirkkohistorian merkkihenkilöistä eri aikakausilta ja esittelevät heidät toisille, kuin myös monistavat jokaiselle esityksensä, niin että jokainen saa ”kuvagallerian” itselleen.

Aihetekonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- työn etiikka

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- kirkon merkitys sekä historiassa että nykyisin sosiaalisen hyvinvoinnin kehittäjänä ja toteuttajana eri aloilla ja eri maissa nykyisen lähetystyön kautta

Kestävä kehitys:

- kirkkojen toiminta kehitysmaissa kestävän kehityksen edistämiseksi

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- kirkkojen vaikutus eurooppalaiseen/länsimaiseen kulttuuriin ja ajatteluun

Teknologia ja yhteiskunta:

- uskonnon ja tieteen vaikutus toisiinsa eri aikakausina

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Parityöskentely kirkkohistorian henkilöstä voi olla numeroa korottava.

3. Ihmisen elämä ja etiikka (UE3)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hallitsee eettisen kysymyksenasettelun ja ymmärtää elämänkysymysten ja eettisen pohdinnan merkityksen*
- *saa käsitteellisiä välineitä eettisten kysymysten tarkasteluun*
- *ymmärtää tekevänsä päivittäin moraalisia valintoja ja tietää olevansa vastuussa ratkaisuksistaan*
- *saa perustiedot ihmisen elämänkysymyksistä ja ajankohtaisista etiikan aiheista ja osaa kytkeä ne uskonnon kannalta keskeisiin kysymyksenasetteluihin*
- *ymmärtää Raamatun yhteyden elämänkysymyksiin ja etiikkaan*
- *ymmärtää kristinuskon ja etiikan yhteyden, erityisesti luterilaisen etiikan keskeisen sisällön ja kirkkojen eettisten kannanottojen taustalla olevia teologisia perusteita.*

Keskeiset sisällöt

- *ihmisen tärkeät elämänkysymykset: elämän tarkoitus, kärsimys, kuolema*
- *kristillinen käsitys Jumalasta, ihmisestä, luonnosta ja pelastumisesta*
- *hyvän ja pahan käsitteet*
- *kristillinen etiikka ja etiikan teoriat*
- *yksilöeettisiä kysymyksiä*
- *yhteiskuntaeettisiä kysymyksiä*

Kurssilla valmistetaan ajankohtaisista eettisistä kysymyksistä alustus pareina. Alustus esitetään luokalle ja pari johtaa aiheesta keskustelun.

Aihokokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- kristillinen etiikka eri ajankohtaisissa eettisissä ongelmissa, vaikutusmahdollisuudet ja ihmisoikeudet

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- avunsaanti erilaisten elämänongelmien kohdatessa, kuten esim. itsemurha

Kestävä kehitys:

- kristillinen etiikka ihmisen ja luonnon suhteesta

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- kristillisen kirkon etiikka länsimaisen etiikan perustana
- uskontojen vuoropuhelun merkityksen ymmärtäminen osana rauhaa

Teknologia ja yhteiskunta:

- uskonto eettisenä vaikuttajana

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- mediaetiikka

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Työskentely voidaan huomioida osana näyttöä kuin myös muiden opiskelijoiden arviointi työskentelystä.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

4. Uskontojen maailmat (UE4s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maailmanuskontojen ominaispiirteet*
- *ymmärtää uskontoihin liittyvän sisäisen monimuotoisuuden ja niiden vaikutuksen ajatteluun, kulttuuriin ja yhteiskuntaan*
- *ymmärtää eri uskonnoissa ilmenevien ihmiselämän peruskysymysten samankaltaisuuden ja oppii arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista ja eettistä perinnettä.*

Keskeiset sisällöt

Kurssilla käsitellään hindulaisuutta, buddhalaisuutta, Kiinan ja Japanin uskontoja, juutalaisuutta ja islamia alla olevien teemojen näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan luonnonkansojen uskontojen yhteisiä piirteitä.

- *uskontojen levinneisyys ja kannattajamäärät*
- *uskontojen pyhät kirjat ja oppi*
- *uskontojen eettiset ohjeet*
- *uskontojen kultit ja rituaalit*
- *uskontojen suuntaukset*
- *uskonnot ja yhteiskunta*

Videomateriaali on välttämätöntä opettaessa eri uskontoja, niiden vaikutusta yhteisöihin ja värikästä kulttuuria. Ryhmät tutustuvat uskontojen pyhiin kirjoihin ja esittelevät niitä luokalle sekä tarkastelevat uskontojen tarjoamia sivustoja internetissä.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- erilaisuuden tunteminen ja ymmärtäminen

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- uskontojen rauha osana maailmanrauhaa
- uskonto hyvinvoinnin edistäjä tai estäjä

Kestävä kehitys:

- uskontojen näkemykset ihmisen ja luonnon suhteesta

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- uskonnon merkitys identiteetille ja kulttuurille eri puolilla maailmaa eri aikakausina

Teknologia ja yhteiskunta:

- uskontojen suhtautuminen esivaltaan ja tieteen mahdollisuudet tutkia uskontoja

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- uskontojen tarjonta internetissä ja uskontojen välinen vuoropuhelu internetissä

Arviointi

Kurssisuoritus on koe, joka arvioidaan normaalisti 4-10. Ryhmätyö voi olla plussaa näytölle. Tuntiaktiivisuus otetaan huomioon arvioinnissa tarvittaessa.

5. Mihin suomalainen uskoo? (UE5s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee uskonnon ilmenemismuodot Suomessa muinaissuomalaisesta uskonnosta nykypäivän uskonnollisuuteen*
- *ymmärtää Suomen uskonnollisista ja maailmankatsomuksellisista kysymyksistä käytyä keskustelua ja siihen liittyviä taustatekijöitä*
- *osaa jäsentää Suomen uskonnollisia liikkeitä niiden toiminnan ja opillisten korostusten näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

- *muinaissuomalainen uskonto*
- *Suomen kirkkohistorian yleislinjat*
- *luterilainen kirkko ja muut kristilliset kirkot nykypäivän Suomessa*
- *ei-kristilliset yhteisöt Suomessa*
- *kristinuskon vaikutus suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan*

Kurssilla voidaan pareina perehtyä johonkin uskonnolliseen yhteisöön tai liikkeeseen ja esitellä se toisille. Työskentely voi vastata kahta koekysymystä neljästä.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- uskonnon merkitys suomalaiseen ihmiseen
- uskonnot Sonkajärvellä

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- uskonnon uhrin

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- uskontotilanteen kehitys Suomessa

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- uskonnolliset liikkeet internetissä

Arviointi

Kurssi arvioidaan esitelmän ja kokeen perusteella normaalilla 4-10 arvioinnilla. Tuntiaktiivisuus otetaan huomioon arvioinnissa.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

6. Raamatuntutkimus (UE6k)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan raamatuntutkimuksen keskeisiä menetelmiä sekä tutustua keskeisiin tutkimustuloksiin.
- ymmärtää kirkkojen suhtautumista ja tulkintaa raamatuntutkimukseen

Keskeiset sisällöt

- Uuden testamentin eksegetiikka; Jeesuksen syntymä ja elämä, sekä niihin liittyvät tapahtumat, ihmeet, Uuden testamentin kirjoittajat

Työskentely

Kurssilla kukin voi valita aiheen, josta hän tekee esitelmän. Aineistona käytetään kirjaston, internetin ja lehtien materiaalia. Esitelmät esitetään, keskustellaan ja perehdytään siihen, kuinka kirkot tulkitsevat tutkimuksia

Aihekokonaisuudet:

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- lehtien uutisointi tutkimustuloksista kirkollisten juhlapyhien aikaan

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Arviointi määräytyy tehdyn esitelmän ja esityksen pohjalta. Kurssilaisen itsearvio tehdystä työstä ja paneutumisesta kuin myös toisten opiskelijoiden arviointi otetaan huomioon.

SOVELTAVA KURSSI

7. Kertauskurssi uskonnoista abeille (UE7so)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- saa mahdollisuuden kerrata eri uskontokursseilla opiskeltuja asioita
- oppii jäsentelemään saatuja tietojaan muiden aineiden kanssa, kuten aikakausien tyylien vaikutusta kirkolliseen elämään, kirkkojen merkitystä historian tapahtumiin

Keskeiset sisällöt

Pääpiirteet seuraavista

- uskontojen luokittelu
- riitit ja myytit
- juutalaisuuden historia, Abrahamin perilliset
- Raamattu kirjana ja vaikuttajana
- kirkon historian päälinjat
- kirkon vaikutus yhteiskunnissa
- kirkkotaide
- suuret maailmanuskonnot

Kurssi toteutetaan opettajajohtoisesti keskustellen ja kerraten.

Aihekokonaisuudet

- ks. kurssijaksot

Arviointi: Suoritusmerkintä

**AIHEKOKONAIUUDET KURSSEITTAIN
USKONTO**

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	1	-elämäkatsomuksen rakentamisen ymmärtäminen persoonallisena voimavarana, uskonnon merkitys yhtenä yhteiskunnan rakentajana, kansankirkko-käsite, kansanuskonto-käsite
	2	-työn etiikka
	3	-kristillinen etiikka eri ajankohtaisissa eettisissä ongelmissa, vaikutusmahdollisuudet ja ihmisoikeudet
	4	-erilaisuuden tunteminen ja ymmärtäminen
	5	-uskonnon merkitys suomalaiseen ihmiseen, uskonnot Sonkajärvellä
Hyvinvointi ja turvallisuus	1	-uskonnon merkitys arjessa, erityisesti arvojen luojana
	2	-kirkon merkitys sekä historiassa että nykyisin sosiaalisen hyvinvoinnin kehittäjänä
	3	-avunsaanti erilaisten ongelmien kohdatessa, kuten esim. itsemurha
	4	-uskontojen rauha osana maailmanrauhaa
	5	-uskonnon uhrin
Kestävä kehitys	2	-kirkkojen toiminta kehitysmaissa kestävän kehityksen edistämiseksi
	3	-kristillinen etiikka ihmisen ja luonnon suhteesta
	4	-uskontojen näkemykset ihmisen ja luonnon suhteesta

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus	1 2 3 4 5	-uskonnon vaikutus kulttuureissa ja ihmisenä elämiseen yhteisöissä -kirkkojen vaikutus eurooppalaiseen/länsimaiseen kulttuuriin ja ajatteluun -kristillisen kirkon etiikka länsimaisen etiikan perustajana, uskontojen vuoropuhelun merkityksen ymmärtäminen osana rauhaa -uskonnon merkitys identiteetille ja kulttuurille eri puolilla maailmaa eri aikakausina -uskontotilanteen kehitys Suomessa
Teknologia ja yhteiskunta	2 3 4	-uskonnon ja tieteen vaikutus toisiinsa eri aikakausina -uskonto eettisenä vaikuttajan -uskontojen suhtautuminen esivaltaan ja tieteen mahdollisuudet tutkia uskontoja
Viestintä- ja mediaosaaminen	1 3 4 5	-uskontojen näkyminen ja niistä viestimisen ymmärtäminen osana kulttuuria ja yhteisöä -mediaetiikka -uskontojen tarjonta internetissä ja uskontojen välinen vuoropuhelu -uskonnolliset liikkeet internetissä

5.11.3 Ortodoksinen uskonto

Tavoitteet

Ortodoksisen uskonnonopetuksen tavoitteena on

- ohjata opiskelijat toimimaan aktiivisesti kirkon ja yhteiskunnan jäseninä
- saada opiskelijat kiinnostumaan omasta kirkostaan ja ymmärtämään sen traditioita
- yhteiskunnan muuttuessa ohjata opiskelijat ymmärtämään kirkon asema ja merkitys
- ohjata opiskelijat kunnioittamaan toisten ihmisten uskonnollista vakaumusta
- ohjata opiskelijat toimimaan eettisesti oikein elämänsä eri tilanteissa

PAKOLLISET KURSSIT

1. Ortodoksinen maailma (UO1)

Tavoitteet

- opiskelija tietää kirkon synnyn sekä sen kehityksen nykypäivään ja siihen vaikuttaneet tekijät
- tuntee ortodoksisten paikalliskirkkojen merkityksen ja vaikutuksen kansojen historiassa
- ymmärtää olevansa osanen oman kirkkonsa uskonnollista ja kirkollista perinnettä

Keskeiset sisällöt

- kirkon synty ja marttyyrien aika
- Bysantin kirkko – oppi ja hallinto määräytyvät
- idän ja lännen kirkon ero
- orientaaliset kirkot
- Kiovan ja Venäjän kirkko
- lännen kirkot

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Uskonoppi ja etiikka (UO2)

Tavoitteet

- perehdyttää opiskelija ortodoksisen uskon perusteisiin ja lähteisiin
- johdattaa opiskelija ymmärtämään sakramenttien merkitys ja pyhyys
- ohjata opiskelija ymmärtämään ortodoksisen kirkon ihmiskuva ja etiikan perusteet

Keskeiset sisällöt

- ortodoksisen opin perusteet
- oppi Pyhästä Kolminaisuudesta
- sakramentit
- ajan pyhittäminen ja pyhät ihmiset

- vuorokauden jumalanpalvelukset
- ortodoksinen ihmiskuva
- oppi Neitsyt Mariasta
- yksilö- ja yhteisöeettisiä kysymyksiä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Raamattutieto (UO3)

Tavoitteet

- ohjata opiskelija tuntemaan Raamatun synty ja rakenne
- perehdyttää opiskelija pyhiin kirjoituksiin
- opettaa Raamatun merkitys ortodoksisen kirkon traditiossa

Keskeiset sisällöt

- Raamatun synty ja alkukertomukset
- profeetat ja messiasodotus
- viisaukirjallisuus
- evankeliumit ja Jeesus
- lähetyskirjeet

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

4. Uskontojen maailmat (UO4s)

Tavoitteet

- opettaa opiskelijoille kunkin maailmanuskonnon tärkeimmät erityispiirteet
- perehdyttää opiskelijat ymmärtämään mikä on maailmanuskontojen merkitys yhteiskuntiin ja kulttuureihin sekä niiden kannattajien ajatteluun
- ohjata opiskelijat vertailemaan eri uskontojen peruskysymyksiä ihmiselämästä ja tiedostamaan niiden samankaltaisuus
- opettaa arvostamaan muiden kulttuurien uskonnollista perinnettä Suomessa ja maailmalla

Keskeiset sisällöt

- hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan ja Japanin uskonnot, juutalaisuus, islam
- levinneisyys
- pyhät kirjat ja oppi
- eettiset ohjeet
- kultit ja rituaalit
- suuntauksset ja tulkinnat
- uskonnot ja taide

- uskonnot ja yhteiskunta

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Ortodoksinen Suomi (UO5s)

Tavoitteet

- tutustuttaa opiskelija oman kirkon historiaan ja nykypäivään
- ohjata opiskelija ymmärtämään mikä merkitys eri kirkoilla on ollut ja on suomalaisessa yhteiskunnassa ja sen kehityksessä
- perehdyttää opiskelija monikansalliseen ortodoksiseen kulttuuriin Suomessa
- että opiskelija tietää, mikä on Suomen uskonnollinen nykytila
- johdattaa opiskelijat uskontotaiteeseen

Keskeiset sisällöt

- suomalainen muinaisuskonto
- ortodoksit idän ja lännen välissä
- katolilaisuudesta luterilaisuuteen
- itsenäisen Suomen ortodoksinen kirkko
- maahanmuuttajien ortodoksinen perinne – ykseys ja erilaisuus
- uskonnollinen tilanne nykypäivän Suomessa

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Arvioinnissa käytetään opiskeltavan kurssin kannalta siihen parhaiten soveltuvia arviointikeinoja esimerkiksi reaalikoe- ja esseetyyppiset vastaukset, kirjoitelmat ja tutkielmat. Arviointia suoritetaan kurssin aikana ja sen lopussa.

AIHEKOKONAIUUDET ORTODOKSINEN USKONTO

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys		kasvattaa opiskelijoista aktiivisia kristittyjä toimimaan yhteiskunnan parhaaksi Iisalmen ortodoksisen seurakunnan ylläpitämä Evakkokeskus
Hyvinvointi ja turvallisuus		ajan pyhittäminen lähimmäisestä huolehtiminen
Kestävä kehitys		”vihreä” patriarkka luomiskertomus
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus		karjalaisuus venäläisyys
Teknologia ja yhteiskunta		sähköinen viestintä Ortoweb
Viestintä- ja mediaosaaminen		kriittinen suhtautuminen uutisointiin

5.12 Elämäkatsomustieto

Elämäkatsomustieto oppiaineena on perustaltaan monitieteinen. Filosofian ohella se hyödyntää niin ihmis-, yhteiskunta- kuin kulttuuritieteitäkin. Elämäkatsomustiedon opetuksessa ihmisiä pidetään luonnollisina, tajunnallisina ja kulttuurisina toimijoina, jotka luovat ja uusintavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Inhimilliset katsomukset ja käytännöt nähdään yksilöiden, yhteisöjen ja traditioiden vuorovaikutuksen tuloksena syntyneinä. Elämäkatsomustiedon opetus rakentuu ihmiskäsitykselle, joka korostaa ihmisten mahdollisuutta elää vapaina ja keskenään tasavertaisina, aktiivisina ja tavoitteellisina. Oppiaineen opetuksessa painotetaan ihmisten kykyä tutkia maailmaansa ja laajentaa sitä koskevaa tietämystään sekä yhteisellä toiminnallaan tietoisesti ohjata elämäänsä. Näistä lähtökohdista oppiaine tukee opiskelijoiden elämäkatsomuksen ja identiteetin muotoutumista sekä heidän yhteisöllisten hyvän elämän ihanteidensa ja käytäntöjensä hahmottumista.

Elämäkatsomustieto kartuttaa pohdiskelevasti ja keskustellen opiskelijoiden kulttuurista ja katsomuksellista yleissivistystä, toiminnallista arviointikykyä ja tilannetajua, eettisiä valmiuksia ja suvaitsevaisuutta sekä keskustelun, kuuntelun ja itseilmaisun taitoja. Katsomuksellisen arviointikyvyn kehittyminen on avain hyvään elämään sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti.

Opetuksen tavoitteet

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija saa tukea pyrkimyksilleen

- rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään
- kehittää arvostelu-, harkinta ja toimintakykyään
- sisäistää ihmisoikeuksien, myönteisen monikulttuurisuuden, yhteiskunnallisen ja globaalien oikeudenmukaisuuden sekä kestävän kehityksen periaatteita.

Arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sisällöllisen tiedon omaksumisen ja katsomuksellisen ymmärryksen kehittymisen lisäksi opiskelijan valmiutta tarkastella sekä ilmaista katsomuksellisia aiheita monipuolisesti, taitavasti ja luovasti. Katsomukselliset kysymykset ovat usein henkilökohtaisia, mutta niiden pohdiskelun perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja systemaattisuus. Katsomusten, arvostusten ja uskomusten arviointi- ja ilmaisutavoissa arvostetaan suvaitsevaisuutta, eri näkökulmien ja toisten katsomustapojen huomioimista.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Hyvä elämä (ET1)

Kurssilla pohditaan, mitä on hyvä elämä, millaisista aineksista identiteetti ja yksilöllinen elämä koostuvat ja millaiset mahdollisuudet ihmisillä on tavoitella hyvää elämää.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kasvattaa kykyään sitoutua valitsemiinsa moraalisiin periaatteisiin ja haluaan toimia arvostustensa mukaisesti
- kasvattaa valmiuttaan ja haluaan välittää ja kantaa vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- kehittää kykyään nähdä kokonaisuuksia yhä monimuotoisemmaksi käyvässä maailmassa ja näin vahvistaa kykyään muodostaa omaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämäkatsomuksia koskevia väitteitä
- kehittää taitojaan ilmaista identiteettiään ja elämäkatsomustaan sekä niihin liittyviä näkemyksiään ja tuntemuksiaan suvaitsevaisesti, johdonmukaisesti ja luovasti.

Keskeiset sisällöt

- peruskäsitteet: elämäkatsomus, elämäkatsomustieto, hyvä elämä, minuus, identiteetti
- hyvä elämä: ihmisen perustarpeita, maallisia ja uskonnollisia hyvän elämän malleja
- ihmisen yksilöllisen olemassaolon peruskysymykset: vapaa tahto ja valinnat, syntyminen ja kuolema, optimismi, pessimismi ja realismi
- elämäntutkimuksen keinot: yksilön mahdollisuudet vaikuttaa omaan elämäänsä, perimän ja ympäristön merkitys
- identiteetin muodostaminen ihmisen elämänsä aikana sekä eettiset valinnat eri elämäntilanteissa
- yksilöllinen elämä ennen sekä nykyisessä monien mahdollisuuksien yhteiskunnassa
- hyveitä ja paheita koskevia käsityksiä ennen ja nyt sekä niiden suhde elämäntapoihin ja tottumuksiin

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Maailmankuva (ET2)

Kurssilla pohditaan maailmankuvan muodostumista ja maailmankuvien eroja. Kurssilla perehdytään maailman käsitteellistämisen tapoihin sekä tiedon ja eri yhteisöllisten instituutioiden merkitykseen siinä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan historiallisesti merkittäviä ja nykyajassa vaikuttavia maailmankuvia sekä kasvattaa tietämystään niiden perustalla olevista uskomusjärjestelmistä
- oppii kysymään ja arvioimaan väitteiden ja uskomusjärjestelmien perusteluja
- kehittää ymmärrystään eri instituutioiden merkityksestä maailmankuvan muokkaajina ja välittäjinä
- jäsentää omaa maailmankuvaansa samalla pitäen sen avoimena mielekkäälle keskustelulle.

Keskeiset sisällöt

- maailmankuvan, maailmankatsomuksen ja elämäkatsomuksen käsitteet ja niiden

keskinäinen suhde

• *maailmankuvan rakenne ja ydinalueet: käsityksiä ihmisestä, yhteiskunnasta, kulttuurista ja luonnosta sekä todellisuuden rakenteesta*

• *maalliset ja uskonnolliset katsomukset maailmankuvan perustana: tieteiden, näennäistieteiden ja uskontojen rajankäynti*

• *koulu, media ja taide maailmankuvaa luovina ja välittävinä instituutioina*

• *länsimaisen maailmankuvan murrokset ja mullistajat*

• *kokemusten, arkikäsitusten ja uskomusten synty ja tiedollinen luotettavuus*

• *maailmankuvien ja tiedon lähteiden järkipäriäinen arviointi*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3 Yksilö ja yhteisö (ET3)

Kurssilla pohditaan yksilöä, yhteisöllisyyttä, yhteiskuntaa ja ihmisten välistä vuorovaikutusta.

Kurssilla perehdytään oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien ja demokratian toteutumiseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

• *ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen ihmisyydelle ja yksilölliselle identiteetille*

• *oppii arvioimaan omaa asemaansa yksilönä yhteisöissä ja yhteiskunnassa, kansalaisena valtiossa ja toimijana talousjärjestelmässä*

• *oppii tarkastelemaan yksilöiden, yhteisöjen ja instituutioiden toimintaa osana yhteiskunnallista vallankäyttöä*

• *oppii arvioimaan poliittisia keinoja ja päämääriä sekä kasvattaa kykyään ja haluaan rakentavaan yhteiskunnalliseen osallistumiseen*

• *ymmärtää ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeudenmukaisuuden merkityksen hyvän yhteiskunnan ja tulevaisuuden kannalta*

Keskeiset sisällöt

• *ihminen sosiaalisena olentona, yksilöiden vuorovaikutus ja yhteisöllisyys, yksityinen ja julkinen*

• *vallan käsite, vallan muodot ja valtasuhteet sekä erilaiset vaikuttamiskeinot*

• *teorioita yhteiskunnan rakenteesta ja muutoksesta*

• *hyvä kansalainen suomalaisena, eurooppalaisena ja maailmankansalaisena*

• *ihmisoikeudet ja niiden historia*

• *poliittiset ihanteet, ideologiat, utopiat ja demokratian muodot*

• *oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena, maailmanlaajuisena ja ekologisena kysymyksenä*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

4 Kulttuuriperintö ja identiteetti (ET4s)

Kurssilla pohditaan kulttuuriperintöä hyvän elämän lähtökohtana ja hyvän elämän mittana sekä toisaalta jatkuvasti kehittyvänä ja muuttuvana ilmiönä. Kurssilla perehdytään sekä maailman että suomalaisen nyky-yhteiskunnan monikulttuurisuuteen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tuntemaan kulttuuria merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana*
- tutustuu erilaisiin kulttuuriperintöihin ja niihin liittyviin elämäntapoihin*
- kehittää kykyään arvioida ihmisten käsityksiä ja tekoja suhteessa heidän omiin arvostuksiinsa ja uskomusjärjestelmiinsä*
- oppii suvaitsevaisuutta erilaisia elämänkatsomuksellisia ratkaisuja ja identiteettivalintoja kohtaan*
- perehtyy suomalaisen identiteetin ilmenemismuotoihin*
- ymmärtää rasismia, muukalaisvihan ja syrjinnän ihmisoikeusloukkauksina.*

Keskeiset sisällöt

- kulttuurin käsite ja merkitys ennen ja nyt*
- identiteetti, etnisyys ja kulttuuriperintö*
- saamelaiset, suomalaiset ja eurooppalaiset kulttuuripiirteet ja niiden nykyinen merkitys*
- kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus*
- etninen ja kulttuurinen moninaisuus Suomessa ja maailmassa*
- elämä monikulttuurisessa yhteiskunnassa*
- etnosentrisyys sekä rasismia ja suvaitsevaisuuden historiaa*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5 Maailman selittäminen katsomusperinteissä (ET5s)

Kurssilla pohditaan erilaisia tapoja selittää maailmaa myyttisissä, uskonnollisissa ja katsomuksellisissa perinteissä. Kurssilla perehdytään erilaisten katsomusten syntyyn, historiaan ja tutkimukseen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- kehittää herkkyyttään arvioida arvostuksissa ja uskomusjärjestelmissä esiintyviä eroja ja yhtäläisyyksiä*
- oppii arvioimaan uskomuksia ja elämänkatsomuksia koskevia väitteitä*
- tuntee eri kulttuureissa vaikuttavia ja tärkeitä pidettyjä uskomusjärjestelmiä ja elämänkatsomuksellisia ratkaisuja sekä kasvattaa tietämystään niiden taustoista sekä niiden välittymisestä nykyajassa*

- ymmärtää myyttien ja uskonnollisten käsitysten historiallisen synnyn ja nykyisen merkityksen maailman ilmiöiden selittäjinä
- oppii hahmottamaan maailman selittämistä eurooppalaisessa kulttuuriperinnössä.

Keskeiset sisällöt

- maailman myyttinen selittäminen ennen ja nyt
- uskonnon ja uskonnollisuuden olemus
- uskontokritiikki: sosiologinen, moraalinen, antropologinen ja psykologinen
- ateismi ja agnostismi
- sekulaarin humanismin ja vapaa-ajattelun historiaa ja nykysuuntauksia
- humanismi ja kristinusko länsimaiden katsomuksellisina perusvirtauksina

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5.13 Filosofia

Filosofinen ajattelu käsittelee koko todellisuutta, sen monimuotoista hahmottamista sekä ihmisen toimintaa siinä. Filosofian erityisluonne on sen tavassa jäsentää ongelmia käsitteellisesti, järkipäisesti ja keskustellen. Filosofian opiskelu lukiossa tukee opiskelijoiden yksilöllistä kehitystä ja edistää yleisiä oppimisen ja ajattelun valmiuksia, joita tarvitaan muuttuvassa ja monimutkaisessa yhteiskunnassa. Filosofiasa opiskeltavat tiedolliset kokonaisuudet ovat välttämättömiä kulttuuriperinnön ja nykykulttuurin ymmärtämiseksi.

Filosofian käytännön merkitys perustuu siihen, että opiskelija oppii jäsentämään käsitteellisesti arvoja, normeja ja merkityksiä koskevia kysymyksiä. Filosofian opiskelu auttaa näkemään, mitä merkitystä erilaisilla tiedoilla ja taidoilla on yksilölle ja yhteiskunnalle. Tietojen ja taitojen erikoistumisen vastapainona filosofian opiskelu opettaa hahmottamaan laajempia käsitteellisiä kokonaisuuksia ja yhteyksiä. Se auttaa näkemään, miten eri tieteenalojen ja ajatteluperinteiden käsitykset todellisuudesta, arvoista ja normeista voivat muodostaa keskenään johdonmukaisia kokonaisuuksia tai olla keskenään ristiriidassa. Filosofia kehittää arvostelukykä.

Filosofian opetus edistää luovan ja itsenäisen ajattelun kehitystä. Filosofiasa annetaan runsaasti tilaa opiskelijoiden yksilöllisten näkemysten muodostamiselle. Kun opiskelijat paneutuvat filosofian peruskysymyksiin, joihin ei ole yksinkertaisia ratkaisuja, he oppivat muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään sekä samalla kunnioittamaan toisenlaisia perusteltuja näkemyksiä. Mutkikkaiden kysymysten pohdintelu ryhmässä kasvattaa opiskelijoissa kykyä luottaa omiin yksilöllisiin mahdollisuuksiinsa selvittää vaikeitakin ongelmia. Filosofian opiskelu tukee oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuullisiksi ja suvaitsevaisiksi kansalaisiksi.

Opetuksen tavoitteet

Filosofian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- osaa hahmottaa filosofisia ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja
- osaa jäsentää puhetta ja tekstiä käsitteellisesti sekä tunnistaa väitteitä ja niiden perusteluita

- ymmärtää erilaisten filosofisten käsitysten perusteluja sekä pystyy keskustelemaan niistä johdonmukaisesti ja järkevästi
- hallitsee yleissivistävät perustiedot sekä filosofian historiasta että nykysuuntauksista ja osaa suhteuttaa niitä yhteiskunnan ja kulttuurin ilmiöihin.

Arviointi

Filosofiassa arvioidaan käsitteiden ja teorioiden omaksumista sekä kykyä ilmaista omaa filosofista ajattelua. Opiskelijan suhde filosofiaan kysymyksiin on yksilöllinen, mutta kysymysten käsittelyn perustana ovat ajattelun tiedolliset hyveet: kriittisyys, johdonmukaisuus, ristiriidattomuus ja järjestelmällisyys.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (F11)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa filosofiaa ongelmia ja niiden erilaisia mahdollisia ratkaisuja, ymmärtää, miten filosofiassa käsitteellistetään todellisuutta, tietämistä, toimintaa ja arvoja
- tunnistaa erilaisia filosofiaa, tieteellisiä ja arkisia käsityksiä todellisuudesta, sen tietämisestä ja siinä toimimisesta
- hahmottaa kuvailevien ja normatiivisten väitteiden eroja ja osaa perustella käsityksiä hyvästä ja oikeasta.

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten luonne ja niiden suhde käytännöllisiin, tieteellisiin ja uskonnollisiin kysymyksiin, filosofian keskeiset osa-alueet
- todellisuuden luonnetta koskevia filosofiaa perusnäköyksiä: hengen ja aineen suhde, vapaus ja välttämättömyys
- tietoa ja tietämistä koskevia filosofiaa perusnäköyksiä ja niiden suhde tieteellisiin ja arkisiin näkökulmiin: tieto, totuus ja perustelu, käsitteellisen ja kokemuksellisen suhde tiedon muodostumisessa
- yksilön ja yhteiskunnan suhde filosofisena kysymyksenä, oikeudenmukaisuuden ja vapauden käsitteet
- hyvän ja oikean käsitteet, toimintaa ohjaavien moraalisten arvojen luonne ja suhde tosiasioihin sekä muihin arvoihin kuten kauneuteen, hyvää elämää ja onnellisuutta koskevia filosofiaa näköyksiä

Opiskelija voi valmistaa yksin tai parin kanssa esittelyn valitsemansa filosofin elämästä. Koetetaan tehdä filosofiaa helpommaksi tuomalla opittavat käsitteet tämän päivän ajankohtaisiin kysymyksiin ja verrata filosofian totuuksia uskonnollisiin ja tieteellisiin totuuksiin.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- filosofit aikansa suunnannäyttäjinä

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- hyvän elämän ehdot

Kestävä kehitys:

- ihmisen suhde luontoon
- vastuu

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- filosofian merkitys länsimaisen ihmisen elämään ja ajatteluun

Teknologia ja yhteiskunta:

- nykyfilosofien kannanotot ajan kysymyksiin

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- median etiikka
- vuorovaikutus

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada suorituserkinnän.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Filosofinen etiikka (FI2s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy filosofisen etiikan tärkeimpiin ongelmiin, käsitteisiin ja teorioihin*
- *osaa arvioida elämää ja toimintaa moraalisisista näkökulmista sekä perustella arvioitaan etiikan käsittein*
- *kykenee jäsentämään omia moraalisia ratkaisujaan ja perusteitaan filosofisen etiikan välinein*
- *oppii kriittisyyttä ja suvaitsevaisuutta niin itseä kuin toisia kohtaan.*

Keskeiset sisällöt

- *moraali ja sitä pohtiva soveltava ja normatiivinen etiikka sekä metaetiikka*
 - *moraalisia arvoja ja normeja koskevien vakaumusten erilaiset perustat, moraalin suhde oikeuteen ja uskontoon, järjen ja tunteiden asema moraalisisissa vakaumuksissa*
- *moraalisten arvojen ja normien objektiivisuus ja subjektiivisuus, kysymys eettisten perusteiden tiedollisuudesta ja eettisten totuuksien mahdollisuudesta*
- *klassisen hyve-etiikan sekä seuraus- ja velvollisuusetiikan perusteet*
- *filosofinen etiikka ja kysymys hyvästä elämästä*

Kurssilla voidaan katsoa elokuva, kuten esim. Schindlerin lista ja arvioidaan sitä etiikan teorioiden näkökulmasta. Kurssilla pyritään keskustelemaan yhdessä mahdollisimman paljon. Integrointi uskonto 3 kurssin kanssa mahdollinen.

Aihekokonaisuudet

Kaikki aihekokonaisuudet toteutuvat etiikan ja hyvän elämän pohdintojen kautta.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Tuntiaktiivisuus voi vaikuttaa arviointiin.

3. Tiedon ja todellisuuden filosofia (FI3s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *hahmottaa, mitä tieto ja tietäminen ovat filosofiassa, tieteessä ja arkielämässä*
- *osaa arvioida, millaisia kuvia todellisuuden perusrakenteesta muodostuu filosofiassa, tieteessä ja katsomuksissa*
- *oppii erittelemään ja arvioimaan kriittisesti tiedollisia uskomuksia ja väitteitä*
- *oppii hahmottamaan tieteellisen tutkimuksen ja päättelyn luonnetta.*

Keskeiset sisällöt

- *metafysiikan keskeisiä kysymyksiä ja peruskäsitteitä, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta, todellisuuden rakenne luonnontieteellisen, ihmistieteellisen ja käytännöllisen tiedon valossa*
- *totuuden luonne ja totuusteoriat*
- *tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen*
- *tietäminen, ymmärtäminen ja tulkinta, käytännöllisen ja tieteellisen tiedon eroja ja yhtäläisyyksiä, tietäminen luonnontieteissä ja ihmistieteissä*
- *tieteellisen tutkimuksen luonne ja sen metodologisia peruskäsitteitä*
- *argumentoinnin ja päättelyn perusteita*

Kurssin toteutus

Kurssilla voidaan tehdä esitelmä, jossa tiedon käyttöön ja tiedon pätevyyteen päästään parhaiten käsiksi soveltaen opittavaa.

Aihetekonaisuudet:

teknologia ja yhteiskunta sekä viestintä ja mediaosaaminen tulevat painotetusti tällä kurssilla esille

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Esitelmä on osa kurssisuoritusta.

4. Yhteiskuntafilosofia (FI4s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *perehtyy yhteiskuntafilosofian keskeisiin käsitteisiin ja suuntauksiin*
- *oppii hahmottamaan yhteiskunnan luonnetta ja sen keskeisten instituutioiden toimintaa*
- *osaa arvioida yhteiskunnallisen järjestyksen oikeutusta*
- *osaa jäsentää yhteiskunnan ja yksilön suhdetta sekä yhteiskunnallista ja poliittista toimintaa.*

Keskeiset sisällöt

- *yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus*

- *yksilön oikeudet ja velvollisuudet, rikos ja rangaistus*
- *yhteiskuntajärjestyksen, vallan ja omistamisen oikeuttaminen:*
yhteiskuntasopimusteoria, anarkismi ja yhteiskunnalliset utopiat
- *poliittinen filosofia: konservatismi, liberalismi ja sosialismin perusajatukset ja niiden yhteiskuntafilosofiset nykytulkinnat*
- *nykykulttuuriin liittyviä filosofisia kysymyksiä: sukupuoli ja sukupuolisuus, identiteetti ja identiteetin rakentuminen, toiseus, vieraus ja monikulttuurisuus*

Kurssilla tarjotaan opiskelijoille mahdollisuus tehdä tutkielma yksin tai pareina jostakin kurssin keskeisestä teemasta, johon voi liittyä vierailu esim. kunnan elimiin ja toimintaan.

Kurssilla toteutuvat **kaikki aihekokonaisuudet.**

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Tutkielma voi olla osin tai kokonaan opiskelijan näyttö. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan oma arviointi.

AIHEKOKONAISUUDET KURSSEITTAIN FILOSOFIA

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	1 3	-filosofit aikansa suunnannäyttäjinä
Hyvinvointi ja turvallisuus	1 3	-hyvän elämän ehdot
Kestävä kehitys	1 3	-ihmisen suhde luontoon, vastuu
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus	1 3	-filosofian merkitys länsimaisen ihmisen elämään ja ajatteluun
Teknologia ja yhteiskunta	1 2 3	-nykyfilosofien kannanotot ajan kysymyksiin
Viestintä- ja mediaosaaminen	1 2 3	-median etiikka, vuorovaikutus

5.14 Historia

Lukion historian opetus luo opiskelijalle edellytyksiä ymmärtää eri aikakausien luonnetta, oman aikansa ongelmia ja muutosprosesseja sekä auttaa häntä hahmottamaan kansainvälistä maailmaa. Historia on yksilöllistä, kansallista ja eurooppalaista identiteettiä luova oppiaine.

Opetuksen lähtökohtana ovat historian luonne tieteenalana ja sen tiedon muodostumisen perusteet. Sen vuoksi huomiota kiinnitetään tietojen kriittiseen pohdintaan ja tulkintaan sekä pyritään ottamaan huomioon ilmiöiden moniperspektiivisyys. Historian keskeisiä käsitteitä ovat aika, muutos ja jatkuvuus sekä syy-yhteydet. Muutoksen analyysia korostavana oppiaineena historia luo mahdollisuuksia käsitellä tulevaisuutta sekä arvioida tulevaisuuteen liittyviä mahdollisuuksia. Opetuksessa korostetaan ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta sekä inhimillisen kulttuurin laaja-alaisuutta, kulttuurien erilaisuuden ymmärtämistä ja kansainvälisen yhteisymmärryksen merkitystä. Oman maan menneisyyttä tarkastellaan maailmanhistorian taustaa vasten.

Opetuksen tavoitteet

Historian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii tuntemaan Suomen ja maailmanhistorian päälinjat ja keskeisimmät historialliset tapahtumat sekä niiden taustat ja seuraamukset. Oppii ymmärtämään itseään ja toisia: suomalaisina - eurooppalaisina – maailmankansalaisina.*
- *näkee nykyhetken historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana, kykenee suhteuttamaan oman aikansa ja itsensä historian jatkumoon ja näin rakentamaan historiatietoisuuttaan. Oppii ymmärtämään, mitä me olemme olleet ennen ja nyt osana ympäristöämme. Millaiseen maailmaan olemme menossa. Oppia, miten eri aikoina on vastattu ympäristön haasteisiin. Perspektiivi menneisyydestä nykyisyyden kautta tulevaan.*
- *osaa hankkia menneisyyttä koskevaa tietoa ja arvioida sitä kriittisesti sekä ymmärtää sen monitulkintaisuuden, suhteellisuuden ja syy-yhteyksien monisäikeisyyden. osaa arvioida menneisyyden ihmisen toimintaa ja historiallisia ilmiöitä kunkin ajan omista lähtökohdista sekä nykyajan näkökulmasta. Oman maailmankuvan rakentaminen ja jäsentäminen. Oman arvo- ja kokemusmaailman peilaaminen maailmanhistorian eri vaiheisiin.*
- *ymmärtää kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja ja niiden erilaisuutta.*
- *saa aineksia ihmisoikeuksia ja demokratiaa arvostavan maailmankuvan luomiseen sekä toimintaan vastuullisena kansalaisena. Aktiiviseksi kansalaisyhteiskunnan jäseneksi kasvaminen. Teorian lisäksi osallistumisen ja vaikuttamisen oivaltaminen*

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historialle ominaiset taidot ja ajattelutavat sekä oppimäärän keskeisten sisältöjen hallinta. Arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelijan valmiuteen rakentaa tiedoistaan jäsenyneitä kokonaisuuksia,

erottaa olennainen ja epäolennainen tieto toisistaan, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja tiedonlähteitä kriittisesti. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä: kokeiden asemasta voidaan käyttää opintotehtäviä, tutkielmia ja muita vaihtoehtoisia arviointikeinoja.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Ihminen, ympäristö ja kulttuuri (HI1)

Kurssi tarkastelee ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta sekä tämän tuloksena tapahtunutta kulttuuriympäristön rakentumista ja kehittymistä esihistoriasta nykyaikaan.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ihmisen ja luonnon välisen riippuvuussuhteen osana kestäväää kehitystä*
- *ymmärtää, miten ihminen käyttää luonnonvaroja toimeentulon lähteenä ja miten se vaikuttaa ympäristöön ja yhteiskuntarakenteeseen*
- *tuntee tuotantotalouden kehityslinjat ja vaikutukset elämäntapaan*
- *tietää väestönkasvun pääpiirteet ja siihen vaikuttavat tekijät.*

Keskeiset sisällöt

Esihistoria – pyyntikulttuurin aika

- *ihmisen kehitysvaiheet*
- *keräilijöiden ja metsästäjien elämäntapa*

Maanviljely ja sen aiheuttamat muutokset

- *työnjako ja kulttuurin synty*
- *suurten jokilaaksojen kulttuurit*

Välimeren talousalue antiikin aikana

- *Kreikan talouselämä*
- *Rooma – miljoonakaupunki ja imperiumi*
- *orjuus ja antiikin ajan tekniikka*

Keskiajan talous- ja yhteiskuntajärjestelmä

- *feodaaliyhteiskunta*
- *keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki*

Löytöretket

- *löytöretkien edellytykset ja seuraukset*
- *maailmantalouden syntyminen*

Teollistuva maailma

- *tekniset innovaatiot ja koneteollisuuden alkuvaiheet*
- *muutokset sukupuolten työnjaossa*
- *yhteiskunnalliset muutokset ja ympäristövaikutukset*
- *muutokset kaupunkirakenteessa*

Globaali kulutusyhteiskunta

- *raaka-aineiden ja markkinoiden jakaminen*
- *massatuotanto ja kulutusyhteiskunta*
- *sosialistinen suunnitelmatalous*
- *kolmannen maailman muotoutuminen*
- *kasvun rajat ja uudet haasteet*

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäys:

- *elinkeinot ja toimeentulo eri aikakausina*

Kestävä kehitys:

- *ihmisen taloudellisen toiminnan vaikutus ympäristöön kautta aikojen*
- *globaalin talouden hyödyt ja haitat seurauksineen*

Teknologia ja yhteiskunta:

- *teknologia taloudellisen kehityksen suuntaajana ja vauhdittajana eri aikoina*
- *teknologian vaikutukset hyvinvoinnin jakautumiseen ja ihmisoikeuksien toteutumiseen paikallisesti ja maailmanlaajuisesti*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Eurooppalainen ihminen (HI2)

Kurssi tarkastelee eurooppalaisen kulttuurin keskeisiä saavutuksia sekä eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan muutosta ja sen taustalla vaikuttanutta tieteellistä ja aatehistoriallista kehitystä. Kurssilla tutustutaan eurooppalaisen kulttuurin tuotoksiin erityyppisen historiallisen lähdeaineiston avulla. Kurssilla opitaan käyttämään erilaisia lähteitä: kuvaa, musiikkia, esineitä jne. historiallisen tiedon lähteinä ja opitaan tulkitsemaan ja jäsentämään luettua, kuultua ja nähtyä ja hankkimaan innostavia kokemuksia ja elämyksiä. Kulttuuri ymmärretään laaja-alaisena käsitteenä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää, mistä eurooppalaisuus rakentuu tutustumalla Euroopan keskeiseen kulttuuriperintöön*
- *ymmärtää tieteen saavutusten merkityksen ihmisen maailmankuvan muokkaajana*
- *osaa analysoida kulttuuri-ilmiöitä aikakautensa ilmentäjinä*
- *tuntee yhteiskunnallisen kehityksen taustalla vaikuttavia aatehistoriallisia virtauksia*
- *tuntee eri aikakausien elämäntapoja ja maailmankuvaa.*

Keskeiset sisällöt

Antiikin aika

- *demokratian synty antiikin Ateenassa*

- *antiikin kulttuuri*

Keskiajan yhtenäiskulttuuri

- *keskiajan ihmisen maailmankuva ja tapakulttuuri*
- *uskonnon merkitys kulttuurissa, yhtenäiskulttuuri katolisen kirkon valtapiirissä*

Uuden ajan murros

- *renessanssi ja tiedon vallankumous*. Italia renessanssin kehtona. Renessanssin vaikutuspiirin laajentuminen alueellisesti ja ajallisesti.
- *uskonpuhdistus*, yhtenäiskulttuurin murentuminen, Protestantismi paitsi uskonnollisen myös yhteiskunnallisena ja taloudellisena ilmiönä.
- *barokki itsevaltiuden ja vastauskonpuhdistuksen ilmentäjänä*
- *luonnontieteellisen maailmankuvan synty*. Luonnontieteiden vallankumous ja nousu tieteen eturintamaan. Ihmisen käsitys omista vaikutusmahdollisuuksistaan muuttuu perusteellisesti.

Valistuksen aikakausi

- *valistusfilosofia ja sen vaikutukset yhteiskuntaan ja taiteeseen*. Järki, tahto, kriittisyys, edistys uuden ihmis-, taide- ja yhteiskuntakäsityksen perustana.
- *Yhdysvaltain itsenäistymisen ja Ranskan suuren vallankumouksen aatteellinen perintö*. Oikeus kapinaan, arvosteluun, tasa-arvoon. Antiikin ihanteet: selkeys, pysyvyys, yksilöllisyys.

Aatteiden vuosisata

- *keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset*. Konservatismi, liberalismi, sosialismi ja nationalismi ja niiden sisältö ja vaikutukset omana aikanaan ja myöhemmin.
- *tiede uskonnon haastajana*. Yhteiskuntatieteiden nousu, usko tieteiden kaikkivoipaan mahtiin ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- *porvariston vuosisata*. Teollistumisen vaikutukset ihmisen asemaan yhteiskunnassa, vaikutukset arvoihin, elämäntapaan ja kulttuuriin.

Nyky aika

- *kulttuurin pirstoutuminen*
- *populaarikulttuuri massavihteeksi*

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- aatehistorian perusteet

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- länsimainen kulttuuriperintömme

Viestintä ja mediaosaaminen:

- kirjapainotaidon ja lehdistön historia
- populaarikulttuurin synty ja vaiheet 1900-luvulla: lehdistö, radio, televisio, elokuva, nuorisomusiikki, tietotekniikka

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Kansainväliset suhteet (HI3)

Kurssi tarkastelee kansainvälisen politiikan keskeisiä tapahtumia, taustoja ja muutoksia 1800-luvun lopulta lähtien. Kurssilla analysoidaan kansainvälisen politiikan ilmiöitä taloudellisen, aatteellisen ja valtapoliittisen kilpailun perusteella. Kurssin keskeisiä tarkastelunäkökulmia ovat demokratia vastakohtanaan diktatuuri.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kansainvälisen politiikan pääpiirteet ja teoriaa*
- *ymmärtää kansainvälisten yhteistyörakennelmien sekä vastakkainasettelujen perusteita*
- *ymmärtää aatteiden ja taloudellisten eturistiriitöiden vaikutuksen kansainvälisten suhteiden historiassa.*

Keskeiset sisällöt

Suurvaltojen ylivaltauskäsitteet

- *kansainvälisen politiikan peruskäsitteet*
- *imperialismin teoria ja käytännöt. Imperialistiset suurvallat ja niiden toiminta muissa maanosissa, Tavoitteet, keinot ja tulokset*
- *ensimmäinen maailmansota ja sen vaikutukset kansainväliseen politiikkaan. Keisarikuntien sortuminen, nationalismien voitot ja tappiot*

Maailmansotien välinen aika ja toinen maailmansota

- *eurooppalaiset ääriliikkeet, demokratian kriisi ja kansanvaino. Demokratian ja toisaalta diktatuurin voimistuminen. Fasismi, kansallissosialismi ja neuvostososialismi. Suuri lamakausi seurauksineen.*
- *toinen maailmansota seurausilmiöineen. Turvallisuusjärjestelmän pettäminen, sota seurauksineen, Yhdistyneiden Kansakuntien synty. Siirtomaavallan purkautuminen alkaa.*

Kylmä sota

- *kylmän sodan teoriat: Yhdysvallat ja Neuvostoliitto kaksinaapaisen maailman johtajina*
- *kylmän sodan ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset rintamat. Poliittiset, sotilaalliset ja taloudelliset blokit. Pienten tai sitoutumattomien valtioiden asema.*
- *kylmän sodan kriisien luonne. Ydinpelote- ja uhka. Blokkien sisäiset ja ulkoiset uhat, kolmannen maailman kytkeytyminen kriiseihin.*
- *Saksa kylmän sodan näyttämönä*
- *Kiinan rooli kansainvälisessä politiikassa. Pyrkimys murtaa kaksinaapainen järjestelmä, oman linjan ja paikan etsiminen maailmanpolitiikassa.*

Uusi epävarmuuden aika

- *Neuvostoliiton hajoaminen ja kaksinaapaisuuden purkautuminen*
- *kansainväliset rauhanpyrkimykset. Liennytyt, aserajoitusneuvottelut, ETYK*

- *kolmas maailma osana kansainvälistä politiikkaa.* Japanin nousu taloudelliseksi mahdiksi, Kiina lännen haastajana.
- *Lähi-idän ongelmakenttä*
- *Yhdysvaltain aseman muutos kansainvälisessä politiikassa*
- *uudet kansainväliset rakenteet.* Euroopan synty ja laajentuminen, uudentyyppiset kriisit ja niiden hallinta, terrorismin aiheuttamat haasteet kansalliselle ja kansainväliselle turvallisuusjärjestelmälle, Nato:n uusi rooli, muuttoliikkeet, globalisaatio.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäys:

- taloudellinen, aatteellinen ja valtapoliittinen kilpailu maailmanhistoriassa
- erilaiset yhteiskuntajärjestelmät ja vallankäyttö niissä

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- hyvinvoinnin ja turvallisuuden rakentuminen erilaisissa yhteiskunnissa
- vallankäyttö niissä

Kestävä kehitys:

- taloudelliset eturistiriidat
- kehitysmaiden ongelmat
- eriarvoisuus ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- media propagandavälineenä maailmanpolitiikassa 1800- ja 1900-luvuilla

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Suomen historian käännekohtia (HI4)

Kurssin tarkoituksena on analysoida Suomen historian keskeisiä muutosprosesseja ja kehitykslinjoja 1800-luvulta nykyaikaan. Keskeisiä tarkastelunkohteita ovat Suomen valtiollisen ja kansainvälisen aseman muuttuminen, muutoksiin liittyvät kriisit, siirtyminen sääty-yhteiskunnasta kansalaisyhteiskuntaan sekä taloudelliset ja kulttuuriset murrokset.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee keskeiset yhteiskunnalliset ja taloudelliset muutokset*
- *osaa suhteuttaa Suomen valtiollisen kehityksen yleiseurooppalaiseen ja maailmanpoliittiseen taustaan*
- *ymmärtää talouden, yhteiskunnan, kulttuurielämän sekä aatteellisen ja valtiollisen elämän ilmiöiden keskinäisen riippuvuuden.*
- *oppii tulkitsemaan ja tutkimaan historiallisia lähteitä ja pohtimaan tiedon suhteellisuutta ja tietojen luotettavuutta.*

Keskeiset sisällöt

Ruotsin ajan perintö. Kansakunnaksi kasvamisen perusta.

Vallanvaihdos

- *Suomen liittäminen Venäjään.* Paikallista historiaa: Koljonvirta, Sandels, Döbeln, Sven Tuuva.
- *autonomian synty.* Suomen alue, hallinto, talous, kulttuuri uudessa tilanteessa. Muutoksen elementit. Kansakunnaksi kansakuntien joukkoon.

Suomalaisuuden synty ja kansallinen herääminen.

- *aatteellinen ydin ja keskeiset vaikuttajat.* Runeberg, Lönnrot, Snellman, Topelius. Puoluetoinnin alku.

Yhteiskunnallinen ja taloudellinen murros

- *elinkeinorakenteen muuttuminen ja Suomen teollistuminen*
- *sääty-yhteiskunnan hajoaminen ja kansalaisyhteiskunnan synty.* Teollistumisen aiheuttama yhteiskunnallinen muutos ja murros, kansalaisten aktivoituminen kansalaistoiminnan eri sektoreilla ja tasoilla, muuttoliikkeet, kaupungistuminen siirtolaisuus
- *sortokaudet ja kansanvallan synty.* Taistelu oikeuksistamme ja itsenäisyydestämme. Demokratian vahvistuminen.

Suomen itsenäistymisprosessi

- *Suomen itsenäistyminen* maailmansodan ja Venäjän vallankumouksen luomassa tilanteessa. Itsenäistymisprosessi.
- *sisällissota.* Sen taustatekijät, syyt, luonne, lopputulos. Traumaattisen kokemuksen vaikutukset jatkossa.
- *hallitusmuoto.* Itsenäistyneen valtion linjahakua. Ratkaisut ja niihin vaikuttaneet tekijät.

Kahtiajaosta eheytymiseen

- *oikeistoradikalismien nousu.* Radikalismien kasvupohja ja mallit. Lapuan liike ja sen toiminta. Demokratian voitto ja sen tekijät.
- *elintason nousu*
- *kulttuurista kulutustavaraa*

Toinen maailmansota jälkiseurauksineen

- *sodat ja jälleenrakentaminen.* Talvi-, jatko- ja Lapin sota taustoineen ja tuloksineen. Rauhansopimusten analysointi. Sotakorvaukset ja niiden vaikutus. Siirtolaisten asuttaminen ja siinä erityisesti paikallisuus.
- *ulkopolitiikan muutos.* Vaaran vuosista YYA:n kautta suomettumisleimaan. Suomi kylmän sodan maailmassa.

Hyvinvointivaltion rakentaminen

- *rakennemuutos,* maataloudesta ja maalta palveluihin ja taajamiin
- *1960- ja 1970-lukujen kulttuurinen ja yhteiskunnallinen muutos.*

Suomen uusi kansainvälinen asema

- *kytkeytyminen kansainväliseen talouteen kulttuurisesti, taloudellisesti ja*

poliittisesti. Kylmän sodan päättyminen ja Suomen integroituminen länteen, EU – jäsenyys, hyvinvointivaltion uhat ja mahdollisuudet

- *suomalaisten tulevaisuus osana globaalia järjestelmää*

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys:

- kansalaisyhteiskunnan synty

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- hyvinvointiyhteiskunta kehitysvaiheet, rakennemuutokset kansalaisen ja koko yhteiskunnan kannalta

Kestävä kehitys:

- hyvinvointiyhteiskunnan vaikutukset suomalaisten elintapoihin ja elinympäristöön

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- kansallisen kulttuurin nousu 1800- ja 1900-luvuilla

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- Suomen lehdistö 1800- ja 1900-luvuilla
- media vallankäyttäjänä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

5. Suomen vaiheet esihistoriasta autonomian aikaan (HI5s)

Kurssi tarkastelee Suomen historian keskeisiä kehityslinjoja ennen vuotta 1809 sekä suomalaista kulttuuriperintöä.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee maamme historialliset kehityslinjat ja niiden yhteydet Itämeren alueeseen*
- *tuntee Suomen väestö-, sosiaali- ja taloushistoriallisen kehityksen*
- *ymmärtää suomalaisen sivistyksen yhteydet länsimaiseen kulttuuriin*
- *oppii arvostamaan suomalaista kulttuuriperintöä*
- *oppii yhdistämään historialliset kehityslinjat oman kotiseutunsa historiaan ja näkee kehityksen myös yksittäisen ihmisen kannalta.*
- *tutustuu historiallisiin lähteisiin ja oppii lähteiden tulkittamisesta. Perehtyy ainakin jossakin määrin vanhoihin käsialoihin ja oppii lukemaan niitä.*

Keskeiset sisällöt

Esihistoria

- *esihistoria ja tulkinnat suomalaisten ja saamelaisten alkuperästä*

- *asutus, elinehdot, uskonnot ja uskomukset sekä ulkoiset yhteydet*

Suomen liittyminen länsieurooppalaiseen kulttuuriyhteisöön keskiajalla

- *Suomi idän ja lännen välimaastossa*
- *sääty-yhteiskunnan synty*
- *asutus, elinkeinot, uskonnolliset ja poliittiset muutokset*

Uuden ajan uudet tuulet

- *uskonpuhdistus ja keskusvallan voimistuminen*

Suurvaltakausi

- *suurvaltakauden vaikutukset Suomessa*
- *talous, väestö, koulutus*

Vapauden ja hyödyn aika

- *kulttuurillinen ja taloudellinen kehitys*
- *kustavilaiset uudistukset*
- *kansallisen tietoisuuden ensi askeleet*

Paikallishistoriallinen näkökulma esille tarkasteltaessa:

- *kivi- ja pronssikauden löydöspaikkoja Iisalmen seudulla ja erityisesti Sonkajärvellä*
- *saamelaisasutusta ja –nimistöä Ylä-Savossa ja Sonkajärvellä*
- *asutuksen levittäytymistä Itä-Suomeen ja Savoan / omat sukujuuret*
- *idän ja lännen kulttuuripiirien törmäystä ja vuorovaikutusta alueellamme*
- *erä- ja kaskitalouden piirteet alueellamme*
- *oman suvun vaiheita / sukututkimus*

Aihekokonaisuudet

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- *kulttuuri-identiteettimme rakentuminen osaksi eurooppalaista kulttuuria*
- *oman kulttuurimme ominaispiirteet*
- *paikallinen identiteettimme*

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- *maamme historian lähteet, lähteiden tutkiminen ja tulkitseminen*
- *vanhat käsialat*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Kulttuurien kohtaaminen (HI6s)

Kurssilla tarkastellaan valinnaisesti jonkun tai joidenkin kulttuuripiirien ominaispiirteitä ja nykyaikaa sekä kulttuurien välistä vuorovaikutusta. Kulttuuri ymmärretään kokonaisvaltaisena käsitteenä. Käsiteltävät kulttuurialueet valitaan Euroopan ulkopuolelta.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee kulttuurin peruskäsitteitä ja oppii ymmärtämään omasta kulttuuristaan poikkeavan kulttuurin arvomaailmaa ja elämäntapaa*
- *ymmärtää henkisen kulttuurin, yhteiskuntarakenteen, talouselämän ja luonnonolosuhteiden keskinäisen riippuvuuden*
- *tuntee tarkasteltavan kulttuurin historiallisen kehityksen sekä sen vuorovaikutuksen muiden kulttuurien kanssa*
- *oppii analysoimaan kulttuurin erilaisia ilmenemismuotoja esimerkiksi taiteissa, uskonnossa ja sosiaalisissa rakenteissa*
- *osaa ottaa huomioon kulttuuritaustojen erilaisuuden vuorovaikutustilanteissa.*

Keskeiset sisällöt

Tarkasteltavaksi kulttuurialueeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- *Afrikka*
- *arktiset kulttuurit*
- *Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit*
- *Intia*
- *islamin maailma*
- *Japani*
- *Kiina*
- *Korea*
- *Latinalainen Amerikka*
- *Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit*

Aihekokonaisuudet

Keskeisenä kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- eri maaosien kulttuurit, kulttuurien törmäys ja vuorovaikutus

Teknologia ja yhteiskunta:

- teknologia muiden maanosien kulttuurien muokkaajana

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- muiden maanosien kulttuurit eri viestimissä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

7. Historian kertauskurssi (HI7k)

Tavoitteet

Kerrata sekä Suomen että yleisen historian keskeisimpiä kohtia ja valmentaa opiskelijoita ylioppilastutkinnon historian ainereaaliin.

Keskeiset sisällöt

- Kerrataan ainerealin kannalta keskeisiä historian aihealueita

- Harjoitellaan vastaamaan erityyppisiin historian kysymyksiin. Harjoitusmateriaalina mm. aiempia historian reaalikokeen tehtäviä ja opettajan antamia tehtäviä.
- Harjoitellaan tilastopohjaisten tehtävien, dokumenttitehtävien , kuva-aineistoja sisältävien tehtävien ja karttatehtävien analysointia ja käsittelyä.
- Vahvistetaan lähdekriittistä osaamista

Arviointi: suorituserkintä

AIHEKOKONAISUUDET KURSSEITTAIN HISTORIA

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	1 2 3 4	-elinkeinot ja toimentulo kautta historian, -aatehistorian perusteet -taloudellinen, aatteellinen ja valtapoliittinen kilpailu maailmanhistoriassa. Erilaiset yhteiskuntajärjestelmät ja vallankäyttö niissä. -suomalaisen kansalaisyhteiskunnan syntyhistoria
Hyvinvointi ja turvallisuus	3 4	-hyvinvoinnin ja turvallisuuden rakentuminen erilaisissa yhteiskunnissa, vallankäyttö niissä. -hyvinvointiyhteiskunnan synty ja kehittyminen, rakennemuutokset kansalaisen ja koko yhteiskunnan kannalta.
Kestävä kehitys	1 3 4	-ihmisen taloudellisen toiminnan vaikutus ympäristöön kautta aikojen, globaalin talouden hyödyt ja haitat seurauksineen -taloudelliset eturistiriidat / kehitysmaiden ongelmat / eriarvoisuus ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta -hyvinvointiyhteiskunnan vaikutukset suomalaisten elintapoihin ja elinympäristöön.
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus	2 4 5 6	-länsimainen kulttuuriperintömme antiikista nykypäiviin -kansallisen kulttuurin nousu 1800- ja 1900-luvuilla. -kulttuuri-identitettimme rakentuminen osaksi eurooppalaista kulttuuria, oman kulttuuriperintömme sisältö ja ominaispiirteet, paikallinen identiteettimme. -muiden maanosien kulttuurit. Kulttuurien törmäys ja vuorovaikutus.

Teknologia ja yhteiskunta	1 6	-teknologia taloudellisen kehityksen suuntaajana ja vauhdittajana historian eri aikoina, vaikutukset hyvinvoinnin jakautumiseen ja ihmisoikeuksien toteutumiseen paikallisesti ja maailmanlaajuisesti. -teknologia muiden maaosien kulttuurien muokkaajana
Viestintä- ja mediaosaaminen	2 3 4 5 6	-kirjapainotaidon, lehdistön historia, populaarikulttuurin synty ja vaiheet 1900-luvulla: lehdistö, radio, televisio, elokuva, nuorisomusiikki, tietotekniikka -media propagandavälineenä maailmanpolitiikassa 1800- ja 1900-luvuilla. -Suomen lehdistö 1800- ja 1900-luvuilla, media vallankäyttäjänä. -maamme historian lähteet, lähteiden tutkiminen ja tulkitseminen, vanhat käsialat. -muiden maanosien kulttuurit eri viestimissä.

5.15 Yhteiskuntaoppi

Yhteiskuntaopin opetus syventää opiskelijoiden käsitystä ympäröivästä yhteiskunnasta. Yhteiskunnan rakennetta ja keskeisiä ilmiöitä, valtaa, taloutta ja vaikuttamista tarkastellaan suomalaisen yhteiskunnan, Euroopan ja maailman näkökulmasta. Yhteiskuntaoppi rakentuu eri yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden sisällöistä. Se luo opiskelijoille edellytyksiä aktiiviseen ja kriittiseen ajankohtaisten ilmiöiden tutkimiseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Opetus perustuu keskeisiin yhteiskuntaeettisiin arvoihin, kuten oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon, sosiaaliseen vastuuseen, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, työn ja yrittäjyyden arvostukseen sekä aktiiviseen kansalaisuuteen.

Opetuksen tavoitteet

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää yhteiskunnan olemuksen historiallisen kehityksen tuloksena*
- *tuntee Suomen yhteiskuntajärjestelmän ja talouselämän perusteet ja toimintatavat ja osaa suhteuttaa ne eurooppalaisiin ja kansainvälisiin yhteyksiin*
- *hallitsee keskeisen yhteiskunnallisen ja taloudellisen käsitteistön*
- *on selvillä vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksista kansalaisyhteiskunnassa ja osaa myös käyttää niitä*
- *pystyy hankkimaan ajankohtaista tietoa eri lähteistä sekä arvioimaan kriittisesti verbaalista, kuvallista ja tilastollista informaatiota*
- *kykenee muodostamaan itselleen perustellun näkemyksen ristiriitaisista ja arvosidonnaisista yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä*
- *saa edellytyksiä vastuuntuntoisen, tasa-arvoa kunnioittavan ja suvaitsevan yhteiskunta-käsityksen rakentamiseen.*

Arviointi

Yhteiskuntaopin oppimisen arvioinnissa huomio kiinnitetään oppimäärän asiasisällön ja keskeisten käsitteiden hallintaan, opiskelijan valmiuteen ilmaista tietonsa jäsentyneesti sekä arvioida ja tulkita yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota kriittisesti. Näitä valmiuksia arvioidaan kurssien yhteydessä monipuolisten koetehtävien avulla tai käyttämällä vaihtoehtoisia arviointikeinoja kuten esimerkiksi haastattelut, alustukset, väittelyt ja mediassa käytävän yhteiskunnallisen keskustelun seuraaminen ja arvioiminen ja siihen osallistuminen.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Yhteiskuntatieto (YH1)

Kurssi perehdyttää valtiolliseen ja yhteiskunnalliseen järjestelmään ja keskittyy suomalaisen yhteiskunnan analyysiin valtio-opin, sosiaalipolitiikan ja sosiologian käsitteistöä ja teorioita hyödyntäen. Keskeisiä näkökulmia ovat yhteiskunnan perusrakenteiden kehitys, valta ja vaikuttaminen.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan perusrakenteet*
- *tuntee kansalaisen perusoikeudet, vaikuttamiskeinot ja -mahdollisuudet*
- *omaksuu tasapainoisen ja analyttisen näkökulman yhteiskuntaan*
- *tuntee hyvinvointiyhteiskunnan perusteet.*

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan kehitys

- *Suomen väestörakenne*
- *hyvinvointivaltion rakentuminen*
- *hyvinvointivaltion mahdollisuudet*

Valta

- *valta käsitteenä ja vallankäytön muodot*
- *poliittiset järjestelmät*

Vaikuttaminen

- *demokratia ja kansalaisyhteiskunta*
- *globaali vaikuttaminen*
- *vaikuttamisen haasteet*

Oikeusvaltio ja turvallisuusjärjestelmät

- *perusoikeudet*
- *tuomio- ja järjestysvalta*
- *turvallisuuspolitiikka ja vaihtuvat uhkakuvat*

Sosiaalipolitiikka

- *tarkoitus, tehtävä ja muodot*

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäys:

- **Kansalainen vaikuttajana yhteiskunnan eri tasoilla ja tahoilla.**

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- **Kansalaisen toiminta hyvinvoinnin ja turvallisuuden puolesta**

- Euroopan turvallisuuspoliittiset näkökohdat

Kestävä kehitys:

- Yhteiskunnallinen päätöksenteko ja vaikuttaminen päätöksiin.

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus

- Me ja muut, maahanmuuttajat, Suomi Euroopan unionissa.

Teknologia ja yhteiskunta:

- Teknologian vaikutukset yhteiskunnan eri sektoreilla / palvelutuotannossa, elinkeinoelämässä

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- Media vallankäyttäjänä, mediakriittisyyden merkitys, media tiedonhankinnassa

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Taloustieto (YH2)

Kurssi johdattaa ymmärtämään talouselämän toimintaperiaatteita. Se pohjautuu taloustieteisiin. Se käsittelee mikro- ja makrotalouden kysymyksiä kuluttajan, yritysten ja valtioiden näkökulmasta. Kurssilla tutustutaan talouselämään erityyppisten tilastojen ja muiden lähteiden avulla.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu kansantalouden keskeisiin perusteisiin, käsitteisiin ja teorioihin*
- *tutustuu Suomen ja kansainvälisen talouselämän nykytilaan ja tulevaisuuden näkymiin*
- *saa taitoja tehdä jokapäiväisiä taloudellisia päätöksiä ja tarkastelee taloudellisia kysymyksiä myös eettiseltä kannalta*
- *tuntee työnannon ja yrittäjyyden merkityksen kansantaloudelle.*

Keskeiset sisällöt

Suomalaisten elinkeinot

- *alkutuotanto*
- *teknologia ja teollistuminen*
- *palveluyhteiskunta*

Taloudellinen toiminta ja yritykset

- *talouden peruskäsitteet*
- *kysyntä, tarjonta ja tasapaino markkinatalouden perusteina*
- *kilpailu ja sen muodot*
- *yrittäjätoiminta ja kuluttaja*

Talouselämän vaihtelut ja häiriöt

- *taloudellinen kasvu*
- *keynesiläisyys ja monetarismi talouden häiriöiden vaihtoehtoisina ratkaisumalleina*

Rahapolitiikka ja rahoitusmarkkinat

- *markkinoiden vapautuminen*
- *rahoitusmarkkinoiden rakenne*
- *rahopolitiikka ja korko*

Julkinen talous ja talouspolitiikka

- *verotus ja finanssipolitiikka*
- *politiikka ja markkinavoimat*
- *tulopolitiikka*

Suomi kansainvälisessä kaupassa

- *kansainvälistyvä talous ja Suomi*
- *globalisaation vaikutuksia*

Suomen talouden tulevaisuudennäkymät

- *uhkatekijät, mahdollisuudet ja kasvun rajat*

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- *yrittäjäyys, sen muodot ja toimintatavat, yrittäjäyys talouselämän näkökulmasta*

Kestävä kehitys:

- *talouden lainalaisuudet, realiteetit, vaikutukset*

Teknologia ja yhteiskunta:

- *teknologian ja talouden vuorovaikutus, teknologia ja työ, teknologia ja tuotanto*

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- * *taloudellisen informaation lukutaito*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Kansalaisen lakitieto (YH3s)

Kurssi antaa perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja opettaa opiskelijaa valvomaan omia oikeuksiaan sekä hoitamaan yksinkertaiset oikeustoimet itse.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii perustiedot Suomen oikeusjärjestyksestä ja sen keskeisistä periaatteista*

- *saa perustiedot Suomen tuomioistuinlaitoksesta ja kansalaisen kannalta merkittävistä kansainvälisistä tuomioistuimista*
- *oppii hoitamaan itse tavanomaisimmat oikeusasiat*
- *tuntee oikeutensa, etunsa ja velvollisuutensa kansalaisena, työntekijänä ja kuluttajana*
- *kykenee löytämään ja oppii käyttämään keskeisiä oikeudellisen tiedon lähteitä*
- *haluaa toimia oikein ja lainmukaisesti.*

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- *Suomen oikeushistoria*
- *oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä*
- *peruskäsitteet*
- *oikeudellisen tiedon hankkiminen*

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- *perheoikeus*
- *työoikeus*
- *kuluttajansuoja*
- *velka, takaus ja maksukyvyttömyys*
- *asuminen*
- *muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin*

Rikos- ja prosessioikeus

- *oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot. Tutustuminen käräjäoikeuden toimintaan.*
- *rangaistukset*
- *kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen*

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- **kansalaisen keinot valvoa omia oikeuksiaan ja hoitaa velvollisuuksiaan yhteiskunnassa**

Kestävä kehitys:

- **Kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet, ympäristölainsäädäntö**

Viestintä- ja mediaosaaminen.

- * **oikeudellisen tiedon hankkiminen ja käyttö, oikeudelliset tietolähteet**

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Eurooppalaisuus ja Euroopan unioni (YH4s)

Kurssi perehdyttää opiskelijat Euroopan unionin toimintaan, yksittäisen kansalaisen asemaan yhdentyvässä Euroopassa sekä kannustaa osallistumaan ajankohtaiseen Euroopan unionista käytävään keskusteluun.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *saa monipuolista ja syventävää tietoa Euroopan unionista ja sen toiminnasta*
- *oppii toimimaan Euroopan unionin kansalaisena*
- *tuntee Euroopan yhdentymisen tarjoamia etuja ja haittoja, mahdollisuuksia ja uhkia*
- *osaa hankkia Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa*
- *ymmärtää Euroopan yhdentymisen vaikutuksen oman elämänsä ja Suomen poliittisen järjestelmän kannalta.*

Keskeiset sisällöt

Eurooppalainen identiteetti

- *yhteiset eurooppalaiset arvot*
- *Euroopan unionin kansalaisuus*

Vaikuttaminen ja vallankäyttö Euroopan unionissa

- *Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmä*
- *suomalaiset Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmässä*
- *erilaiset jäsenet*

Euroopan unionin alueelliset vaikutukset

- *nuorten opiskelu ja työnteko EU:ssa*
- *alueitten unioni kansalaisen näkökulmasta*

Euroopan unionin haasteet

- *EU:n laajeneminen*
- *yhteinen turvallisuuspolitiikka*
- *EU ja globaalit järjestelmät*

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- *eurokansalaisen vaikuttamiskeinot ja –mahdollisuudet*

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- *Eurooppalaisen hyvinvoinnin osatekijät*

Kestävä kehitys:

- *Eurooppalainen näkökulma ympäristöasioissa*

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- mitä eurooppalaisuus merkitsee meille

Teknologia ja yhteiskunta:

- Euroopan näkökulma

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- Eurooppa-tiedon hyödyntäminen ja analysoiminen eri informaatiokanavilla, vaikuttaminen Euroopan unionissa

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

4. Yhteiskuntaopin kertauskurssi (YH5k)

Tavoitteet

Kerrata yhteiskuntaopin eri kurssien keskeisiä aihekokonaisuuksia historia reaalikoetta varten ja valmentaa mahdolliseen pääsykokeeseen. Erilaisten tehtävätyyppien vastausharjoituksia. Pohdintoja ja keskusteluja.

Keskeisinä aihepiireinä mm.

- suomalaisen yhteiskunnan rakenne ja siinä tapahtuneet muutokset
- hyvinvointivaltion nykytila ja tulevaisuudennäkymät
- vallankäyttöjärjestelmä, kansalaisen vaikutusmahdollisuudet eri tasoilla
- oikeusvaltio ja turvallisuusjärjestelmä
- Suomen elinkeinorakenne
- yrittäjyys ja talous
- rahoitusmarkkinat
- julkinen talous ja talouspolitiikka
- talouselämän vaihtelut ja häiriöt
- Suomi osana maailmantaloutta
- oikeudelliset peruskäsitteet
- kansalaisen keskeisimmät oikeudelliset toimet
- prosessioikeus ja rikosoikeus pääpiirteittäin
- EU / vallankäyttö ja vaikuttaminen

Arviointi: suoritusmerkintä

AIHEKOKONAIUUDET KURSSEITTAIN YHTEISKUNTAOPPI

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	1	-kansalainen vaikuttajana yhteiskunnan eri tasoilla ja tahoilla.
	2	-yrittäjyys ja sen muodot ja toimintatavat, yrittäjyys talouselämän näkökulmasta
	3	-kansalaisen keinot valvoa omia oikeuksiaan ja hoitaa velvollisuuksiaan yhteiskunnassa.
	4	-eurokansalaisen vaikuttamiskeinot ja – mahdollisuudet
Hyvinvointi ja turvallisuus	1	-kansalaisen toiminta hyvinvoinnin ja turvallisuuden puolesta, Euroopan turvallisuuspoliittiset näkökohdat
	4	-Euroopan ja koko maailman näkökulmasta.
Kestävä kehitys	1	-yhteiskunnallinen päätöksenteko ja vaikuttaminen päätöksiin.
	2	-talouden lainalaisuudet, realiteetit, vaikutukset
	3	-kuluttaja-asiat ja ympäristölainsäädäntö.
	4	-Euroopan näkökulma ympäristöasioissa
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus	1	-me ja muut, maahanmuuttajat, Suomi Euroopan unionissa.
	4	-eurooppalaisuus
Teknologia ja yhteiskunta	1	-teknologian vaikutukset yhteiskunnan eri sektoreilla / palvelutuotannossa, elinkeinoelämässä.
	2	-teknologian ja talouden vuorovaikutus, teknologia ja työ, teknologia ja tuotanto.
	4	-Euroopan näkökulma
Viestintä- ja mediaosaaminen	1	-media vallankäyttäjänä, mediakriittisyyden merkitys, media tiedonhankinnassa jne.
	2	-taloudellisen informaation lukutaito.
	3	-oikeudellisen tiedon hankkiminen ja käyttö, tietolähteet
	4	-Eurooppa-tiedon hyödyntäminen ja analysoiminen eri informaatio-kanavilla, vaikuttaminen EU:ssa.

5.16 Psykologia

Ihmisen toimintaa tutkivana tieteenä psykologia antaa opiskelijalle valmiuksia havainnoida ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja hänen toimintaansa vaikuttavia tekijöitä. Psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla opiskelija voi omakohtaisesti tunnistaa, tiedostaa ja käsitellä psyykkisiä ilmiöitä. Psykologian tiedot ja taidot tukevat itsetuntemusta, itsensä kehittämistä ja psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämistä. Psykologian yhtäältä empiirinen ja toisaalta pohdiskeleva ote luo opiskelijalle mahdollisuuden kehittää omaa kriittistä ajatteluaan.

Opetuksessa luodaan edellytykset psykologisen tiedon ymmärtämiseen ja omakohtaiseen soveltamiseen. Opiskelijaa autetaan oivaltamaan psykologisen tiedon yhteys sosiaaliin, kulttuuriin ja ajankohtaisiin kysymyksiin sekä ymmärtämään psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden välistä vuorovaikutusta ja vastavuoroista riippuvuutta.

Opetuksessa käsitellään psykologisen tiedon luonnetta ja tiedon muodostumista painottaen ajankohtaisen tutkimuksen ja tutkimusperinteen keskeisiä sisältöjä.

Tavoitteet

Psykologian opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa tutkimustiedon pohjalta ihmisen toiminnan kokonaisuutena, joka perustuu psyykkisten, biologisten ja sosiaalisten tekijöiden vuorovaikutukseen*
- hallitsee psykologian keskeisiä käsitteitä, kysymyksenasetteluja ja tiedonhankintakeinoja sekä tietää psykologian tutkimustuloksia ja pystyy niiden pohjalta arvioimaan tieteellisen tiedon mahdollisuuksia ja rajoituksia*
- ymmärtää psykologista tietoa siten, että pystyy soveltamaan tietojaan elämäntilanteidensa ja mahdollisuuksiensa tunnistamiseen, oman psyykkisen kasvunsa ja hyvinvointinsa edistämiseen, opiskeluunsa sekä ajattelunsa, ihmissuhteidensa ja vuorovaikutustaitojensa kehittämiseen*
- osaa hankkia psykologista tietoa eri tietolähteistä ja kykenee arvioimaan tiedon luotettavuutta*
- kehittää valmiuksiaan sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan, yhteiskunnallisten ja kulttuurillisten muutosten – kuten teknologisen kehityksen – tunnistamiseen ja kohtaamiseen sekä erilaisista kulttuuritaustoista ja yhteiskunnallisista oloista tulevien ihmisten toiminnan ymmärtämiseen.*

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden kognitiivisesti korkeatasoiseen ymmärrykseen tähtäävään osaamiseen. Arvioinnissa painotetaan tiedon muokkaamista ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelijan tulee osoittaa, että hän on ymmärtänyt opiskelemaansa asiat ja että hän pystyy soveltamaan oppimaansa tietoa.

Kursseja pyritään toteuttamaan tekemällä erilaisia harjoituksia aiheisiin liittyen, käymällä vierailuilla psykologian tietoa soveltavissa laitoksissa sekä hankkimalla vierailijoita tunneille. Lisätietoa hankitaan kirjastosta ja seurataan ajankohtaisia aiheita eri medioista. Opiskelija saa mahdollisuuden joissakin kursseissa valita suoritustapansa. Opiskelijan oppimisen metataitoja pyritään kehittämään harjoittamalla itsearviointia sekä ottamalla huomioon toisten opiskelijoiden arviointeja.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Psykkinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus (PS1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tutustuu psykologiaan tieteenä ja psykologian soveltamiseen yhteiskunnan eri alueilla*
- *ymmärtää erilaisia tapoja tutkia ja selittää ihmisen toimintaa*
- *tietää psykologian keskeisiä aihepiirejä, kuten emootio, motivaatio ja kognitiiviset toiminnot, sekä osaa havainnoida ja pohtia ihmisen toimintaa näitä kuvaavien käsitteiden avulla*
- *ymmärtää oppimista psykologiseen tietoon tukeutuen ja osaa pohtia psykologisen tiedon avulla omaa opiskeluaan*
- *osaa soveltaa sosiaalipsykologista tietoa sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa ja ymmärtää itseään ryhmän jäsenenä.*

Keskeiset sisällöt

- *psykologia tieteenä: psykologian tutkimuskohteet ja sovellusalueet, psykologisen tiedon muodostuminen, keskeisiä lähestymistapoja psykologisten ilmiöiden selittämiseen*
- *psykkisen toiminnan luonne: psykologian peruskäsitteitä, toimintaa ohjaavia psyykkisiä, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä*
- *oppimisen psykologian perusteet ja sovelluksia*
- *sosiaalipsykologian perusteita, kuten ryhmädynamiikka, roolit ja normit*

Kurssi voidaan toteuttaa pääosin opettajajohtoisena, mutta voidaan käyttää tarinoita elämästä ja aktiivivia työmenetelmiä sisältöjen elävöittämiseen. Tutustuessa psykologian tutkimusmenetelmiin voidaan tehdä pieni tutkimus omalla koululla ryhmissä kouluun liittyvistä psykologian alaan liittyvistä kysymyksistä.

Aihekokonaisuuksien integrointi

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- ryhmäroolit
- oman toiminnan vaikutuksen ymmärtäminen merkityksellisenä yhteisössä

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- psyykkinen itsesäätely
- ihmiskuvat
- minäkäsitys ja itsetunto

- ystävyys ja yksinäisyys

Kestävä kehitys:

- yksilön vaikutus ympäristöihinsä ja yhteisöihinsä

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- erilaisuus

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Itsearviointinnissa käytetään valmiita kaavakkeita kurssin loppupuolella.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Ihmisen psyykkinen kehitys (PS2s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä ja näiden keskinäistä riippuvuutta*
- *tietää keskeisiä kehityspsykologisia teorioita ja osaa soveltaa kehityspsykologista tietoa omaan elämäänsä*
- *ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen jatkuvan monimuotoisena koko elämän ajan*
- *ymmärtää yksilön kehitykseen liittyviä mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa*
- *ymmärtää, miten psyykkistä kehitystä tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

- *yksilön psyykkinen kehitys elämän eri vaiheissa*
- *psyykkisen kehityksen osa-alueet kehityspsykologisten teorioiden valossa*
- *psyykkisen kehityksen yhteydet biologisiin tekijöihin, esimerkiksi perintötekijöihin ja hermoston kehitykseen*
- *sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkitys ihmisen psyykkisessä kehityksessä*
- *psyykkisen kehityksen ongelmia ja niihin vaikuttaminen*
- *psyykkisen kehityksen tutkiminen*

Kurssilla voidaan tehdä elämänkaariharjoitus opiskelun pohjaksi.

Opiskelijat voivat tehdä pienen tutkimuksen lapsen kehittymisestä perehtymällä joko erityisluokan lapseen tai normaaliin koululaiseen, hänen kehittymiseensä ja taustoihin tutustuen, sekä tekemällä pieniä kokeita, joilla hän voi kuvata lapsen sen hetkisiä taitoja.

Kurssilla voidaan tehdä neuvolavierailut sekä äitiys-, että lastenneuvoloihin.

Vierailaan mahdollisuuksien mukaan myös erityisluokalla alakoululla.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- vaikutusmahdollisuudet omaa ja yhteiskunnan elämään

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- terveen kehityksen edistäminen
- eri ikäkausien kehityshaasteet

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- kulttuuristen arvojen merkitys ikäkausina identiteetin ja maailmankuvan muokkaajina

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- median vaikutus kasvatuksen arvoihin ja tavoitteisiin
- mallien vaikutus yksilöön ja yhteisöihin eri ikävaiheissa

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Arviointi perustuu sekä kokeeseen, että tehtyyn tutkielmaan. Tutkielman osuus voi olla puolet kurssisuorituksesta. Tuntiaktiivisuus voi olla arviointiin vaikuttava tekijä.

3. Ihmisen tiedonkäsittelyn perusteet (PS3s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää kognitiivisten perusprosessien, kuten tarkkaavaisuuden, havaitsemisen ja muistin toiminnan periaatteita*
- *ymmärtää vireystilan säätelyä ja sen merkitystä ihmisen hyvinvoinnin kannalta*
- *ymmärtää hermoston perusrakenteen ja toiminnan periaatteita sekä niiden yhteyden kognitiivisiin perustoimintoihin*
- *tietää, miten kognitiivisia perusprosesseja ja hermoston toimintaa tutkitaan.*

Keskeiset sisällöt

- *kognitiiviset perusprosessit*
- *vireystilan säätely, nukkuminen ja uni*
- *hermoston rakenne, hermosolun ja hermoverkkojen toiminta ja niiden yhteys psyykkisiin toimintoihin*
- *kognitiivisen toiminnan häiriöt ja aivovauriot sekä niiden kuntoutus*
- *kognitiivisen psykologian ja neuropsykologian tutkimus ja sovelluksia*

Kurssilla voidaan valmistaa esitelmä pareina tietoisuuden säätelystä, kuten päihteet, hypnoosi, uni, meditaatio jne.

Aihekokonaisuudet

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- miksi ihmiset näkevät, kuulevat ja muistavat eri asioita
- erilaiset kognitiivisten toimintojen häiriöt ja kuntoutus

Teknologia ja yhteiskunta:

- ihminen tiedonkäsittelijänä

Viestintä- ja mediaosaaminen:

* ihminen tiedonkäsittelijänä

Arviointi

Kurssi arvioidaan koesuorituksen ja esitelmän perusteella numeroin 4-10. Toisten opiskelijoiden palautteeseen kiinnitetään huomiota. Tuntiaktiivisuus voi vaikuttaa arviointiin.

4. Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta (PS4s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää ihmisen toiminnan olevan sekä tietoisien ohjauksen että tiedostamattomien tekijöiden vaikutuksen alaisista*
- *tutustuu motivaation ja emootioiden perusteorioihin ja tietää, miten ihmisen motivaatiota ja emootioita koskeva tutkimustieto syntyy niiden pohjalta*
- *ymmärtää, miten motivaatio, emootiot ja kognitiiviset toiminnot muodostavat dynaamisen toimintaa ohjaavan kokonaisuuden*
- *ymmärtää, miten motivaatio ja emootiot ovat yhteydessä yksilön ja yhteisön hyvinvointiin*
- *ymmärtää tietoisuuden, ajattelun ja kielen merkityksen ihmisen toiminnassa*
- *ymmärtää taitavan ajattelun, älykkyyden, asiantuntijuuden ja luovuuden edellytyksiä ja kehittämismahdollisuuksia yksilön ja yhteisön näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

- *eritasoiset motiivit sekä motivaation kehittäminen ja ylläpitäminen*
- *tunteet moniulotteisina prosesseina sekä niiden muodostuminen, ilmeneminen ja merkitys*
- *motivaation ja emootioiden perusteoriat ja tutkimus*
- *motivaation, emootioiden ja kognitiivisten toimintojen keskinäiset vaikutukset ihmisen toiminnassa*
- *motivaation, emootioiden ja niiden säätelyn yhteys hyvinvointiin yksilö- ja yhteisötasolla*
- *motivaation ja tunteiden yhteydet sosiaalisiin ja kulttuurisiin tekijöihin sekä motivaation ja tunteiden biopsykologinen perusta*
- *korkeatasoinen kognitiivinen toiminta, kuten ajattelu, ongelmanratkaisu ja päätöksenteko*

Opiskelijat voivat perehtyä tunteisiin tekemällä pareina esityksen haluamallaan toteutustavalla, kuten esim. teatterin tms., kuin myös esitelmän, valitsemastaan tunteesta.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys:

- motiivit ja tunteet toiminnan taustalla

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- motivaatio ja tunteet yksilön ja yhteisön hyvinvoinnin taustalla
- ihmisen tietoisuuden ja tiedostamattoman vaikutus

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- tunteiden ilmaisu kulttuureissa
- motivaation syntyminen

Teknologia ja yhteiskunta:

- taitava ajattelu, älykkyys, luovuus ja niiden kehittämismahdollisuudet

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- kielenkäytön kysymyksiä

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Arvioinnissa kurssityöskentely vastaa yhtä koekysymystä. tuntiaktiivisuus voi vaikuttaa arviointiin. Oman toiminnan arviointi osa arviointia.

5. Persoonallisuus ja mielenterveys (PS5)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *ymmärtää persoonallisuuskäsitteen laaja-alaisuuden ja tietää, millaisin tutkimusmenetelmin persoonallisuutta koskeva tieto on syntynyt*
- *ymmärtää erilaisia lähestymistapoja persoonallisuuden kuvaamiseen*
- *ymmärtää mielenterveyden määrittelyn vaikeuden sekä sen, miten psyykkiset, biologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tekijät ovat yhteydessä mielenterveyteen*
- *tietää keskeisiä mielenterveyden häiriöitä ja niiden erilaisia hoitomuotoja*
- *tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja.*

Keskeiset sisällöt

- *persoonallisuuspsykologian keskeisiä käsitteitä, esimerkiksi minuus ja identiteetti*
- *persoonallisuuden määrittely ja selittäminen psykologian eri näkökulmista*
- *persoonallisuuden tutkiminen*
- *mielenterveyteen vaikuttavat tekijät ja mielenterveyden häiriöt*
- *psykoterapia ja lääkehoito mielenterveyden ongelmien hoidossa*
- *psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen*

Kurssilla voidaan tehdä vierailu Koljonvirran sairaalaan. Pyritään saamaan avohoidon puolelta vierailija kertomaan mielenterveyden häiriöiden avohoidosta. Opiskelija voi valita suoritustavakseen joko kokeen tai tutkielman psyykkisistä häiriöistä.

Aihekokonaisuudet

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäminen:

- persoonallisuus

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- minuus ja identiteetti
- psyykkiset häiriöt ja niiden hoito

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- persoonallisuusteoriat

Teknologia ja yhteiskunta:

- häiriöiden tutkimusmenetelmät ja lääkintä

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- mielenterveyden riskitekijät
- avun ja tiedon hankinta

Arviointi

Numeroarviointi 4-10. Opiskelija valitsee suoritustapansa ja suoritusta arvioidaan yhdessä. Tuntiaktiivisuus voi vaikuttaa arviointiin.

SYVENTÄVÄ KOULUKOHTAINEN KURSSI

6. Sosiaalipsykologia (PS6k)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on

- antaa valmiuksia ymmärtää yksilöä/itseä erilaisten ryhmien jäsenenä
- oppia ymmärtämään ryhmämekanismia
- antaa tietoa sosiaalipsykologiasta tieteenä, sen historiasta, tutkimustavoista ja sovellusalueista

Keskeiset sisällöt

- sosiaalipsykologia tieteenä ja tiedon sovellusalueet
- sosiaalipsykologian historia
- yksilö ja ryhmät
- ryhmien muodostuminen ja roolit

Toteutus

Kurssilla ei käytetä kirjaa, vaan luentomonisteita, lehtiä, internettiä ja kirjastoa. Kurssilla voidaan tehdä vierailuja ja erilaisia harjoituksia esim. sosiodraamaa.

Arviointi

Numeroarviointi 4-10. Itsearviointi otetaan huomioon kuin myös ryhmän jäsenten antama palaute. Halutessaan opiskelija voi saada suorituserkinnän.

5.17 Musiikki

Lukion musiikinopetus perustuu ajatukselle, että musiikki on merkittävä osa ihmisen kulttuuria. Musiikinopetus tähtää siihen, että opiskelija tiedostaa musiikkisuhteensa ja syventää sitä. Omakohtainen musiikkisuhte vahvistaa itsetuntemusta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukee itsetuntoa. Opiskelija oppii ymmärtämään musiikin monenlaisia ilmenemismuotoja ja merkityksiä. Tehtävänä on tarjota elämyksiä, taitoja ja tietoja, jotka lisäävät opiskelijan musiikillista sivistystä ja rohkaisevat häntä elinikäiseen musiikin harrastamiseen.

Musiikinopetuksessa on keskeistä opiskelijan oma ilmaisu, luovuus, vuorovaikutustaidot ja myönteiset kokemukset. Musiikillinen osaaminen, ajattelu ja kyky oman toiminnan arviointiin kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Yhdessä musisoiminen on ainutlaatuista – laulaminen, soittaminen ja musiikillinen keksintä – ja kuunteleminen ovat opetuksen keskeisiä sisältöjä. Oppisisältöjen valinnassa otetaan huomioon opiskelijoiden erilainen suuntautuminen ja lähtötaso. Musiikin kursseilla pyritään tarjoamaan jokaiselle mielekkäitä musiikillisia tehtäviä.

Taideaineena musiikin tulee tukea ja luoda koulun kulttuuritoimintaa. Se on tärkeä osa koulun juhlia ja muita tapahtumia. Musiikin avulla myös rikastutetaan koko koulun toimintakulttuuria sekä pyritään lisäämään yhteisön hyvinvointia, yhteishenkeä ja tarjotaan esteettisiä elämyksiä. Opetuksessa pyritään luomaan yhteyksiä lukion muihin taideaineisiin ja muihin soveltuviin aineisiin, kuten kuvataide, draama, liikunta, äidinkieli (esim. kurssilla 5).

Musiikinopiskelu syventää oman ja muiden kulttuurien tuntemusta. Se auttaa arvostamaan kulttuurien monimuotoisuutta ja ymmärtämään kulttuurien- ja taiteidenvälistä vuorovaikutusta. Opiskelijan tietoisuutta omasta kulttuuri-identiteetistä tuetaan musiikin historiaan ja eri musiikkikulttuureihin tutustumisella. Tämä tapahtuisi mieluiten elävinä taidekokemuksina koulussa tai koulun ulkopuolisissa tilaisuuksissa. Opiskelija saa valmiuksia taiteelliseen työskentelyyn, aktiiviseen kulttuurivaikuttamiseen, teknologian hyödyntämiseen musiikin alalla ja median tarjonnan kriittiseen tarkasteluun.

Musiikkiteknologiassa pyritään siihen, että opiskelijat oppivat käyttämään sitä musiikinluokassa olevaa välineistöä, mitä he musisoinnissa tarvitsevat. Lisäksi mahdollisuuksien mukaan opiskellaan musiikin tietotekniikkaa (esim. kurssilla 4). Musiikin tietotekniikan opiskelu edellyttää sitä, että käytettävissä on ajanmukaiset laitteet sekä ohjelmistot ja että opettajalla tulee olla mahdollisuus jatkuvaan tietojensa ja taitojensa päivitykseen. Teknologian tulee palvella musiikinopetuksen tavoitteita, eikä se saa olla itsetarkoitus.

Musiikkivälineistä huolehtimiseen, niiden asianmukaiseen käyttöön ja huoltoon kiinnitetään jatkuvaa huomiota. Näin osaltaan tuetaan kestävästä kehitystä. Myös kuuloaistin hyvinvoinnista ja herkkyyden säilyttämisestä tulee huolehtia. Näin ollen ei pidä unohtaa akustista musisointia.

Opetuksen tavoitteet

Musiikinopetuksen tavoitteen on, että opiskelija:

- tiedostaa oman suhteensa musiikkiin ja kykenee arvioimaan sitä sekä oppii arvostamaan erilaisia käsityksiä musiikista
- oppii ilmaisemaan itseään musiikillisesti, laulaen ja soittaen
- kehittää taitoaan kuunnella musiikkia ja tulkita kuulemaansa, myös musisoidessaan
- syventää tietojaan musiikin eri tyyleistä, lajeista ja historiasta
- tunnistaa oman kulttuuri-identiteettinsä sekä oppii ymmärtämään musiikkikulttuurien monimuotoisuutta ja toimimaan kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa
- oppii ymmärtämään musiikin ja äänen merkitystä mediassa
- osaa toimia vastuullisesti ja pitkäjänteisesti aktiivisessa vuorovaikutuksessa ryhmän kanssa
- osaa asettaa musiikinopiskelulle tavoitteita ja arvioida niiden toteutumista.

Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää tarpeeksi pieniä opetusryhmiä ja asianmukaista varustetasoa etenkin musisointiin painottuvilla kursseilla. Toivottavaa olisi, että opiskelija suorittaisi molemmat pakolliset kurssit jo ensimmäisenä opiskeluvuonna. Näin opiskelijan alkuun saatettu kehitysprosessi ei katkea. Syventäviä kursseja voidaan valita ensimmäisen tai toisen pakollisen kurssin jälkeen. Soveltavia kursseja voidaan opiskella lukio-opintojen alusta lähtien. Musiikin opiskelulle tyypillistä on pitkäjänteinen taitojen harjoittaminen. Tämän vuoksi olisi suositeltavaa, että osa musiikin kursseista voitaisiin hajauttaa useamman jakson ajalle.

Syventävien ja soveltavien kurssien toteutuminen pienessä lukiossa turvataan tarkastelemalla kurssitarjontaa ja oppilaiden kurssivalintoja vuosittain. Kurssien toteutumisen turvaamiseksi voidaan käyttää esimerkiksi kurssien rytmitystä siten, että osa kursseista on tarjolla vuorovuosin. Toinen mahdollisuus on eriyttäminen tai yhdistäminen, jolloin yhdellä musiikin kurssilla voidaan toteuttaa kahden kurssin oppisisältöjä.

Arviointi

Musiikinopetus tarjoaa samanaikaisesti useita tapoja kehittää opiskelijoiden muusikkoutta ja musiikillista osaamista. Kukuin opiskelija syventää musiikillisia valmiuksiaan sekä itsenäisesti että yhdessä ryhmän kanssa. Nämä musiikinopiskelun erityispiirteet edellyttävät jatkuvaa ja monipuolista arviointia, jolla suunnataan ja tarkennetaan oppimisprosessi kulkua. Arviointi tukee myönteisesti opiskelijan musiikillista edistymistä ja hänen musiikkisuhteensa syventymistä.

Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella, jotta opettajan olisi mahdollista arvioida kunkin oppilaan yksilöllistä kehityskaarta, tulee opetusryhmän koon olla riittävän pieni. Opiskelijan itsearviointi on olennainen osa arviointia. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

Soveltavista kursseista annetaan suoritusmerkintä, ei numeroarviointia. Lopullista musiikin arvosanaa annettaessa voidaan kuitenkin ottaa huomioon opiskelijan työskentelysoveltavilla kursseilla. Mahdolliset koulukohtaiset syventävät kurssit arvioidaan numeroin.

Lukiodiplomin suorituksen arvioi lukion opettaja. Opettajan lisäksi arviointiin osallistuu toinen arvioitsija, jonka tulee myös olla kyseisen alan asiantuntija. Lukiodiplomin suorituksesta annetaan aina yleisarvosana asteikolla 1-5 seuraavasti:

- 5 = erinomainen
- 4 = kiitettävä
- 3 = hyvä
- 2 = tyydyttävä ja
- 1 = hyväksytty

PAKOLLISET KURSSIT

1. Musiikki ja minä (MU1)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija löytää oman tapansa toimia musiikin alueella. Hän pohtii oman musiikkisuhteensa kautta musiikin merkitystä ihmiselle ja ihmisten väliselle vuorovaikutukselle. Hän tutkii omia mahdollisuuksiaan musiikin tekijänä ja tulkitsejana, kuuntelijana sekä kulttuuripalvelujen käyttäjänä. Kurssilla tutustutaan opiskelijoiden omaan ja muuhun paikalliseen musiikkitoimintaan.

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin peruskäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

2. Moniääninen Suomi (MU2)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan suomalaista musiikkia ja vahvistaa omaa kulttuurista identiteettiään. Opiskelija tutkii erilaisia Suomessa esiintyviä musiikkikulttuureja ja niiden sisäisiä osakulttuureja ja oppii ymmärtämään niiden taustatekijöitä, kehitystä ja olennaisia piirteitä. Kurssilla tarkastellaan eurooppalaisen taidemusiikin vaikutuksia suomalaiseen musiikkikulttuuriin.

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisointia ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman ilmaisun sekä kuuntelu- ja kommunikointivalmiuksien kehittämiseen. Sisältöjen tulee edustaa eri musiikinlajeja: populaari-, taide- ja perinnesäveltämistä.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Ovet auki musiikille (MU3s)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii tuntemaan itselleen vieraita musiikinlajeja ja musiikkikulttuureja sekä ymmärtää musiikin kulttuurisidonnaisuutta. Hän tarkastelee eri musiikkikulttuurien käytäntöjen samankaltaisuutta tai erilaisuutta ja oppii ymmärtämään, miten jokainen kulttuuri määrittelee itse oman käsityksensä musiikista. Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisointi- ja tiedonhankintataitojaan.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4s)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija tutustuu musiikin käyttöön ja vaikutusmahdollisuuksiin eri taidemuodoissa ja mediassa. Opiskelija perehtyy musiikin osuuteen esimerkiksi elokuvassa, näyttämöllä, joukkoviestimissä ja internetissä sekä tutkii musiikin yhteyttä tekstiin, kuvaan ja liikkeeseen. Sisältöjen tarkastelussa ja työskentelytavoissa painottuu monipuolisuus. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa tai itse tuotettua materiaalia.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Musiikkiprojekti (MU5s)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja toteuttamaan ryhmässä tai itsenäisesti musiikillisen kokonaisuuden, jossa hän käyttää aiemmin hankimiaan tietoja ja taitoja. Kyseessä voi olla esimerkiksi pienimuotoinen konsertti, ohjelmaa koulun juhliin, äänite tai taiteidenvälinen projekti.

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SOVELTAVAT KURSSIT

6. Soita hatusta (MU6so)

Vapaan säestyksen perusteita. Opiskellaan sointumerkkejä ja niiden avulla säestämistä kosketinsoitinten / kitaran avulla. Tutustutaan eri säestystyyliin, soinnutuksen perusteisiin

Tehdään omia soinnutuksia, sävellyksiä, sovituksia, jotka toteutetaan joko yksilö- tai ryhmäesityksinä .Tutustutaan tietokoneavusteisiin nuotinnusohjelmiin

Tavoitteena valmiiden esitysten tuottaminen koulun juhliin ja muihin tilaisuuksiin

.Musiikinteorian perusteiden ja pianon/kitaran soittotaidon hallinta nopeuttavat etenemistä, mutta tärkeimmät teoria-asiat luonnollisesti kerrataan

Omaa kehitystä arvioidaan sekä itse kirjallisesti että ryhmäpalautteissa.

Arviointi: suoritusmerkintä

7. Kitara kainalossa (MU7so)

Tutustutaan kitaran historiaan, rakenteeseen ja erityylyisiin kitaroihin.

Tutustutaan tabulatuurinuottikirjoitukseen, harjoitellaan perussointuotteita sekä melodian soittamista. Kukin opiskelija valmistaa joko säestys- tai soolomelodiaesityksen.

Soveltuu ennen kaikkea aloittelevalla kitaristille.

Arviointi: suoritusmerkintä

8. Kuoro (MU8so)

Opiskellaan hengityksen/äänenkäytön perustekniikoita.

Harjoitellaan monipuolisesti eri tyylikausien lauluohjelmistoa sekä yksi- että moniäänisesti.

Kurssi voi jakaantua 1-3 vuoden ajalle.

Kurssimerkinnän saaminen edellyttää vähintään kolmeen julkiseen esiintymiseen osallistumista

Arviointi: suoritusmerkintä

9. Teoriasta tiedoksi ja taidoksi (MU9so)

Kurssilla syvennetään musiikinteorian perustietoja alkaen rytmin ja melodian merkitsemisestä päätyen sointuopin ja soinnutuksen periaatteisiin.

Opiskelu etenee analyysitehtävin, kirjallisin harjoituksin ja käytännön soittotehtävien avulla.

Tarvittaessa hyödynnetään myös internetin suomia musiikinteorian opiskelumahdollisuuksia.

Arviointi: suoritusmerkintä

10. Musiikin lukiodiplomi (MU10so)

Musiikin lukiodiplomin perustana on opiskelijan koko lukioaikainen opiskelu.

Lukiodiplomissa on mahdollista tuoda esiin myös koulun ulkopuolella hankittuja tietoja ja taitoja. Keskeistä näiden suoritusten huomioonottamisessa diplomia suoritettaessa on , että opiskelija osaa käyttää näitä muualla hankkimiaan taitoja ja tietoja lukion musiikinopetukselle asetettujen tavoitteiden suuntaisesti koulun musiikkitoiminnassa.

Diplomin suorittamisen edellytyksenä on vähintään neljän musiikin lukiokurssin hyväksytyt suorittaminen. Lisäksi opiskelija kokoo näytesalkun tai viimeistelee näyte- tai projektityön. Lukiodiplomissa noudatetaan opetushallituksen vahvistamia valtakunnallisia lukiodiplomin suorittamisen ehtoja ja arviointikriteereitä.

Opiskelijoille tiedotetaan lukiodiplomista jo lukion alkaessa, ja sen suorittamisesta ja aikataulusta päätetään lukuvuosittain.

MUSIIKKIOPPILAITOKSISSA SUORITETTUJEN MUSIIKKIKURSSIEN HYVÄKSILUETTAVUUS LUKIOSSA

Lukiolain 23§ mukaan opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen muualla suoritettuja kursseja, mikäli ne tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään vastaavat lukion kursseja. Opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen lukion oppimäärään soveltaviksi kursseiksi

musiikkioppilaitoksissa suoritettuja kursseja. Lukion pakollisia musiikinkursseja (MU1 ja MU2) ei yleensä voi korvata muualla suoritetuilla opinnoilla.

Lukion opiskelijalla on oikeus saada päätös muualla suoritettujen opintojen hyväksilukemisesta hänen sitä pyytäessä. On suositeltavaa, että hyväksilukemis-päätös pyydetään ennen opintojen aloittamista. Päätöksen hyväksilukemisesta tekee lukion rehtori.

Opiskelija itse huolehtii musiikkioppilaitoksessa suoritettujen opintojen suoritusmerkintöjen tuomisesta lukioon. Tämä tapahtuu näyttämällä musiikki-oppilaitoksen opintokirja tai muu todistus lukiossa. Lukion arkistoon otetaan kopio opintokirjasta tai matrikkeliotteesta ja tarpeen mukaan kurssitutkinto-suorituksesta, jos opintojen hyväksilukeminen edellyttää musiikkioppilaitoksessa hyväksytyä suoritusta. Musiikkioppilaitoksen opintokirjassa tai matrikkeliotteesta tulee olla lukukauden alku- ja loppumerkinnät, viikoittainen opetusaika ja merkintä poissaoloista tai että poissaoloja ei ole.

Hyväksi lukeminen

- Musiikin perustason suorituksia voidaan hyväksi lukea vain, jos ne on suoritettu lukioaikana.
- Musiikin perustasoa ylempiä suorituksia voidaan hyväksi lukea, jos ne on suoritettu lukioaikana tai sitä aiemmin.
- Musiikin perustason suoritukset: 1 kurssi / suoritus
- Musiikin perustasoa ylempät suoritukset: 2 kurssia / suoritus
- Soveltaviksi kursseiksi voidaan hyväksi lukea myös muita musiikkioppilaitosten opintoja, jotka ovat tavoitteiltaan ja sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia, esimerkiksi – kuorokurssi, orkesterikurssi, pop-jazzkurssi/bändikurssi, musiikkiteknologian kurssi, produktio: 1 kurssi / lukuvuoden opinnot
- Vastaavasti lukiossa suoritettuja kursseja, jotka vastaavat tavoitteiltaan ja sisällöiltään musiikkioppilaitosten opintoja, opiskelija voi mahdollisesti hyväksi lukea musiikkioppilaitosten opinnoissa: 1 kurssi / lukuvuoden opinnot

Lukion arviointiohjeiden mukaan oppiaineisiin läheisesti liittyviä soveltavia kurssisuorituksia voidaan pitää arvosanaan vaikuttavina lisänäyttönä. Mikäli musiikkioppilaitoksessa suoritettut opinnot arvioidaan lukiossa numeroarvosanoilla, käytetään arviointiohjeiden mukaista muuntotaulukkoa

Asteikko 1-5 lukioasteikolla:

Hylätty = 4 (hylätty)

1 = 5 (välttävä)

2 = 6 (kohtalainen)

3 = 7 (tydyttävä)

4 = 8 (hyvä)

5 = 9 (kiitettävä) 10 (erinomainen)

AIHEKOKONAISUUDET KURSSEITTAIN MUSIIKKI

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	1	-musiikki ammattina/ musiikkia sivuavat ammatit
	4	-musiikki informaation lähteenä (mainosmusiikki/elokuva jne.) - arvioiva kuluttajuus - oman luovuuden hyödyntäminen musiikin tuottajana/kuluttajana
Hyvinvointi ja turvallisuus	1	-soitinten/ äänentoistolaitteiden turvallinen käyttö
	4	-kuulon- ja äänenhuolto
	6	-tekijänoikeudet/ vastuullisuus kuluttajana
	7	musiikki häiriötekijänä, esim. liikenne -musiikkiterapia
Kestävä kehitys	1	- siirtyminen lapsuudesta aikuisuuteen kulttuuriperinnön vaalijana ja kehittäjänä
	2	- sukupuolten luonteva yhteistoiminta osana persoonallisuuden kasvua
	3	- vastuullisuus musiikin tuottajana / käyttäjänä
	4	- ympäristösuojelullisten näkökohtien huomioiminen ohjelmiston valinnassa
	8	- musiikkiteknologian vastuullinen hyödyntäminen (esim. internet ..)
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus	1	- suomalaisen identiteetin tuntemus , arvostus ja vahvistaminen osana musiikin vuorovaikutuskenttää
	2	- erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen monipuolisen musiikki-kulttuurin tuntemuksen kautta
	3	- vuorovaikutustaitojen kartuttaminen kansainvälisessä yhteistyössä omasta kulttuuriperinnöstä lähtien
	4	- arvomaailman tasapaino suhteessa omaan / vieraaseen kulttuuriperintöön
	5	
Teknologia ja yhteiskunta	3	- soittimiston ja äänentoiston kehitys eilisestä tähän päivään
	4	- vastuullisuus teknologian hyödyntämisessä sekä kuluttajana että tuottajana
	6	- perustaitojen haltuunotto suhteessa teknologian mahdollisuuksiin
	10	
Viestintä- ja mediaosaaminen	4	- kriittinen suhtautuminen internetin, mainosten, elokuvien ym. luomaan arvomaailmaan
	5	

	6	- tekijänoikeuksien tuntemus ja kunnioittaminen
	9	- tietokoneen / internetin käyttö musiikinopiskelun apuvälineenä - arviointikyvyn, valikoivuuden ja ilmaisukyvyn kehittäminen - vastuuntunnon kasvattaminen suhteessa vaikuttamiseen musiikin kautta

6.18 Kuvataide

Lukion kuvataideopetuksessa opiskelija oppii tulkitsemaan, arvostamaan ja arvottamaan omaa ja muiden kuvallista kulttuuria. Kuvataideopetuksen tarkoituksena on kehittää opiskelijan ymmärrystä yhteiskunnan ja ympäristön visuaalisista ilmiöistä ja niiden merkityksistä. Omakohtainen taiteellinen työskentely antaa opiskelijalle mahdollisuuden taiteesta nauttimiseen, onnistumisen kokemuksiin ja itselle tärkeiden asioiden ilmaisemiseen. Opetuksessa tuetaan opiskelijan mielikuvituksen, luovan ajattelun ja assosiaatiokyvyn kehittymistä. Opiskelijaa ohjataan pohtimaan ja perustelemaan esteettisiä ja eettisiä arvovalintojaan omassa elämässä, kuvataiteessa, mediassa ja kulttuuriympäristössä. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää taiteen merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa. Opetuksessa syvennetään visuaalisen kulttuurin yleissivistyksen perusteet ja luodaan riittävät edellytykset jatko-opinnoille.

Opetuksen sisältöjä ovat kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu, taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen, ympäristön suunnittelu, arkkitehtuuri ja muotoilu sekä median visuaaliset tekstit.

Opetuksessa pyritään oppiaineen sisäiseen integraatioon, jossa taidolliset ja tiedolliset sisällöt täydentävät toisiaan. Oppisisällöistä rakennetaan teemallisia kokonaisuuksia ja opetuksessa tehdään yhteistyötä eri taiteen- ja tieteenalojen kanssa. Opetuksen lähtökohtana on opiskelijan oma kokemus, jonka pohjalta opiskelija toteuttaa monipuolisia kuvien tuottamis- ja tulkintaprosesseja. Oppiaineiden välistä yhteistyötä tehdään kouluympäristön viihtyvyyden ja kulttuuritoiminnan lisäämiseksi. Opiskelija hankkii projekti- ja kulttuuriosaamista työskennellessään yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa.

Opetuksen tavoitteet

Kuvataiteen opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja arvottamaan kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria omassa elämässään ja yhteiskunnassa*
- tuntee kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin keskeisiä käsitteitä ja osaa käyttää niitä taideteosten, visuaalisten viestien sekä omien ja toisten töiden tulkinnessa, arvioinnissa ja työskentelyprosessin kuvailussa*
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn ja itsearviointiin sekä yhteistyöhön*
- oppii valitsemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja, tekniikoita ja välineitä kuvallisessa ilmaisussaan*
- tuntee nykyaikaa ja kuvataiteen historiaa*
- ymmärtää mediakulttuuria ja sen vaikutusta ihmiseen ja yhteiskuntaan*
- oppii mediatuotannon visuaalisen sisällön suunnittelua, tuottamista ja esteettistä arviointia ja osaa soveltaa mediateknologiaa omassa kuvallisessa työskentelyssään*
- tuntee arkkitehtuurin, muotoilun ja esinekulttuurin visuaalista kieltä ja historiaa*
- tiedostaa oman toimintansa vaikutukset luontoon, kulttuuriin, rakennettuun ympäristöön ja niitä koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon*
- osaa käyttää ja arvostaa kulttuuripalveluja.*

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on pitkäkestoista ja vuorovaikutteista. Arvioinnin tulee antaa tietoa opiskelijan edistymisestä ja samalla kannustaa häntä ilmaisemaan itseään rohkeasti luottaen omaan kuvalliseen ilmaisuunsa. Kuvataideopetuksen tulee kehittää opiskelijan itsearviointitaitoja. Arvioinnin kohteina ovat työprosessit, työskentelyn tulokset, sisällölliset, ilmaisulliset ja tekniset taidot ja kyky soveltaa teorian tietoa omassa ilmaisussaan. Kuvataidekurssien arvioinnissa otetaan huomioon kuvalliset ja kirjalliset yksilö- ja ryhmätehtävät, luonnokset, itsenäisesti suoritettavat tehtävät ja yleinen aktiivisuus.

PAKOLLISET KURSSIT

1. Minä, kuva ja kulttuuri (KU1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *tuntee visuaalisen kulttuurin sisältöjä ja perusteita*
- *oppii ilmaisemaan itseään kuvataiteen keinoin ja tekemään omakohtaisia ratkaisuja*
- *oppii käyttämään taiteen käsitteistöä tarkastellessaan ja arvioidessaan omia, muiden opiskelijoiden, taiteen ja median kuvia*
- *oppii tarkastelemaan visuaalisen kulttuurin ilmiöitä kriittisesti ja tulkitsemaan niiden sisältöjä, muotoja ja merkityksiä yksilön ja yhteiskunnan kannalta sekä soveltamaan oppimaansa omassa työskentelyssään*
- *ymmärtää kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja yhteiskunnassa.*

Keskeiset sisällöt

- *mitä taide on: taide yksilön ja yhteiskunnan kannalta ja erilaiset taidekäsitteet*
- *kuvan valta ja vallan kuva kulttuurissa*
- *taide kulttuurin tulkina: suomalaisuus, pohjoismaisuus, eurooppalaisuus ja Euroopan ulkopuolisia kulttuureita*
- *oma kuvallinen ilmaisu: piirtäminen, maalaaminen, kolmiulotteinen työskentely, digitaalisen kuvan käyttö*
- *kuvan rakentamisen keinot: sommittelu, muoto, väri, liike, tila ja aika*
- *kuvan tulkinta ja analysointi kuvallisin ja sanallisin keinoin, analysointitapoihin, kuten formalistiseen, semioottiseen, ikonografiseen ja reseptioanalyttiseen tulkintaan tutustuminen*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10. Halutessaan opiskelija voi saada suorituserkinnän.

2. Ympäristö, paikka ja tila (KU2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii muotoilun ja arkkitehtuurin perusteita, ilmaisutapoja, materiaalituntemusta, estetiikkaa ja suunnitteluprosesseja*

- oppii ympäristön suunnittelussa ja muotoilussa tekemään havaintoja eri näkökulmista, kuten esteettiseltä ja eettiseltä sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäväns kehityksen kannalta
- oppii tarkastelemaan ympäristöä luonnonvaraisena, rakennettuna, sosiaalisena ja psyykkisenä ilmiönä sekä kulttuurisena viestinä
- ymmärtää yhteisö- ja ympäristötaiteen merkityksen ympäristösuunnittelussa ja laajemmin visuaalisessa kulttuurissa.

Keskeiset sisällöt

- tila käsitteenä: tilan kokeminen psyykkisenä, fyysisenä ja sosiaalisena paikkana
- arkkitehtuurin ja muotoilun peruskäsitteet: mittakaava, liike, tila, suhdejärjestelmät, rakenne, väri, muoto ja materiaali
- maisema, rakennus, esine ja taideteos materiaalisena, henkisenä, esteettisenä ja oman aikansa kulttuurihistoriallisena viestinä
- arkkitehtuuri ja muotoilu kulttuurisesti kestäväns kehityksen ja talouselämän näkökulmasta
- mallintaminen, havainnekuvat, pienoismallit ja materiaalikokeilut

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

3. Media ja kuvien viestit (KU3s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii erittelemään ja tulkitsemaan median kuvaaman maailman suhdetta kulttuuriin ja todellisuuteen
- ymmärtää kuvailmaisun vaikutuskeinoja mediassa
- oppii käyttämään erilaisia kuvia ja tekniikoita eri viestintäympäristöissä oman ilmaisunsa välineenä
- oppii analysoimaan ja kehittämään omaa mediasuhdettaan.

Keskeiset sisällöt

- kuva mediassa: kuvajournalismi, mainonta, viihteen kuvat, populaarikulttuuri, sarjakuva, www-sivujen ja tietokonepelien kuvailmaisuu
- graafinen suunnittelu: taitto, typografia, kuvan muokkaus- ja siirtomenetelmät
- mediakuvien aatekriittinen ja kulttuurinen tarkastelu eri aikoina, paikoissa ja osakulttuureissa
- valokuva mediassa
- elokuva ja video: perinteinen ja uudistuva kuvakerronta
- visuaalisuus tuotteistamisessa ja tuotemerkkien luomisessa

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Taiteen kuvista omiin kuviin (KU4s)

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- hahmottaa kuvataiteen historian pääpiirteitä teemallisesti ja kronologisesti
- ymmärtää kuvataiteen sisältöjä ja ilmaisutapoja eri aikoina ja eri kulttuureissa
- käyttää omassa ilmaisussaan hyväkseen taiteen tuntemustaan
- oppii työskentelemään itsenäisesti ja harjaantuu pohdiskelemaan, sanalliseen itsearviointiin.
- toteuttaa omia kuviaan taidehistorialliset teokset lähtökohtinaan.
- harjaantuu työskentelemään perinteisillä kuvataiteen tekniikoilla; piirustus, maalaus ja grafiikka

Keskeiset sisällöt

- taidekuvan tulkinta ja analyysi kuvin ja sanoin
- eri aikakausien kulttuuristen merkitysten ja käsitysten ilmeneminen kuvataiteessa
- aiheen kehittäminen ja luonnostelu osana taiteellista luomisprosessia
- kuvan sisältö ja muoto taiteilijan ja kulttuurin viestinä, sommittelu, kuten: väri, valo, varjo ja liike sekä illusorisuus ja kolmiulotteisuus sekä pinnan rakenne ja materiaali

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

5. Nykyaikaisen taiteen työpaja (KU5s)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii seuraamaan ja arvioimaan nykytaiteen ajankohtaisia ilmiöitä
- oppii havaitsemaan ja oivaltamaan visuaalisia merkityksiä ympäristössä sekä soveltamaan havaintojaan omassa ilmaisussaan
- oppii ymmärtämään ja käyttämään nykytaiteen keinoja työskennellessään erilaisten ilmiöiden parissa
- harjaantuu tavoitteelliseen prosessinomaiseen työskentelyyn.

Keskeiset sisällöt

- mitä nykytaide on: nykytaiteen taustalla vaikuttavat ilmiöt ja erilaiset taidekäsitykset
- nykytaide ja kulttuurien välinen vuorovaikutus, visuaaliset alakulttuurit
- taiteiden väliset projektit koulussa tai koulun ulkopuolella
- oman tuotannon toteuttaminen
- visuaaliset ammatit yhteiskunnassa ja taidealan organisaatioita

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

6. Valokuva (KU6so)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu valokuvataiteeseen
- oppii valokuvailmaisun perusteita soveltaen niitä omassa ilmaisussaan
- oppii käyttämään digi- ja järjestelmäkameroita

- oppii mustavalkovalokuvan vedostamista pimiössä
- oppii kuvankäsittelyä tietokoneella

Keskeiset sisällöt

- valokuvan historia ja valokuvataide
- valokuvan tulkitseminen ja analyysi
- valokuvan ilmaisukeinot
- sommittelu

Arviointi: suoritusmerkintä

7. Keramiikka ja kuvanveisto (KU7so)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tutustuu keramiikkataiteeseen, sen historiaan ja nykypäivään
- oppii keskeisiä keramiikan työskentelytapoja; käsinrakennustekniikoita ja dreijausta sekä lasittamista
- tutustuu kuvanveistoon; sen historiaan ja nykypäivään sekä eri muotoihin (reliefi, vapaasti seisova veistos, monumentaalitaide)
- oppii plastista sommittelua
- kehittää materiaalien tuntemustaan tutustuen saveen plastisena ja keraamisena materiaalina sekä modernimpiin kuvanveiston materiaalivaihtoehtoihin.

Keskeiset sisällöt

- keramiikkataide
- plastinen sommittelu

Arviointi: suoritusmerkintä

8. Elokuva (KU8k)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii elokuvakerronnan perusteita
- oppii elokuvantekoa: käsikirjoittamista, videokameran käyttöä, editointia
- oppii elokuvan tulkintaa ja analysointia
- tutustuu elokuvataiteeseen ja elokuvan historiaan

Keskeiset sisällöt

- elokuvataide
- kuvakerronta
- kameran käyttö
- editointi

Arviointi: suoritusmerkintä

9. Lopputyö ja kuvataiteen lukiodiplomi (KU9so)

Koulussamme on kuvataiteen lukiodiplomin suoritusmahdollisuus ja sen suorittamisessa ja arvioinnissa noudatetaan kyseisen lukiodiplomin ohjeita ja arviointikriteereitä, jotka Opetushallitus on vahvistanut. Diplomiin kuuluu valtakunnallisia tehtäviä, ne löytyvät kyseisen lukiodiplomin ohjeista. Valtakunnalliset tehtävät ja ohjeet ovat käytettävissä syyslukukauden alusta osoitteessa www.edu.fi (lukiodiplomit – kuvataide)

Osallistuminen lukiodiplomin suorittamiseen on opiskelijalle maksutonta mahdollisia tarvikekustannuksia lukuun ottamatta. Opiskelijalla tulee olla 4 kuvataiteen lukion kurssia suoritettuna ennen lukiodiplomin tekoa.

Lukiodiplomin suorituksen arvioi lukion opettaja. Opettajan lisäksi arviointiin osallistuu toinen arvioitsija, jonka tulee myös olla kyseisen alan asiantuntija.

Lukiodiplomin suorituksesta annetaan aina yleisarvosana asteikolla 1-5 seuraavasti:

5 = erinomainen

4 = kiitettävä

3 = hyvä

2 = tyydyttävä ja

1 = hyväksytty

Lukiodiplomitodistus on lukion päättötodistuksen liite ja se merkitään kohtaan ”lisätiedot”.

5.19 Liikunta

Liikunnanopetuksen tehtävänä on edistää terveellistä ja aktiivista elämäntapaa sekä ohjata opiskelijaa ymmärtämään liikunnan merkitys fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille. Liikunnan myönteiset kokemukset vahvistavat psyykkistä vireystilaa ja jaksamista koulutyössä. Liikunnassa opiskelija ilmaisee itseään ja kokee elämyksiä. Se on toiminnallinen oppiaine, jossa kehitetään opiskelijoiden fyysis-motorisia ominaisuuksia sekä tuetaan heidän tasapainoista kasvuun ja kehitystään. Liikunnan avulla vahvistetaan sosiaalisia taitoja ja yhteenkuuluvuutta, ohjataan vastuullisuuteen ja reilun pelin hengen ymmärtämiseen sekä hyviin tapoihin. Liikunnanopetus tukeutuu eettiseen ja esteettiseen arvopohjaan.

Fyysisen kunnon harjoittamisen ja seurannan avulla opiskelijaa ohjataan ymmärtämään hyvän kunnon merkitys jaksamiselle ja työkyvylle. Monipuolisella liikunnan opetuksella luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen.

Liikunta luo perustaa muulle koulutyölle. Vireä, hyväkuntoinen ja terve nuori kykenee keskimääräistä paremmin opiskelemaan myös muita oppiaineita.

Liikuntaa opetetaan monipuolisesti ottaen huomioon vuodenaajat ja paikalliset olosuhteet. Opetusjärjestelyinä käytetään yksilö-, pienryhmä- sekä ryhmäopetusta. Suomalaisen liikuntakulttuurin perinteet otetaan huomioon valittaessa liikuntamuotoja. Eriyistä tukea tarvitseville opiskelijoille opetusta eriytetään

yksilöllisten tarpeiden pohjalta. Opetuksen toteuttamisessa otetaan huomioon turvallisuus, monikulttuurisen oppilasaineuksen erityistarpeet sekä uskonnollinen vakaumus.

Opetuksen tavoitteet

Liikunnan opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- omaksuu myönteisen asenteen koululiikuntaan ja valmuikisa omaehtoiseen liikuntaharrastukseen
- oppii kantamaan vastuuta omasta toiminnastaan ja parhaansa yrittämisestä
- oppii liikunnan avulla edistämään hyvinvointiaan ja opiskeluvireyttään
- edistyy yhteistyötaitoissa, sääntöjen noudattamisessa, itsensä tuntemisessa sekä ilmaisutaidoissa
- oppii työskentelemään rakentavasti, turvallisesti, vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- omaksuu suomalaisen liikuntakulttuurin perinteet ja osaa ottaa huomioon vuodenaikojen rikkauden sekä paikalliset olosuhteet omassa liikumisessaan

Arviointi

Liikunnan arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan aktiivisuus, vastuullisuus ja asennoituminen sekä taidot, tiedot ja toimintakyky. Pääsääntöisesti arvostelu tapahtuu asteikolla 4 – 10, haluttaessa pelkällä suoritusmerkinnällä sekä osa kursseista hyväksyty–hylätty –periaatteella.

PAKOLLISET KURSSIT

Pakollisilla kursseilla syvennetään peruskoulussa opittuja taitoja ja tietoja sekä annetaan mahdollisuus tutustua uusiin lajeihin Pakollisten kurssien aikana pyritään harjoittamaan kesä- ja talviliikuntaa sekä sisä- ja ulkoliikuntaa.

Opetuksessa korostetaan liikunnan vaikutusta terveyteen ja hyvinvointiin.

1. Taitoa ja kuntoa (LI1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- jatkaa peruskoulussa opittujen liikuntataitojen syventämistä ja harjoittamista
- saa ohjausta monipuoliseen liikuntaan
- saa myönteisiä liikuntakokemuksia ja ohjausta monipuoliseen liikuntaan
- tutustuu mahdollisuuksien mukaan uusiin liikuntalajeihin
- ymmärtää monipuolisen fyysisen kunnon harjoittamisen periaatteet ja toimii terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistävästi.

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu, kestävyys- ja lihaskunnon mittaaminen
- lihahuolto ja rentoutus
- jalkapallo ja koripallo
- voimistelu eri muodoissaan
- paritanssi
- uinti ja hengenpelastus
- yleisurheilu, perusliikunta, 7/10-ottelut
- suunnistus ja luontoliikunta
- omavalintaiset tunnit ryhmän intressien mukaan

2. Liikuntaa yhdessä ja erikseen (LI2)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- monipuolistaa lajitaitojaan ja -tietojaan
- saa perustiedot kuntoharjoittelusta ja oman ohjelman laatimisesta
- saa ohjausta terveystieteiden ja harrastuksen aktivointiin
- oppii toimimaan vastuullisesti ryhmässä ja itsenäisesti
- kehittyy sosiaalisessa kanssakäymisessä mm. joukkuepelien avulla

Keskeiset sisällöt

- fyysisen kunnon harjoittelu, lihahuolto ja rentoutuminen
- voimistelu eri muodoissaan
- uusia tuulia tanssin alueelta
- mailapelit
- luistelu ja jääpelit
- hiihto ja talvinen luontoliikunta
- kuntouinti ja vesiliikunta
- jokin uusi liikuntalaji

SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kurssien tavoitteena on opiskelijälähtöisyyden korostuminen, yhteistoiminnallisuuden edistäminen ja koulun yhteishengen vahvistaminen. Syventävien kurssin sisältöjen tarkentaminen tapahtuu opiskelijoiden kanssa yhdessä.

3. Virkisty liikunnasta (LI3s)

Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Kurssi koostuu yhdestä tai useammasta liikuntamuodosta. Opettaja tarkentaa yhdessä opiskelijaryhmän kanssa kurssin sisällön.

4. Yhdessä liikkuen: Wanhat tanssit (LI4s)

Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden yhteisiä liikuntaharrastuksia. Pääpaino on yhteisellä tekemisellä ja tavoitteellisella toiminnalla sekä tapakasvatuksella. Kurssin sisältönä on Wanhat tanssit, jotka arvokkaana kulttuuriperintönä siirretään uusille ikäpolville. Wanhojen päivän juhlaan valmistautuminen on koko lukion yhteinen projekti, joka huipentuu tanssiaisten ensi-illassa.

5. Kuntoliikunta (LI5s)

Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan tehostaminen, oman kunnon kohottaminen ja seuraaminen sekä jatkuvan liikunnan harrastamisen merkityksen oivaltaminen. Opiskelijat laativat henkilökohtaisen suunnitelman kurssille, joka toteutetaan sekä itsenäisesti että ryhmässä. Kurssiin sisältyvät kunnon eri alueiden alku- ja loppumittaukset. Opettaja tarkentaa sisällön yhdessä opiskelijaryhmän kanssa.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

6. Palloilu (LI6k)

Kurssin tavoitteena on pelitekniikan ja -taktiikan hiominen tutuissa palloilulajeissa, uusiin palloilulajeihin tutustuminen, mahdollisesti peliturnauksen järjestäminen. Kurssin Tarkempi ohjelma ja painopistealueet sovitaan yhteissuunnittelupalaverissa kurssin alussa

7. Palloilun ohjaajakurssi (LI7k)

Kurssin tavoitteena on harjoitella ohjaamista ja tuomaritoimintaa eri palloilulajeissa, sääntöjen opettelu, perustekniikoiden kertaus ja taktinen ajattelu, vuorovaikutuksen ja esiintymistaitojen harjaannuttaminen ja fyysisen kunnon ylläpitäminen pallopelien parissa.

8. Aerobic-kurssi (LI8k)

Kurssin tavoitteena on fyysisen kunnon kehittäminen, lihaskunnon ylläpitäminen, motoristen taitojen hiominen, askelsarjojen omaksuminen, musiikkiliikunnasta nauttiminen. Kurssilla käydään läpi eri aerobic-tyylejä (step, combo, VPR, low impact jne) sekä tehdään opetustehtäviä parityönä. Näin ohjataan opiskelijaa myös hyödyntämään opittua.

9. Tanssin maailma (LI9k)

Kurssin tavoitteena on:

- tutustuttaa opiskelija tanssin eri muotoihin ja tekniikoihin sekä tanssi-ilmaisuun
- antaa opiskelijalle laaja kokonaiskuva tanssista omana taiteenalanaan

Sisältö:

- käytännön harjoittelua eri tanssimuodoissa (impro, moderni, jazz, afro, hiphop, kansantanssit ja seuratanssit, capoeira ym.)
 - tanssikulttuuriin liittyvää teoriaopetusta sekä mahdollisuuksien mukaan tutustuminen jonkin ammattitanssiryhmän toimintaan ja ohjelmistoon
- mahdollisuus myös esityksen harjoittamiseen esim. jotakin koulun tilaisuutta varten

10. Liikunnan lukiodiplomi (LI10so)

Lukion liikuntadiplomin suorittaminen on osoitus opiskelijan liikunnallisista kyvyistä. Lukiodiplomin suorittamisen yhteydessä opiskelija antaa näytön omasta liikunnallisesta erityisosaamisestaan.

Lukiodiplomin ehtona on vähintään viisi liikunnan kurssia, joista diplomikurssi voi olla yksi.

Opiskelija tekee omaan erityisosaamiseensa liittyvän tutkielman, antaa näytön osaamisestaan, tekee portfolion liikuntaan liittyvistä oppimisprosesseistaan, suorittaa diplomiin vaadittavat kunto- ja taitotestit sekä saa arvion yhteistyökykyisyydestään. Lukiodiplomi tulee ylioppilastodistukseen erillisliitteeksi.

5.20 Terveystieto

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan nojautuva oppiaine, jonka tarkoitus on edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Tämä osaaminen ilmenee tiedollisina, sosiaalisina, tunteiden käsittelyä ohjaavina, toiminnallisina, eettisinä sekä tiedonhankintavalmiuksina. Terveysosaamiseen kuuluu valmius ottaa vastuuta oman ja toisten terveyden edistämisestä. Lukion terveystiedon opetuksessa terveyttä ja sairautta sekä terveyden edistämistä ja sairauksien ehkäisyä ja hoitoa tarkastellaan yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Terveys ymmärretään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena työ- ja toimintakykynä. Lukion terveystiedon opiskelussa terveyteen ja sairauksiin liittyviä ilmiöitä tarkastellaan tutkimus- ja kokemustiedon avulla. Tärkeää on myös terveyttä koskeva arvopohdinta.

Pakollisen kurssin aikana opiskelija perehtyy terveyteen ja sairauksiin vaikuttaviin tekijöihin kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn sekä työ- ja toimintakyvyn edistämisen näkökulmasta. Keskeistä on myös itsehoitovalmiuksien kehittäminen.

Syventävillä kursseilla perehdytään seikkaperäisemmin nuoren arkielämässään tarvitsemiin terveysresursseihin, terveystottumuksiin ja selviytymisen keinoihin sekä terveyskysymysten käsittelyyn vastuullisen aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta. Terveyteen ja sairauksiin liittyviä tekijöitä ja niihin vaikutus-

mahdollisuuksia tarkastellaan tutkimuksen, terveydenhuollon ammattikäytäntöjen, palvelujen käytön sekä historiallisen ja yhteiskunnallisen kehityksen näkökulmasta.

Opetuksen tavoitteet

Terveystiedon opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- ymmärtää työ- ja toimintakyvyn, turvallisuuden sekä sairauksien ehkäisyn ja terveyden edistämisen merkityksen*
- osaa käyttää terveyden edistämiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä keskeisiä käsitteitä*
- ymmärtää sairauksien, erityisesti kansantautien ja tartuntatautien, ehkäisyn merkityksen ja tuntee niiden keskeisiä ehkäisy- ja hoitomahdollisuuksia yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta*
- pohtii terveyttä koskevia arvokysymyksiä ja osaa perustella omia valintojaan ja oppii arvostamaan terveyttä voimavarana sekä edistämään terveyttä*
- tuntee kansanterveyden historiallista kehitystä ja väestöryhmien välisten terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä*
- tuntee terveyden- ja sosiaalihuollon peruspalveluja sekä kansanterveyteen liittyvää kansalaistoimintaa*
- perehtyy terveyttä koskevan tiedon hankintamenetelmiin sekä osaa kriittisesti arvioida ja tulkita terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa ja erilaisia terveystilanteisiin liittyviä ilmiöitä.*

Arviointi

Arvioinnissa korostetaan terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ymmärtämistä ja soveltamista. Huomio kiinnitetään siihen, miten opiskelija osaa käyttää ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa.

Arvioinnin kohteena on opiskelijan valmius terveyttä ja sairautta koskevaan eettiseen arvopohdintaan ja taito perustella omia terveysvalintoja sekä taito arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja.

Terveystiedon arvioinnissa voidaan käyttää kurssikokeita, yksilö- ja ryhmätehtäviä, esitelmiä, pienimuotoisia kartoituksia ja tutkimuksia sekä toiminnallisia tehtäviä. Opiskelijan aktiiviselle tuntityöskentelylle annetaan paljon painoarvoa arvioinnissa.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Terveyden perusteet (TE1)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- tuntee fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen työ- ja toimintakykyyn sekä työ- ja muuhun turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja osaa arvioida niiden toteutumista omassa elämäntavassaan ja ympäristössään*
- tietää kansantautien ja yleisimpien tartuntatautien ehkäisyn merkityksen yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta sekä oppii pohtimaan niiden ehkäisyyn liittyviä ratkaisuja yhteiskunnassa*

- tunnistaa terveyserojen syntyyn vaikuttavia tekijöitä
- osaa hankkia, käyttää ja arvioida terveyttä ja sairauksia koskevaa tietoa sekä pohtia terveyskulttuuriin ja teknologiseen kehitykseen liittyviä ilmiöitä terveysnäkökulmasta
- tuntee keskeiset terveyden ja sosiaalihuollon palvelut.

Keskeiset sisällöt

- työ- ja toimintakykyyn sekä turvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä: ravitsemus, uni, lepo ja kuormitus, terveysliikunta, mielenterveys, sosiaalinen tuki, työhyvinvointi, työturvallisuus, turvallisuus kotona ja vapaa-aikana, ympäristön terveys
- seksuaaliterveys, parisuhde, perhe ja sukupolvien sosiaalinen perintö
- kansantaudit ja yleisimmät tartuntataudit sekä niihin liittyvät riski- ja suojaavat tekijät sekä niihin vaikuttaminen
- sairauksien ja vammojen itsehoito, ensiapu ja avun hakeminen
- terveyserot maailmassa, terveyseroihin vaikuttaviin tekijöihin tutustuminen
- terveystietojen tiedonhankintamenetelmiä sekä terveyttä koskevan viestinnän, mainonnan ja markkinoinnin kriittinen tulkinta
- terveydenhuolto- ja hyvinvointipalvelujen käyttö, kansalaistoiminta kansanterveystyössä

Arviointi : Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

Numero koostuu tuntiosaamisesta, kirjallisesta kokeesta sekä tutkielman arvosanasta.

SYVENTÄVÄT KURSSIT

2. Nuoret, terveys, ja arkielämä (TE2s)

Kurssilla syvennetään pakollisen kurssin tavoitteita nuoren arkielämän terveystottumuksien ja selviytymisen keinojen osalta. Eri sisältöalueiden avulla tarkastellaan terveysongelmia selittäviä kulttuurisia, psykologisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden tulkintoja. Lisäksi perehdytään käsitykseen itsestä ja muista terveyden eri tasolla. Erityisesti korostetaan henkilökohtaista vastuuta terveyden ylläpidossa: terveystieto käytännön tasolle! Työskentelyssä korostuvat arvopohdinta, yksilö- ja ryhmäharjoitukset, sosiaalisten taitojen harjoittelu ja keskustelu.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii tarkastelemaan elämäänsä aikuisuuden ja vanhemmuuden näkökulmasta
- oppii pohtimaan terveyteen ja sairauteen liittyviä arvoja ja arvostuksia
- osaa perustella omia valintojaan terveyden näkökulmasta ja arvioida elämäntapaan ja sen vaikutusta omaan ja läheisten hyvinvointiin.

Keskeiset sisällöt

- itsetuntemus, aikuistuminen, sosiaalisen tuen merkitys perheessä ja lähiympäristössä
- vanhemmuuteen ja perhe-elämään valmentautuminen
- elämänilo, mielenterveyden ylläpitäminen ja jaksaminen, masennuksen ja elämän eri kriisien kohtaamiseen valmistautuminen

- ruoka ja sen *terveydelliset, kulttuuriset ja yhteiskunnalliset merkitykset sekä painonhallinta, terveysliikunta, syömishäiriöt*
- *fyysinen ja psyykinen turvallisuus, väkivallaton viestintä*
- *seksuaaliterveys*
- *terveysongelmia selittävien kulttuuristen / psykologisten / yhteiskunnallisten ilmiöiden tulkitseminen (hedonismi, mediariippuvuus, ruumiinkuva)*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

3. Terveys ja tutkimus (TE3s)

Kurssilla perehdytään terveyteen vaikuttaviin historiallisiin tekijöihin ja näkökulmiin, terveyden ja sairauden tutkimiseen sekä kuolleisuuteen ja sairastavuuteen liittyviin kehityslinjoihin. Kurssilla käsitellään myös terveydenhuollossa ja itsehoitona toteutettaviin tavallisimpiin tutkimuksiin, niiden tulosten tulkintaan ja johtopäätöksiin. Lisäksi perehdytään pakollisen kurssin tavoitteita syventäen terveydenhuollon eri käytäntöihin, terveystalvelujen tarjontaan sekä yksilön asemaan terveyden- ja sairaudenhoidossa. Työskentelyssä korostuvat toiminnallisuus, tekemällä oppiminen, tutkiva oppiminen ja vierailukäynnit. Aihealueet valitaan oppilaiden preferenssin mukaan kurssin alkukeskustelun perusteella.

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- *oppii kansanterveystieteen ja ehkäisevän terveydenhuollon kehityksen päälinjoja kansallisesti ja maailmanlaajuisesti*
- *osaa hankkia, arvioida ja tulkita terveyteen ja sairauksiin liittyvää tutkimus- ja arkitietoa*
- *osaa toteuttaa pienimuotoisia terveys-/terveyskäyttämiskartoituksia omassa opiskeluympäristössään*
- *osaa käyttää terveydenhuollon palveluja sekä tuntee asiakkaan ja potilaan oikeudet*
- *osaa pohtia ja arvioida teknologisen kehityksen merkitystä terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta.*

Keskeiset sisällöt

- *terveyden edistämiseen, sairauksien tunnistamiseen ja ehkäisyyn liittyviä eri aikakausien menetelmiä*
- *terveyskäyttämisen ja koetun terveyden tutkiminen: fyysisen ja psyykkisen työ- ja toimintakyvyn mittaaminen, ergonomiamittaukset, työhyvinvointi ja siihen vaikuttavat tekijät*
- *terveydenhuollon ja hyvinvointipalvelujen käytäntöjä, asiakkaan ja potilaan oikeudet*
- *tutkimustiedon ja median terveydestä välittämien mielikuvien kriittinen lukutaito, medikalisaatio*
- *terveystottumusten arvioiminen ja seuranta sekä tutkimusten tekeminen*

Arviointi

Kurssi arvioidaan numeroin 4-10.

4. Kehonhuolto (TE4k)

Tavoitteet

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija

- oppii pitämään huolta kehostaan, sen toimintakyvystä ja elastisuudesta
- ymmärtää rentouden ja virkistykseen merkityksen mielenterveydelle ja jaksamiselle
- oppii käyttämään paikallisia terveystalveta ja asiantuntijoiden apua terveytensä ylläpidossa
- oppii lihahuollon ja teippauksen perusteet
- ymmärtää työergonomian merkityksen omalle hyvinvoinnilleen
- harjaantuu rentoutumaan itsenäisesti ja rauhoittumaan ennen psyykkisiä ponnisteluja
- suositellaan abiturienteille ylioppilaskirjoituksia silmälläpitäen

Keskeiset sisällöt

- kurssi toteutetaan yhteistyössä eri alojen asiantuntijoiden kanssa
- lihahuoltoa (venyttelyt, virkistys, itsetuntemuksen harjoittelu)
- raportit asiantuntijakäynneistä kirjallisesti

Arviointi: suoritusmerkintä

5.21 Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalla on riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden hankkia perustiedot ja taidot, joiden varassa heidän on mahdollista suunnitella jatko-opintoja ja pohtia ammatillista suuntautumista. Valinta- tai muissa ongelmatilanteissa sekä päätöksentekotaitojensa kehittämiseksi opiskelija saa henkilökohtaista tai pienryhmäohjausta. Henkilökohtaisessa ohjauksessa opiskelijan voi keskustella opintoihinsa, koulutusvalintoihinsa sekä ammatti- ja urasuunnitteluunsa, tulevaisuuteensa ja elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Opiskelijalla on mahdollisuus käsitellä pienryhmissä asioita, jotka ovat muiden opiskelijoiden kanssa jaettavissa olevia ja joiden esille ottaminen ryhmässä on mielekästä.

Opinto-ohjauksessa teemme tiivistä yhteistyötä ryhmänohjaajien, aineenopettajien ja opiskelijahuollon kanssa tukeaksemme ja auttaaksemme erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita opintoihin liittyvissä käytännön kysymyksissä.

Opinto-ohjauksen tavoitteet

Opinto-ohjauksen tavoitteena on ohjata opiskelijaa itsenäisyyteen ja vastuullisuuteen siten, että hän pystyy suunnittelemaan oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa, tunnistamaan opiskeluunsa liittyviä ongelmia ja etsimään tietoa, miten hän saa apua näihin ongelmiin. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy opiskelemaan täysipainoisesti koko lukion ajan, kykenee kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan sekä löytämään omat yksilölliset oppimisen tapansa ja vahvuutensa opiskelijana.

Opiskelijaa tulee ohjata hankkimaan tietoa ja hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia. Tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset jatkokoulutus- ja ammatinvalintaan liittyvät hakuoppaat ja muut tietolähteet sekä osaa käyttää tietoverkoissa olevaa informaatiota itsenäisesti jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opiskelijaa ohjataan ja tuetaan elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa. Opiskelija saa ohjausta jatko-opintojen suunnittelussa ja päätöksenteossa siten, että hänellä on tietoa opiskeluvaihtoehdoista lukion jälkeen ja että hän tuntee toisen asteen ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen keskeisen koulutustarjonnan. Tarkoituksena on, että opiskelijalla on valmiudet hakeutua jatko-opintoihin välittömästi lukio-opintojen jälkeen. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy ammatillisen suuntautumisen etsimisessä ja päätöksenteossa arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan opintojen eri vaiheissa. Tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee lukio-opintojaan ja tekee valintojaan tarkoituksen-mukaisella tavalla ottaen koko ajan huomioon jatko-opintosuunnitelmansa.

Opinto-ohjauksen tehtävänä on välittää tietoa työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä. Opiskelijalla on mahdollisuus tutustua eri ammatteihin ja työelämään sekä opiskeluun muissa oppilaitoksissa. Opiskelijaa ohjataan siten, että hän osaa etsiä tietoa muiden maiden tarjoamista opiskelumahdollisuuksista ja työskentelystä ulkomailta.

Edellytyksenä opinto-ohjauksen suorittamiselle on, että opiskelija osallistuu aktiivisesti ja oma-aloitteisesti oman lukio-opiskelunsa ja jatko-opintosuunnitelmiansa suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä suorittaa opinto-ohjauksen kurssin.

PAKOLLINEN KURSSI

1. Koulutus, työ ja tulevaisuus (OP1)

Tavoitteet

Opinto-ohjauksen pakollisen kurssin tavoitteena on, että opiskelija saa lukio-opintojen aloittamiseen ja suorittamiseen sekä jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvät keskeiset tiedot ja taidot. Kurssiin liittyen järjestetään tutustumista työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin.

Opinto-ohjauksen kurssilla tulee käsitellä kaikille opiskelijoille yhteisiä, lukio-opintoihin, ylioppilastutkintoon, jatko-opintoihin, ammatti- ja urasuunnitteluun liittyviä kysymyksiä sekä kulloinkin lukio-opintojen kannalta ajankohtaisia asioita.

Keskeiset sisällöt

- *opintojen rakentuminen ja omien opiskelutaitojen kehittäminen*
- *itsetuntemus*
- *omien toimintamallien ja vahvuuksien tunnistaminen*
- *työelämätietous*
- *ylioppilastutkinto*
- *ammattillinen suuntautuminen ja jatko-opintojen pohtiminen*
- *jatko-opintoihin hakeutuminen*
- *työelämään siirtyminen*

Kurssin suorittaminen edellyttää säännöllistä läsnäoloa ja aktiivista osallistumista.

Arviointi: suoritusmerkintä.

SYVENTÄVÄ KURSSI

2. Opiskelu, työelämä ja ammatinvalinta (OP2s)

Tavoitteet:

Opinto-ohjauksen syventävän kurssin keskeisenä tavoitteena on lisätä opiskelijan opiskeluvälmiuksia, parantaa hänen itsetuntemustaan ja ohjata häntä perehtymään jatkokoulutuksen ja työelämän kannalta sellaisiin keskeisiin kysymyksiin, joihin muussa ohjauksessa ei ole mahdollista syventyä.

Kurssin suunnittelussa huomioidaan opiskelijoiden toiveet ja tavoitteet. Kurssiin voi kuulua erilaisia sekä luokka- että pienryhmätapaamisia, informaatiotuokioita, koulutus- ja opintolinjaesittelyitä, opiskelijavierailuita ja raporttien laatimista.

Keskeiset sisällöt

- tutustuminen oman kiinnostuksen perusteella tarkemmin lukion jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin ja eri ammatteihin ja työtehtäviin
- vierailut oppilaitoksiin, työpaikoille
- pääsy- ja soveltuvuuskokeisiin tutustuminen
- koulumme entisten opiskelijoiden tai muiden opiskelijoiden opiskeluinfoihin osallistuminen, opiskelijoiden haastattelut
- työelämän tai jatkokoulutusoppilaitosten edustajien vierailutilaisuuksiin osallistuminen
- työvoimatoimiston palveluihin tutustuminen ja työelämään liittyvän tiedon täydentäminen
- kesätyöpaikkojen kokemusten ja annin raportointia ja esittelyä
- jatko-opintomessuille ja elinkeinoelämän järjestämille messuille osallistuminen

Kurssi edellyttää aktiivista osallistumista.

Arviointi: suoritusmerkintä

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI (OP3k)

3. Tutortoiminta ja oppilaskuntatyö

Tavoitteet

Kurssilla on mahdollisuus valjastaa voimavaransa ja osaamisensa lukioyhteisön toiminnan suunnitteluun kehittämiseen ja toteutukseen. Opiskelija oppii organisoimaan ja kehittämään koulun toimintaa monipuolisella tavalla, kantamaan vastuuta paitsi itsestään myös opiskelutovereistaan ja koko kouluyhteisöstä. Hän saa markkinoida ja edustaa kouluaan erilaisissa tilanteissa. Opiskelija voi valintansa mukaan painottaa toimintansa joko tutor-toimintaan tai oppilaskuntatyöhön.

Sisällöt

- osallistuminen tutorkoulutukseen
- toimiminen vertaisohjaajana
- lukiotulokkaiden auttaminen lukion toimintoihin perehdyttäessä
- osallistuminen aktiivisesti ja aloitteellisesti oppilaskunnan työhön
- työskentelemällä eri tilanteissa aktiivisesti koulun hyväksi
- toimimalla yhteyshenkilönä opiskelijoiden ja opettajien ja muun henkilökunnan välillä
- osallistumalla koulun esittelyihin

Kurssin suorittaminen edellyttää aktiivista osallistumista. Raportointimuoto portfolio.

Arviointi: Suoritusmerkintä. Arvioinnin suorittavat oppilaskunnan ohjaaja ja rehtori yhdessä. Kurssi voidaan arvioida kokonaisen kurssin tai puolikaskurssin laajuiseksi.

5.22 Muut soveltavat kurssit

5.22.1 Tietotekniikka

Tietokoneen käyttö elämän eri alueilla yleistyy jatkuvasti. Tietotekniikan sovellukset kuuluvat yleissivistykseen. Yhä useamman tulee osata käyttää erilaisia tietoverkkoja tiedon hankkimisessa ja viestinnässä. Enää ei toimita pelkästään oman laitteen ympäristössä, vaan käyttöympäristönä voivat olla maailmanlaajuiset kansainväliset tietoverkot. lukion tietotekniikan opinnot antavat monipuoliset valmiudet tietotekniikan käyttöön. Tietotekniikka ei ole itseisarvo, vaan sitä tulee käyttää työkaluna tehtävien tehokkaampaan suorittamiseen. Opetuksessa siirrytään yhä enemmän käyttämään tietokonetta opiskelun ja opetuksen apuvälineenä.

Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija pystyy käyttämään tietokonetta opiskelun apuvälineenä esimerkiksi tiedon haussa ja prosessoinnissa. Opiskelijan tulisi pystyä käyttämään tietokonetta itsenäisesti, ajatellen sekä lukio- että jatko-opintoja. Lisäksi jokaisen on nykyään tärkeää ottaa huomioon tietoturvasuus.

Pääsääntöisesti kurssit suoritetaan osallistumalla lähiopetukseen. Mahdollisuudet kurssin itsenäiseen suorittamiseen harkitaan tapauskohtaisesti. **Kurssit arvioidaan joko suoritusmerkinnällä tai numeroarvostelulla.**

Tietotekniikan kursseja pyritään integroimaan mahdollisuuksien mukaan muihin oppiaineisiin.

1. Tietotekniikan työpaja (AT1so)

Tavoitteet

Opiskelija laajentaa peruskoulussa opittuja taitoja perusohjelmien käytössä ja oppii hallitsemaan ohjelmien yhteiskäytön. Lisäksi opiskelija oppii itsenäisen tiedonhakuun sekä julkaisumuotoisen tekstin tuottamiseen.

Sisällöt

Tekstinkäsittely, taulukkolaskenta, internet, kuvankäsittely. Kurssin aikana tuotetaan projektimuotoinen julkaisu, jonka voi integroida muiden aineiden kursseihin

Aihekokonaisuudet

Teknologia ja yhteiskunta
Viestintä- ja mediaosaaminen

Arviointi: suoritusmerkintä

2. Ohjelmointi 1 (AT2so)

Tavoitteet

Opiskelija oppii kotisivujen tekemisen sekä internet-ohjelmoinnin lisäksi Java-ohjelmointikielen perusteita

Sisällöt:

HTML-koodi, kotisivujen valmistus, Java-ohjelmointikieli

Aihekokonaisuudet:

Teknologia ja yhteiskunta, viestintä- ja mediaosaaminen, kestävä kehitys

Arviointi: suoritusmerkintä

3. Ohjelmointi 2 (AT3so)

Tavoitteet:

Opiskelija syventää tietojaan Java-ohjelmointikielellä sekä oppii J++ -kielen hallintaa.

Sisällöt:

J++ -ohjelmointiympäristö (Java)

Aihekokonaisuudet:

Teknologia ja yhteiskunta, viestintä- ja mediaosaaminen, kestävä kehitys

Arviointi: suoritusmerkintä

5.22.2 Kotitalous (KOso)

Kotitalouden soveltava kurssi järjestetään joka toinen vuosi. Opetus tapahtuu iltaisin tai viikonloppuisin 3 tunnin jaksoissa. Kurssin kokonaiskesto 36 tuntia ja kokoontumiskertoja on 12. Ryhmän kanssa valitaan aihealueet, jotka toteutetaan.

Tavoitteet ja sisällöt :

- 1) Opiskelijan ruokahuolto
 - opettelemme tekemään terveellistä ruokaa helposti ja taloudellisesti opiskelijan kukkarolle sopivalla tavalla
 - teemme opiskelijaboksiin sopivia ruokia, ilman erikoisia laitteita ja energiaa säästäen
- 2) Kansainvälinen keittiö
 - perehdymme eri maiden ruokakulttuuriin ja -tapoihin
- 3) Kodin juhlat
 - suunnittelemme ja järjestämme erilaisia kodin juhlia
 - opettelemme kaikkea sitä, mitä juhlien järjestäminen vaatii, mm. juhliin liittyvää tapakulttuuria

Arviointi: Suoritusmerkintä

Aihekokonaisuudet :

Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys:

- opiskelijat osaavat hyödyntää oppimiaan taitoja myös koulun ulkopuolella esim. opiskeluaikana

Hyvinvointi ja turvallisuus:

- opiskelijat osaavat tehdä itseään koskevia oikeita valintoja esim. ruokailun suhteen
- opiskelija osaa valmistaa itse opiskeluaikana ruokansa , ei ole ns. ”uusavuton ”

Kestävä kehitys:

- opiskelija tuntee kierrätyksen periaatteet
- opiskelija oppii valmistamaan ateriansa luontoa säästäen eli käyttämällä vähän roskaavia tuotteita esim. ei paljon pakkausmateriaalia omaavia eineksiä jne.
- opiskelija valmistaa taloudellisesti ruokansa, käyttämällä kaikki mahdolliset raaka-aineet hyödyksi

Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus:

- opiskelija tuntee eri maiden ruokakulttuuria tekemällä niistä suunnitelmia sekä toteuttamalla niitä käytännössä
- opiskelija tuntee oman kulttuurinsa juhlatapoja suunnittelemalla ja toteuttamalla perhe- ja kodin juhlia käytännössä

Viestintä- ja mediaosaaminen:

- opiskelija tuntee keittiöalan linkkejä esim. netistä, josta voi niitä hyödyntää suunnitellessaan esim. kansainvälisiä ruokia sekä tietoja eri maiden ruoka kulttuureista

AIHEKOKONAISUUDET KURSSEITTAIN KOTITALOUS

Aihekokonaisuus	Kurssi	Sisältö
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys		-opiskelijat osaavat hyödyntää oppimiaan taitoja myös koulun ulkopuolella esim. opiskeluaikana
Hyvinvointi ja turvallisuus		-opiskelijat osaavat tehdä itseään koskevia oikeita valintoja esim. ruokailun suhteen -opiskelija osaa valmistaa itse opiskeluaikana ruokansa , ei ole ns. ”uusavuton ”
Kestävä kehitys		-opiskelija tuntee kierrätyksen periaatteet -opiskelija oppii valmistamaan ateriansa luontoa säästären eli käyttämällä vähän roskaavia tuotteita esim. ei paljon pakkausmateriaalia omaavia eineksiä jne. -opiskelija valmistaa taloudellisesti ruokansa, käyttämällä kaikki mahdolliset raaka-aineet hyödyksi
Kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus		-opiskelija tuntee eri maiden ruokakulttuuria tekemällä niistä suunnitelmia sekä toteuttamalla niitä käytännössä -opiskelija tuntee oman kulttuurinsa juhlatapoja suunnittelemalla ja toteuttamalla perhe- ja kodin juhlia käytännössä
Teknologia ja yhteiskunta		
Viestintä- ja mediaosaaminen		-opiskelija tuntee keittiöalan linkkejä esim. netistä, josta voi niitä hyödyntää suunnitellessaan esim. kansainvälisiä ruokia sekä tietoja eri maiden ruoka kulttuureista

5.22.3 Nuorten ihmissuhdekurssi (NUISKUso)

Tavoitteet ja sisältö

- kurssilla opetellaan taitoja oppia tuntemaan itseään ja toisia, antamaan itselle ja toiselle ihmiselle arvoa ja tilaa kohdata niin vastoinkäymisiä kuin iloja
- opetellaan ongelmien ratkaisumenetelmiä ja erityisesti keskustelun taitoja
- opetellaan, miten sanoa EI arvoansa ja kasvojansa menettämättä
- NUISKU pohjautuu Gordonin kirjoihin ja perhekouluun
- opetusmetodeina ovat keskustelut, harjoitteet, luova toiminta ja tukena työvihkonen
- kurssi koostuu 14 aiheesta, yksi istunto on kahden oppitunnin mittainen
- osa kurssista voidaan suorittaa viikonloppuleirinäkin osanottajien toiveista riippuen
- kurssia tarjotaan joka 3. vuosi

Arviointi: suoritusmerkintä

5.22.4 Monikulttuurisuus

Tavoitteet ja sisällöt

- antaa valmiuksia kanssakäymiseen muissa maissa ja kulttuureissa elävien ihmisten, heidän yhteisöjensä ja järjestöjensä sekä kansainvälisten toimijoiden kanssa
- kannustaa ja rohkaista osallistumaan kansainväliseen vaikuttamiseen, yhteistyöhön ja vapaaehtoistyöhön
- perehdyttää monipuolisesti valitun maan ja / tai alueen ihmisten elämään ja kulttuuriin
- opettaa arvostamaan ja kunnioittamaan vieraita kulttuureita

Toteus

- projektityöskentelynä
- painopisteet ja sisällöt sovitaan kurssilaisten kanssa yhdessä
- monikulttuurisuus -teemapäivä voi olla koko kouluyhteisölle tarkoitettu kurssin päätöstapahtuma.
- kurssi voidaan toteuttaa myös kansainvälisinä projekteina yhteistyökumppaneiden kanssa
- halutessaan kurssilaiset voivat tehdä matkan kohdemaahan tai perehtymisen kohteena olevalle kulttuurialueelle. (Kurssilaisten on hyvä tällöin varautua jonkinlaiseen omarahoitusosuuteen.)
- yhteistyökurseja ovat erityisesti kurssit UE4, HI6. Myös muiden aineiden kurseissa (AI, KU, MU, LI, kielet) on tätä kurssia tukevia sisältöjä.

6. OPISKELIJAN OPPIMISEN ARVIOINTI

6.1 Arvioinnin tavoitteet

”Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.”(Lukiolaki 629/1998, 17 § 1 mom)

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukion aikana että lukio-opiskelun päättyessä. Palautteen tarkoituksena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa opintojen suorittamisessa. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja kouluuyhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Arvioinnilla kannustetaan opiskelijaa myönteisellä tavalla omien tavoitteittensa asettamiseen ja työskentelytapojensa tarkentamiseen.

6.2 Kurssisuorituksen arviointi

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päättyttyä. Arvioinnin tehtävänä on antaa palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta ja oppiaineen opiskelun etenemisestä. Kurssin arvioinnin tulee olla monipuolista ja perustua paitsi mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin, opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin ja opiskelijan tietojen ja taitojen arviointiin. Myös opiskelijan oma itsearviointi voidaan ottaa huomioon käyttäen hyväksi muun muassa kurssin arviointikeskustelua. Arvioinnin menetelmistä ja käytänteistä päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa.

*”Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti.”
(Lukioasetus 810/1998, 4 § 1 mom)*

*”Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta.”
(Lukioasetus 810/1998, 4 § 2 mom)*

Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytyä arvosana. Itsenäisen opiskelun ohjeet ovat opetussuunnitelman luvussa 3.4.

Kun opiskelija on ilmoittautunut kurssille, kurssi on suoritettava. Läsnaolo tunneilla on edellytys kurssin suoritukselle. Jos opiskelija on ilman pätevää syytä ollut enemmän kuin kuusi kertaa poissa kurssin tunneilta, kurssi katsotaan keskeytetyksi ja se on käytävä uudelleen. Enintään kuuden tunnin poissaolojen selvitykseksi hyväksytään huoltajan allekirjoittama selvitys tai asiantuntijan, (esim. lääkärin) antama todistus. Jos opiskelija joutuu pakottavien syiden, esimerkiksi sairauden vuoksi olemaan pitkään poissa koulusta, hänen on tultava neuvottelemaan aineenopettajien ja mahdollisesti

myös rehtorin ja opinto-ohjaajan kanssa kurssien suoritusmahdollisuuksista ja niihin liittyvistä erityisjärjestelyistä. Vaikka kurssi jäisi suorittamatta, opiskelija voi jatkaa opiskeluaan, ellei hänelle muodostu kyseisessä aineessa etenemisestettä. Tällöin suorittamatta jäänyt kurssi katsotaan hylätyksi.

Kursseihin liittyvät suoritukset on tehtävä ja palautettava opettajan antamien ohjeiden mukaan. Jos suorituksia jostakin syystä jää palauttamatta määräajassa, opiskelija ei saa kurssista arvosanaa ennen kuin suoritukset on toimitettu opettajalle arviointia varten. Rästiin jääneitä suorituksia opiskelija voi palauttaa sen lukuvuoden loppuun asti, jolloin hän oli kyseisellä kurssilla. Lukuvuoden viimeisen jakson suoritukset voi palauttaa vielä seuraavan lukuvuoden 1. jakson aikana. Jos suorituksia ei siihenkään mennessä ole tullut, kurssi katsotaan hylätyksi ja se on käytävä uudelleen.

Heikon koemenestyksen vuoksi hylätyn arvosanan saanut opiskelija voi yrittää korottaa arvosanaa kerran uusintakuulustelussa tai vastaavan kurssin loppukokeessa. Kokeisiin on aina ilmoitauduttava kirjallisesti ja määräajassa. Toisen ryhmän loppukokeeseen tulijan on aina neuvoteltava asiasta aineen opettajan kanssa.

Hylätty kurssi on aina mahdollista suorittaa käymällä kurssi uudelleen.

Jos opiskelija on joutunut pätevistä syistä jäämään pois kurssikokeesta, hän voi tulla suorittamaan kokeen uusintakoepäivänä.

Jos opiskelija on ilman pätevää syytä poissa kurssikokeesta, katsotaan se suorituskerraksi. Hän voi suorittaa kokeen uusintapäivänä, mutta sen suorituksen jälkeen hänellä ei ole uusintaoikeutta.

Jos uusintakuulusteluun ilmoittautunut opiskelija jää pois kuulustelusta ilman hyväksyttävää syytä, tämä katsotaan uusintayritykseksi.

”Opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Lukioasetus 810/1998, 6 § 1 mom)
Jotta oppilaitos voisi varmistaa, että huoltajat saavat asetuksen mukaisen tiedon opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä, koulu voi edellyttää huoltajan allekirjoitusta tiedotteisiin sellaisilta opiskelijoilta, jotka eivät vielä ole täysi-ikäisiä. Lukiossamme

- tiedottamisesta sovitaan huoltajien ja opiskelijoiden kanssa. Sopimus tehdään kirjallisesti ja sen allekirjoittavat sekä huoltajat että opiskelijat.
- Kaksi kertaa lukuvuodessa todistus lähetetään huoltajille kotiin.
- Alaikäisten osalta edellyttämme huoltajan allekirjoitusta.

”Edellä 1 momentissa tarkoitettu arvostelu annetaan numeroin tai muulla opetussuunnitelmassa määrättyllä tavalla. Numeroarvostelussa käytetään asteikkoa 4-10. Arvosana 5 osoittaa välttäviä, 6 kohtalaisia, 7 tyydyttäviä, 8 hyviä, 9 kiitettäviä ja 10 erinomaisia tietoja ja taitoja. Hylätty suoritus merkitään arvosanalla 4. ... ”
(Lukioasetus 810/1998, 6 § 2 mom)

Kunkin oppiaineen pakolliset ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyt valtakunnalliset syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Muiden syventävien sekä soveltavien kurssien arviointitapoja voivat olla opetussuunnitelmassa päätettävällä

tavalla numeroarviointi, suoritusmerkintä (S =suoritettu), hylätty (H = hylätty) tai sanallinen arviointi. Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat myös täydentää ja täsmentää numeroarvosanaa. Kesken jäänyt tai keskeytetty kurssi merkitään keskeytysmerkinnällä (K)

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa, siten että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

Arvioinnin suorittajat ja arviointiperusteista tiedottaminen

”Opiskelijan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai aineryhmän osalta opiskelijan opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Päättöarvioinnista päättävät rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.” (Lukioasetus 810/1998, 9 § 1 mom)

”Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen.” (Lukioasetus 810/1998, 9 § 2 mom)

Arviointiperusteista tiedottaminen parantaa opettajien ja opiskelijoiden oikeusturvaa ja motivoi opintoja. Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin kurssin arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle kurssin alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa.

Opinnoissa eteneminen

”Opetussuunnitelmassa määrätään oppiaineittain tai aineryhmittäin kurseista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä asianomaisen aineen tai aineryhmän opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle, joka ei ole suorittanut edellä mainittuja opintoja hyväksytysti, tulee varata mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa sellaiset tiedot ja taidot, jotka mahdollistavat opinnoissa etenemisen.” (Lukioasetus 810/1998, 7 § 1 mom)

Sonkajärven lukiossa sovellamme tässä kohdassa seuraavaa sääntöä:

- Etenemiseste syntyy, jos opiskelijalla on kielissä tai matematiikassa suoritusjärjestyksessä kahdessa peräkkäisessä kurssissa hylätty arvosana. Toinen hylätyistä on korotettava hyväksytyksi ennen kuin opiskelu voi jatkua.
- Tällaisessa tapauksessa tukitoimiin ryhdytään välittömästi ja tarjotaan opiskelijalle mahdollisuutta tulla tukiopetukseen, jossa on oltava aina läsnä. Poissaoloja ei sallita. Vaihtoehtona voi olla taitojen kohentaminen esimerkiksi verkkokurssien avulla. Luonnollisesti selvitämme myös syyt heikkoon menestykseen järjestämme tarvittaessa ammattiapua.

Hyväksytyin arvosanan korottaminen on mahdollista seuraavin ehdoin:

- Suoritusmahdollisuus tarjotaan kerran.
- Suoritusajankohdan opiskelija saa itse valita
- Suorituskerroista pidetään rekisteriä

Opintojen hyväksilukeminen

”Opiskelijalla on oikeus lukea hyväkseen lukion oppimäärään muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia.”(Lukiolaki 629/1998, 23 § 1 mom)

”Päätös muualla suoritettavien opintojen hyväksilukemisesta tulee sitä erikseen pyydettyessä tehdä ennen mainittujen opintojen aloittamista.” (Lukiolaki 629/1998, 23 § 2 mom)

Katso Sonkajärven lukion opetussuunnitelman kohdat 3.2 , 3.5 ja 5.17.

Sen lisäksi, mitä lukiolaissa (L 629/1998, 23 §) on säädetty, tulee opintojen hyväksilukemisella välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa. Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamaan arviointiin. Jos kyseessä on lukion opetussuunnitelmassa numeroin arvioitava kurssi, sen arvosana muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:

<i>asteikko 1–5</i>	<i>lukioasteikko</i>	<i>asteikko 1–3</i>
<i>1 (tydyttävä)</i>	<i>5 (välttävä)</i>	<i>1</i>
<i>2 (tydyttävä)</i>	<i>6 (kohtalainen)</i>	<i>1</i>
<i>3 (hyvä)</i>	<i>7 (tydyttävä)</i>	<i>2</i>
<i>4 (hyvä)</i>	<i>8 (hyvä)</i>	<i>2</i>
<i>5 (kiitettävä)</i>	<i>9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)</i>	<i>3</i>

Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suorittu kurssi vastaa, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritettut opinnot voidaan lukea hyväksi lukio-opintoihin pakollisiksi, syventäviksi tai soveltaviksi kursseiksi. Mikäli ne luetaan hyväksi pakollisiin tai opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviin syventäviin kursseihin, tulee niistä antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkistä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin kuin niiden Tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppimäärien yhteydessä. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, tulee järjestää lisäkuulustelu osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään, menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Maahanmuuttajaopiskelija arvioidaan suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) vieraskielisille -oppimäärän mukaan, jos opiskelija on valinnut sen oppimääräkseen riippumatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetusta vai ei tai onko lukio voinut tarjota vain osan suomi/ruotsi toisena kielenä -kursseista. Suomi/ruotsi äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi/ruotsi toisena kielenä -kursseihin, ja niistä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä -kurssin arvosanaksi. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko suomen/ruotsin äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) vieraskielisille oppimäärästä, mutta ei molemmista.

6.3 Oppiaineen oppimäärän arviointi

”Lukion opinnot jaetaan kolmeen osaan: pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kursseihin.” (Valtioneuvoston asetus 955/2002)

Oppiaineen oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskelemista pakollisista ja syventävistä kursseista sekä niihin läheisesti liittyvistä soveltavista kursseista. Soveltavien kurssien kuulumisesta eri oppiaineiden oppimääriin päätetään opetussuunnitelmassa. Samassa oppiaineessa eri opiskelijoilla voi olla erilaajuiset oppimäärät. Opiskelijan opiskelusuunnitelma tarkentuu lukio-opintojen aikana. Sen laatiminen ja seuranta ohjaavat opiskelijaa tavoitteellisiin kurssivalintoihin.

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltujen valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosanana. Mainituista opinnoista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

<i>Opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskeltuja pakollisia ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä valtakunnallisia syventäviä kursseja,</i>	<i>joista voi olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään</i>
<i>1–2 kurssia</i>	<i>0</i>
<i>3–5 kurssia</i>	<i>1</i>
<i>6–8 kurssia</i>	<i>2</i>
<i>9 kurssia tai enemmän</i>	<i>3</i>

Oppiaineen oppimäärässä ovat mukana kaikki opiskelijan arvioidut pakolliset ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyt valtakunnalliset syventävät kurssit, eikä mitään niistä voi jälkikäteen poistaa. Oppiaineen oppimäärään liittyvien muiden syventävien sekä soveltavien kurssien arviointitavasta päätetään tarkemmin opetussuunnitelmassa. Katso ainekohtaiset osiot.

”Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen.” (Lukioasetus 810/1998, 8 § 3 mom)

Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyyttä ja oppiaineen hallintaa kuin kurssien arvostelusta määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen pakollisten ja syventävien kurssien pohjalta muodostuvaa arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- *koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa määrittelmiä syventävien ja soveltavien kurssien pohjalta saadulla lisänäytöllä*
- *opiskelijan arvioinnista päättävien harkinnan perusteella, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssi-arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.*

Päätötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Lukioasetuksen määrittämin numeroarvosanoin arvioidaan kaikki pakollisten oppiaineiden oppimäärät sekä valinnaiset vieraat kielet. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Opetussuunnitelmassa määritellyt muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

6.4 Lukion oppimäärän suoritus

”Opetusta eri oppiaineissa ja opinto-ohjausta annetaan keskimäärin 38 tuntia kestävinä kursseina. Opiskelijalle vapaaehtoiset opinnot voivat olla kestoaltaan edellä mainittua lyhyempiä tai pitempiä. Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. ...” (Lukioasetus 810/1998, 1 § 1 mom)

Opiskelijan henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaan kuuluvia pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja tulee olla opiskeltu vähintään siinä laajuudessa kuin ne on määritellyt valtioneuvoston 14.11.2002 antamassa tuntijakopäätöksessä. (Valtioneuvoston asetus 955/2002).

Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän silloin, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät edellä esitetyllä tavalla hyväksytysti ja lukion vähimmäiskurssimäärä 75 kurssia täyttyy. Oppilaitoskohtaisista syventävistä ja soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

”Opinnoissa etenemistä tai päättöarviointia koskevan päätöksen uusimista on pyydettävä kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.” (Lukioasetus 810/1998, 13 § 1 mom)

”Jos 1 momentissa tarkoitettu uusi arviointi tai ratkaisu, jolla pyyntö on hylätty, on ilmeisen virheellinen, lääninhallitus voi opiskelijan pyynnöstä velvoittaa opettajan toimittamaan uuden arvioinnin tai määrätä opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen muutettavaksi taikka määrätä, mikä arvosana opiskelijalle on annettava.”
(Lukioasetus 810/1998, 13 § 2 mom)

Lukiokoulutuksen järjestäjän tulee tiedottaa opiskelijoille arvioinnin uusimis- ja oikaisumahdollisuudesta.

6.5 Todistukset ja niihin merkittävät tiedot

”Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukionoppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden tai useamman aineen oppimäärän suorittaneelle annetaan todistus oppimäärän suorittamisesta.” (Lukioasetus 810/1998, 8 § 1 mom)

”Päättö- ja erotodistukseen sekä yhden tai useamman aineen suorittamisesta annettavaan todistukseen sovelletaan mitä 6 §:ssä on säädetään.” (Lukioasetus 810/1998, 8 § 2 mom)

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

- 1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän.*
- 2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun henkilö on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.*
- 3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista.*

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi*
 - koulutuksen järjestäjän nimi*
 - oppilaitoksen nimi*
 - opiskelijan nimi ja henkilötunnus*
 - suoritettut opinnot*
 - todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus*
 - tiedot oppilaitoksen todistuksenanto-oikeudesta*
 - arvosana-asteikko*
-
- selvitys kielten oppimäärästä*
 - ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)*
 - S2/R2 = suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille*
 - A = perusopetuksen vuosiluokilla 1-6 alkaneen kielen oppimäärä*
 - B1 = perusopetuksen vuosiluokilla 7-9 alkaneen yhteisen kielen oppimäärä*
 - B2 = perusopetuksen vuosiluokilla 7-9 alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä*

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä

Suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille (S2/R2) merkitään todistuksessa äidinkielen ja kirjallisuuden kohtaan.

Mikäli opiskelijan opiskelema oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, se kirjataan soveltaviin opintoihin omaksi kohdaksi otsikolla ”Muu opiskelijan äidinkieli”.

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset erillisistä näytöistä kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muissa oppilaitoksissa suoritetuista lukion oppimäärän kuuluneista opinnoista, jotka eivät ole mukana oppiaineiden oppimäärien yhteydessä.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä kunkin kurssin arvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (suoritettu/hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista tiedostoa, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla.

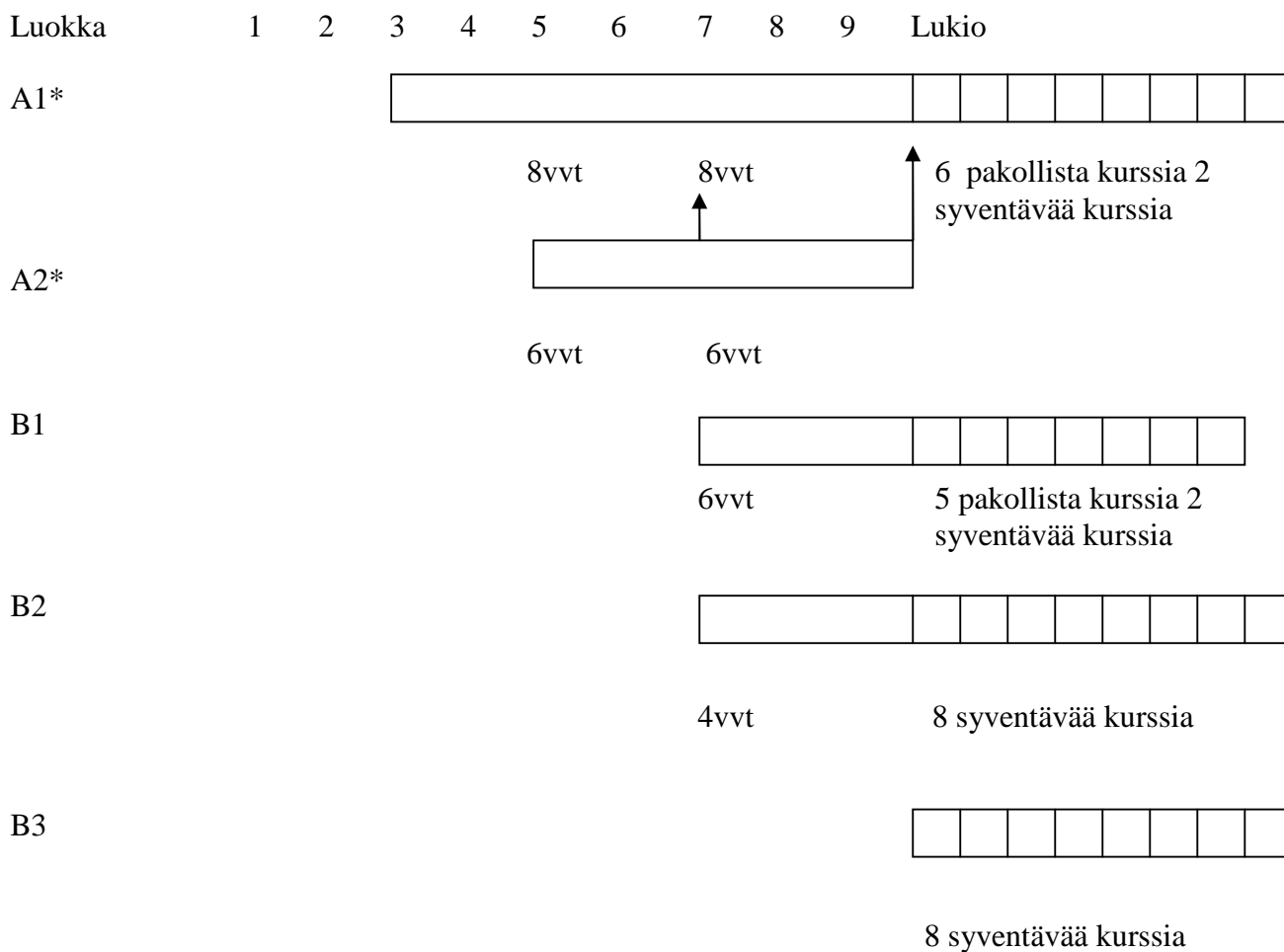
Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

LIITE 1

Kielten opiskelun mahdollisuuksia kuvaava kaavio

PERUSOPETUS

*) Lukiossa A-kieli. Opiskelija voi valitsemansa pakollisen A-oppimäärän / valitsemiensa pakollisten A-oppimäärien lisäksi opiskella muiden kielten A-oppimääriä syventävinä opintoina.

LIITE 2

Kielitaidon tasojen kuvausasteikko

Kuvausasteikko on Suomessa laadittu sovellus asteikoista, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston toimesta kehitettyyn Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteiseen eurooppalaiseen viitekehykseen.

Taitotaso A1

Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	<ul style="list-style-type: none">• Ymmärtää erittäin rajallisen määrän tavallisimpia sanoja ja fraaseja(tervehdyksiä, nimiä, lukuja, kehotuksia)arkisissa yhteyksissä.• Ei edes ponnistellen ymmärrä kuin kaikkein alkeellisinta kielialainesta.• Tarvitsee erittäin paljon apua: toistoa, osoittamista, käännoästä.	<ul style="list-style-type: none">• Osaa vastata häntä koskeviin yksinkertaisiin kysymyksiin lyhyin lausein. Vuorovaikutus on puhekumppaninvarassa, ja puhuja turvautuu ehkä äidinkieleen tai eleisiin.• Puheessa voi olla paljon pitkiä taukoja, toistoja ja katkoksia.• Ääntäminen voi aiheuttaa suuria ymmärtämisongelmia.• Osaa hyvin suppean perussanaston ja joitakin opeteltuja vakioilmaisuja.• Puhuja ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta hänen hallitsemansa harvat kaavamaiset ilmaisut voivat olla melko virheettömiä.
A1.2	Kehittyvä alkeis-kielitaito	<ul style="list-style-type: none">• Ymmärtää rajallisen määrän sanoja, lyhyitä lauseita, kysymyksiä ja kehotuksia, jotka liittyvät henkilökohtaisiin asioihin tai välittömään tilanteeseen.• Joutuu ponnistelemaan ymmärtääkseen yksinkertaisiakin lausumia ilman selviä tilannevihjeitä.• Tarvitsee paljon apua: puheen hidastamista, toistoa, näyttämistä ja käännoästä.	<ul style="list-style-type: none">• Osaa viestiä suppeasti joitakin välittömiä tarpeita ja kysyä ja vastata henkilökohtaisia perustietoja käsittelevissä vuoropuheluissa. Tarvitsee usein puhekumppanin apua.• Puheessa on taukoja ja muita katkoksia.• Ääntäminen voi aiheuttaa usein ymmärtämisongelmia.• Osaa hyvin suppean perussanaston, joitakin tilannesidonnaisia ilmaisuja ja peruskieliopin aineksia.• Alkeellisessakin vapaassa puheessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.

		Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.1	Kielitaidon alkeiden hallinta	<ul style="list-style-type: none"> • Tuntee kirjainjärjestelmän, mutta ymmärtää tekstistä vain hyvin vähän. • Tunnistaa vähäisen määrän tuttuja sanoja ja lyhyitä fraaseja ja osaa yhdistää niitä kuviin. • Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennakoitavassa yhteydessä on erittäin rajallinen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa viestiä välittömiä tarpeita hyvin lyhyin ilmaisin. • Osaa kirjoittaa kielen kirjaimet ja numerot kirjaimin, merkitä muistiin henkilökohtaiset perustietonsa ja kirjoittaa joitakin tuttuja sanoja ja fraaseja. • Osaa joukon erillisiä sanoja ja sanontoja. • Ei kykene vapaaseen tuotokseen, mutta kirjoittaa oikein muutamia sanoja ja ilmauksia.
A1.2	Kehittyvä alkeis-kielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää nimiä, kylttejä ja muita hyvin lyhyitä ja yksinkertaisia tekstejä, jotka liittyvät välittömiin tarpeisiin. • Tunnistaa yksinkertaisesta tekstistä yksittäisen tiedon, jos voi lukea tarvittaessa uudelleen • Kyky ymmärtää entuudestaan tuntematon sana edes hyvin ennustettavassa yhteydessä on rajallinen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa viestiä välittömiä tarpeita lyhyin lausein. • Osaa kirjoittaa muutamia lauseita ja fraaseja itsestään ja lähipiiristään (esim. vastauksia kysymyksiin tai muistilappuja). • Osaa joitakin perussanoja ja sanontoja ja pystyy kirjoittamaan hyvin yksinkertaisia päälauseita. • Ulkoa opetellut fraasit voivat olla oikein kirjoitettuja, mutta alkeellisimmassakin vapaassa tuotoksessa esiintyy hyvin paljon kaikenlaisia virheitä.

Taitotaso A1

Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen
A1.3	Toimiva alkeis-kielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää yksinkertaisia lausumia (henkilökohtaisia kysymyksiä ja jokapäiväisiä ohjeita, pyyntöjä ja kieltoja) rutiinimaisissa keskusteluissa tilanneyhteyden tukemana. • Pystyy seuraamaan yksinkertaisia, välittömiin tilanteisiin tai omaan kokemukseensa liittyviä keskusteluja. • Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja kuulijalle kohdennettua yleiskielistä puhetta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa kertoa lyhyesti itsestään ja lähipiiristään. Selviytyy kaikkein yksinkertaisimmista vuoropuheluista ja palvelutilanteista. Tarvitsee joskus puhekumppanin apua. • Kaikkein tutuimmat jaksot sujuvat, muualla tauot ja katkokset ovat hyvin ilmeisiä. • Ääntäminen voi joskus tuottaa ymmärtämisiongelmiä. • Osaa rajallisen joukon lyhyitä, ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeisintä sanastoa ja perustason lauserakenteita. • Alkeellisessakin puheessa esiintyy paljon peruskielioppivirheitä.

		Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A1.3	Toimiva alkeis-kielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy lukemaan tuttuja ja joitakin tuntemattomia sanoja. Ymmärtää hyvin lyhyitä viestejä, joissa käsitellään arkielämää ja rutiinitapahtumia tai annetaan yksinkertaisia ohjeita. • Pystyy löytämään tarvitsemansa yksittäisen tiedon lyhyestä tekstistä (postikortit, säätiedotukset). • Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hyvin hidasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Selviytyy kirjoittamalla kaikkein tutuimmissa, helposti ennakoitavissa arkisiin tarpeisiin ja kokemuksiin liittyvissä tilanteissa. • Osaa kirjoittaa yksinkertaisia viestejä (yksinkertaisen postikortin, henkilötiedot, yksinkertainen sanelu). • Osaa kaikkein tavallisimpia sanoja ja ilmauksia, jotka liittyvät omaan elämään tai konkreetteihin tarpeisiin. Osaa kirjoittaa muutamia yksilauseisia virkkeitä. • Alkeellisessakin vapaassa tuotoksessa esiintyy monenlaisia virheitä.

Taitotaso A2

Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen
A2.1	Peruskielitaidon alkuvaihe	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy ymmärtämään yksinkertaista puhetta tai seuraamaan keskustelua aiheista, jotka ovat hänelle välittömän tärkeitä. • Pystyy ymmärtämään lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien keskustelujen ja viestien (ohjeet, kuulutukset) ydinsisällön sekä havaitsemaan aihepiirin vaihdokset tv -uutisissa. • Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää normaalilla nopeudella ja selkeästi puhuttua yleiskielistä puhetta, joka usein täytyy lisäksi toistaa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa kuvata lähipiiriään muutamin lyhyin lausein. Selviytyy yksinkertaisista sosiaalisista kohtaamisista ja tavallisimmista palvelutilanteista. Osaa aloittaa ja lopettaa lyhyen vuoropuhelun, mutta kykenee harvoin ylläpitämään pitempää keskustelua. • Tuottaa sujuvasti joitakin tuttuja jaksoja, mutta puheessa on paljon hyvin ilmeisiä taukoja ja vääriä aloituksia. • Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on hyvin ilmeistä ja ääntämisvirheistä voi koitua satunnaisia ymmärtämisongelmia. • Osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita (kuten menneen ajan muotoja ja konjunktioita). • Hallitsee kaikkein yksinkertaisimman kieliopin alkeellisessa vapaassa puheessa, mutta virheitä esiintyy yhä paljon perusrakenteissakin.

		Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.1	Peruskielitaidon alkuvaihe	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää yksinkertaisia ja kaikkein tavanomaisinta sanastoa sisältäviä tekstejä (yksityiskirjeitä, pikku-uutisia, arkisimpia käyttöohjeita). • Ymmärtää tekstin pääajatuksen ja joitakin yksityiskohtia parin kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa paikantaa ja verrata yksittäisiä tietoja ja pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn kontekstin avulla. • Lyhyenkin tekstipätkän lukeminen ja ymmärtäminen on hidasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Selviytyy kirjoittamalla kaikkein rutiininomaisimmista arkitilanteista. • Osaa kirjoittaa lyhyitä, yksinkertaisia viestejä (henkilökohtaiset kirjeet, lappuset), jotka liittyvät arkisiin tarpeisiin sekä yksinkertaisia, luettelomaisia kuvauksia hyvin tutuista aiheista (todellisista tai kuvitteellisista henkilöistä, tapahtumista, omista ja perheen suunnitelmista). • Osaa käyttää perustarpeisiin liittyvää konkreettista sanastoa ja perusaikamuotoja sekä yksinkertaisin sidossanoin (ja, mutta) liitettynä rinnasteisia lauseita. • Kirjoittaa kaikkein yksinkertaisimmat sanat ja rakenteet melko oikein, mutta tekee toistuvasti virheitä perusasioissa (aikamuodot, taivutus) ja tuottaa paljon kömpelöitä ilmaisuja vapaassa tuotoksessa.

Taitotaso A2

Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen
A2.2	Kehittyvä peruskielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää tarpeeksi kyetäkseen tyydyttämään konkreetit tarpeensa. Pystyy seuraamaan hyvin summittaisesti selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia. • Pystyy yleensä tunnistamaan ympärillään käytävän keskustelun aiheen. Ymmärtää tavallista sanastoa ja hyvin rajallisen joukon idiomeja tuttuja aiheita tai yleistietoa käsittelevässä tilannesidonnaisessa puheessa. • Yksinkertaisenkin viestin ymmärtäminen edellyttää yleispuhekieltä, joka äännetään hitaasti ja selvästi. Toistoa tarvitaan melko usein. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa esittää pienen, luettelomaisen kuvauksen lähipiiristään ja sen jokapäiväisistä puolista. Pystyy osallistumaan rutiinomaisiin keskusteluihin omista tai itselleen tärkeistä asioista. Voi tarvita apua keskustelussa ja vältellä joitakin aihepiirejä. • Puhe on välillä sujuvaa, mutta erilaiset katkokset ovat hyvin ilmeisiä. • Ääntäminen on ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy. • Osaa kohtalaisen hyvin tavallisen, jokapäiväisen sanaston ja jonkin verran idiomaattisia ilmaisuja. Osaa useita yksinkertaisia ja myös joitakin vaativampia rakenteita. • Laajemmassa vapaassa puheessa esiintyy paljon virheitä perusasioissa (esim. verbien aikamuodoissa) ja ne voivat joskus häiritä ymmärrettävyyttä.

		Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
A2.2	Kehittyvä peruskielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia muutaman kappaleen pituisista viesteistä jonkin verran vaativissa arkisissa yhteyksissä (mainokset, kirjeet, ruokalistat, aikataulut) • Pystyy hankkimaan helposti ennakoitavaa uutta tietoa tutuista aiheista selkeästi jäsenneilystä muutaman kappaleen pituisesta tekstistä. Osaa päätellä tuntemattomien sanojen merkityksiä niiden kieliästä ja kontekstista. • Tarvitsee usein uudelleen lukemista ja apuvälineitä tekstikappaleen ymmärtämiseksi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Selviytyy kirjoittamalla tavanomaisissa arkitilanteissa. • Osaa kirjoittaa hyvin lyhyen, yksinkertaisen kuvauksen tapahtumista, menneistä toimista ja henkilökohtaisista kokemuksista tai elinympäristönsä arkipäiväisistä puolista (lyhyet kirjeet, muistilaput, hakemukset, puhelinviestit). • Osaa arkisen perussanaston, rakenteet ja tavallisimmat sidoskeinot. • Kirjoittaa yksinkertaiset sanat ja rakenteet oikein, mutta tekee virheitä harvinaisemmissa rakenteissa ja muodoissa ja tuottaa kömpelöitä ilmaisuja.

Taitotaso B1

Selviytyminen arkielämässä

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen
B1.1	Toimiva peruskielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää pääajatukset ja keskeisiä yksityiskohtia puheesta, joka käsittelee koulussa, työssä tai vapaa-aikana säännöllisesti toistuvia teemoja mukaan lukien lyhyt kerronta. Tavoittaa radiouutisten, elokuvien, tv-ohjelmien ja selkeiden puhelinviestien pääkohdat. • Pystyy seuraamaan yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta. Ymmärtää tavallista sanastoa ja rajallisen joukon idiomeja. • Pitemmän viestin ymmärtäminen edellyttää normaalia hitaampaa ja selkeämpää yleiskielistä puhetta. Toistoa tarvitaan silloin tällöin. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa kertoa tutuista asioista myös joitakin yksityiskohtia. Selviytyy kielialueella tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista. Osaa viestiä itselleen tärkeistä asioista myös hieman vaativammissa tilanteissa. Pitkäkestoinen esitys tai käsitteelliset aiheet tuottavat ilmeisiä vaikeuksia. • Pitää yllä ymmärrettävää puhetta, vaikka pitemmissä puhejaksoissa esiintyy taukoja ja epäröintiä. • Ääntäminen on selvästi ymmärrettävää, vaikka vieras korostus on joskus ilmeistä ja ääntämisvirheitä esiintyy jonkin verran. • Osaa käyttää melko laajaa jokapäiväistä sanastoa ja joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Käyttää useita erilaisia rakenteita. • Laajemmassa vapaassa puheessa kielioppivirheet ovat tavallisia (esim. artikkeleita ja päätteitä puuttuu), mutta ne haittaavat harvoin ymmärrettävyyttä.

		Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.1	Toimiva peruskielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy lukemaan monenlaisia, muutaman sivun pituisia tekstejä (taulukot, kalenterit, kurssiohjelmat, keittokirjat) tutuista aiheista ja seuraamaan tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia myös valmistautumatta. • Pystyy seuraamaan tuttua aihetta käsittelevän parisivuisen tekstin pääajatuksia, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia. • Arkikokemuksesta poikkeavien aiheiden ja tekstin yksityiskohtien ymmärtäminen voi olla puutteellista. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävän, jonkin verran yksityiskohtaistakin arkitietoa välittävän tekstin tutuista, itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitelluista aiheista. • Osaa kirjoittaa selväpiirteisen sidosteisen tekstin liittämällä erilliset ilmaukset peräkkäin jaksoiksi (kirjeet, kuvaukset, tarinat, puhelinviestit). <p>Pystyy välittämään tehokkaasti tuttua tietoa tavallisimmissa kirjallisen viestinnän muodoissa.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Osaa useimpien tutuissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet, vaikka teksteissä esiintyy interferenssiä ja ilmeisiä kiertoilmaisuja. • Rutiininomainen kieliaines ja perusrakenteet ovat jo suhteellisen virheettömiä, mutta jotkut vaativammat rakenteet ja sanaliitot tuottavat ongelmia.

		Kuullun ymmärtäminen	Puhuminen
B1.2	Sujuva peruskielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää selväpiirteistä asiatietoa, joka liittyy tuttuihin ja melko yleisiin aiheisiin jonkin verran vaativissa yhteyksissä (epäsuora tiedustelu, työkeskustelut, ennakoitavissa olevat puhelinviestit). • Ymmärtää pääkohdat ja tärkeimmät yksityiskohdat ympärillään käytävästä laajemmasta muodollisesta ja epämuodollisesta keskustelusta. • Ymmärtäminen edellyttää yleiskieltä tai melko tuttua aksenttia sekä satunnaisia toistoja ja uudelleenmuotoiluja. Nopea syntyperäisten välinen keskustelu ja vieraiden aiheiden tuntemattomat yksityiskohdat tuottavat vaikeuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa kertoa tavallisista, konkreeteista aiheista kuvailen, eritellen ja vertaillen ja selostaa myös muita aiheita, kuten elokuvia, kirjoja tai musiikkia. Osaa viestiä varmasti useimmissa tavallisissa tilanteissa. Kielellinen ilmaisu ei ehkä ole kovin tarkkaa. • Osaa ilmaista itseään suhteellisen vaivattomasti. Vaikka taukoja ja katkoksia esiintyy, puhe jatkuu ja viesti välittyy. • Ääntäminen on hyvin ymmärrettävää, vaikka intonaatio ja painotus eivät ole aivan kohdekielen mukaisia. • Osaa käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa ja tavallisia idiomeja. Käyttää myös monenlaisia rakenteita ja mutkikkaitakin lauseita. • Kielioppivirheitä esiintyy jonkin verran, mutta ne haittaavat harvoin laajempaakaan viestintää.

		Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B1.2	Sujuva peruskielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy lukemaan muutaman kappaleen pituisia tekstejä monenlaisista aiheista (lehtiartikkelit, esitteet, käyttöohjeet, yksinkertainen kaunokirjallisuus) ja selviää myös jonkin verran päättelyä vaativista teksteistä käytännönläheisissä ja itselleen tärkeissä tilanteissa. • Pystyy etsimään ja yhdistelemään tietoja useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä suorittaakseen jonkin tehtävän. • Pitkien tekstien jotkin yksityiskohdat ja sävyt saattavat jäädä epäselviksi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia ja julkisempiakin viestejä, kertoa niissä uutisia ja ilmaista ajatuksiaan tutuista abstrakteista ja kulttuuriaiheista, kuten musiikista tai elokuvista. • Osaa kirjoittaa muutaman kappaleen pituisen jäsenyneen tekstin (muistiinpanoja, lyhyitä yhteenvetoja ja selostuksia selväpiirteisen keskustelun tai esityksen pohjalta). Osaa esittää jonkin verran tukitietoa pääajatuksille ja ottaa lukijan huomioon. • Hallitsee melko monenlaiseen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita. Osaa ilmaista rinnasteisuutta ja alisteisuutta. • Pystyy kirjoittamaan ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä, vaikka virheitä esiintyy vaativissa rakenteissa, tekstin jäsentelyssä ja tyyliässä ja vaikka äidinkielen tai jonkin muun kielen vaikutus on ilmeinen.

Taitotaso B2

**Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä
syntyperäisten kanssa**

Kuullun ymmärtäminen

Puhuminen

<p>B2.1</p>	<p>Itsenäisen kielitaidon perustaso</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää asiallisesti ja kielellisesti kompleksisen puheen pääajatuksot, kun se käsittelee konkreetteja tai abstrakteja aiheita. Pystyy seuraamaan yleisesti kiinnostavaa yksityiskohtaista kerrontaa (uutiset, haastattelut, elokuvat, luennot). • Ymmärtää puheen pääkohdat, puhujan tarkoituksen, asenteita, muodollisuusastetta ja tyyliä. Pystyy seuraamaan laajaa puhetta ja monimutkaista argumentointia, jos puheen kulku on selvästi merkitty erilaisin jäsentimin (sidesanat, rytmitys). Pystyy tiivistämään tai ilmaisemaan kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat. • Ymmärtää suuren osan ympärillään käytävästä keskustelusta, mutta voi kokea vaikeaksi ymmärtää useamman syntyperäisen välistä keskustelua, jos nämä eivät mitenkään helpota sanottavaansa. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa esittää selkeitä, täsmällisiä kuvauksia monista kokemuspieriinsä liittyvistä asioista, kertoa tuntemuksista sekä tuoda esiin tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Pystyy osallistumaan aktiivisesti useimpiin käytännöllisiin ja sosiaalisiin tilanteisiin sekä melko muodollisiin keskusteluihin. Pystyy säännölliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa vaikuttamatta tahattomasti huvittavalta tai ärsyttävältä. Kielellinen ilmaisu ei aina ole täysin tyylikästä. • Pystyy tuottamaan puhejaksoja melko tasaiseen tahtiin, ja puheessa on vain harvoin pitempiä taukoja. • Ääntäminen ja intonaatio ovat selkeitä ja luontevia. • Osaa käyttää monipuolisesti kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa mukaan lukien idiomaattinen ja käsitteellinen sanasto. Osoittaa kasvavaa taitoa reagoida sopivasti tilanteen asettamiin muotovaatimuksiin. • Kieliopin hallinta on melko hyvää, eivätkä satunnaiset virheet yleensä haittaa ymmärrettävyyttä.
--------------------	---	--	--

		Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.1	Itsenäisen kielitaidon perustaso	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy lukemaan itsenäisesti muutaman sivun pituisia tekstejä (lehtiartikkeleita, novelleja, viihde- ja tietokirjallisuutta, raportteja ja yksityiskohtaisia ohjeita) oman alan tai yleisistä aiheista. Tekstit voivat käsitellä abstrakteja, käsitteellisiä tai ammatillisia aiheita, ja niissä on tosiasioita, asenteita ja mielipiteitä. • Pystyy tunnistamaan kirjoittajan ja tekstin tarkoituksen, paikantamaan useita eri yksityiskohtia pitkistä tekstistä. Pystyy nopeasti tunnistamaan tekstin sisällön ja uusien tietojen käyttöarvon päättääkseen, kannattaako tekstiin tutustua tarkemmin. • Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien idiomit ja kulttuuriviittaukset. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä monista itseään kiinnostavista aihepiireistä, tutuista abstrakteista aiheista, rutiiniluonteisia asiaviestejä sekä muodollisempia sosiaalisia viestejä (arvostelut, liikekirjeet, ohjeet, hakemukset, yhteenvedot). • Osaa kirjoittaessaan ilmaista tietoja ja näkemyksiä tehokkaasti ja kommentoida muiden näkemyksiä. Osaa yhdistellä tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja omaan tekstiin. • Osaa laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidosteisen tekstin laatimiseksi. Sävyn ja tyylin joustavuus on rajallinen, ja pitkässä esityksessä voi ilmetä hyppäyksiä asiasta toiseen. • Hallitsee melko hyvin oikeinkirjoituksen, kieliopin ja välimerkkien käytön, eivätkä virheet johda väärinkäsityksiin. Tuotoksessa saattaa näkyä äidinkielen vaikutus. Vaativat rakenteet sekä ilmaisun ja tyylin joustavuus tuottavat ongelmia.

Taitotaso B2

Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa

Kuullun ymmärtäminen

Puhuminen

<p>B2.2</p>	<p>Toimiva itsenäinen kielitaito</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää elävää tai tallennettua, selkeästi jäsentynyttä yleiskielistä puhetta kaikissa sosiaalisen elämän, koulutuksen ja työelämän tilanteissa (myös muodollinen keskustelu ja syntyperäisten välinen vilkas keskustelu). • Pystyy yhdistämään vaativia tehtäviä varten kompleksista ja yksityiskohtaista tietoa kuulemistaan laajoista keskusteluista tai esityksistä. Osaa päätellä ääneen lausumattomia asenteita ja sosiokulttuurisia viitteitä sekä arvioida kriittisesti kuulemaansa. • Ymmärtää vieraita puhujia ja kielimuotoja. Huomattava taustamelu, kielellinen huumori ja harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset saattavat yhä tuottaa vaikeuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa pitää valmistellun esityksen monenlaisista yleisistäkin aiheista. Pystyy tehokkaaseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen syntyperäisten kanssa. Osaa keskustella ja neuvotella monista asioista, esittää ja kommentoida vaativia ajatuskuluja ja kytkeä sanottavansa toisten puheenvuoroihin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. Esitys voi olla kaavamaista, ja puhuja turvautuu toisinaan kiertoilmauksiin. • Osaa viestiä spontaanisti, usein hyvinkin sujuvasti ja vaivattomasti satunnaisista epäroinneistä huolimatta. • Ääntäminen ja intonaatio ovat hyvin selkeitä ja luontevia. • Hallitsee laajasti kielelliset keinot ilmaista konkreetteja ja käsitteellisiä, tuttuja ja tuntemattomia aiheita varmasti, selkeästi ja tilanteen vaatimaa muodollisuusastetta noudattaen. Kielelliset syyt rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. • Kieliopin hallinta on hyvää. Usein puhuja korjaa virheensä itse, eivätkä virheet haittaa ymmärrettävyyttä.
--------------------	--------------------------------------	---	---

		Luetun ymmärtäminen	Kirjoittaminen
B2.2	Toimiva itsenäinen kielitaito	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy lukemaan itsenäisesti usean sivun pituisia, eri tarkoituksiin laadittuja kompleksisia tekstejä (päivälehtiä, novelleja, kaunokirjallisuutta). Jotkin näistä voivat olla vain osittain tuttuja tai tuntemattomia, mutta henkilön itsensä kannalta merkityksellisiä. • Pystyy tunnistamaan kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin tarkoituksen. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä. Ymmärtää riittävästi tiivistääkseen pääkohdat tai ilmaistakseen ne toisin sanoin. • Vaikeuksia tuottavat vain pitkien tekstien harvinaisemmat idiomit ja kulttuuriviittaukset. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa kirjoittaa selkeitä, yksityiskohtaisia, muodollisia ja epämuodollisia tekstejä monimutkaisista todellisista tai kuvitelluista tapahtumista ja kokemuksista enimmäkseen tutuille ja toisinaan tuntemattomille lukijoille. Osaa kirjoittaa esseen, muodollisen tai epämuodollisen selostuksen, muistiinpanoja jatkotehtäviä varten ja yhteenvetoja. • Osaa kirjoittaa selkeän ja jäsenyneen tekstin, ilmaista kantansa, kehittää argumentteja systemaattisesti, analysoida, pohtia ja tiivistää tietoa ja ajatuksia. • Kielellinen ilmaisuvarasto ei rajoita havaittavasti kirjoittamista. • Hallitsee hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä harvinaisissa rakenteissa ja idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyylliseikoissa.

Taitotasot C1-C2

Selviytyminen monissa vaativissa
kielenkäyttötilanteissa

Kuullun ymmärtäminen

Puhuminen

<p>C1.1</p>	<p>Taitava kielitaidon perustaso</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää suhteellisen vaivattomasti pitempääkin puhetta tai esitystä (elokuvia, luentoja, keskusteluja, väittelyjä) erilaisista tutuista ja yleisistä aiheista myös silloin, kun puhe ei ole selkeästi jäsenneltyä ja sisältää idiomaattisia ilmauksia ja rekisterinvaihtoksia. • Ymmärtää hyvin erilaisia äänitemateriaaleja yksityiskohtaisesti ja puhujien välisiä suhteita ja tarkoituksia tunnistuen. • Vieras aksentti tai hyvin murteellinen puhekieli tuottavat vaikeuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaa pitää pitkähkön, valmistellun muodollisenkin esityksen. Pystyy ottamaan aktiivisesti osaa monimutkaisiin käsitteellisiin ja yksityiskohtia sisältäviin tilanteisiin ja johtaa rutiiniluonteisia kokouksia ja pienryhmiä. Osaa käyttää kieltä monenlaiseseen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Tyyllilajien ja kielimuotojen vaihtelu tuottaa vaikeuksia. • Osaa viestiä sujuvasti, spontaanisti ja lähes vaivattomasti. • Osaa vaihdella intonaatiota ja sijoittaa lausepainot oikein ilmaistakseen kaikkein hienoimpiakin merkitysvivahteita. • Sanasto ja rakenteisto ovat hyvin laajat ja rajoittavat ilmaisua erittäin harvoin. Osaa ilmaista itseään varmasti, selkeästi ja kohteliaasti tilanteen vaatimalla tavalla. • Kieliopin hallinta on hyvää. Satunnaiset virheet eivät hankaloita ymmärtämistä, ja puhuja osaa korjata ne itse.
--------------------	--------------------------------------	---	--

Luetun ymmärtäminen

Kirjoittaminen

C1.1	Taitava kielitaidon perustaso	<ul style="list-style-type: none"> • Ymmärtää yksityiskohtaisesti pitkähköjä, kompleksisia tekstejä eri aloilta. • Pystyy vaihtelevaan lukutapaansa tarpeen mukaan. Osaa lukea kriittisesti ja tyyllillisiä vivahteita arvioiden sekä tunnistaa kirjoittajan asennoitumisen ja tekstin piilomerkitäyksiä. Pystyy paikantamaan ja yhdistämään useita käsitteellisiä tietoja monimutkaisista teksteistä, tiivistämään ne ja tekemään niistä vaativia johtopäätöksiä. • Vaativimmat yksityiskohdat ja idiomaattiset tekstikohdat saattavat vaatia useamman lukukerran tai apuvälineiden käyttöä. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pystyy kirjoittamaan selkeitä, hyvin jäsentyneitä tekstejä monimutkaisista aiheista, ilmaisemaan itseään täsmällisesti ja ottamaan huomioon vastaanottajan. Osaa kirjoittaa todellisista ja kuvitteellisista aiheista varmalla, persoonallisella tyyllillä käyttäen kieltä joustavasti ja monitasoisesti. Pystyy kirjoittamaan selkeitä ja laajoja selostuksia vaativistakin aiheista. • Osoittaa, että hallitsee monia keinoja tekstin jäsentämiseksi ja sidosteisuuden edistämiseksi. • Kielellinen ilmaisuvarasto on hyvin laaja. Hallitsee hyvin idiomaattiset ilmaukset ja tavalliset sanonnat. • Hallitsee erittäin hyvin kieliopin, sanaston ja tekstin jäsennyksen. Virheitä voi esiintyä satunnaisesti idiomaattisissa ilmauksissa sekä tyylliseikoissa.
------	-------------------------------	--	--

LIITE 3

Valtioneuvoston asetus lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta (955/2002)

N:o 955

Valtioneuvoston asetus

Lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta Annettu Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 2002

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 21 päivänä elokuuta 1998 annetun lukiolain (629/1998) 10 §:n 1 momentin ja 39 §:n nojalla, sellaisena kuin niistä on 10 §:n 1 momentti laissa 1184/1998:

Tässä asetuksessa säädetään lukiolaissa (629/1998) tarkoitetun lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista samoin kuin opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen sekä opinto-ohjaukseen (tuntijako).

2 luku

Lukiokoulutuksen yleiset valtakunnalliset tavoitteet

2 §

Lukio opiskeluympäristönä

Lukion tulee olla opiskelijalle henkisesti ja fyysisesti turvallinen, oppimisen ja osallistumisen mahdollistava avoin ja myönteinen opiskeluympäristö. Lukion tulee tukea vuorovaikutteisuutta sekä oppilaitoksen sisällä että yhteydenpidossa ympäristöön.

Opiskelijan itsenäisen toiminnan ja vastuullisuuden lisäksi lukiossa korostetaan opiskelijan asemaa osana opiskeluyhteisöä.

3 §

Opetuksen tavoitteet

Lähtökohtana opetuksessa on elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Tavoitteena on, että opiskelija oppii arvostamaan luonnon ja kulttuurien monimuotoisuutta.

Opetuksen tulee tukea opiskelijan kasvua aikuisen vastuuseen omasta ja muiden ihmisten hyvinvoinnista, elinympäristön tilasta sekä kansalaisyhteiskunnan toimivuudesta. Opiskelijaa perehdytetään elinkeinoelämään ja yrittäjyyteen. Opiskelijan kulttuuri-identiteettiä sekä kulttuurien tuntemusta syvennetään.

Opetuksen pitää kannustaa opiskelijaa toimimaan opiskeluyhteisössä ja yhteiskunnassa paikallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Tavoitteena on, että opiskelija oppii edistämään yhdessä muiden kanssa ihmisoikeuksia, demokratiaa, tasa-arvoa ja kestävästä kehitystä.

Tavoitteena on, että opiskelija omaksuu hyvät tavat ja osaa ilmaista kulttuuri-identiteettiään sekä että hän tiedostaa oman persoonallisen erityislaatunsa.

4 §

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Opiskelijalle tulee antaa jatko-opintojen, kansalaisena toimimisen ja laadukkaan elämän kannalta hyvä yleissivistys. Tietoja ja taitoja syvennetään sekä annetaan laajat yleistiedot ihmisestä, yhteiskunnasta, kulttuureista ja luonnosta.

Tavoitteena on, että opiskelijalla on hyvät tietoyhteiskuntataidot. Häntä harjaannutetaan käyttämään niitä tiedonhankintaan ja viestintään, hallitsemaan mediaosaamisen perustaidot sekä arvioimaan kriittisesti tietoa. Opiskelijalle opetetaan yhteistyötaitoja, jotka mahdollistavat toimimisen itsenäisesti ja ryhmässä.

Opetuksen tulee harjaannuttaa opiskelijaa monipuolisesti itseilmaisussa ja vuorovaikutus-taidoissa ja ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti molemmilla kotimaisilla kielillä sekä vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Opetuksen on tarjottava esteettisiä kokemuksia sekä elämyksiä eri taidemuodoista.

5 §

Elinikäinen oppiminen ja itsensä kehittäminen

Opetuksen on kehitettävä opiskelijan opiskelutaitoja ja opiskelijan kykyä arvioida opiskelutaitojaan. Opiskelijaa tuetaan tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa oppijana ja käyttämään hänelle soveltuvia opiskelumenetelmiä. Opiskelijaa harjaannutetaan omien valintojen suunnitteluun ja tekemiseen sekä vastuuseen valinnoistaan.

Tavoitteena on, että opiskelija sisäistää elinikäisen oppimisen merkityksen. Häntä tuetaan luottamaan opiskelutaitoihinsa sekä tekemään jatko-opintosuunnitelmia. Opetuksen on luotava valmiuksia opiskelijan oman tehtävän löytämiseksi yhteiskunnassa ja työelämässä.

6 §

Aikuisille annettavan opetuksen erityiset tavoitteet

Aikuisille annettavaa opetusta kehitetään yleissivistävänä opetuksena. Opetuksen tulee tarjota monipuoliset edellytykset perus-, jatko- ja täydennys-koulutukseen sekä opiskelijan elinikäiseen itsensä kehittämiseen osana aikuiskoulutusta. Aikuisille annettavassa opetuksessa tulee antaa tutkintotavoitteisen opetuksen lisäksi suoritustavoitteisesti opiskelevien aineopiskelijoiden sekä muiden erityisryhmien opetusta, joissa otetaan huomioon aikuisopiskelun erityispiirteet.

Tavoitteena on, että aikuisopiskelija saa yleissivistävän tiedon lisäksi sellaisia opiskelu-, kieli- ja viestintätaitoja sekä tietoteknisiä taitoja, joita tarvitaan sekä jatko-opintoihin että työllistymiseen ja työelämässä menestymiseen. Opetuksen tulee kehittää valmiuksia elinikäiseen oppimiseen sekä tukea opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

3 luku

Lukio-opetuksen tuntijako

7 §

Nuorille annettavien opintojen rakenne

Lukion opinnot jaetaan kolmeen osaan: pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kursseihin. Syventävät kurssit ovat pääasiassa pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja, joita opiskelijalle tulee tarjota valittaviksi.

Soveltavat kurssit ovat eheyttäviä kursseja, jotka sisältävät aineksia eri oppiaineista, menetelmäkursseja taikka saman tai muun koulutuksen järjestäjän tarjoamia ammatillisia opintoja tai lukion tehtävään soveltuvia muita opintoja. Soveltaviin kursseihin voivat kuulua myös taito- ja taideaineissa suoritettavat lukiodiplomit. Soveltavat kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia. Opiskelijalle tulee antaa mahdollisuus sisällyttää opintoihinsa soveltaviksi kursseiksi myös edellä tarkoitettuja muun koulutuksen järjestäjän järjestämiä opintoja.

Nuorille annettavan opetuksen tuntijako

Nuorille annettavan lukiokoulutuksen tuntijako on seuraava:

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien määrä
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3
Kielet		
perusopetuksen vuosiluokilta 1–6 alkava kieli (A-kieli)	6	2
perusopetuksen vuosiluokilta 7–9 alkava kieli (B-kieli) 5 2		
muut kielet		16
Matematiikka		
lyhyt oppimäärä	6	2
pitkä oppimäärä	10	3
Ympäristö ja luonnontieteet		
Biologia	2	3
Maantiede	2	2
Fysiikka	1	7
Kemia	1	4
Uskonto tai elämäkatsomustieto	3	2
Filosofia	1	3
Psykologia	1	4
Historia	4	2
Yhteiskuntaoppi	2	2
Taito- ja taideaineet	5	
Liikunta	2	3
Musiikki	1-2	3
Kuvataide	1-2	3
Terveystieto	1	2
Opinto-ohjaus	1	1
Pakolliset kurssit	47–51	
Syventävät kurssit vähintään	10	
Soveltavat kurssit		
Kurssit yhteensä vähintään	75	

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi voi olla koulutuksen järjestäjän päättämiä syventäviä ja soveltavia kursseja. Oppituntien lisäksi opinto-ohjauksessa opiskelijalle annetaan muuta ohjausta.

Opiskelija voi opiskella useampaa kuin yhtä A-kieltä. Jos toista kotimaista kieltä opiskellaan A-oppimäärän mukaisesti, on pakollisten kurssien määrä kuusi.

Saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärän mukaan.

Jos saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan hänen omaa äidinkieltään, opiskelijan äidinkielen ja kirjallisuuden ja muiden kielten pakollisten kurssien yhteismäärät sekä opiskelijalle pakollisten kurssien kokonaismäärä voivat olla momentissa säädettyä pienemmät. Tässä tapauksessa toista kotimaista kieltä opiskellaan valinnaisena aineena.

Jos vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan suomen tai ruotsin kieltä suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärän mukaan, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä toisen kotimaisen kielen unnit saadaan jakaa mainittujen aineiden opetukseen siten kuin koulutuksen järjestäjä päättää.

9 §
Aikuisille annettavan opetuksen tuntijako

Aikuisille annettavan opetuksen tuntijako on seuraava:

<i>Oppiaineet</i>	<i>Pakolliset kurssit</i>	<i>Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien vähimmäismäärä</i>
Äidinkieli ja kirjallisuus	5	1
Kielet		
A-oppimäärä	6	2
B1-oppimäärä	5	2
Muut oppimäärät (B2, B3)		6
Matematiikka		
lyhyt oppimäärä	6	2
pitkä oppimäärä	10	3
Katsomukselliset ja yhteiskunnalliset aineet		6
Uskonto tai elämäkatsomustieto	1	
Historia	3	
Yhteiskuntaoppi	1	
Filosofia	1	
Luonnontieteelliset aineet		7
Fysiikka	1	
Kemia	1	
Biologia	2	
Maantiede	1	
Psykologia		2
Muita lukion tehtävään kuuluvia aineita ja aihekokonaisuuksia		
Yhteensä vähintään	44	

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi voi olla koulutuksen järjestäjän päättämiä syventäviä kursseja sekä muita lukion tehtävään kuuluvia aineita ja aihekokonaisuuksia.

Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Joko A-kielen tai B1-kielen tulee olla toinen kotimainen kieli. Opiskelijalle tulee varata mahdollisuus opiskella valinnaisena aineena yhtä tai useampaa kieltä.

Rangaistuslaitoksessa järjestettävässä opetuksessa voidaan poiketa 1 momentista sen mukaan, kuin opetussuunnitelmassa määrätään.

Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa alle 18-vuotiaana tulee opiskella 1 momentissa tarkoitettujen kurssien lisäksi vähintään yksi kurssi liikuntaa ja yksi kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.

Oppiaineiden opetuksen lisäksi opiskelijoille annetaan opintoihin liittyvää ohjausta. Ohjaukseen osallistuminen on opiskelijalle vapaaehtoista.

Mitä 8 §:n 4-6 momentissa säädetään koskee myös aikuisille annettavan opetuksen tuntijakoa.

10 §

Erityisen koulutustehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän antamaa opetusta koskeva erityissäännös

Lukiolain 3 ja 4 §:n mukaisen erityisen koulutustehtävän saaneen koulutuksen järjestäjän antamassa opetuksessa voidaan poiketa 7 tai 8 §:stä sen mukaan kuin koulutuksen järjestämistä koskevassa luvassa määrätään.

LIITE 4

Opetushallituksen suositus lukiokoulutuksessa opiskelevien maahanmuuttajien äidinkielen opetuksen perusteiksi

Äidinkieli ja kirjallisuus, muu opiskelijan äidinkieli -opetuksen perustehtävänä on tukea opiskelijan kasvamista sekä oman kieli- ja kulttuuriyhteisönsä että suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi. Yhdessä suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen tai suomi/ruotsi äidinkielenä -opetuksen kanssa opiskelijan oman äidinkielen opetus vahvistaa opiskelijan monikulttuurista identiteettiä ja rakentaa pohjaa toiminnalliselle kaksikielisyydelle

Äidinkielen opetuksessa luodaan perusta, jonka varassa opiskelija voi ymmärtää eri oppiaineissa tarpeellisia käsitteitä. Sisältöalueita painotetaan suhteessa käytettävissä olevaan tuntimäärään, opiskelijoiden kielitaitoprofiiliin, opetusryhmän kokoon ja opetettavan kielen ominaisuuksiin.

Opetus lähtee opiskelijoiden kielellisistä ja kulttuurisista kokemuksista. Opetuksessa otetaan huomioon se, että opiskelijat ovat lähtökohdiltaan erilaisia ja että ympäristön tuki vieraskielisen opiskelijan oman äidinkielen oppimiselle on vähäinen. Opetuksessa hyödynnetään paljon vertaisryhmää, ja opiskelijalle tarjotaan runsaasti mahdollisuuksia kuunnella ja puhua äidinkieltään koulussa. Opiskelijaa rohkaistaan ja tuetaan sekä ajattelun kehittämiseen että persoonalliseen kielenkäyttöön. Tavoitteellista äidinkielen opetusta tuetaan kodin ja koulun yhteistyöllä.

Opetuksen tavoitteet

Opetuksen suunnittelussa on otettava huomioon, että äidinkielen hallinnan tavoitteita ei voida asettaa samalle tasolle kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvilla.

Opetuksen tavoitteena on, että opiskelija

- tulee tietoiseksi äidinkiелensä rakenteesta ja käytöstä
- laajentaa sanavarastoaan ja parantaa tekstinlukutaitoaan
- osaa hyödyntää monipuolisesti omakielisiä puhuttuja tai kirjoitettuja tekstejä
- pystyy ilmaisemaan itseänsä äidinkielellään rohkeasti ja luontevasti erilaisissa puhetilanteissa
- pystyy kirjoittamaan erilaisia tarkoituksia varten
- syventää oman kulttuurin ja kirjallisuuden tuntemustaan
- osoittaa oman kielen ja kulttuurin arvostusta ja on motivoitunut kehittämään äidinkielen taitoaan edelleen.

Arviointi

Arvioinnin tulee kohdistua monipuolisesti kielitaidon ja -tiedon eri alueisiin. Kurssiarvosanaan vaikuttavat kirjalliset ja suulliset tuotokset, osallistumisaktiivisuus ja harrastuneisuus.

Kurssit

Puhuminen, lukeminen, kirjoittaminen ja kielen havainnointi kytkeytyvät jokaisen kurssin tavoitteisiin ja sisältöihin.

1. Oma äidinkieli ja sen käyttö (ÄIM1)

Kurssi niveltää perusopetuksen ja lukion äidinkielen opetusta ja vahvistaa sanavaraston ja perusrakenteiden hallintaa. Kurssin aluksi eritellään opiskelijoiden äidinkielen osaamista sekä heidän aikaisempia tietojaan ja tietoisuuttaan omasta äidinkielestään ja kulttuuristaan. Tutustutaan oman äidinkielen käyttöön ja kielen vaihteluun asianomaisella kielialueella. Kuunnellaan äidinkieltä eri tilanteissa sekä keskustellaan opiskelijan perinteistä, lukio-opinnoista ja suomalaiseen yhteiskuntaan liittyvistä asioista. Kartutetaan sanastoa ja määritellään eri alojen peruskäsitteitä omalla äidinkielellä.

2. Kielitieto ja oikeakielisyys (ÄIM2)

Perehdytään tarkemmin oman kielen rakenteeseen ja erityispiirteisiin suomen/ruotsin kieleen verrattuna. Harjoitellaan oman kielen kirjallista käyttöä. Edetään ensin henkilökohtaisista tarkoituksista vaativampiin viestintätehtäviin. Muissa kuin latinalaista kirjaimistoa käyttävissä kielissä varmistetaan kunkin kielen kirjoitustekniikka, mahdollisesti myös tietokoneen avulla.

3. Kielialueen kulttuuri (ÄIM3)

Tutustutaan asianomaisen kieli- ja kulttuurialueen kulttuuriperinteisiin, myös suulliseen kansanperinteeseen, uskontoon ja uskomuksiin sen mukaan, mikä merkitys niillä on kyseisessä kulttuurissa. Verrataan oman kulttuurin piirteitä suomalaiseen kulttuuriin. Aihealueisiin tutustutaan monipuolisesti niistä lukien, puhuen ja kirjoittaen.

4. Viestintä ja yhteiskunta (ÄIM4)

Perehdytään mahdollisuuksien mukaan asianomaisen kielialueen ajankohtaisiin mediateksteihin kuten uutisiin, mainoksiin, artikkeleihin ja reportaaseihin sekä keskustellaan ja kirjoitetaan opiskelijoita kiinnostavista aiheista. Syvennytään oman kielialueen nykyisiin oloihin. Opiskelija voi suullisesti tai kirjallisesti esitellä ja eritellä valitsemaansa lehtiartikkelia, radio- tai televisio-ohjelmaa.

5. Kaunokirjallisuus ja muut taidelajit (ÄIM5)

Tutustutaan oman kielen tai kielialueen joihinkin tunnettuihin kirjailijoihin ja taiteilijoihin. Luetaan yhdessä jotakin kaunokirjallista teosta ja pohditaan sen sisältöä ja kieltä. Opiskelijat voivat lukea ja referoida haluamansa teoksen tai syventyä johonkin taidelajiin ja kertoa siitä. Opiskelijat voivat esitellä sopivissa tilaisuuksissa oman kielialueensa kulttuuria, taidetta ja kirjallisuutta.

6. Tiedon maailma (ÄIM6)

Perehdytään koulun muihin oppiaineisiin liittyviin eri tieteenalojen teksteihin sanavaraston laajentamiseksi ja eri tieteenalojen nykikäsitteiden oppimiseksi. Keskustellaan eri alojen ajankohtaisista asioista. Kirjoitetaan ja esitellään oma artikkeli tai asiateksti. Voidaan toteuttaa myös laajempi yhtä alaa käsittelevä projekti.

LIITE 5

Sonkajärven lukion järjestyssäännöt

1. Nämä järjestyssäännöt ovat voimassa kouluaikana, koulumatkoilla ja koulun järjestämissä tilaisuuksissa.
2. Kaikkien tulee kaikissa tilanteissa käyttäytyä asiallisesti ja hyvien tapojen mukaisesti toiset huomioon ottaen.
3. Kaikesta kiusaamisesta ja häirinnästä pitää ilmoittaa välittömästi opettajille.
4. Koulun tiloissa liikutaan rauhallisesti aiheuttamatta vaaratilanteita.
5. Koulualuetta on koulun piha ja siihen liittyvät alueet. Välitunnit voi viettää myös sisällä.
6. Luokkatunneilla ei pidetä ulkovaatetusta eikä päähineitä.
7. Jokainen on vastuussa työympäristönsä siisteydestä ja viihtyisyydestä, jätteiden lajittelusta ja ympäristöohjelman toteuttamisesta.
8. Koulun omaisuutta tulee käsitellä huolellisesti. Opiskelija on vastuussa aiheuttamastaan vahingosta.
9. Oppitunneille on saavuttava ajoissa. Myöhästyminen merkitään kurssipäiväkirjaan. Jos se on toistuvaa, asiasta ilmoitetaan ryhmänohjaajalle, joka ryhtyy asian vaatimiin toimenpiteisiin.
10. Annetut tehtävät tulee tehdä tunnollisesti.
11. Tunneille on tultava asianmukaisesti varustautuneena.
12. Opiskelijalla on läsnäolovelvollisuus. Poissa saa olla vain laillisesta ja pakottavasta syystä. Poissaolot on selvitettävä. Opiskelijalle voidaan myöntää hyväksyttävästä syystä lupa poissaoloon. Luvan myöntää rehtori. Jos opiskelija joutuu lähtemään koulusta kesken päivän, hänen on pyydettävä lupa terveydenhoitajalta, ryhmän-ohjaajalta tai seuraavan tunnin opettajalta.
13. Tupakointi on kielletty koulussa, koulun alueella ja koulunkäyntiin liittyvissä tilaisuuksissa.
14. Päihteiden ja huumeiden tuonti kouluun ja niiden vaikutuksen alaisena esiintyminen on kielletty.
15. Tietokoneilla työskenneltäessä kiellettyä on:
 - omien ohjelmien ja pelien asentaminen
 - käyttöjärjestelmien peukalointi
 - ohjelmien kopiointi koulun koneista tai koneisiin
 - kiintolevyjen käyttö omiin tallennuksiin

LIITE 6

KRIISISUUNNITELMA

